

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย ระบบโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชน
จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง

โดย

นายอำนาจ รักษาพล และคณะ

ธันวาคม 2554

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย ระบบโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพรและพื้นที่เชื่อมโยง

คณะผู้วิจัย

1. นายอำนาจ รักษาพล	หัวหน้าโครงการ
2. นางสาวเบญจมาศ ณ ทองแก้ว	ทีมวิจัย
3. นายชลตรงค์ ทองสง	ทีมวิจัย
4. นายพิทักษ์ ธเนศถาวรกุล	ทีมวิจัย
5. นางสาวเมธยา ภูมิระวิ	ทีมวิจัย
6. นายสำเนา คชเดช	ทีมวิจัย
7. นายอพิชิต พรหมสุข	ทีมวิจัย
8. นายวัชรินทร์ แสงวงการ	ทีมวิจัย
9. นายอำพล ธานีครุฑ	ทีมวิจัย
10. นางสาวนุชนารถ สิงหฤติ	ทีมวิจัย
11. นางสาวอัมรา จันทะ	ทีมวิจัย
12. นางสาวพรชนก ปานสวี่	ทีมวิจัย

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป” กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ “คน” ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถนำกระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุฒยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิกอบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่นๆ เข้ามาร่วมหาวิธีใช้ “ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็นว่า ข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ “บันทึก” มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “วิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบคำถามที่ตั้งไว้แล้วอาจจะทำใหม่ให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย “ผู้ที่สงสัย” ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวคนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็น เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการดังกล่าวมาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะที่เดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงาน เป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่นักวิจัยเป็นอย่างมาก ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงได้ปรับรูปแบบการเขียนรายงานวิจัย ให้มีความยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนองานออกมาในรูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติดในเรื่องของภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่จะช่วยให้ นักวิจัย ให้ความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง โครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัยสู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(3)
บทคัดย่อ	(4)
บทที่ 1 : บทนำ	
บทที่ 2 : ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 หลักการและแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	10
2.2 หลักการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	15
2.3 องค์กรชุมชนและการพัฒนาเครือข่าย	19
2.4 แนวคิดการพัฒนากการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบเส้นทางวงรอบ	22
2.5 พื้นที่ศึกษา	23
บทที่ 3 : กระบวนการวิจัย	54
บทที่ 4 : ผลการวิจัย	
4.1 ผลการศึกษาและสำรวจแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง	64
4.2 ระบบโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในเส้นทางท่องเที่ยวตามระดับศักยภาพและกิจกรรมที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบภายในจังหวัดชุมพรและจังหวัดใกล้เคียง	83
4.3 ความร่วมมือระหว่างชุมชนสมาชิกภายในองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง	89
4.4 แผนการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร	99
บทที่ 5 : สรุปและข้อเสนอแนะ	116
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	125
ภาคผนวก	127

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตัวชี้วัดศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อบ่งชี้สถานภาพปัจจุบัน จำแนกตามประเภทแหล่งท่องเที่ยว	57
2	สรุปกระบวนการวิจัย	61
3	สรุปศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในเครือข่ายการท่องเที่ยว โดยชุมชนจังหวัดชุมพร ในปัจจุบัน	68
4	สรุปศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในเครือข่ายการท่องเที่ยว โดยชุมชนจังหวัดชุมพร ในอนาคต	69
5	สรุปศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในเครือข่ายการท่องเที่ยว โดยชุมชนและพื้นที่เชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง	70
6	สรุปผลการวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร	72
7	โครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร	84

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย	8
2	แนวคิดการพัฒนابุคลากร	21
3	แนวคิดการขยายเครือข่าย	21
4	แนวคิดการสำรวจโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง	26
5	แผนที่แสดงที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยงในปัจจุบัน และในอนาคต	66
6	แผนที่แสดงที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยงพร้อมระดับศักยภาพ	71
7	โครงสร้างองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร (ร่าง)	94
8	สรุปผลการขับเคลื่อนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร	123

บทคัดย่อ

ระบบโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพรและพื้นที่เชื่อมโยง เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในจังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งเป็นการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนสมาชิกในการส่งต่อนักท่องเที่ยวและเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเส้นทางฯ และเป็นเครื่องมือนำไปสู่การเชื่อมโยงและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนภายในจังหวัดชุมพรและจังหวัดใกล้เคียง ผลการศึกษาพบว่า

จากการสำรวจ และประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยงในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดระนอง จำนวน 24 แห่ง พบว่า มีสถานภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป จำนวน 14 แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง โดยเกาะพิทักษ์ และ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพลิน มีศักยภาพสูงสุด คือ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.80 รองลงมา คือ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า ค่าคะแนนเท่ากับ 2.71 และศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามแนวพระราชดำริ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.60 ตามลำดับ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีสถานภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 10 แห่ง โดยบ้านคลองเรือ มีศักยภาพสูงสุด ค่าคะแนนเท่ากับ 2.52 รองลงมา คือ บ้านท้องตมใหญ่ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.44 และ บ้านทุ่งมหา ค่าคะแนนเท่ากับ 2.22 ตามลำดับ และแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดชุมพรที่จะมีการเชื่อมโยงในอนาคต จำนวน 7 แห่ง โดยศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านพะงุ้น มีระดับศักยภาพสูงสุด คือ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.53 รองลงมาคือ บ้านในหยาน ค่าคะแนนเท่ากับ 2.47 และบ้านกลางตาง ค่าคะแนนเท่ากับ 2.07 ตามลำดับ นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในพื้นที่เชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง ประกอบด้วย บ้านถ้ำผึ้ง และบ้านม่วงกลวง มีค่าคะแนนสูงสุด คือ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.67 รองลงมา คือ บ้านลิเล็ด ค่าคะแนนเท่ากับ 2.56 และบ้านคลองนาคา ค่าคะแนนเท่ากับ 2.28 ตามลำดับ

หากพิจารณาตามระดับศักยภาพและลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบกับการเดินทางเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอื่น พบว่า โครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 5 เส้นทาง ได้แก่ 1) โครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายใน อำเภอเมือง – อำเภอปะทิว เป็นเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เน้นการศึกษาระบบนิเวศชายฝั่งทะเล และแนวปะการัง 2) โครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอเมือง – อำเภอสวี – อำเภอทุ่งตะโก – อำเภอหลังสวน – อำเภอละแม เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเลียบริมชายฝั่งทะเล 3) โครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอเมือง – อำเภอพะโต๊ะ เป็นการเดินทางภายในเส้นทางที่ค่อนข้างลาดชันและคดเคี้ยว มีทัศนียภาพที่สวยงามของภูเขาและทรัพยากรป่าไม้ และสามารถเดินทางเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอันดามัน หรือเดินทางเป็นวงรอบโดยผ่านจังหวัดระนอง 4) เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ยังมีการเชื่อมโยงและการส่งต่อ

นักท่องเที่ยวโดยธรรมชาติของเพื่อนสมาชิกของเครือข่ายฯ ที่ดำเนินการภายใต้เครือข่ายจากภูผาสู่หอนที่ 5) โครงการการท่องเที่ยวตามศาสตร์พระราชา จากภูผาสู่หอนที่ ด้วยรูปแบบการขับเคลื่อนเครือข่ายฯ โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในกิจกรรมของชุมชนสมาชิก ซึ่งเห็นผลเป็นที่ประจักษ์

นอกจากนี้ผลจากการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรเครือข่ายฯ โดยดำเนินการผ่านรูปแบบการประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร แบบสัญจร เพื่อเป็นการทำความรู้จักและให้กำลังใจแก่ชุมชนสมาชิกที่เป็นเจ้าภาพในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว และเพื่อประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยการร่วมกันวิเคราะห์รูปแบบการจัดการของชุมชนเจ้าภาพ จำนวน 6 ครั้ง ประกอบด้วย 1) การเสริมความรู้เรื่องการนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการทำงานเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ณ ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี และ ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร ตำบลละแม อำเภอละแม 2) การสร้างการยอมรับและการมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ณ ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี 3) การกำหนดแนวทางการพัฒนาโครงการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และวางแผนการพัฒนาองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ณ ชุมชนบ้านโนไร่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี 4) การเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรเครือข่ายและความเข้าใจร่วมกันด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ณ ชุมชนเกาะพิทักษ์ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน 5) บทเรียนจากการศึกษาดูงานสู่การพัฒนากระบวนการโครงการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ณ ชุมชนบ้านทอนอม ภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ อำเภอทุ่งตะโก และ 6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายจากภูผาสู่หอนที่ ณ โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ ตำบลบางลึก อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหาในการวิจัย

จากกระแสของคนในสังคม ที่เกิดความตื่นตัว เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความเป็นประชาธิปไตยของสังคมไทย ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น และกำหนดทิศทางการพัฒนามากขึ้น การให้ความสำคัญเรื่องสิทธิมนุษยชน โดยการเคารพสิทธิความเป็นมนุษย์ และความเท่าเทียมกัน ของคนในสังคม ประกอบกับการที่กระแสของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ก่อให้เกิดความตื่นตัว ในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงเป็นช่องทางหนึ่งที่มุ่งสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อันหมายถึง การท่องเที่ยวซึ่งเกิดจากความต้องการของชุมชนท้องถิ่น และชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวหรือได้รับความเห็นชอบ จากเจ้าของหรือผู้ดูแลรับผิดชอบทรัพยากรท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ของผู้ที่เกี่ยวข้อง และให้สมาชิกในชุมชนท้องถิ่นนั้นมีส่วนร่วมในการจัดการตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (อำนาจ, 2549)

จังหวัดชุมพร เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีกลุ่ม/องค์กรและ หน่วยงานภาคีที่ทำกิจกรรมการพัฒนา ร่วมกับชุมชน ที่มีความเข้มแข็งและมีชื่อเสียงกระจายอยู่ในอำเภอต่างๆ ดังเช่น ในอำเภอปะทิว : ชุมพรคาบาน่า , โฮมสเตย์บ้านปากคลอง , กลุ่มผลิตภัณฑ์ OTOP กลุ่มแม่บ้านปากคลอง และธนาคารต้นไม้สาขาทุ่งเรื้อย อำเภอเมืองชุมพร : ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทุ่งหงส์ โรงเรียนเกษตรอินทรีย์บ้านทุ่งหงส์ , ธนาคารต้นไม้สาขา ทุ่งหงส์ นาชะอังและสาขาวังใหม่ อำเภอสวี : โรงเรียนเกษตรอินทรีย์บ้านไทรดำ โรงเรียนเกษตรอินทรีย์บ้านเขาสวนทุเรียน , ธนาคารต้นไม้สาขาพะงุ้น เขาถ้ำนาคาย และสาขาเขาทะลุ , กลุ่มผลิตภัณฑ์ OTOP กาแฟ เขาทะลุ ผ้าไหมภูเขาทองและกล้วยเล็บมือนาง อำเภอละแม : สถาบันการเงินชุมชนบ้านนาจันฉิว ชมรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศล่องแก่งละแม ชมรมรักษ์เรือใบโบราณละแม , ธนาคารต้นไม้สำนักงานใหญ่และ สาขาสะพานขาว , กลุ่มผลิตภัณฑ์ OTOP กล้วยหอมทองอินทรีย์ และผ้าบาติกบ้านนาจันฉิว อำเภอทุ่งตะโก : ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทอนอม , ธนาคารต้นไม้สาขาทอนอม เนินทองและสาขาสามแยกจำปา , กลุ่มผลิตภัณฑ์ OTOP กลุ่มแม่บ้านแปรรูปอาหารทะเล กลุ่มเลี้ยงผึ้ง และกลุ่มแม่บ้านแหลมยางนา อำเภอหลังสวน : ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านบากแดง , โฮมสเตย์เกาะพิทักษ์ , ธนาคารต้นไม้สาขาบากแดง ในเหมือง บ้านควน พ้อแดง ท้องครก บางมันและสาขาห้วยน้ำลอด , ผลิตภัณฑ์ OTOP กลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลไม้ เครื่องปั้นดินเผาบ้านบากแดง อำเภอท่าแซะ : ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหาดไโน , ธนาคารต้นไม้สาขาเหมืองทอง ท่าข้าม ห้วยทรายขาวและสาขารับร้อ , กลุ่มผลิตภัณฑ์ OTOP กล้วยฉาบเล็บมือนางและกาแฟ

โบราณ อำเภอพะโต๊ะ : ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านต่อตั้ง บ้านประสานมิตร หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ บ้านกลางตาง , โสมสแต่ย์บ้านคลองเรือ โสมสแต่ย์บ้านต่อตั้ง , ชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพะโต๊ะ , ธนาคารต้นไม้สาขาคองเรือ สะพานสองต้นน้ำ ในจอก ประสานมิตร พังหา สาขากลางตาง เป็นต้น ซึ่งองค์กรเหล่านี้ได้มารวมกันเป็น “เครือข่ายธุรกิจชุมชน” ที่ดำเนินกิจกรรม ด้านการเกษตร , การพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP , การจัดการ Home stay และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และด้วยเล็งเห็นความสำคัญของการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวฯ ของจังหวัดชุมพร ในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนสมาชิก องค์กรที่ดำเนินการด้านการจัดการ Home stay และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอต่างๆ จึงได้ร่วมกันจัดตั้งเป็น “ เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ” ชื่อย่อว่า กทท.ดชช.ขพ เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2552 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประสานความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกเครือข่าย รวมทั้งเป็นการร่วมกันสร้างภูมิคุ้มกันด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนแก่สมาชิกทุกชุมชนภายในเครือข่าย และขยายแนวคิดดังกล่าวสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ต่อไป โดยโครงสร้างองค์กรประกอบด้วยภาคส่วนต่างๆ ได้แก่ 1) ภาคประชาชน (นายอำพล ธานีครุฑ : ประธาน , นายพิทักษ์ ธนศถาวรกุลและนายชัยรัตน์ เว่นแก้ว : รองประธาน , น.ส.วันลี ชื่นเกาะสมุย : เภรัญญิก และตัวแทนชุมชนระดับอำเภอ) 2) ภาครัฐ (ที่ปรึกษา : สำนักพัฒนาการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร , หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ , การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น พลตรีกลชัย สุวรรณบุรณ์ นายวิชัย สมรูป ว่าที่ร้อยตรี ไสว แสงสว่าง เป็นต้น) และ 3) สถาบันการศึกษา ซึ่งมีมหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร เป็นเลขานุการเครือข่ายฯ และได้ร่วมกันกำหนดกรอบแผนงาน ได้แก่ แผนการประชุม แผนการประชาสัมพันธ์ แผนพัฒนาองค์กรและบุคลากร แผนการติดตามและประเมินผล แผนนโยบายและงบประมาณ และแผนสำรวจและค้นหาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ประกอบด้วย 1) **แผนการประชุม** : ให้มีการจัดประชุมสมาชิกเครือข่าย ในทุก ๆ 3 เดือน แบบการประชุมสัญจร เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนสมาชิกเครือข่าย และร่วมกันวิภาครูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนเจ้าภาพ และมีการประชุมครั้งใหญ่ 1 ครั้งต่อปี โดยรูปแบบงานเป็นมหกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) **แผนการประชาสัมพันธ์** : การพัฒนาสื่อประเภทต่างๆ ที่สอดคล้องกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและความต้องการของสมาชิกเครือข่าย เช่น จัดทำทำเนียบแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาเว็บไซต์เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน การทำปฏิทินและคู่มือการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร การจัดทำโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนด้วยช่องทางต่างๆ การกระจายนักท่องเที่ยวไปยังชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ เป็นต้น 3) **แผนพัฒนาองค์กรและบุคลากร** : การฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาคีสมาชิก และส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่เครือข่าย “จากภูผาสู่มหานที” และการร่างมาตรการการลงโทษสมาชิกเครือข่ายฯ เพื่อควบคุมมาตรฐานการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4) **แผนการติดตามและประเมินผล** : การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของสมาชิกเครือข่ายฯ เพื่อทราบปัญหาและร่วมกันแก้ไข

5) แผนนโยบาย และงบประมาณ : การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและงบประมาณขององค์กรฯ โดยการส่งเสริมให้ภาครัฐมีการจัดประชุมสัมมนาภายในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลักดันนโยบายและแผนจังหวัดให้มีการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมทั้งเสนอที่ตั้งศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ณ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามศาสตร์ โครงการพระราชดำรินองใหญ่ และส่งเสริมศูนย์เรียนรู้และธนาคารต้นไม้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

6) แผนสำรวจและค้นหาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน : การบูรณาการความรู้ด้านวิชาการในการสำรวจและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งเชื่อมโยงกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว

ในช่วงที่ผ่านมาทางกลุ่มแกนนำเครือข่ายฯ มีโอกาสเข้าร่วมเป็นคณะวิจัยในโครงการ “การศึกษาและพัฒนาองค์กรการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคใต้” สำหรับในจังหวัดชุมพร ได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า มีองค์กรชุมชนที่มีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวหลายชุมชนในจังหวัดชุมพร และพบว่าในพื้นที่ใกล้เคียงก็มีชุมชนที่การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านทะเลนอก ตำบลกำแพง อำเภอสวยสำราญ และชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศม่วงกลวง ตำบลม่วงกลวง อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง และ ชุมชนบ้านถ้ำผึ้ง อำเภอพนม และชุมชนบ้านลิเล็ด อำเภอเมือง ในจังหวัดสุราษฎร์ ซึ่งมีศักยภาพสามารถเชื่อมโยงกัน ได้ทั้งกิจกรรมทางบกและทางทะเล โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทั้งสองฝั่งทะเล อันได้แก่ ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยและชายฝั่งทะเลอันดามัน และผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดในทางปฏิบัติของเครือข่ายฯ ณ ปัจจุบันว่า ลักษณะการรวมตัวของเครือข่ายฯ ยังเป็นลักษณะต่างชุมชนต่างมีระบบจัดการ มีกิจกรรมในการปฏิบัติการร่วมกันน้อย นอกจากนี้พบว่าในระหว่างการทำวิจัย มีส่วนช่วยกระตุ้นให้สมาชิกเห็นถึงความสำคัญของการใช้ข้อมูล และองค์ความรู้ มาหนุนเสริมด้านวิชาการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและของเครือข่ายฯ ได้อย่างดี

อย่างไรก็ตามแม้ว่าเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร จะมีการจัดตั้งขึ้นมาเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมการตามแผนงานทั้ง 6 แผนงานดังที่กล่าวมา แต่เนื่องจากการเคลื่อนงานในระยะเริ่มต้นจึงขยับได้ในระดับของการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนในเครือข่ายฯ การปฏิบัติการส่วนใหญ่อยู่ในระดับชุมชน ที่ชุมชนแต่ละชุมชนจัดการ แต่ไม่เกิด “การปฏิบัติการร่วมของเครือข่ายฯ” และมีข้อจำกัดในการคิดค้นรูปแบบปฏิบัติการร่วมของเครือข่ายฯ รวมถึงขาดเงื่อนไขในการเชื่อมโยงกับองค์กรภายนอก เช่น สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการนำเที่ยว องค์กรภาครัฐ และเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วม ทางมหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร ที่ได้รับความไว้วางใจจากชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ และมีฐานะเป็นเลขานุการเครือข่ายฯ มีแนวคิดและองค์ความรู้ทางวิชาการในเรื่อง “ระบบโครงข่ายการท่องเที่ยว” (looping system) หรือ แบบวงรอบ ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวโดยไม่คำนึงถึงเฉพาะจุดท่องเที่ยวจุดใดจุดหนึ่ง แต่มุ่งพัฒนาและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวภายในเส้นทางท่องเที่ยวตามระดับศักยภาพของพื้นที่และกิจกรรมที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน จึงคิดนำแนวคิดทางวิชาการมา

ปรับใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างเงื่อนไขของ “การปฏิบัติการร่วม” ของสมาชิกเครือข่ายฯ เพื่อการพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งในระดับพื้นที่ และระดับเครือข่ายภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง ซึ่ง “ระบบโครงข่ายการท่องเที่ยว” ยังเป็นองค์ความรู้ด้านวิชาการที่ไม่มีการทดลองใช้ในการปฏิบัติการในพื้นที่จังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง นอกจากนี้คาดว่าจะช่วยสร้างการเชื่อมโยงและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนภายในจังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง เพื่อผลักดันให้เกิดการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับจังหวัดหรือในระดับกลุ่มจังหวัดภายใต้ นโยบายและแผนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ต่อไป

คำถามการวิจัย

คำถามวิจัยหลัก

ระบบโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่จะช่วยหนุนเสริมความเข้มแข็งให้เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ควรเป็นอย่างไร ?

คำถามวิจัยรอง

1. การศึกษาข้อมูลศักยภาพและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดใกล้เคียง มีสถานะเป็นอย่างไร
2. การเชื่อมโยงโครงข่ายแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในเส้นทางท่องเที่ยวตามระดับศักยภาพและกิจกรรมที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบภายในจังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง ควรเป็นอย่างไร
3. การเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนสมาชิกภายในองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียงได้อย่างไร
4. ระบบโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จะเป็นกระบวนการที่สร้างการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนภายในจังหวัดชุมพรและจังหวัดใกล้เคียงได้อย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดใกล้เคียง
2. เพื่อศึกษาระบบโครงข่ายแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในเส้นทางท่องเที่ยวตามระดับศักยภาพและกิจกรรมที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบภายในจังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง
3. เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนสมาชิกภายในองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง

นิยามศัพท์

โครงการท่อท่ี่ยวโดยชุมชน หมายถึง เส้นทางท่อท่ี่ยวโดยชุมชนภายในจังหวัดชุมพร แบบวงรอบ (Looping system) เป็นการเชื่อมโยงแหล่งท่อท่ี่ยวโดยไม่คำนึงถึงเฉพาะจุดท่อท่ี่ยวจุดใดจุดหนึ่ง แต่มุ่งพัฒนาและเชื่อมโยงแหล่งท่อท่ี่ยวภายในเส้นทางท่อท่ี่ยวตามระดับศักยภาพของพื้นที่ และกิจกรรมที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน

เครือข่ายท่อท่ี่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร หมายถึง การรวมตัวกันของชุมชนท่อท่ี่ยวในจังหวัดชุมพร โดยมีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ แผนงาน กิจกรรม คนทำงาน และมีระบบการบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อสามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน

พื้นที่เชื่อมโยง หมายถึง แหล่งท่อท่ี่ยวโดยชุมชนภายในเส้นทางท่อท่ี่ยวตามเส้นทางคมนาคมสายหลักที่สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ได้แก่ บ้านลิเล็ด จังหวัดสุราษฎร์ธานี บ้านทะเลนอก และบ้านม่วงกลาง จังหวัดระนอง

วิธีดำเนินการวิจัย (กันยายน 2553 – สิงหาคม 2554)

การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 (กันยายน 2553 – ธันวาคม 2553) ประกอบด้วยกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. การจัดประชุมเครือข่ายท่อท่ี่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร
2. การพัฒนาศักยภาพทีมวิจัย

ระยะที่ 2 (มกราคม 2554 – พฤษภาคม 2554) ประกอบด้วยกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. การสำรวจและประเมินศักยภาพแหล่งท่อท่ี่ยวภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่อท่ี่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง
2. การผลิตต้นฉบับสื่อและการประชาสัมพันธ์

ระยะที่ 3 (มิถุนายน – สิงหาคม 2554)

1. การผลักดันการท่อท่ี่ยวโดยชุมชนสู่นโยบายภาครัฐ
2. การถ่ายข้อมูลสู่ชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ

ระยะเวลาและการดำเนินงาน

ระยะที่ 1 (กันยายน 2553 – ธันวาคม 2553)

กิจกรรม : การจัดประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร

เป็นการดำเนินงานวิจัยในรูปแบบองค์กรเครือข่ายฯ ซึ่งเป็นหน่วยงานประสานหลัก ในการจัดประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงใน จังหวัดใกล้เคียง เพื่อพัฒนาความร่วมมือและประสานสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายภายใต้ชื่อ “เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร” (กทท.คชช.ชพ.) ซึ่งมหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร ทำหน้าที่เป็นเลขานุการของเครือข่ายฯ โดยกำหนดการจัดการประชุมสามัญทุกๆ 3 เดือน ในลักษณะการประชุมแบบ สัจจร ภายในชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน สมาชิกเครือข่ายฯ และเกิดการกระจายรายได้กับชุมชนเจ้าภาพ โดยที่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ณ ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 ณ ชุมชนบ้านโนไร่ ตำบล ด่านสวี อำเภอสวี เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2554 ณ ชมรมรักย์เรือใบโบราณละแม อำเภอละแม เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2554 ณ หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ อำเภอพะโต๊ะ และเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2554 ณ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามศาสตร์พระราชา โครงการพระราชดำรินองใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร เป็นต้น ซึ่งในวาระการประชุมคณะวิจัยจะนำเสนอแนวคิดการพัฒนาโครงการท่องเที่ยว โดยชุมชนจังหวัดชุมพร เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและระดมความคิดเห็นแนวทางการพัฒนา โครงการฯ ให้สอดคล้องตามความต้องการของชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ และศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

กิจกรรม : การพัฒนาศักยภาพทีมวิจัย

1. ประชุมทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างทีมวิจัยซึ่งเป็นสมาชิกองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร เกี่ยวกับวัตถุประสงค์เป้าหมายของงานวิจัย และวิธีการดำเนินการวิจัยตลอดกระบวนการ
2. ฝึกอบรมทีมวิจัยเพื่อทบทวนและร่วมกำหนดตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับบริบทของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการสำรวจและศึกษาโดยใช้แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว (Evaluation of Tourism Site Potential, ENTSP) รวมทั้งกระบวนการในการทำการวิจัย

ระยะที่ 2 (มกราคม 2554 – พฤษภาคม 2554)

กิจกรรม : การสำรวจและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง

การสำรวจและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง ทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาอยู่แล้ว แหล่งท่องเที่ยวที่เพิ่งได้รับ

การพัฒนา และแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรธรรมชาติดั้งเดิม ไม่มีการพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติ แต่มีศักยภาพและมีโอกาสในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อบ่งชี้สถานภาพปัจจุบันและศักยภาพในอนาคต พร้อมลำดับความสำคัญและคุณค่าเชิงการท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง ซึ่งเป็นแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยไม่คำนึงถึงเฉพาะจุดท่องเที่ยวจุดใดจุดหนึ่ง แต่มุ่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวและสามารถประกอบกิจกรรมได้หลากหลายขึ้น และกระตุ้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนามาตรฐานการให้บริการ และพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดชุมพร ให้สามารถแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอื่นๆ ได้

การสำรวจและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง อันหมายถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเดินทางเชื่อมต่อกับเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร ไปยังจังหวัดอื่นๆ ใกล้เคียง ภายในเส้นทางการคมนาคมสายหลัก ซึ่งการสำรวจและประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนทั้งที่มีการพัฒนาอยู่แล้ว แหล่งท่องเที่ยวที่เพิ่งได้รับการพัฒนา และแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรธรรมชาติดั้งเดิม ไม่มีการพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติ แต่มีศักยภาพและมีโอกาสในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ การศึกษายังจำแนกประเภทของการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภทย่อยตามลักษณะของทรัพยากรและแรงจูงใจในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว คือ ประเภทธรรมชาติทั่วไป (Nature Tourism) การท่องเที่ยวผจญภัย (Adventure Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)

กิจกรรม : การผลิตต้นฉบับสื่อและการประชาสัมพันธ์

การจัดประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร เพื่อระดมความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่าย ในการร่วมกันกำหนดโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่สะท้อนถึงศักยภาพและความเป็นไปได้ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวงรอบ ภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง โดยการจัดทำต้นฉบับแผนปฏิบัติการข้อมูลพื้นฐานแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน พร้อมทั้งระบุตำแหน่งที่ตั้ง หรือจุดท่องเที่ยวภายในเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวงรอบภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง

ระยะที่ 3 (มิถุนายน – สิงหาคม 2554)

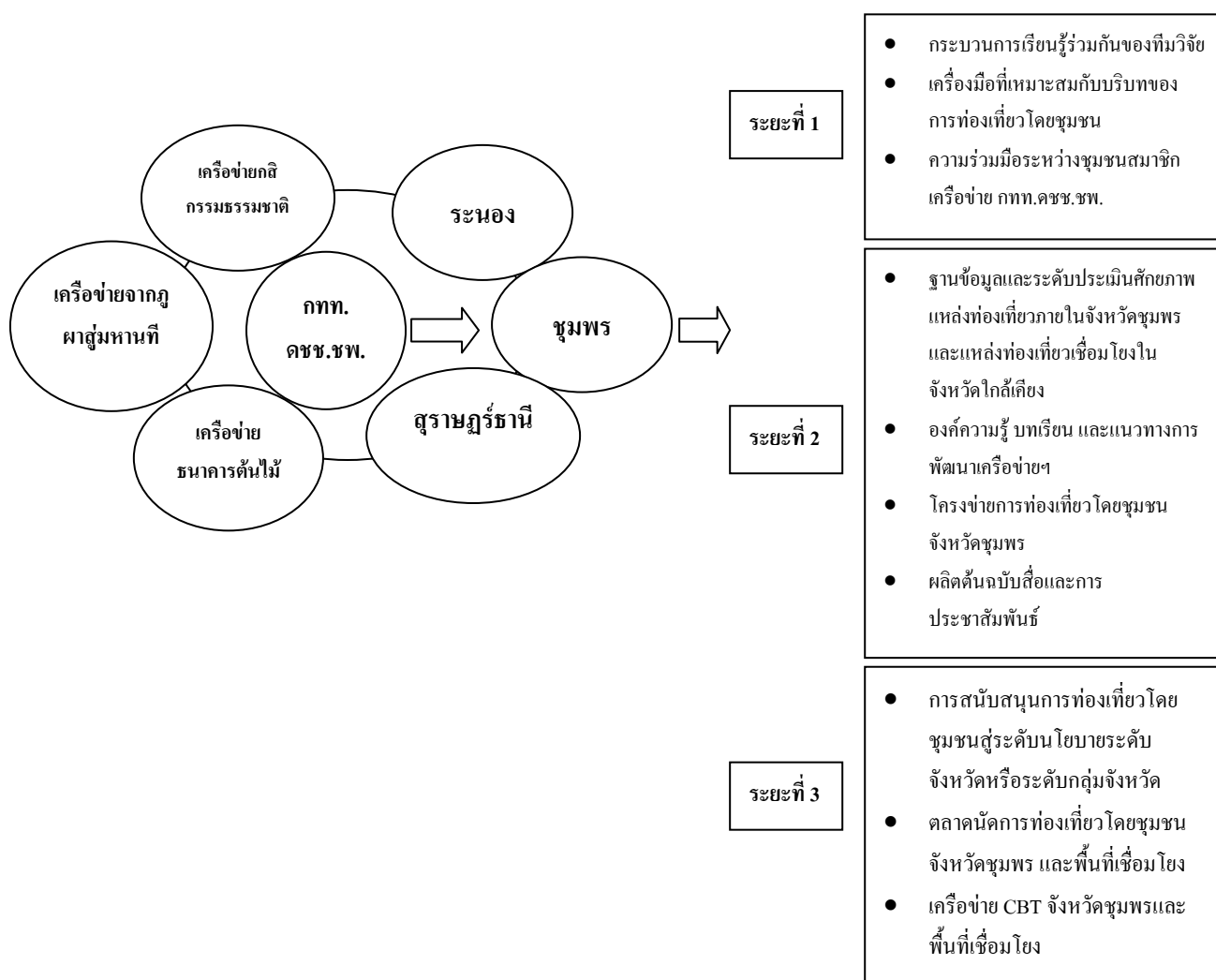
กิจกรรม : การผลักดันการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่นโยบายภาครัฐ และการถ่ายทอดข้อมูลสู่ชุมชน

1. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานและองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน พร้อมการจัดทำเอกสารและนิทรรศการ เผยแพร่ผลการศึกษาวิจัย เพื่อนำเสนอแนวคิดการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง ในจังหวัดใกล้เคียง และ

เพื่อผลักดันให้เกิดการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับจังหวัดหรือในระดับกลุ่มจังหวัด ภายใต้นโยบายและแผนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ต่อไป

2. จัดกิจกรรม “ตลาดนัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง” โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนสมาชิกองค์กรเครือข่าย และตลาดนัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนดำเนินการภายใต้รูปแบบการซื้อขายโปรแกรมการนำเที่ยวระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน และข้อตกลงในผลประโยชน์ร่วมระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลเชิงวิจัย

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำแหน่งที่ตั้ง และ โครงข่ายการคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ในลักษณะเส้นทางแบบวงรอบ ภายในจังหวัดชุมพร และเชื่อมโยงสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในจังหวัดใกล้เคียง
2. เกิดองค์ความรู้เรื่อง “ระบบโครงข่ายแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน” ที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทในจังหวัดชุมพร และพื้นที่ใกล้เคียง

ผลเชิงพัฒนา

1. สมาชิกองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ได้รับการหนุนเสริมด้านวิชาการ
2. เกิดการเชื่อมโยงและพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในจังหวัดชุมพร โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสมาชิก
3. เกิดการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร รูปแบบต่างๆ
4. เกิดการผลักดันให้เกิดการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดหรือในระดับกลุ่มจังหวัด

ระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่ 1 กันยายน 2553 – 30 สิงหาคม 2554

บทที่ 2

ทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 หลักการและแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากกระแสของคนในสังคม ที่เกิดความตื่นตัว เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความเป็นประชาธิปไตยของสังคมไทย ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น และกำหนดทิศทางการพัฒนามากขึ้น การให้ความสำคัญเรื่องสิทธิมนุษยชน โดยการเคารพสิทธิความเป็นมนุษย์ และความเท่าเทียมกัน ของคนในสังคม ประกอบกับการที่กระแสของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ก่อให้เกิดความตื่นตัว ในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงเป็นช่องทางหนึ่งที่จะนำพาผู้คนต่างวัฒนธรรม ให้ได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนกัน สร้างความเข้าใจที่แท้จริง และสร้างพันธมิตรในการพัฒนาสังคม เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

อุไรพรรณ (2544) กล่าวว่าโดยสรุปว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นเจ้าของ และมีการจัดการด้วยตนเอง โดยคำนึงถึง ทรัพยากรธรรมชาติ รายได้ที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว และการใช้รายได้ เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ เป็นการเกี่ยวข้องกันระหว่างการอนุรักษ์ ธุรกิจ และการพัฒนาชุมชน พงณา (2546) กล่าวเพิ่มเติมว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการจัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

อุยวาทิ (2544) ได้สรุปหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน (community based ecotourism – CBE) โดยแบ่งออกได้ เป็น 3 มิติ ดังนี้

1. มิติทางด้านทรัพยากรท่องเที่ยว ควรให้ความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในการเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว มากกว่าการปรับเปลี่ยนพื้นที่ เพื่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก ถ้าหากชุมชน ไม่ได้เป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว ควรได้รับความเห็นชอบจากเจ้าของหรือผู้ดูแลรับผิดชอบทรัพยากรท่องเที่ยวเสียก่อน

2. มิติทางด้านชุมชน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนนั้น จะต้องมาจากความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ที่ไม่ใช่ต้องการเพียงแค่งินที่จะได้จากการท่องเที่ยวแต่เป็นความต้องการที่จะให้มีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชน ชุมชนต้องมีความพร้อมในการบริหารจัดการ มีแผนงานมาตรการที่นำไปสู่การปฏิบัติ คนในชุมชนมีทักษะในการจัดการการท่องเที่ยว รวมถึงมาตรการในการประเมินผล ป้องกันผลกระทบและกฎระเบียบที่ชุมชนให้การยอมรับ โดยเน้นการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง สุดท้ายคือควรมีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม และคืนส่วนหนึ่งให้กับการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว

3. มิติทางด้านนักท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของตลาดการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวควรได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ธรรมชาติและวัฒนธรรม การจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวที่ดียอมส่งผลกระทบต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวควรได้รับการบริการที่เหมาะสม มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

จากความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวทางธรรมชาติซึ่งเกิดจากความต้องการของชุมชนท้องถิ่น และชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวหรือได้รับความเห็นชอบ จากเจ้าของหรือผู้ดูแลรับผิดชอบทรัพยากรท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ของผู้ที่เกี่ยวข้อง และให้สมาชิกในชุมชนท้องถิ่นนั้นมีส่วนร่วมในการจัดการตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่น และสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

เนื่องจากกิจกรรมหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม โดยมีภาระให้การศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างความประทับใจและความตระหนักในการร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หรือทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณี ที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ ทั้งต่อนักท่องเที่ยวและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนี้ลักษณะเฉพาะของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมของชุมชนมีความหลากหลาย น่าดึงดูดใจ และมีเสน่ห์แตกต่างจากการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ หรือวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว และเป็นกิจกรรมที่มีการดำเนินการโดยชุมชน ซึ่งชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากรหรือได้รับความเห็นชอบจากผู้ดูแลและรับผิดชอบทรัพยากรท่องเที่ยวนั้น

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน จึงคาบเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนรูปแบบอื่น ภายใต้กิจกรรมหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งศูนย์วิจัยป่าไม้ (2538) ได้แบ่งกลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กิจกรรมเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติ 2) กิจกรรมเชิงนิเวศ 3) กิจกรรมทางวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนจะนำกิจกรรมเสริมรูปแบบอื่นมาใช้เป็นจุดขาย และนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว ซึ่ง นงลักษณ์ (2544) ได้กล่าวถึงรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชน ที่ได้มีการนำไปปฏิบัติ และประสบความสำเร็จในหลายประเทศ โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ว่ามีรูปแบบดังนี้

1. การจำหน่ายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน (product sale) อาทิ สินค้าหัตถกรรมอาหารประจำถิ่น ทั้งนี้หมายถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวอื่น ๆ ของชุมชนนั้น ๆ ด้วย

2. กิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรม (cultural show) เช่น การฟ้อนรำ การละเล่นพื้นบ้านและการแสดงดนตรีเฉพาะชุมชน เป็นต้น

3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงชุมชน (village based activities) หมายถึง กิจกรรมทางการท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนในหมู่บ้าน เป็นผู้ดำเนินการเพื่อเสนอแก่นักท่องเที่ยว อาทิ การจัดกิจกรรมเดินป่าชมธรรมชาติในบริเวณหมู่บ้าน หรือบริเวณใกล้เคียง พร้อมมัคคุเทศก์นำทาง โดยคิดค่าใช้จ่ายจากนักท่องเที่ยว

4. กิจกรรมการพักผ่อนในหมู่บ้าน สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในชุมชนแห่งนั้น ซึ่งกิจกรรมการพักผ่อนในหมู่บ้าน มีหลายรูปแบบได้แก่ การจัดแคมป์ (camping) การจัด

กิจกรรมพักแรมบ้านพักชุมชน (home stay) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและที่พักแรมในหมู่บ้าน (village operated accommodation)

ดังนั้นฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ชุมชนมีอยู่ ทำให้ชุมชนสามารถที่จะจัดการและกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย น่าสนใจ และน่าดึงดูดใจ อาทิ การเดินป่า ล่องแก่ง พายเรือ ตั้งแคมป์กลางป่า จี๋จ๊กยาน ดูนก คูผีเสื้อ คูหิ่งห้อย คำน้ำคูปะการัง รวมถึงการเยี่ยมชมและร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างประวัติศาสตร์ศิลป์และประวัติศาสตร์สังคม หรือมีการชมการแสดงพื้นบ้านทั้งในรูปแบบของละคร การละเล่น และการฟ้อนรำที่ดำเนินการและจัดแสดงโดยคนในท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็มีกิจกรรมเสริมเพื่อศึกษาและสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชน โดยอาจจัดให้ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวพำนักร่วมกับชาวบ้าน หรือพักในหมู่บ้าน แต่แยกที่พักรอกจากครอบครัวของชาวบ้าน เช่น พักที่กระท่อมกลางนา กลางไร่ หรือในสวน เป็นต้น ขณะพำนักอาจจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ลองทำ เช่น 1) การร่วมกิจกรรมทางการเกษตร ได้แก่ ทำนา ทำไร่ เก็บผัก หาปลา 2) การเรียนรู้เรื่องงานหัตถกรรม ได้แก่ การจักสาน ทอผ้า 3) การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ การนวดแผนโบราณ การรักษาโรคแบบพื้นบ้าน การทำอาหารพื้นบ้าน การเล่นเครื่องดนตรีพื้นบ้าน การละเล่นของท้องถิ่น เป็นต้น 4) การร่วมกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีที่สำคัญของชุมชน (จุฑาทิพย์ และรุ่งทิพ ,2545)

ดร.ชนิ (2546) กล่าวถึง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนว่า คือ การท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากร หรือ ได้รับความเห็นชอบ จากผู้ดูแลรับผิดชอบทรัพยากรท่องเที่ยว และเกิดจากความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ที่ไม่ใช่ต้องการเพียงแค่งาน ที่จะได้จากการท่องเที่ยว นอกจากนี้ชุมชนจะต้องมีความพร้อมในการบริหารจัดการ มีแผนงานมาตรการที่นำไปสู่การปฏิบัติ คนในชุมชนมีทักษะในการจัดการการท่องเที่ยว โดยเน้นการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง มีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม และคืนส่วนหนึ่งให้กับการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ นักท่องเที่ยว ควรได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ธรรมชาติ และวัฒนธรรม รวมถึงได้รับการบริการ ที่เหมาะสม มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ภายใต้การจัดการตามหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีตลาดการท่องเที่ยว และส่วนแบ่งการตลาด เพื่อให้การท่องเที่ยวที่เป็นธุรกิจชุมชน สามารถดำรงอยู่ได้ มีมาตรการการป้องกันผลกระทบ จากการท่องเที่ยว และกฎระเบียบการท่องเที่ยว ที่เป็นที่ยอมรับ ของชุมชน สุดท้ายคือมีการติดตามประเมินผล ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนจำเป็นต้องมีการดำเนินการในรูปแบบขององค์กรชุมชน ซึ่ง อนุชาติและอรทัย (2541) กล่าวว่า องค์กรชุมชนหรือองค์กรประชาชน นับเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการพัฒนากระบวนการของการพัฒนา ซึ่งเป็นเครื่องมือในการขยายฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน และพจนาน (2546) สรุปในหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า การท่องเที่ยวที่มีการจัดการโดยชุมชน จำเป็นต้องมีองค์กรที่เข้ามารับผิดชอบในการทำงานเนื่องจากลักษณะงานต้องติดต่อสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นบุคคลภายนอก หรือหน่วยงานภายนอกที่ต้องประสานความร่วมมือด้วย หากชุมชนไม่จัดตั้งองค์กรที่ชัดเจน หรือบอกได้อย่างชัดเจนว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่

ภายใต้โครงสร้างขององค์กรใดในชุมชนก็จะทำให้เกิดความสับสนได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่นำชื่อของชุมชนมาเป็นภาพลักษณ์หนึ่งขององค์กร นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรส่วนร่วมของชุมชน ยิ่งจำเป็นที่จะต้องสร้างรูปแบบการบริหารงานองค์กรให้ชัดเจน ซึ่งจุฑาทิพย์ และรุ่งทิพย์ (2545) สรุปว่า องค์กรชุมชนจะดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและแสดงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวางได้นั้นจะต้องมีการจัดตั้งองค์กรโดยมีแนวคิดของการช่วยเหลือตนเอง และต้องดำเนินการโดยสมาชิกเอง และมีรูปแบบที่เหมาะสม กล่าวคือ สมาชิกต้องสามารถที่จะเข้าร่วมอย่างเต็มที่ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการในการดำเนินการ และได้รับการแบ่งปันประโยชน์จากการจัดการนั้นอย่างยุติธรรม

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน เป็นกระบวนการของการทำงาน และใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรชุมชนท้องถิ่นที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การกำหนดเป้าหมายของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนโดยทั่วไปแล้วจะขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่จะมีเป้าหมายคล้ายคลึงกันแม้จะแตกต่างกันบ้างตามสภาพและลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ เป้าหมายของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีหลายประการ (จุฑาทิพย์ และรุ่งทิพย์, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับ ครรชนี (2545) ที่สรุปไว้ในหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า เป้าหมายของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่นมีด้วยกัน 3 ด้าน ดังนี้

1. เป้าหมายทางเศรษฐกิจ ได้แก่ 1) ก่อให้เกิดรายได้แก่คนในท้องถิ่น 2) ก่อให้เกิดการจ้างงานท้องถิ่น รวมถึงลดการอพยพย้ายถิ่นเพื่อเป็นแรงงานในเมืองของประชาชนท้องถิ่น 3) ก่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจของท้องถิ่น

2. เป้าหมายทางสังคม ได้แก่ 1) ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว 2) ก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในท้องถิ่น 3) ก่อให้เกิดองค์ความรู้ และทักษะที่เพิ่มเติมขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมระหว่างชุมชนหน่วยงานภายนอกและนักท่องเที่ยว 4) ก่อให้เกิดการกระชับความผูกพันระหว่างสมาชิกในชุมชนโดยผ่านทางการทำงานร่วมกัน 5) ก่อให้เกิดการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของท้องถิ่น 6) ลดการอพยพย้ายถิ่นของประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากมีรายได้พอเพียง รวมถึงสร้างอาชีพในท้องถิ่น 7) ก่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้มาเยือนและได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่ากลับไป

3. เป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ 1) รักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนและไม่เสื่อมโทรม 2) คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความสะอาด สวยงาม ร่มรื่นและเป็นระเบียบ 3) เกิดความหวงแหนในทรัพยากรการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อม เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมตามมา 4) ป้องกันการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์หรือโบราณสถานต่างๆ 5) ทำให้เกิดแนวร่วมในการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งนักท่องเที่ยว อาจเป็นกำลังสำคัญให้ประชาชนท้องถิ่น ในการรักษาทรัพยากรในท้องถิ่น

ดังนั้น การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน มีหลักการและขั้นตอนในการบริหารจัดการทรัพยากร เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม ความงามทางสุนทรียภาพ และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมทั้งประชาชนท้องถิ่น ผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมีการดำเนินการภายใต้รูปแบบของการจัดตั้งองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในกระบวนการของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน และเป็นเครื่องมือในการขยายฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น โดยการจัดการดังกล่าวต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน รวมถึงการปกป้อง และสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลัง ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย ดังนั้นหลักการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน จะนำไปสู่การจัดการอย่างยั่งยืนต่อไป

การที่ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเป็นโอกาสอันดีที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรของตนเองตั้งแต่เริ่มต้น เนื่องจากคนในท้องถิ่นย่อมทราบสภาพการณ์ต่าง ๆ ลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว และที่สำคัญคือ ความรู้สึกรักผูกพันและหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวในฐานะเจ้าของทรัพยากร ซึ่งสอดคล้องกับสินธุ์ (2546) และ วท. (2542) ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วม ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า เป็นแนวคิดให้บุคคลในชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการจัดการ และกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยว โดยตั้งอยู่บนฐานแนวคิดที่ว่า ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากร และเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว นำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็นปัจจัย หรือต้นทุนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม และมีความยั่งยืนถึงรุ่นลูกหลาน ซึ่งองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ

1. ร่วมกันวางแผน เป็นการร่วมคิดร่วมวางแผนจัดการเตรียมความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน
2. ร่วมกันปฏิบัติตามแผนเมื่อมีการวางแผนแล้ว สมาชิกในชุมชนทุกคนร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ที่ตกลงกันได้
3. ร่วมกันใช้ประโยชน์ สมาชิกทุกคนต้องมีสิทธิใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่นจะต้องมีการจัดการผลประโยชน์ ทั้งที่เป็นตัวเงินและวัตถุให้ประชาชนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเหมาะสมโดยคำนึงถึงความยุติธรรมและเท่าเทียมกันเป็นหลัก
4. ร่วมติดตาม และประเมินผล เมื่อมีการดำเนินการแล้วย่อมจะมีปัญหาความไม่เข้าใจต่าง ๆ เกิดขึ้น จึงต้องร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถ่ายทอดประสบการณ์ และร่วมกันประชุมหาวิธีแก้ปัญหาลำหน้า
5. ร่วมกันบำรุงรักษา โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ เพื่อให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน

สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวในปัจจุบันมี 4 ระดับ (ดรรรชนี, 2546) ดังนี้

1. การให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยว เป็นการมีส่วนร่วมระดับต่ำสุด มักเป็นการวางแผนการท่องเที่ยวที่ชุมชนไม่ได้เป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยตรง หรือเป็นการวางแผนระดับมหภาค แต่ชุมชนมีแนวโน้มได้รับผลกระทบจากการกำหนดนโยบายหรือแผนการท่องเที่ยว

2. การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยว เป็นการมีส่วนร่วมที่ตัวแทนของชุมชนอาจเข้าร่วมในคณะกรรมการ หรือการประชุมรับฟังความคิดเห็น เพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็น ความต้องการของชุมชนในโครงการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน

3. การดำเนินการจัดการการท่องเที่ยว ร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน เป็นการมีส่วนร่วมที่ชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจ ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ของชุมชนและสังคมโดยรวม

4. การท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยชุมชนเอง นับตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ และติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รักษาสภาพแวดล้อม ตลอดจนเกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมในชุมชน

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว เป็นกระบวนการ ที่เอื้ออำนวยในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยเปิดโอกาสในชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเอง และให้สมาชิกภายในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้รับการสืบทอดและอนุรักษ์ไว้อย่างถูกวิธี เพื่อธำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ และคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวัฒนธรรมอันดีของชุมชน ก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น ซึ่งหมายรวมถึง การกระจายรายได้ และโอกาสในการได้รับการสนับสนุนด้านการพัฒนาต่าง ๆ จากองค์กรของรัฐ เอกชน เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิต การได้รับผลตอบแทนกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย แล้วในที่สุดชุมชนท้องถิ่นจะมีส่วนในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

2.2 หลักการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นแนวคิดสากล ที่ได้รับการยอมรับจากทุกประเทศ ทั้งองค์การสหประชาชาติ องค์การสากลที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ และองค์การด้านการท่องเที่ยวระดับโลก และระดับภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งนี้ องค์การการท่องเที่ยวโลก หรือ World Tourism Organization ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่าเป็น “การท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถรักษา

ความมั่นคงของระบบนิเวศ รวมทั้งวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น เพื่อเอื้อให้สามารถใช้ประโยชน์ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต” (WTO, 1997) ทั้งนี้หลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนดังที่กล่าวข้างต้น มุ่งให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาและบริหารจัดการ 3 ประการ คือ 1) คุณภาพและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม 2) คุณภาพของประสบการณ์การท่องเที่ยว และ 3) การมีส่วนร่วมและคุณภาพชีวิตของประชาชนท้องถิ่น

ดังนั้นจะเห็นว่าสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและ/หรือสังคมวัฒนธรรม ซึ่งเป็นทรัพยากรฐานของการพัฒนาและการให้บริการ หากได้รับการดูแลรักษาและจัดการให้มีคุณภาพและคงไว้ได้อย่างต่อเนื่อง ก็จะสามารถเอื้อให้ผู้มาเยือนได้รับประสบการณ์ที่มีคุณภาพหรือมีคุณค่าตามที่คาดหวังไว้และที่สำคัญจะเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั้งหน้าใหม่และหน้าเก่ามาเยือนแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและ/หรือชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม สามารถได้ผลตอบแทนหรือยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นตามไปด้วย แต่การที่สิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรท่องเที่ยวจะมีคุณภาพและยั่งยืนได้ เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและ/หรือชุมชนท้องถิ่น จะต้องมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี รวมทั้งมีการจัดการผลิตภัณฑ์ (กิจกรรม) และการบริการให้ได้คุณภาพมาตรฐาน และสอดคล้องกับความคาดหวังหรือความต้องการของผู้มาเยือน โดยมีเงื่อนไขว่าปริมาณของผู้มาเยือน และความต้องการจะต้องไม่เกินขีดความสามารถรองรับได้ของสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรท่องเที่ยว (ดรรรชนี, 2546)

โดยสรุป การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นแนวคิดและหลักการการพัฒนากการท่องเที่ยวที่ถูกนำไปประยุกต์ในการวางแผนและการพัฒนาการท่องเที่ยวทุกรูปแบบ เนื่องจากเป้าหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เน้นการพัฒนาคุณภาพและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม คุณภาพของประสบการณ์การท่องเที่ยว และคุณภาพชีวิตของประชาชนท้องถิ่น

จากแนวคิด หลักการและเป้าหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งให้เห็นว่า การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณโดยรอบ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ไม่ว่าจะแหล่งท่องเที่ยว นั้น จะพัฒนาและบริหารจัดการให้เป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบใดก็ตาม ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว การพัฒนาและบริหารจัดการ การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน จะต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยระบบการท่องเที่ยวจะมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 4 ด้านหลัก (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549 และ จิตศักดิ์, 2545) ดังนี้

- แหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรท่องเที่ยว
- สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ และการสื่อ
- การจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม และ
- การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

2.2.1 แหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรท่องเที่ยว

องค์ประกอบหลักของระบบนิเวศที่สมบูรณ์ หรือวิถีชีวิต วัฒนธรรมดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศภายในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รวมทั้งการจัดรูปแบบกิจกรรมให้มีความสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และประสบการณ์นักท่องเที่ยว ข่อมสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์และดึงดูดใจต่อผู้มาเยือน นอกจากนี้ความแตกต่างทางกายภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวยังสามารถจำแนกรูปแบบการท่องเที่ยวได้ โดยพิจารณาจากกรอบการศึกษา ดังนี้

1) **ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและความดึงดูดใจ** ด้านนิเวศวิทยาและลักษณะเด่นแปลกตาทางด้านกายภาพ หรือภูมิทัศน์ที่เกิดจากปรากฏการณ์ทางด้านธรณีวิทยา หรือสภาพทางกายภาพด้านอื่น ๆ รวมถึงความมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทางด้านวัฒนธรรมของพื้นที่ ซึ่งมีลักษณะเป็นชุมชนดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ธรรมชาติ และยังคงรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีดั้งเดิมของพื้นที่

2) **ความอุดมสมบูรณ์ของชีวภาพทั้งสัตว์ป่าและพันธุ์พืช** มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายของพันธุ์สูง ถูกบุกรุกรบกวนน้อย และยังคงสภาพความเป็นธรรมชาติดั้งเดิม

3) **รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสมสัมพันธ์กับสภาพพื้นที่** มีการจัดการรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยคำนึงถึงประสบการณ์นักท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ และพื้นที่เอื้อให้สามารถประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย

4) **ศักยภาพในการเข้าถึง** ความใกล้ไกล จากถนนสายหลัก รอง คุณภาพของเส้นทางความสะดวกและปลอดภัย สภาพเส้นทางเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ มีการจัดป้ายบอกทางชัดเจน มีพาหนะประจำทาง โดยมีเวลาที่แน่นอน

2.2.2 สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ และการสื่อความหมาย

แหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท จำเป็นต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับการท่องเที่ยว แต่จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับรูปแบบการท่องเที่ยวและกิจกรรมหรือผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่จะพัฒนาให้เกิดขึ้นและขึ้นอยู่กับขีดความสามารถรองรับได้ของสภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม ท้องถิ่น แต่โดยทั่วไปหลักการที่ใช้ในการพิจารณาเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการมีกรอบดังนี้

1) **สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ** จะต้องมีความกลมกลืนกับสภาพภูมิทัศน์เดิม และ/หรือ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น มีการใช้น้ำและพลังงานแบบประหยัดและไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ปัจจุบัน การออกแบบและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก จะยึดแนวคิดความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (environmentally friendly concept) เป็นบรรทัดฐาน

2) **ผลิตภัณฑ์หรือกิจกรรมท่องเที่ยว** ที่จะจัดบริการ ควรเป็นกิจกรรมที่เปิดให้ผู้มาเยือนได้ใกล้ชิดกับทรัพยากรท่องเที่ยว และมีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งและทรัพยากรท่องเที่ยว

3) **ระดับของการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก** เช่น การเข้าถึงแหล่ง ที่พัก อาหาร ฯลฯ ควรกระทำภายใต้กรอบวัตถุประสงค์ / เป้าหมายของเจ้าของพื้นที่ แต่ต้องสอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวและขีดความสามารถรองรับได้ทุกด้านของพื้นที่

4) **การให้บริการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน** เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงอยู่เสมอ โดยเฉพาะระหว่างที่นักท่องเที่ยวพำนักอยู่ในพื้นที่ จึงต้องมีการกำหนดกฎระเบียบและการบังคับใช้ควบคู่ไปกับมาตรการอื่น ๆ

5) **ข้อมูลและการสื่อความหมาย** เป็นบริการที่จะขาดเสียมิได้ ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้เรียนรู้ เข้าใจและตระหนัก เกี่ยวกับพื้นที่และทรัพยากร โดยเฉพาะ การจัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำเที่ยวและให้ความรู้

2.2.3 การจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบสำคัญที่เป็นรากฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือ ตัวแหล่งและทรัพยากรท่องเที่ยว เป้าหมายที่เป็นหัวใจหลักขององค์ประกอบนี้ จะเน้นที่คุณภาพและความยั่งยืนเป็นสำคัญ ไม่ว่าทรัพยากรท่องเที่ยวจะเป็นธรรมชาติ วัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ดังนั้น การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและบริหารจัดการจึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมหลัก ๆ ดังต่อไปนี้

1) **การประเมินศักยภาพ** ของทรัพยากรท่องเที่ยวทุกประเภทของพื้นที่ เพื่อให้ทราบและตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญและข้อจำกัดในการที่จะนำมาใช้ประโยชน์

2) **การจำแนกเขตท่องเที่ยว** เพื่อนำไปสู่การกำหนดมาตรการหรือเงื่อนไขของการพัฒนาและการอนุรักษ์ที่สะท้อนถึงศักยภาพ โอกาส และข้อจำกัดของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรท่องเที่ยว

3) **การกำหนดขีดความสามารถรองรับ** การพัฒนาและการใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยว ตั้งแต่เรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทต่าง ๆ สภาพแวดล้อมทางชีวภาพและด้านสังคมจิตวิทยา

4) **การบำรุงรักษาสภาพแวดล้อม** ของตัวแหล่งและทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีคุณค่า ความสำคัญและเป็นสิ่งดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ทั้งโดยใช้มาตรการควบคุม และการฟื้นฟูด้วยวิธีการต่าง ๆ

5) **การควบคุมผลกระทบ** อันเกิดจากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและพฤติกรรมการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยว

2.2.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

เป็นการศึกษาและวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนประชาชนท้องถิ่น องค์กร หน่วยงานภายใน และภายนอกชุมชนที่เกี่ยวข้อง (Involvement of local community or People participation) ที่มีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น (Local benefit) โดยประโยชน์ต่อท้องถิ่นที่ได้หมายความรวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้เริ่มต้นจากระดับประชาชนจนถึงการปกครองท้องถิ่น และอาจรวมการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบหรือกลไกสำคัญยิ่งที่จะทำให้วัตถุประสงค์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จ โดย มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีขอบเขตกว้างขวาง และมีผู้เกี่ยวข้องหลายกลุ่ม อาทิเช่น เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการกลุ่มต่าง ๆ และองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ดังนั้น รูปแบบการบริหารจัดการจะต้องเป็นระบบเปิดทั้งในเรื่องข้อมูลข่าวสาร การปรึกษาหารือและการประสานงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุมชนท้องถิ่น ควรได้รับโอกาส มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

2) การกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรม นอกจากจะเปิดให้ทุกกลุ่มมีส่วนร่วมรับผิดชอบแล้ว จะต้องมีการกระจายประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม แก่ผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่น ก็ควรได้รับประโยชน์ตามระดับของการมีส่วนร่วมทั้งนี้เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น

โดยสรุป การศึกษาสถานภาพแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาในทิศทางที่ยั่งยืนจะต้องยึดกรอบหลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่มีองค์ประกอบ 4 ประการหลัก ได้แก่ องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากร ด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาด การบริการ และการสื่อความหมาย ด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

2.3 องค์กรชุมชนและการพัฒนาเครือข่าย

กาญจนา (2540) องค์กรชุมชน หมายถึง การจัดระบบรูปแบบ ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน เพื่อดำเนินภารกิจต่างๆ ให้ลุล่วง องค์กรชุมชนนี้มีลักษณะเป็นสถาบันที่บรรพบุรุษไทยได้สร้างสรรค์ขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่สืบทอดชีวิตของชุมชนทั้งทางด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ให้ยืนยาวตลอดมาในประวัติศาสตร์ โดยขั้นตอนของการพัฒนาองค์กรชุมชน ประกอบด้วย

1. ขั้นก่อร่างสร้างกลุ่ม

1.1 ขั้นการวิเคราะห์ชุมชน : คุณลักษณะประการหนึ่งของการพัฒนาแบบ “จากล่างขึ้นบน” คือ สมาชิกทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนแรกของการวิเคราะห์ชุมชน ผลที่ต้องการคือ เพิ่มพลังความรู้ของชาวบ้านในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา มองสาเหตุหลัก-รอง-ร่วม ตรวจสอบสาเหตุที่แท้จริง

1.2 ขั้นการแสวงหาทางเลือกเพื่อทำกิจกรรม : ระดมความคิด การเลือกดำเนินกิจกรรมขององค์กรชุมชน ต้องสร้างความถ่วงดุลระหว่างกิจกรรม เช่น กิจกรรมเศรษฐกิจ ให้ประโยชน์ด้านการพัฒนาความเป็นอยู่ แต่เป็นการกระตุ้นกิเลส ความโลภ จำเป็นต้องสร้างสมดุลด้วยกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เน้นการแบ่งปัน

2. ขั้นลงมือปฏิบัติ การลองผิดลองถูก : หากชาวบ้านมีส่วนร่วมในการกระทำก็มีโอกาสจะมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการกระทำนั้นเช่นกัน

3. ขั้นขยายตัว : สร้างเครือข่าย

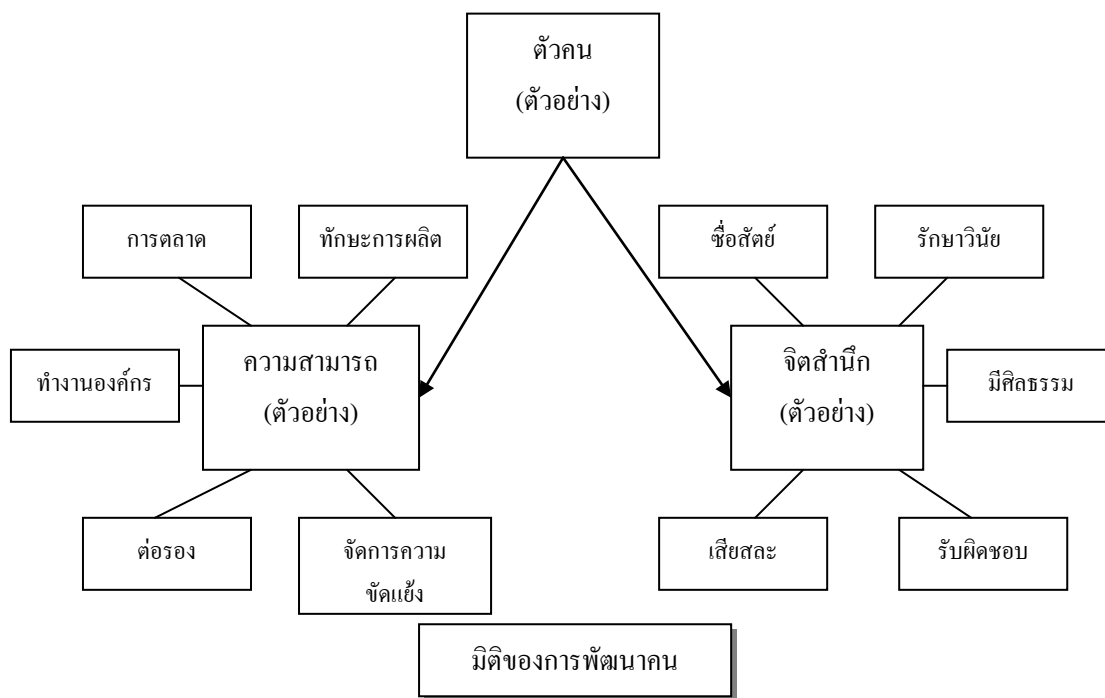
4. ขั้นพลังคือสามัคคี : รูปแบบของการระดมความร่วมมือ การต่อรอง

ขั้นตอนพัฒนาองค์กรชุมชน : เปรียบเสมือนเวทีฝึกซ้อมความสามารถในการจัดการของชาวบ้าน หากมีการข้ามขั้นตอนอาจไม่ยั่งยืน นอกจากนี้กาญจนา (2540) กล่าวถึง กลยุทธ์เกี่ยวกับการจัดการและการพัฒนาโครงสร้างองค์กร ดังนี้

1. การกระจายตัว : การกระจายงานและความรับผิดชอบออกไปเป็นชั้นๆ ในระดับต่างๆ อันเป็นรูปแบบโครงสร้างที่สอดคล้องกับสภาพชีวิตที่เป็นจริงของชาวบ้าน ซึ่งไม่ได้มีเวลามากมาย (ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ทำมาหากิน) อย่างไรก็ตามในลักษณะการจัดโครงสร้างให้ทุกระดับ มีหัวมุม (ตัวแทนจากระดับล่างขึ้นมาเป็นกรรมการในระดับบน) โครงสร้างแบบนี้จะเอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วม การไหลเวียนอย่างทั่วถึงของข่าวสาร การติดตามผลและการกำกับดูแลอย่างทั่วถึงทั้งองค์กร

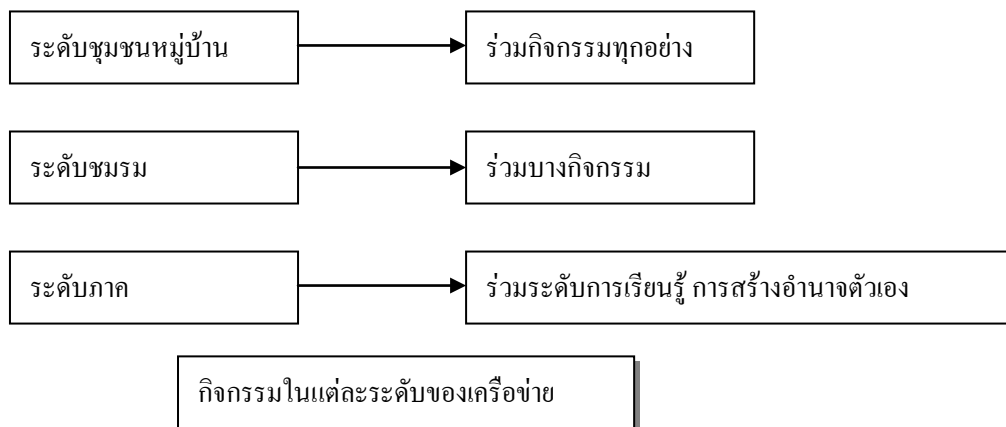
2. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ : ชาวบ้านมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนทุกองค์ประกอบ

ทั้งนี้กลยุทธ์เกี่ยวกับการจัดการและพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยการพัฒนาความรู้ เป็นพื้นฐานของการพัฒนาบุคลากร (แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 : พัฒนาแบบถือคนเป็นศูนย์กลาง)

ภาพที่ 2 แนวคิดการพัฒนาบุคลากร

มานะและวิเชียร (มปป.) อ้างโดย กาญจนา (2540) ได้ศึกษากรณีตัวอย่าง องค์กรชุมชนหนึ่งๆ ได้ขยายเครือข่ายออกเป็นระดับต่างๆ คือ ระดับชุมชนหมู่บ้าน ระดับชุมชน และระดับภาค

ภาพที่ 3 แนวคิดการขยายเครือข่ายในระดับต่างๆ

ซึ่งผู้นำหลายคนปรารถนาว่า เมื่อต้องทำงานระดับกว้างมาก ทำให้ไม่มีเวลาพัฒนาชุมชน หมู่บ้านตัวเอง ดังนั้นจำเป็นต้องทำกลุ่มย่อยให้เข้มแข็ง กลยุทธ์ที่ต้องนำมาใช้ คือ นโยบายเดินสองขาอย่างสมดุล คือ ขณะขยายตัวออกนอก ต้องไม่ลืมพัฒนาหน่วยย่อยให้เข้มแข็งทุกด้าน คือ ความเข้าใจของสมาชิก การบริหารเงินทุน การจัดระบบแบ่งงาน

นอกจากนี้เกณฑ์บางประการที่ให้ภาพของความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนจากการนำเอาทัศนะของ นพ.ประเวศวดี, (2536) มาประยุกต์เข้ากับองค์ประกอบต่างๆ ขององค์กรชุมชน ปรากฏว่า

1. ตัวบุคคล/ทุนมนุษย์ : องค์กรที่เข้มแข็งขึ้น คือ องค์กรที่จำนวนสมาชิก เพิ่มมากขึ้น ในมิติของปัจจุบัน และจะมีการสืบทอดสมาชิกใหม่ในมิติของอนาคต (เชิงปริมาณ) ส่วนมิติเชิงคุณภาพ คือ ความสามารถ ทักษะ ความรู้ และความคิด
2. ปริมาณและคุณภาพของกิจกรรม : ต้องมีลักษณะต่อเนื่องสอดคล้องกันเป็นตาข่าย
3. ปริมาณและคุณภาพของทุนสิ่งของและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ : จากการเพิ่มของทุน เช่น ป่าธรรมชาติเพิ่มขึ้น ส่วนมิติด้านคุณภาพ คือ ความยั่งยืนของทุนทั้งสอง
4. ทุนเพื่อน / เครือข่าย : ด้านปริมาณ คือ มีเครือข่ายกว้างขวาง / เพิ่มแก้ไขไหน ส่วนด้านคุณภาพ คือ ความหลากหลายของเครือข่าย
5. สถานภาพขององค์กรชุมชน : ใช้เกณฑ์อ้างอิงจากภายนอก คือ การประเมินจากกลุ่มภายนอกที่เกี่ยวข้องว่าได้ให้การยอมรับ องค์กรชุมชนนั้นมากน้อยเพียงใด

2.4 แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบเส้นทางวงรอบ (Looping system)

การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบระบบเส้นทางวงรอบ (looping system) เป็นแนวคิดเริ่มต้นมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในลักษณะ “เส้นทาง (route) ” ซึ่งเป็นระบบการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยไม่คำนึงถึงเฉพาะจุดหรือแหล่งท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง แต่มุ่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม (cluster) โดยเน้นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในเส้นทางเดียวกัน อาจด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น จุดขายของแหล่งท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่งมีจุดเด่นหรือระยะประกอบกิจกรรมไม่นานเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องเพิ่มจุดขายหลายๆแห่งในเส้นทางท่องเที่ยวเดียวกัน ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกคุ้มค่าต่อการเดินทางนั้นๆ และทำให้ไม่น่าเบื่อหน่ายต่อการเดินทางระยะนานๆเพียงเพื่อไปยังจุดหมายปลายทางแห่งเดียว นอกจากนั้น การพัฒนาในภาพรวมของการเป็นเส้นทางท่องเที่ยว ซึ่งมีจุดแวะเยี่ยมชมหลายแห่ง ยังหมายถึงการกระจายรายได้สู่ชุมชนต่างๆในเส้นทางท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

เส้นทางท่องเที่ยวที่กำหนดขึ้นอาจเชื่อมโยงได้ทั้งในมิติความสนใจของนักท่องเที่ยวหรือเค้าโครงเรื่อง (theme) ที่เป็นจุดขายหลัก เช่น เส้นทางท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม เส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติและเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมและการเกษตรชนเผ่า เป็นต้น หรือเชื่อมโยงด้วยมิติของเวลาที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว โดยการกำหนดโปรแกรมการท่องเที่ยวตามระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวสนใจ เช่น ในเส้นทางท่องเที่ยวหนึ่ง ๆ อาจมีการเดินทางท่องเที่ยวประเภท 1 วัน หรือ 2 วัน 1 คืน หรือ 3 วัน 2 คืน ก็อาจเป็นไปได้ ขึ้นกับจำนวนจุดท่องเที่ยว ระยะเวลาในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว และความใกล้ไกลของแหล่งท่องเที่ยวที่บรรจุไว้ในโปรแกรม

อย่างไรก็ดี แนวคิดของการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวแบบนี้ มาจากแนวคิดทางการตลาด เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวสนใจเดินทางท่องเที่ยวในเส้นทางที่กำหนดไว้ ด้วยแนวคิดดังกล่าว จึงทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวไม่สามารถจำกัดเฉพาะภายในตัวแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น แต่จำเป็นต้องให้ความสนใจในการจัดการ/พัฒนาการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมไปถึงการบริการต่าง ๆ ที่จัดให้มีขึ้นเพื่อ

อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ให้ความเพลิดเพลิน สุขและความสะดวก ะหว่างการเดินทางด้วย เช่น การจัดการเส้นทางท่องเที่ยวที่สะดวกปลอดภัยสวยงาม ด้วยการรักษาและจัดแต่งภูมิทัศน์ การพัฒนาป้ายให้ข้อมูล จุดพักรถ ห้องสุขา กำหนดเส้นทางชมธรรมชาติ จุดชมวิว/ถ้ำรูป เป็นต้น ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในลักษณะเป็นเส้นทางท่องเที่ยวแบบนี้ จึงให้ความสำคัญต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของเส้นทางตั้งแต่เริ่มต้นออกเดินทาง ไปจนกระทั่งสิ้นสุดการเดินทาง

อย่างไรก็ดี การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบเป็นเส้นทางประเภทไป-กลับในเส้นทางเดียวกัน อาจทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเบื่อหน่ายในการเดินทางซ้ำในเส้นทางเดิม ดังนั้น แนวคิดของการพัฒนาเป็นวงรอบ หรือ looping ของเส้นทางท่องเที่ยวจึงใช้เป็นกลไกสำคัญในการสร้างแรงจูงใจต่อโปรแกรมท่องเที่ยว ในการเดินทางเป็นวงรอบไม่ซ้ำเส้นทางเดิม โดยอาจเชื่อมต่อการเดินทางด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การนั่งรถยนต์ เชื่อมต่อด้วยการเดิน ขี่จักรยาน หรือล่องแพ เป็นต้น ตามความเหมาะสมของทรัพยากรท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบยังช่วยให้สามารถออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยวที่มีระยะเวลาในแหล่งท่องเที่ยวได้นานขึ้น และกระจายประโยชน์จากการท่องเที่ยวไปยังหมู่บ้านหรือตำบลต่าง ๆ ได้มากขึ้นกว่าการเดินทางไป-กลับในเส้นทางเดียวกัน

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบวงรอบเป็นแนวคิดในการสร้างแรงจูงใจหรือจูงใจทางการท่องเที่ยวในรูปแบบที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ตามกิจกรรมหรือความชอบที่นักท่องเที่ยวสนใจ ตามระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวมี โดยเชื่อมโยงมิติทางด้านภูมิศาสตร์หรือเส้นทางท่องเที่ยวเข้ากับมิติด้านเค้าโครงเรื่องหรือจูงใจทางการท่องเที่ยว และเชื่อมโยงกับเวลาที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว โดยพยายามให้การเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้งไม่ซ้ำเส้นทางเดียวกัน การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบเส้นทางวงรอบนี้ ยังต้องมีการพัฒนาและจัดการสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการตลอดเส้นทาง ไม่คำนึงถึงเฉพาะภายในแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น แต่มุ่งพัฒนาให้เป็นระบบตั้งแต่จุดเริ่มต้นไปจนกระทั่งจุดสิ้นสุดการเดินทาง นั่นเอง (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549)

2.5 พื้นที่ศึกษา

จังหวัดชุมพรตั้งอยู่ตอนบนสุดของภาคใต้ระหว่างเส้นละติจูดที่ 10 องศา 29 ลิปดาเหนือ และเส้นลองจิจูดที่ 99 องศา 11 ลิปดาตะวันออก ห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางรถยนต์ประมาณ 498 กิโลเมตรและเส้นทางรถไฟสายใต้ประมาณ 476 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 3.75 ล้านไร่ หรือ 6,010.849 ตารางกิโลเมตร ชุมพรเป็นจังหวัดแรกของภาคใต้ตอนบนฝั่งอ่าวไทยมีรูปลักษณะพื้นที่เรียวยาวตามแนวเหนือ-ใต้ มีความยาวประมาณ 222 กิโลเมตร โดยอาณาเขตติดต่อกับ

- 1) ทิศเหนือ ติดกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- 2) ทิศใต้ ติดกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 3) ทิศตะวันออก ติดกับอ่าวไทย
- 4) ทิศตะวันตก ติดกับจังหวัดระนองและสหภาพพม่า

จากศักยภาพของจังหวัดชุมพรที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวโดดเด่นและมีความหลากหลาย ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม รวมทั้งสามารถเดินทางเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอื่น ทั้งสองฝั่งทะเล อันได้แก่ ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยและชายฝั่งทะเลอันดามัน ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงกันได้ที่ทั้งกิจกรรมทางบกและทางทะเล ประกอบกับมีการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร จึงทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวงรอบ เพื่อการสร้างแรงจูงใจหรือจุดขายทางการท่องเที่ยวในรูปแบบที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ตามกิจกรรมหรือความชอบที่นักท่องเที่ยวสนใจ ตามระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวมี โดยเชื่อมโยงมิติทางด้านภูมิศาสตร์ หรือเส้นทางท่องเที่ยวเข้ากับมิติด้านเค้าโครงเรื่องหรือจุดขายทางการท่องเที่ยว และเชื่อมโยงกับเวลาที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว โดยพยายามให้การเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้งไม่ซ้ำเส้นทางเดียวกัน การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบเส้นทางวงรอบนี้ ยังต้องมีการพัฒนาและจัดการสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการตลอดเส้นทาง ไม่คำนึงถึงเฉพาะภายในแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น แต่มุ่งพัฒนาให้เป็นระบบตั้งแต่จุดเริ่มต้นไปจนกระทั่งจุดสิ้นสุดการเดินทาง นั่นเอง (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549)

ดังนั้นการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง เป็นแนวคิดการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในลักษณะของเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบ (looping) โดยมีอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร เป็นศูนย์กลาง เพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงภายในอำเภอต่าง ๆ และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง (รัศมีไม่เกิน 100 กม.จากเขตจังหวัดชุมพร) ซึ่งสามารถแบ่งเป็นโครงข่ายการท่องเที่ยวตามเส้นทางคมนาคมสายหลัก ได้ดังนี้

1. โครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร อำเภอเมือง-อำเภอท่าแซะ-อำเภอปะทิว
2. โครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพรอำเภอเมือง-อำเภอพะโต๊ะ-อำเภอเมืองระนอง - อำเภอละอุ่น - อำเภอกระบุรี
3. โครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร อำเภอเมือง-อำเภอสวี-อำเภอทุ่งตะโก-อำเภอหลังสวน-อำเภอละแม-อำเภอท่าชนะ-อำเภอไชยา
4. โครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในจังหวัดชุมพร

การเดินทางภายในจังหวัดสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวจากอำเภอเมือง สู่อำเภอต่าง ๆ ตามระยะทาง ดังนี้ 1) อำเภอปะทิว ระยะทาง 30 กิโลเมตร 2) อำเภอท่าแซะ ระยะทาง 32 กิโลเมตร 3) อำเภอสวี ระยะทาง 45 กิโลเมตร 4) อำเภอทุ่งตะโก ระยะทาง 62 กิโลเมตร

5) อำเภอหลังสวน ระยะทาง 76 กิโลเมตร 6) อำเภอละแม ระยะทาง 95 กิโลเมตร และ 7) อำเภอพะโต๊ะ ระยะทาง 115 กิโลเมตร ซึ่งหากเดินทางเชื่อมโยงไปยังจังหวัดใกล้เคียงได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ระยะทางประมาณ 200 กิโลเมตร และจังหวัดระนอง ระยะทางประมาณ 170 กิโลเมตร (ดังภาพที่ 4)

ทั้งนี้จากการประชุมเครือข่ายฯ ครั้งที่ 3/2553 วันที่ 21-22 พฤษภาคม 2553 ณ บ้านทุ่งมหา ตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ได้กำหนดสมาชิกชุมชนแกนนำเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร โดยมีชุมชนสมาชิก ประกอบด้วย 1) บ้านคลองเรือ ตำบลปากทรง อำเภอพะโต๊ะ 2) ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอพะโต๊ะ 3) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านกำนันเค็ด อำเภอหลังสวน 4) ชุมชนทุ่งหงส์ อำเภอเมือง 5) ศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตภูมิปัญญาชาวบ้านลุงนิล อำเภอทุ่งตะโก 6) ชมรมรักษ์เรือใบโบราณละแม อำเภอละแม 7) บ้านโนไร่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี 8) บ้านท่องเที่ยวใหญ่ อำเภอสวี 9) บ้านเกาะพิทักษ์ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน 10) ชมพรคาบาน่า รีสอร์ท อำเภอปะทิว 11) บ้านทุ่งมหา ตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว 12) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่าหน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ อำเภอพะโต๊ะ 13) ศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามแนวพระราชดำริ อำเภอเมือง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ชุมชนบ้านโนไไร่ (โฮมสเตย์บ้านโนไไร่)

1.1 ข้อมูลพื้นฐาน

ชุมชนบ้านโนไไร่ ตั้งอยู่ หมู่ที่ 6 บ้านโนไไร่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี จังหวัดชุมพร มีครัวเรือนทั้งหมด 90 ครัวเรือน ประชากรรวม 367 คน และสถานที่ชุมชนอยู่ในบริเวณอ่าวทุ่งคา - สวี ซึ่งเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญมากที่สุด ในภาคใต้ฝั่งตะวันออก มีความสมบูรณ์ของระบบนิเวศน์มากที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย และมีคลองที่ไหลลงสู่อ่าวหลายสาย ทำให้มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ มีความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นแหล่งอาหาร แหล่งอาศัยของสัตว์น้ำตามธรรมชาติหลายชนิด และที่สำคัญอีกประการหนึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และศูนย์การเรียนรู้ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแก่นักเรียนและประชาชนทั่วไป

ชุมชนบ้านโนไไร่ เป็นชุมชนที่ตั้งมานานกว่า 300 ปี คน ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงทะเลพื้นบ้าน ได้พึ่งพิงอาศัยความสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าชายเลนและสัตว์น้ำชายฝั่งเป็นแหล่งประกอบอาชีพ จากสาเหตุหลากหลายประการส่งผลให้ป่าชายเลนเสื่อมโทรม สัตว์น้ำชายฝั่งลดลง ส่งผลกระทบต่อชุมชนบ้านโนไไร่ทั้งทางตรงและทางอ้อม จากผลกระทบต่างๆทำให้ชุมชนบ้านโนไไร่ มีความคิดที่จะจัดตั้ง กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนของตนเองขึ้น เพื่อเป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเอง ตลอดจนจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ รวมถึงการพัฒนาอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ และหามาตรการในการจัดการขยะมูลฝอย น้ำเสีย และสิ่งปฏิกูลต่างๆ จนเกิดเป็นกลุ่ม “อนุรักษ์ฯ บ้านโนไไร่ ” ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2532 ต่อมาได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ และได้เปลี่ยนชื่อในภายหลังเป็น “กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่งบ้านโนไไร่ (รสทช.)” เมื่อเดือน เมษายน พ.ศ. 2547 และต่อมามีนักเรียน นักศึกษาเข้ามาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมากขึ้น ชาวบ้านจึงได้ตัดแปลงบ้านของตัวเอง และรวมตัวกันจัดตั้งเป็น “กลุ่มโฮมสเตย์บ้านโนไไร่” ขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2548 และได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2552

1.2 กิจกรรมการท่องเที่ยว

1) เส้นทางเดินศึกษาเส้นทางธรรมชาติป่าชายเลน (walk way) บริเวณที่ทำการของสถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 12 (ชุมพร) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เส้นทางฯ เป็นสะพานไม้ยกระดับ สามารถเดินศึกษาระบบนิเวศป่าชายเลน ระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร และภายในเส้นทางฯ สามารถเดินทางสู่จุดชมวิวของป่าชายเลนในมุมสูง

2) นั่งเรือชมธรรมชาติ และวิถีชีวิต ทั้งนี้ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศป่าชายเลนและมีคลองสวีไหลลงสู่อ่าว ทำให้มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ มีความหลากหลายทางชีวภาพ และเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำตามธรรมชาติหลายชนิด ดังนั้น กิจกรรมนั่งเรือชมธรรมชาติจึงมีศักยภาพในการประกอบกิจกรรมอื่นควบคู่ไปได้ ได้แก่ กิจกรรมดูนกชายเลน ซึ่งอ่าวทุ่งคา-สวี เป็น

แหล่งที่อยู่อาศัยของนกนานาชนิด ทั้งนกอพยพ และนกประจำถิ่น นอกจากนี้สามารถประกอบกิจกรรมศึกษาชนิดพันธุ์พืช และสัตว์ในป่าชายเลน ซึ่งเป็นการนั่งเรือหางยาวลัดเลาะไปตามลำคลอง ร่องบางต่างๆ เพื่อชื่นชมพรรณไม้ป่าชายเลน หลายชนิด เช่น แสม ลำพู โกงกาง หรือชนิดพันธุ์สัตว์ เช่น ปู ปลา หอย หรือฝูงลิงแสมนับพันตัว ที่อาศัยอยู่ในป่าชายเลน ซึ่งสามารถสังเกตพฤติกรรม เช่น การใช้หางเหี่ยวรูปแสม เพื่อจับปูแสมกินเป็นอาหาร เป็นต้น

3) เที่ยวเกาะและชมปะการังน้ำตื้นเกาะกุลา เป็นเกาะที่อยู่ห่างจากที่ทำการ ประมาณ 6 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 30 นาที ซึ่งสามารถประกอบกิจกรรมดำน้ำตื้น และเล่นน้ำบริเวณชายหาด

4) กิจกรรมศึกษาวิถีชีวิตการทำประมงพื้นบ้าน การหาปู หาปลา หรือหอยชนิดต่างๆ เช่น หอยขาว หอยหลอด หอยจู้บแจ่ง เป็นต้น โดยใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้าน และกิจกรรมอื่นๆ เช่น การร่วมปลูกต้นไม้ป่าชายเลน ร่วมกับสถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 12 (ชุมพร) กิจกรรมพายเรือคายัคลัดเลาะตามลำคลองสวี เป็นต้น

1.3 ตัวอย่างโปรแกรมการท่องเที่ยวบ้านในไร่ (ระยะเวลา 2 วัน 1 คืน)

วันแรกของโปรแกรม

09.00 – 10.00 น.	ต้อนรับ
10.00 - 10.30 น.	แนะนำสถานที่ แยกย้ายเข้าสู่โฮมสเตย์
10.30 – 11.30 น.	ศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนและระบบนิเวศป่าชายเลน
11.30 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารเที่ยง
13.00 – 18.00 น.	กิจกรรมทางน้ำ (ล่องเรือชมป่าชายเลนเดินได้, ปลูกป่าชายเลน, พายเรือแคนู, เก็บหอยขาว, นั่งเรือไปเกาะดูปะการังน้ำตื้น ว่ายน้ำทะเล และเล่นน้ำชายหาด)
18.00 – 20.00 น.	รับประทานอาหารทะเลหมู่บ้านชาวประมง
20.00 – 22.00 น.	เล่าขานตำนานหมู่บ้าน
22.00 - 06.00 น.	พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่สองของโปรแกรม

06.00 - 06.30	ดูพระอาทิตย์แรกแย้ม ณ ภูผาถ้ำเขง
07.00 – 07.30 น.	ทำบุญตักบาตร
07.30 - 08.30 น.	ข้าวต้มทะเลด่านสวี หรือ ข้าวคลุกกะปิชาวเล
08.30 – 11.00 น.	เยี่ยมชมและซื้อหาผลิตภัณฑ์ชุมชน
11.00 – 12.30 น.	พักรับประทานอาหารเที่ยง
12.30– 13.00 น.	ร่ำลาและเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

หมายเหตุ : โปรแกรมดังกล่าวอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพอากาศ

- ราคาต่อหัว ที่พักรวมค่าอาหาร 2 มื้อ 450 บาท
- ราคาดังกล่าวไม่รวมกิจกรรม
- ค่าเรือลำละ 500 บาท นั่งได้ 10 – 12 คน
- เรือแคนู ลำละ 200 บาท นั่งได้ 3 คน

1.4 การเดินทาง

เดินทางโดยใช้เส้นทางทางหลวงหมายเลข 41 ถึงสามแยกอำเภอเสวี ประมาณกิโลเมตรที่ 35 แล้วเลี้ยวซ้ายเข้า ทางหลวง 4003 ระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตรถึงอำเภอเสวี จากนั้น เดินทางต่อไปตามทางหลวง 4003 (เส้นทางสวี-บ่อคา) ประมาณ 10 กิโลเมตร ถึงทางแยกซ้ายมือเข้าสถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 12 (ชุมพร) ซึ่งเป็นถนนคอนกรีตสองเลน ไม่มีไหล่ทางระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร ก็จะถึงชุมชนบ้านในไร่

1.5 การติดต่อสอบถาม หัวหน้าสถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 12 (ชุมพร) คุณวิชัย สมรูป โทร. 081 – 7972271, 080-5347146 , คุณยุพิน 081-978-8143

2. ศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตภูมิวัฒนธรรมชาติ (สวนลุงนิต)

2.1 ข้อมูลพื้นฐาน

สวนลุงนิต ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลช่องไม้แก้ว อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร เริ่มแรกลุงนิต ปลูกทุเรียน 700 ต้น แต่เพราะขาดประสบการณ์ และทำเป็นจำนวนมาก ทำให้ใช้เงินไปหมด และจากการทำเป็นจำนวนมากต้องเสียเวลา และกำลังในการรดน้ำ เพื่อให้ได้ระบบน้ำ จึงให้บริษัทมาเช่าทำทุเรียนทวาย หวังว่าจะได้ระบบน้ำจากบริษัทเมื่อครบสัญญา ผลคือเมื่อครบสัญญาได้ระบบน้ำ แต่ทุเรียนตายเกือบทั้งหมด จึงไปกู้เงินจาก ธ.ก.ส. เพื่อนำไปซื้อยาเคมีมารักษาทุเรียนที่กำลังจะตาย ทำให้ออกจากเงินทุน 1,500,000 บาท จะถูกฝังไปกับต้นทุเรียนแล้ว ยังมีหนี้สินติดตัวอีกหลายแสนบาท จากนั้น ธ.ก.ส. ได้มาทวงหนี้ที่ลุงนิตกู้ไป แต่ลุงนิต ไม่มีให้จึงถูก ธ.ก.ส. ต่อว่าด้วยคำพูดที่ทำให้เจ็บช้ำน้ำใจ ลุงนิต จึงเกิดความท้อแท้

แต่ปีนั้นเอง (ปี 2540) ลุงนิตได้ฟังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ผ่านทางโทรทัศน์ว่า “คนเราส่วนมากรู้จักแต่คนอื่น ไม่รู้จักตนเอง การรู้จักตนเองคือเราต้องทบทวนตัวเองว่าเราเก่งอะไร ทำอะไรได้” จากนั้นลุงนิตได้เริ่มศึกษาและทำเกษตรแบบผสมผสาน เน้นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการปลูกพืชหลักพร้อมเลี้ยงสัตว์ โดยการปลูกพืชของลุงนิตนั้นจะปลูกพืชเลียนแบบธรรมชาติ จนทำให้เป็นส่วนที่ทำการเกษตรแบบผสมผสานที่มีเอกลักษณ์ (รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรดีเด่น ครั้งที่ 8 ประจำปี 2553) โดยมีฐาน

การเรียนรู้ต่างๆ เช่น ฐานเรียนบ้านดิน ฐานเรียนรู้หมูหลุม ฐานเรียนรู้คนเอาถ่าน ฐานเรียนรู้คนมีน้ำยา ฐานเรียนรู้น้ำสมุนไพร ฐานเรียนรู้ธนาคารต้นไม้ ทั้งนี้สวนลุงนิลเน้นการปลูกพืชหลักพร้อมเลี้ยงสัตว์ โดยการปลูกพืชของลุงนิลนั้นจะปลูกพืชแบบเกษตรอินทรีย์ ให้พืชเจริญเติบโตตามธรรมชาติ

2.2 กิจกรรมการท่องเที่ยว

ศูนย์เรียนรู้วิถีกรรมธรรมชาติ (สวนลุงนิล) เป็นหนึ่งในเครือข่ายจากภูผาสุ่มหานที่มี การเผยแพร่องค์ความรู้เรื่องธนาคารต้นไม้ และวิถีกรรมธรรมชาติ ซึ่งในคราวประชุมองค์กรเครือข่าย ครั้งที่ 3 ณ บ้านทุ่งมหา (ปากคลองโฮมสเตย์) สมาชิกเครือข่ายฯ มีมติให้มีการส่งเสริมศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแหล่งท่องเที่ยวและเป็นสมาชิกเครือข่ายฯ ทั้งนี้สวนลุงนิล เป็นศูนย์ที่ผู้มาเยือน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มศึกษาดูงานจากองค์กร หรือหน่วยงานต่างๆ และอีกส่วนหนึ่ง คือ กลุ่มครอบครัว ที่ สนใจเรื่องเกษตรอินทรีย์ ซึ่งสวนลุงนิลจะเป็นสวนที่มีเอกลักษณ์ในการปลูกเป็นพืช 9 ชั้น ชั้นที่ 1 พืช หัว เช่น ขมิ้น กระชาย กลอย มันหอม ชั้นที่ 2 พืชน้ำ เช่น บัว บักขี้เหล็ก ผักกะเฉด ชั้นที่ 3 พืชสมุนไพรต้น เตี้ย เช่น ตะไคร้ ผักสวนครัว ชั้นที่ 4 ส้มจี๊ด ชั้นที่ 5 กล้วยเล็บมือนาง ไม้ผลพวก เงาะ มังคุด ลองกอง ลางสาด ชั้นที่ 6 ไม้ยืนต้น คือ ทุเรียนหมอนทอง หมาก สะตอ ชั้นที่ 7 ปลูกพริกไทยแซมตามโคนต้นไม้ ชั้นที่ 8 ไม้ใช้สอย เช่น ตะเคียนทอง ชั้นที่ 9 ไม้ยางนา ส่งผลให้ลุงนิลมีรายได้รายวัน รายสัปดาห์ ราย เดือน รายปี ซึ่งเพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ในปัจจุบันลุงนิลปลูกกระชาย ส้มจี๊ด กล้วยเล็บมือ ทุเรียน พืช ผักผลไม้ปลอดสารพิษทุกอย่าง มีขายตลอดทั้งปี ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือนอิมหันท์กับ อาหาร ผัก ผลไม้ที่ปลูกไว้ในสวนพื้นที่ประมาณ 17 ไร่ เท่านั้น

2.3 ตัวอย่างกำหนดการศึกษาดูงานศูนย์เรียนรู้วิถีกรรมธรรมชาติ

(สวนลุงนิล) Home stay วันที่ 1

11.00-13.00 น.	ลงทะเบียน
13.00-15.00 น.	พูดคุยประสบการณ์ของลุงนิล และแนะนำสถานที่
15.00-15.20 น.	อาหารว่าง
15.20-18.00 น.	แบ่งกลุ่มและเข้าฐานเรียนรู้ตามหัวข้อที่เลือกไว้เพียง 1-2 ฐาน
- พืชคอนโด 9 ชั้น
 - บ้านดิน
 - หมูหลุม
 - คนเอาถ่าน
 - คนมีน้ำยา
 - น้ำสมุนไพร
 - ธนาคารต้นไม้

- 18.00-19.00 น. รับประทานอาหารเย็น
 19.00-21.00 น. สรุปรายงานและตอบคำถาม

วันที่ 2

- 07.00-08.00 น. รับประทานอาหารเช้า
 08.00-10.00 น. ศึกษาฐานแปลงต้นแบบ พืชคอนโต 9 ชั้น สวนลุงนิล
 11.00 เดินทางกลับ

หมายเหตุ ค่าใช้จ่ายในการศึกษาฐาน รวมอาหารและที่พัก คนละ 500-600 บาท

1. พักบ้านดิน เพิ่มคนละ 100 บาท
2. เลือกฐานการเรียนรู้ได้ตามความต้องการ
3. เพิ่มฐานการเรียนรู้มากกว่า 2 ฐาน สามารถเพิ่มระยะเวลาการศึกษาฐาน ตามความต้องการได้ ทั้งนี้ให้ระบุแจ้งก่อนล่วงหน้า

2.4 การเดินทาง

เดินทางโดยใช้เส้นทางทางหลวงหมายเลข 41 ถึงประมาณกิโลเมตรที่ 50 แล้วกลับรถเพื่อเลี้ยวซ้ายเข้าสวนลุงนิล ซึ่งเป็นถนนคอนกรีต 2 เลน ไม่มีไหล่ทาง ระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตรจนถึงบ้านลุงนิล ซึ่งเป็นศูนย์เรียนรู้วิถีการเกษตรธรรมชาติ

2.5 การติดต่อสอบถาม

บ้านเลขที่ 14 บ้านทอนอม หมู่ 6 ตำบล ช่อไม้แก้ว อำเภอบึงสามพัน จังหวัดชุมพร
 โทรศัพท์ : 087-4660596, 086-4705011, 087-9142142 นายสมบุรณ์ ศรีสุบัน (ลุงนิล)
www.suanloongnil.com

3. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านทุ่งหงส์

3.1 ข้อมูลพื้นฐาน

บ้านทุ่งหงส์ ตั้งอยู่ที่ ตำบลทุ่งคา อำเภอมือง จังหวัดชุมพร ภายในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นการเชื่อมโยงองค์ความรู้การทำการเกษตรแบบผสมผสาน ระหว่างบ้านใกล้เคียงประกอบด้วย 1) บ้านนายสมชาย แสงสว่าง ซึ่งมีพื้นที่ 38 ไร่ อดีตทำสวนยางพารา และมะพร้าวเพื่อหวังเป็นรายได้หลัก เมื่อต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ผลผลิตที่ขายได้เมื่อหักต้นทุนเหลือเพียงค่าใช้จ่ายหนี้สิน หากนำเงินไปใช้หนี้สินก็ไม่มีความหมายในการทำเกษตรในปีต่อไป และนายสมชาย ได้คิดหาทางแก้ไขโดยคิดการทำเกษตรแบบผสมผสานและการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ โดยเริ่มต้นจากพื้นที่สวนของตนเองเพื่อสนองความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรกเหลือจากนั้นก็นำไปขายโดยการเลิกการใช้สารเคมีอย่างเด็ดขาดผลที่ตามมา คือ ลดค่าใช้จ่าย อาหารมีกิน ปลอดภัย และได้ระบบ

นิเวศทางธรรมชาติคืนกลับมา นายสมชาย ได้ทำเกษตรอินทรีย์มา 13 ปี จนสวนจัดการตัวเองได้ การทำสวนเกษตรอินทรีย์แบบผสมผสานทำให้ระบบนิเวศกลับคืนมาและเจริญเติบโตได้ดี และขยาย แนวคิดดังกล่าวสู่ชุมชนรอบข้าง 2) บ้านอาจารย์สนอง ภูมิพลฤกษ์ มีการทำการเกษตรแบบผสมผสานภายในพื้นที่ 8 ไร่ ซึ่งองค์ความรู้ภายในสวนประกอบด้วย แนวคิดเรื่องธนาคารต้นไม้ การเลี้ยงกบ หมูหลุม และการทำตะบันน้ำ (การนำน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติจากที่ต่ำขึ้นสู่ที่สูง) 3) บ้านนายจิตรกร พยุบล ซึ่งเป็นการทำฟาร์มเพาะพันธุ์ปลาชนิดต่างๆ เช่น ปลาดุก ปลานิล เป็นต้น 4) บ้านนายวิลาส กำเนิดโทน เป็นการทำสวนเกษตรแบบผสมผสานและอาหารปลอดภัยได้แก่ ผักปลอดภัย ข้าว สละ กล้วย แผลง ธนาคารต้นไม้ น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น มะพร้าวน้ำหอม และน้ำตาลมะพร้าว

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทุ่งหงส์ จัดตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่นำมาปรับใช้ในระดับครัวเรือนแล้วได้ผล จึงไม่เน้นกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้นหากไม่มีผู้มาเยือนชาวบ้านก็ยังคงดำรงวิถีเดิม ซึ่งที่ผ่านมารับคณะศึกษาดูงานประมาณ 3-4 คณะต่อเดือน ขึ้นอยู่กับคณะฯ ว่าต้องการศึกษาดูงานเรื่องใดบ้าง โดยเฉลี่ยแต่ละฐานใช้ระยะเวลาการบรรยายประมาณ 1 ชั่วโมง ทั้งนี้ที่ผ่านมาเนื่องจากผู้มาเยือนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มาแวะศึกษาดูงานจากหน่วยงานต่างๆ และเดินทางต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติเพลิน (ชุมพรคาบาน่า) โครงการหนองใหญ่ตามพระราชดำริ หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ สวนลุงนิล เกษะพิทักษ์ เป็นต้น

3.2 กิจกรรมการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทุ่งหงส์ ไม่ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้นขึ้นอยู่กับคณะผู้ศึกษาดูงานว่าต้องการศึกษาดูงานเรื่องอะไร และมีเวลาแค่ไหน ซึ่งที่ผ่านมากิจกรรมการศึกษาดูงานเริ่มต้นจาก บ้านนายสมชายแสงสว่าง จากนั้นเดินทางต่อไปยัง บ้านอาจารย์สนอง ภูมิพลฤกษ์ ระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร โดยใช้จักรยานยนต์พ่วงข้าง ซึ่งเป็นของชาวบ้านในหมู่บ้าน พร้อมรับประทานอาหารว่างบ้านอาจารย์สนอง หรือบ้านนายจิตรกร พยุบล และหากคณะ มีเวลา สามารถเดินทางต่อไปยังบ้านนายวิลาส กำเนิดโทน ศึกษาการทำการเกษตรอินทรีย์ พร้อมกับซื้อสินค้าเกษตร ที่เป็นผลผลิตจากสวน ซึ่งมีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายภายในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงตามความสอดคล้องของกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วย

1) บ้านนายสมชาย แสงสว่าง ซึ่งมีพื้นที่ 38 ไร่ ปลุกพืชเพื่อใช้บริโภคในระดับครัวเรือน

2) บ้านอาจารย์สนอง ภูมิพลฤกษ์ มีการทำการเกษตรแบบผสมผสานภายในพื้นที่ 8 ไร่ ซึ่งองค์ความรู้ภายในสวนประกอบด้วย แนวคิดเรื่องธนาคารต้นไม้ การทำน้ำส้มควันไม้ การทำน้ำปุ๋ยหมักชีวภาพ การเลี้ยงกบ หมูหลุม และการทำตะบันน้ำ (การนำน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติจากที่ต่ำขึ้นสู่ที่สูง)

3) บ้านนายจิตรกร พยุบล ซึ่งเป็นการทำฟาร์มเพาะพันธุ์ปลาชนิดต่างๆ เช่น ปลาอุก ปลานิล เป็นต้น

4) บ้านนายวิลาส กำเนิดโทน เป็นการทำสวนเกษตรแบบผสมผสานและอาหารปลอดสารพิษ ได้แก่ ผักปลอดสารพิษ ข้าว สลัด หนุ่ยแฝง ธนาкарต้นไม้ น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น มะพร้าว น้ำหอม และน้ำตาลมะพร้าว

3.3 ค่าใช้จ่าย

ค่าใช้จ่ายในการศึกษาดูงาน กรณี รับประทานอาหารเที่ยงและอาหารว่าง คิดค่าใช้จ่ายคนละ 100 บาท รวมพาหนะเดินทาง (รถซาเล้งจากบ้านนายสมชาย-บ้านอาจารย์สนอง-บ้านนายจิตรกร)

3.4 การเดินทาง

บ้านทุ่งหงส์อยู่ห่างจากตัวเมืองชุมพรประมาณ 22 กม. ตามทางหลวงหมายเลข 41 (ถนนเพชรเกษม) จากนั้นเข้าสู่หมู่ที่ 8 บ้านทุ่งหงส์โดยกลับรถแล้วเลี้ยวซ้ายเข้าทางสถานีวิจัยและทดสอบพันธุ์สัตว์น้ำ จังหวัดชุมพร อีกประมาณ 3.5 กิโลเมตร

3.5 การติดต่อสอบถาม

คุณสมชาย แสงสว่าง โทร.08-7270-0081 หรือ นายจิตรกร พยุบล โทร. 086-687-9229

4. เกษะพิทักษ์

4.1 ข้อมูลพื้นฐาน

ชุมชนเกษะพิทักษ์ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 14 ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร มีเนื้อที่ประมาณ 712 ไร่ มีชุมชนอาศัยอยู่ประมาณ 42 ครัวเรือน โดยส่วนใหญ่จะมีอาชีพหลักในการทำประมงพื้นบ้าน วางลอบหมึก อวนปู เลี้ยงหอยแมลงภู่อำชีพรองลงมา คือ การทำสวนมะพร้าว ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ แต่บนเกาะไม่มีศาสนสถาน ดังนั้นในเวลาประกอบกิจกรรมทางศาสนา จะต้องขึ้นมาประกอบกิจกรรมบนฝั่งเกษะพิทักษ์ นับเป็นหมู่บ้านเดียวของจังหวัดชุมพร มีเนื้อที่เป็นเกาะทั้งหมด โดยอยู่ห่างจากฝั่งประมาณ 1 กิโลเมตร

การพัฒนาของชุมชนเกษะพิทักษ์อย่างเป็นทางการ เริ่มขึ้นเมื่อทางสำนักงานชุมชนอำเภอหลังสวนได้เข้ามาจัดเวทีประชาคมให้ความรู้พัฒนาอาสาสมัครและผู้นำเมื่อปี พ.ศ. 2538 กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยได้สนับสนุนโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน (กข.คจ.) ด้วยงบประมาณ 280,000.- บาท เพื่อให้ประชาชนยืมไปลงทุนประกอบอาชีพ โดยมอบอำนาจให้คณะกรรมการกองทุนโครงการ กข.คจ. ประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นตัวแทนชาวบ้านที่ได้มาจากการจัดเวทีประชาคม ซึ่งคัดเลือกกันขึ้นมาเอง โดยส่วนใหญ่จะกู้ยืมไปเพื่อการทำการประมง

ปี พ.ศ. 2544 เมื่อได้รับอนุมัติเงิน กองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท ทำให้ชาวบ้านมีทุนเพิ่มมากขึ้น การประกอบอาชีพมีรายได้เป็นกอบเป็นกำ จึงได้มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้นมา โดยมีสมาชิก 48 คน มีเงินสะสม 86,400 บาท และมีการจัดตั้งร้านค้าศูนย์สาธิตทางการตลาด ทุนดำเนินงาน 120,000 บาท ยอดขาย 20,000 บาทต่อเดือน เมื่อสิ้นปี ก็จะมีการคิดเงินปันผลเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิก นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งกลุ่มสตรีแปรรูปสัตว์น้ำ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำขึ้นมาอีกด้วย อีกกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้ชุมชนเกาะพิทักษ์เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในเรื่องของความเข้มแข็งของชุมชนก็คือ เรื่องของการต่อสู้เพื่อป้องกันและรักษาทรัพยากรทางทะเล รอบ ๆ เกาะพิทักษ์ ซึ่งทำให้ชุมชนเกาะพิทักษ์ได้รับรางวัล “หมู่บ้านอนุรักษ์ชายฝั่งทะเลดีเด่น” ในปี พ.ศ. 2545 นอกจากนี้ ในปัจจุบันชุมชนเกาะพิทักษ์ยังได้หันมาประกอบกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวอีกด้วย

จุดเริ่มต้นของกิจกรรมการท่องเที่ยวบนเกาะพิทักษ์ เริ่มจากเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2538 เริ่มมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามายังเกาะพิทักษ์ เพราะเห็นถึงความสวยงามและความเป็นธรรมชาติบนเกาะ เมื่อมีนักท่องเที่ยวมากขึ้น ก็เริ่มมีการแสวงหาที่พักแรมภายในเกาะ ผู้ใหญ่บ้านนายอำพล ธานีครุฑ จึงได้เรียกลูกบ้านมาประชุมหารือกันในการจัดทำบ้านพักในรูปแบบของโฮมสเตย์ (Homestay) เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและเป็นรายได้เสริมให้กับชุมชนอีกทางหนึ่ง โดยในปีแรกมีการเก็บเงินค่าที่พักเพียง 100 บาท

ภายหลังจากการเริ่มทำกิจกรรมที่พักแรมแบบโฮมสเตย์ขึ้นบนเกาะพิทักษ์ ชื่อเสียงของชุมชนก็เริ่มเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการจัดการของชุมชนก็เริ่มเป็นรูปแบบมากยิ่งขึ้น โดยมีการจัดการในรูปแบบของสหกรณ์เพื่อแบ่งปันรายได้ให้ทั่วถึง นอกจากนี้รายได้จากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่ง ยังได้นำมาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ อีกด้วย

4.2 กิจกรรมการท่องเที่ยว

กิจกรรมดำน้ำตื้น ตกหมึก พายเรือคายัค เดินศึกษาธรรมชาติและวัฒนธรรม คุณกพักผ่อนและเล่นน้ำบริเวณชายหาด บนเกาะยังมีทางเดินถนนตัวหนอนรอบเกาะ นักท่องเที่ยวสามารถชมวิถีชีวิตชาวประมง ชมกรรมวิธีการเผาพะพร้าว และชมวิวยอบเกาะ

4.3 อัตราค่าบริการ

อัตราค่าเช่าพักบนเกาะพิทักษ์ มี 2 ราคา คือ 500 บาท/คน/คืน และ 750 บาท/คน/คืน เป็นค่าที่พัก และอาหาร 3 มื้อ หากต้องการนั่งเรือออกไปเที่ยวดำน้ำ มีเรือเหมาในราคา 700 บาท/วัน ค่าอุปกรณ์ดำน้ำคนละ 50 บาท การเดินทางจากท่าเรืออ่าวท้องครกมีเรือหางยาวให้บริการ ค่าบริการคนละ 10 บาท

4.4 การเดินทาง

เดินทางตามเส้นทาง ทางหลวงหมายเลข 41 ถึงสี่แยกปฐมพร ลงไปทางใต้ถึงสี่แยกเขาปีบ เลี้ยวซ้ายเข้าไปทางปากน้ำตะโก ถึงทางแยกฐิติภูมิรีสอร์ท ให้เลี้ยวขวาตามป้าย ผ่านสะพานข้าม

แม่น้ำตะโก ถึงตำบลบางน้ำจืดสังเกตป้ายท่าเรือเกาะพิทักษ์ จากนั้นนั่งเรือข้ามไปเกาะพิทักษ์ ระยะทาง 1,200 เมตร ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 15 นาที

4.5 การติดต่อสอบถาม

ติดต่อสอบถาม ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ ชานีครุฑ เลขที่ 32 หมู่ 14 ตำบลบางน้ำจืด อำเภอ หลังสวน จังหวัดชุมพร 86150 โทรศัพท์ 081093-1443, 08-9018-0644

5. บ้านคลองเรือ

5.1 ข้อมูลพื้นฐาน

บ้านคลองเรือตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 9 ตำบลปากทรง อำเภอพะโต๊ะ ห่างจากอำเภอเมือง ประมาณ 115 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทาง ประมาณ 2 ชม. มีบ้านพักจำนวน 13 หลัง สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปีบ้านคลองเรือเป็นชุมชนที่อยู่ในเขตป่าต้นน้ำมีป่าดิบชื้นที่สมบูรณ์ล้อมรอบ หมู่บ้านนอกจากนี้ยังมีพื้นที่เกษตรกรรมแบบผสมผสาน ทำให้ชุมชนมีพืชผัก และผลไม้หลากหลาย ชนิด ประกอบกับสภาพอากาศภายในหมู่บ้านเย็นสบายและมีทัศนียภาพที่งดงามตลอดทั้งปี

แต่เดิมพื้นที่บริเวณบ้านคลองเรือเป็นผืนป่าต้นน้ำที่อุดมสมบูรณ์ จนกระทั่งปี 2518 มีผู้เข้ามาอาศัยเพื่อร่อนแร่ดีบุก ลักษณะการทำเหมืองแร่แบบชักจอบ เมื่อแร่หายากขึ้นและมีราคาถูกลง จึงเริ่มหันมาแผ้วถางป่า เพื่อทำไร่ ปลูกข้าว กาแฟ และผลไม้ต่าง ๆ เพื่อเป็นที่ทำกิน ช่วงปี พ.ศ.2528 – 2531 เป็นช่วงที่มีการบุกรุกถางป่ามากที่สุด เนื่องจากชาวบ้านต่างถิ่นได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานทำกินมากขึ้น ส่งผลให้หน่วยจัดการและอนุรักษ์ต้นน้ำพะโต๊ะต้องเข้ามาทำความเข้าใจเกี่ยวกับชาวบ้านเรื่องการอนุรักษ์ป่า และทำการสำรวจข้อมูลจำนวนครัวเรือนเพื่อให้ชุมชนเลือกตั้งคณะกรรมการ “คนอยู่ ป่ายัง” เพื่อวางกฎระเบียบของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากป่าด้วยสมาชิกในชุมชนเอง ในขณะที่สมาชิกส่วนใหญ่มีความเข้าใจและให้ความร่วมมือกับโครงการคนอยู่ ป่ายังเป็นอย่างดี การบุกรุกแผ้วถางป่าในพื้นที่จึงยุติลง จนได้ชื่อว่า “หมู่บ้านรักษาป่ายอดเยี่ยม” และได้รับพระราชทานธงพิทักษ์ป่าเพื่อรักษาชีวิต จากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2541 ปัจจุบันชุมชนบ้านคลองเรือคือตัวอย่างหนึ่งของการพึ่งพาอาศัยกันอย่างกลมกลืนระหว่างคนกับป่า พิสูจน์ให้เห็นว่าคนอยู่กับป่าด้วยการจัดการชุมชน ทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ อย่างลงตัว

การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคลองเรือมีการพัฒนาก่อเกิดแบบไม่รู้ตัว มีการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป กล่าวได้ว่าโครงการ “คนอยู่ ป่ายัง ” ที่มีเป้าหมายเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ปลูกจิตสำนึกคนในชุมชนให้เห็นประโยชน์การพึ่งพิงอาศัยกันระหว่างคนกับป่า เป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้น

เมื่อปี พ.ศ.2544 มีกลุ่มนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เข้ามาออกค่ายพัฒนาชนบท นักศึกษากลุ่มนี้มีส่วนสำคัญในการจุดประกายให้ชาวบ้านเกิดแรงจูงใจ และริเริ่มจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ประกอบกับขณะนั้นกลุ่มชาวบ้านกำลังประสบปัญหาเรื่องปากท้อง แนวคิด

ดังกล่าวจึงเดินทางอย่างต่อเนื่อง การร่วมงานระหว่างกลุ่มนักศึกษากับชาวบ้านขณะนั้น ได้รับการสนับสนุนจาก Trairauralnet และหน่วยจัดการและอนุรักษ์ต้นน้ำพะโต๊ะ ทำให้ระยะแรกโครงการเน้นหนักเรื่องการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชน และการสร้างกฎกติกาในการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและเป็นธรรม โดยนำธรรมชาติที่มีอยู่ มาเป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยว เช่น พรานป่ากลายเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ค้างคิงในป่า หุงข้าวด้วยกระบอบกไม้ไผ่ หรือนำผักป่ามาเป็นอาหารต้อนรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

5.2 กิจกรรมการท่องเที่ยว

บ้านคลองเรือเป็นพื้นที่ต้นน้ำ จึงมีความสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลาย และมีความสมบูรณ์ทางด้านชุมชนและวัฒนธรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวของบ้านคลองเรือได้เน้นไปในทางการศึกษาธรรมชาติและวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคลองเรือ เช่น ชมสวนผลไม้ สวนผสม ไร่กาแฟ เก็บผักพื้นบ้านเพื่อนำมาประกอบอาหาร ชมหินเรือ ลำธารที่มีลักษณะคล้ายห้องเรืออันเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้าน ชมการสาธิตการร่อนแร่ดิบแบบดั้งเดิม กิจกรรมเดินป่าเพื่อชมและศึกษาบัวผุด ดอกไม้ขนาดใหญ่ และพรรณไม้สมุนไพร ชมกรรมวิธีการกรีดยางเพื่อทำยางแผ่น เทียนน้ำตกเหวดจันทร์ เรียนรู้กรรมวิธีการทำแป้นไม้ไผ่ ชมการสาธิตการทำเครื่องจักสานที่ทำจากหวาย

5.3 ตัวอย่างโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านคลองเรือ (ระยะเวลา 3 วัน 2 คืน)

วันที่ 1 ของโปรแกรม

ช่วงเช้า : ถึงหมู่บ้านคลองเรือ แวะชมหินเรือ ลำธารที่มีลักษณะคล้ายห้องเรืออันเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้าน แวะพักผ่อนและทานอาหารกลางวันที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวหมู่บ้านคลองเรือ

ช่วงบ่าย : เดินป่าในบริเวณใกล้หมู่บ้าน เพื่อชมและศึกษาบัวผุด ดอกไม้ขนาดใหญ่ และพรรณไม้สมุนไพรนานาชนิดในผืนป่า ชมการสาธิตการร่อนแร่ดิบแบบดั้งเดิม เทียนน้ำตกเหวดจันทร์ แวะสวนยางชมกรรมวิธีการกรีดยางเพื่อทำยางแผ่น

ช่วงเย็น : แยกย้ายกันเข้าพักแบบ Homestay ชมสวนผลไม้สวนผสม ไร่กาแฟ หรือผูกเปลนอนเล่นไต้ร่มไม้ พักผ่อนตามอัชฌาศัย ร่วมรับประทานอาหารเย็นกับเจ้าบ้าน สนทนาพูดคุยถึงความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของชาวบ้านคลองเรือ

วันที่ 2 ของโปรแกรม

ช่วงเช้า : เดินชมสวนผลไม้ และไร่กาแฟ ชมกรรมวิธีการเก็บ ตาก และสีกาแฟ ชิมกาแฟสดบ้านคลองเรือ พักรับประทานอาหารเที่ยง

ช่วงบ่าย : เดินเท้าเพื่อไปพักผ่อนบริเวณน้ำตกเหวพลูหนึ่ง เล่นน้ำและชื่นชมความงดงามของน้ำตกตามอรัยาศัย ตั้งแคมป์ริมน้ำตก เรียนรู้การตกปลาริมน้ำตก เรียนรู้การทำภาชนะหลากหลายชนิดจากไม้ไผ่ และร่วมประกอบอาหารบ้านป่า

ช่วงเย็น : ลิ้มรสเมนูอาหารบ้านป่า ริมน้ำตก ในบรรยากาศรอบกองไฟ สนทนาพูดคุยถึงชีวิตคนกับป่ากับบรรดาไกด์ชาวบ้าน แยกย้ายเข้าอนบนแคร่ไม้ไผ่ริมน้ำตก จับกลุ่มล่ามค้ำคืนด้วยเสียงน้ำและสรรพสัตว์ในป่าใหญ่

วันที่ 3 ของโปรแกรม

ช่วงเช้า : ตื่นเช้า ดื่มน้ำกาแฟกระบอกไม้ไผ่ ทานอาหารเช้า ล่องแพทวนน้ำไปกลับสู่หมู่บ้าน ระหว่างทางชื่นชมความร่มรื่นของป่า ชมนกและพรรณไม้หลากหลายชนิด

ช่วงบ่าย : ร่วมรับประทานอาหารเที่ยงกันที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ชมผลิตภัณฑ์ชุมชน และเดินชมโรงเรียนบ้านคลองเรือ และเดินทางกลับภูมิลำเนาโดยสวัสดิภาพ

5.4 อัตราค่าบริการ

ชาวไทย

- โปรแกรม 3 วัน 2 คืน 1,500 บาท/คน
- โปรแกรม 3 วัน 2 คืน (6 คนขึ้นไป) 1,300 บาท/คน
- โปรแกรม 2 วัน 1 คืน 1,100 บาท/คน
- โปรแกรม 2 วัน 1 คืน (6 คนขึ้นไป) 900 บาท/คน

ชาวต่างชาติ

- โปรแกรม 3 วัน 2 คืน 2,400 บาท/คน
- โปรแกรม 3 วัน 2 คืน (6 คนขึ้นไป) 2,200 บาท/คน
- โปรแกรม 2 วัน 1 คืน 2,000 บาท/คน
- โปรแกรม 2 วัน 1 คืน (6 คนขึ้นไป) 1,800 บาท/คน

****กรณีที่เป็เด็กเล็กคิดค่าบริการครึ่งราคา****

5.5 การเดินทาง

จากแยกปฐมพร ทางหลวงหมายเลข 41 จนถึงประมาณหลัก กม.ที่ 63 (1 กิโลเมตรก่อนถึงอำเภอหลังสวน หรือแยกวังตะกอก) เลี้ยวขวาเข้าอำเภอพะโต๊ะตามทางหลวงหมายเลข 4006 (ถนนราชกรุฑ-หลังสวน) ผ่านอำเภอพะโต๊ะ ถึงบ้านปากทรง จากนั้นเลี้ยวซ้ายบริเวณหลัก กม.ที่14 ตรงตามป้ายบอกทางประมาณ 14 กม. ถึงหมู่บ้านคลองเรือ (ควรรู้รถกระบะเพราะเส้นทางเป็นถนนลูกรังและค่อนข้างลาดชัน

5.6 การติดต่อสอบถาม ประสานงานที่หมู่บ้านคลองเรือ นายมานิตย์ โมฬี โทร. 087-895-0501
นายสิทธิศักดิ์ แก้วรักษา (ครูชิก) โทร. 087-266-2131 นายมนูญ โทร. 080-141-8390

6. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า

6.1 ข้อมูลพื้นฐาน

ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า (หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ) ตั้งอยู่ที่ 132 หมู่ที่ 6 ตำบลปกทกรง อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร ลักษณะของพื้นที่เป็นเส้นทางศึกษาธรรมชาติและเรียนรู้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า หรือเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานรองรับ และมีพื้นที่สำหรับสัมมนาสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 100 คน สภาพทั่วไปเป็นพื้นที่ราบทางเดินเป็นปูนซีเมนต์ผ่านฐานการเรียนรู้ต่าง ภายในพื้นที่มีทัศนียภาพค่อนข้างสวยงาม การจัดแต่งภูมิทัศน์มีความกลมกลืนเข้ากับสภาพแวดล้อมป่าไม้ และธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีต้นไม้ขนาดกลางและขนาดใหญ่ตลอดเส้นทางเดิน เช่น ฐานศาลาวนาชีวัน มีการออกแบบตกแต่งศาลาทั้งหลังด้วยไม้ที่มีความเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นในพื้นที่

6.2 กิจกรรมการท่องเที่ยว

6.2.1 การเดินป่า ด้วยสภาพธรรมชาติ ที่มีความอุดมสมบูรณ์ และหลากหลายทางชีวภาพอันเป็นฐานทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของผืนป่าต้นน้ำพะโต๊ะทุกชุมชนจึงจัดกิจกรรมการเดินป่าในป่าที่ล้อมรอบชุมชน ซึ่งมีหลากหลายเส้นทางใช้เวลาตั้งแต่ 1 วัน ถึง 5 วัน - ล่องแพไม้ไผ่ สะท้อนถึงการเก็บเอาภูมิปัญญาชาวบ้านมาส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวที่อาศัย ทรัพยากรสายน้ำที่ไหลลงจากภูเขาและป่าไม้เขียวกับไม้ไผ่ที่มีความหนาแน่นและชุมชนได้ รักษาไว้นำมาใช้อย่างชาญฉลาดจนทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยการนำไม้ไผ่มาใช้ทำแพ

6.2.2 การเดินป่าพิชิตยอดเขา เนื่องจากป่าพะโต๊ะมียอดเขาสูงจำนวนมาก บนยอดเขาสามารถมองเห็นทิวทัศน์จากป่าเขาถึงทะเลอันดามันชุมชนจึงจัดกิจกรรมเดินพิชิตยอดเขาได้แก่ ยอดเขาพ่อตาโฆงโคง ยอดเขาพ่อต้ามังเคร

6.2.3 การเดินป่าศึกษาระบบนิเวศต้นน้ำสำหรับนักเรียน นักศึกษา จากสถาบันต่าง ๆ ที่สนใจในการศึกษาระบบนิเวศของผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์บริเวณรอบ ๆ ผืนป่าต้นน้ำพะโต๊ะ

6.2.4 การนั่งเรือไม้ทวนสายน้ำ ด้วยชาวพะโต๊ะส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตอยู่กับสายน้ำ จึงได้ขุดเรือไม้ที่มีรูปลักษณะสวยงามเพื่อใช้ในการสัญจรและบรรทุกผลผลิต แต่เมื่อการคมนาคมด้านอื่นสะดวกขึ้น เรือไม้จึงถูกทอดทิ้ง จึงได้นำมาใช้เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงการนำเอาวิถีภูมิปัญญามาใช้ กิจกรรมนี้เป็นการนั่งเรือทวนสายน้ำสู่ผืนป่าบริสุทธิ์ โดยนั่งทวนกระแสน้ำคลองสอกสู่ป่าต้นน้ำเข้าไปในป่าลึก และเกิดกิจกรรมแคมป์ปิ้ง บริเวณชายหาดริมคลอง ทั้งใช้เป็นเครื่องมือป้องกันการลักลอบล่าสัตว์ป่าโดยอาศัยกิจกรรมการท่องเที่ยว

6.2.5 การล่องแก่ง เป็นการล่องแก่งระยะสั้นเหมาะสำหรับผู้ที่มีความสามารถในการท่องเที่ยว น้อย สามารถ เดินทางไปจุดที่ล่องแพได้โดยตรง ชาวบ้านริมสายน้ำและนักเรียน นักศึกษา จะได้มีค่าจ้างในการเป็นฝีพาย ชาวบ้านได้จำหน่ายอาหารในเมืองมื่อเที่ยงในการล่องแก่ง

6.2.6 การศึกษาวิถีชีวิต และบ้านพักแบบโฮมสเตย์ โดยการนำนักท่องเที่ยวเข้ามาพัก ค้างคืนในหมู่บ้าน ของตนหรือลักษณะการกางเต็นท์ มีการศึกษาวิถีชีวิตชุมชน ชมภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำการเกษตรลักษณะใกล้เคียงป่าธรรมชาติ รูปแบบการใช้น้ำจากป่าอย่างยั่งยืน

6.3 อัตราค่าบริการ

6.3.1 กรณี เดินทางภายในเส้นทางฯ ไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ แต่หากต้องการรับประทานอาหาร มีค่าใช้จ่าย 70-120 บาท/คน ส่วนอาหารว่าง 25 บาท/คน

6.3.2 กรณีต้องการประกอบกิจกรรมต่างๆ ค่าใช้จ่ายขึ้นอยู่กับชุมชนนั้นๆ ซึ่งสามารถ ติดต่อผ่าน ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอพะโต๊ะ

6.4 การเดินทาง

จากแยกปฐมพร ทางหลวงหมายเลข 41 จนถึงประมาณหลัก กม.ที่ 63 (1 กิโลเมตรก่อน ถึงอำเภอหลังสวน หรือแยกวังตะกอก) เลี้ยวขวาเข้าอำเภอพะโต๊ะตามทางหลวงหมายเลข 4006 (ถนนราช กรุณ - หลังสวน) ผ่านอำเภอพะโต๊ะ หน่วยอนุรักษ์ฯ ตั้งอยู่ติดทางหลวง แยกซ้ายมือเข้าไปประมาณ 100 เมตร ถึงทางเข้าเส้นทางเดินเท้า

6.5 การติดต่อสอบถาม

หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ 132 ม.6 ต.ปากทรง อ.พะโต๊ะ จ.ชุมพร 86180 โทร. 077-520-055 หรือหัวหน้าพงศา ชูแถม โทร. 081-894-1973 , คุณงามรักษ์ โทร. 087-897-9534 อีเมลล์: info@phatotonnam.com

7. ชุมชนบ้านทุ่งมหา (ปากคลองโฮมสเตย์)

7.1 ข้อมูลพื้นฐาน

ทุ่งมหา (ปากคลองโฮมสเตย์) ตั้งอยู่ที่ 51/4 หมู่บ้านทุ่งมหา ปากคลอง ปะทิว ชุมพร ทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในชุมชน ประกอบด้วย เนินทรายงามหนึ่งในสยามเป็นความมหัศจรรย์ของ ธรรมชาติ ที่ก่อให้เกิดเนินทรายรูปร่างงดงามแปลกตา มีทางเดินเท้ารอบบริเวณเพื่อศึกษาพันธุ์ไม้ เฉพาะถิ่น กว่า 160 ชนิด นอกจากนี้ยังมีป่าชายเลนอ่าวทุ่งมหา เป็นแหล่งศึกษาระบบนิเวศและสัตว์ นานาชนิด เช่น ปูก้ามดาบ ปลาตีน หิ่งห้อย บนเนื้อที่ 6,552 ไร่ และแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงยังมีเกาะ เวียง เป็นแหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ประกอบด้วย ดอกไม้ป่าหลากหลายชนิด เช่น รองเท้านารีขาวชุมพร กล้วยไม้ป่าที่เพิ่งสำรวจพบบนเกาะเวียง บนเกาะสามารถประกอบกิจกรรมดู นก เช่น นกแก้ว นกกก นกเป็ดน้ำ ฯลฯ และสัตว์ป่า

บ้านปากคลอง เป็นชุมชนที่เพิ่งมีการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประมาณ ปี พ.ศ. 2550 ซึ่งริเริ่มมาจากการร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยมีรูปแบบการดำเนินงานเป็นกลุ่ม มีองค์การบริหารส่วนตำบลปากคลองให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุนมาซื้ออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น อุปกรณ์ดำน้ำ เสื้อชูชีพ และพัฒนาบ้านพักโฮมสเตย์ ส่วนรายได้ทั้งหมดถูกนำเข้าธนาคาร และจะมีสมาชิก 3 คน เป็นผู้มีสิทธิเบิกมีการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์ของบ้านปากคลอง มีลักษณะเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพื่อร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนและประมงชายฝั่ง กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ เป็นต้น มีเครือข่ายท่องเที่ยวภายในชุมชน เช่น กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนและประมงชายฝั่ง กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ องค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่ม OTOP เป็นต้น ทั้งนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเน้นการจัดฝึกอบรมเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมีจัดประชุมสมาชิกในชุมชนให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มจำนวนสมาชิกให้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านการท่องเที่ยว

7.2 กิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย เดินป่าศึกษาธรรมชาติเกาะเวียง นั่งเรือชมฝูงนกนางนวล ศึกษาระบบนิเวศป่าชายเลน ชมฝูงปลาโลมาหัวบาตรและวิถีชีวิตการเลี้ยงปลา ออกเรือไคปลาหมึก ดำน้ำตื้นที่เกาะไข่ พายเรือชมหิ่งห้อย เทียวหาดถ้ำธง-บางเบิด อ่าวทุ่งทราย และอ่าวทุ่งตาเมือง

7.3 อัตราค่าบริการ

ประเภท	อัตราค่าบริการ/คน
ค่าบ้านพักบนเกาะ	200 บาท /คืน/คน
ค่าอาหารมื้อละ	80 บาท /คน
ค่าบ้านพักบนฝั่ง	150 บาท /คืน/คน
ค่าเช่าอุปกรณ์ดำน้ำ	100 บาท /คน
ค่าเรือพาไปดำน้ำ	800 บาท (แบบเหมาลำไม่เกิน 10 ท่าน)
ค่าเรือพาไปชมการทำประมงไคปลาหมึก	1700 บาท (แบบเหมาลำไม่เกิน 10 ท่าน) ใช้เวลา 3 ชั่วโมง
ค่าเรือขนาดใหญ่	6,500 บาท 1 วัน
ค่าไกด์นำทาง และให้ความรู้	100 บาท /คน

โปรแกรม 1 วัน 1 คืน คนละ 1,100 บาท รวมค่าอาหาร 3 มื้อ ที่พัก และ ทริป (5 คนขึ้นไป)

2 วัน 1 คืน คนละ 1,500 บาท รวมค่าอาหาร 5 มื้อ ที่พัก และ ทริป (5 คนขึ้นไป)

7.4 การเดินทาง

เดินทางตามเส้นทางถนนเพชรเกษม (41) ผ่านอำเภอบางสะพานน้อยลงมาทางใต้ ถึงสามแยกเขาหินเปิด (บ้านพละ) เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 3253 ถึงสถานีรถไฟมาบอำมฤต ตรงไปประมาณ 300 เมตร ให้เลี้ยวซ้ายข้ามทางรถไฟ แล้วตรงไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3253 จะมาบรรจบกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3411 แล้วเดินทางต่อไปจนถึงบ้านปากคลอง (ทุ่งมหา)

7.5 การติดต่อสอบถาม

กลุ่ม ปากคลองโฮมสเตย์ ที่ทำการกลุ่ม 077-656-097 แฟกซ์ 077-656-070 หรือนายปัญญา พัยภินิน โทร. 089-213-8066 นายฐิติ จินาเพ็ญ โทร. 080-690-3882 หรือ Email : pan_yar99@hotmail.com

8. บ้านท่องเที่ยวใหญ่

8.1 ข้อมูลพื้นฐาน

หมู่บ้านท่องเที่ยวใหญ่ อำเภอสวี จังหวัดชุมพร เป็นหมู่บ้านชาวประมง มีราษฎรอาศัยประมาณ 170 หลังคาเรือน ประชากรในหมู่บ้าน ท้องตมใหญ่มีประมาณ 652 คน อาชีพ และวิถีชีวิตชาวบ้านชาวบ้านประกอบอาชีพประมงเล็กๆ ส่วนใหญ่เป็นเรือหางยาวทำมาหากินกับทรัพยากรใกล้ๆ ชายฝั่ง หมุนเวียนกันไปตามฤดูกาลบ้านท่องเที่ยวใหญ่เป็นหมู่บ้านชายฝั่งทะเล ที่ตั้งอยู่ริมทะเลฝั่งตะวันออก (อ่าวไทย) ชาวบ้านส่วนใหญ่สร้างบ้านยื่นลงไปบนทะเลตามเชิงเขา ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงไม่มีที่ดิน ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่ ลักษณะภูมิประเทศของหมู่บ้าน เป็นอ่าวโค้งรูปเกือบวง มีความกว้างประมาณ 2 กิโลเมตร ด้านในเป็นป่าชายเลนที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ มีระบบนิเวศป่าชายเลนที่น่าศึกษา ลักษณะทางทะเลและชายฝั่งตอนนอก มีลักษณะเป็นโขดหินเรียงรายตามไหล่เขา มีหาดทรายในระยะ 2-3 ก.ม. ประมาณ 4-5 หาด ล้วนเป็นชายหาดที่เงียบสงบ ไม่พลุกพล่านด้วยนักท่องเที่ยวเหมือนกับชายหาดอื่นๆ

บ้านท่องเที่ยวใหญ่ มีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเริ่มมีผู้มาเยือนมาเข้าพักอาศัยกับชาวบ้าน มาตั้งแต่ปี 2532 จากการเป็นสถานที่พักของญาติ และเพื่อน ที่เดินทางมาเยี่ยมเยือน และมาท่องเที่ยว ต่อมา มีนักท่องเที่ยวติดต่อขอพักด้วย เนื่องจากชอบความเงียบสงบของหมู่บ้าน ชาวบ้านมีอัธยาศัยดี มีความเป็นมิตร โดยไม่ได้มีการตั้งราคาค่าที่พัก แล้วแต่นักท่องเที่ยวจะช่วยค่าน้ำค่าไฟ และเริ่มเป็นที่รู้จัก จากการแนะนำบอกต่อๆ กันมา ของนักท่องเที่ยวที่เคยมาพัก จากบ้านลุงน้อย (นายบุญโรจน์ แสงวงการ) เป็นบ้านหลัก จนมีการรวมกลุ่มกันเป็น “โฮมสเตย์ท่องเที่ยวใหญ่” ในปัจจุบัน

8.2 กิจกรรมการท่องเที่ยว

เนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ของบ้านท่องเที่ยวใหญ่เป็นพื้นที่ที่ติดกับทะเลกิจกรรมการท่องเที่ยวของบ้านท่องเที่ยวใหญ่ ส่วนใหญ่นั้นเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับทะเลซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่ได้เน้นการอนุรักษ์ เช่น ปลูกป่าชายเลน , ตกปลา ไคหมึก , ดำน้ำดูปะการัง , เล่นน้ำชายหาด, ออกเรือวางอวน, กิจกรรมชายหาด , นวดผ่อนคลายสมุนไพร, ให้อาหารสัตว์ทะเลหายาก, พักผ่อนสบายๆสงบๆ

8.3 อัตราค่าบริการ

ประเภท	อัตราค่าบริการ	หมายเหตุ
	ราคาค่าที่พัก 3 วัน 2 คืน (รวมอาหารเช้า มื้อพิเศษ ทั้ง 8 มื้อ)	
เข้าพัก 50 คน	1,100 บาท	พร้อมกิจกรรมทำประโยชน์ให้ สิ่งแวดล้อมและชุมชน
เข้าพัก 30	1,300	พร้อมกิจกรรมทำประโยชน์ให้ สิ่งแวดล้อมและชุมชน
เข้าพัก 15	1,500 บาท	แถมฟรี โปรแกรมออกเรือตกหมึก และ เรือดำน้ำดูปะการัง
เข้าพัก 10	1,600 บาท	แถมฟรี โปรแกรมออกเรือตกหมึก
น้อยกว่า 10	1,700 บาท	
	ราคาค่าที่พัก 2 วัน 1 คืน (รวมอาหารเช้า มื้อพิเศษ ทั้ง 4 มื้อ)	
เข้าพัก 50	650 บาท	พร้อมกิจกรรมทำประโยชน์ให้ สิ่งแวดล้อมและชุมชน
เข้าพัก 30	700 บาท	พร้อมกิจกรรมทำประโยชน์ให้ สิ่งแวดล้อมและชุมชน
เข้าพัก 15	750 บาท	แถมฟรี โปรแกรมออกเรือตกหมึก หรือ เรือดำน้ำดูปะการัง
เข้าพัก 10	850 บาท	แถมฟรี โปรแกรมออกเรือตกหมึก หรือ เรือดำน้ำดูปะการัง
น้อยกว่า 10	900 บาท	

8.4 การเดินทาง

เดินทางโดยใช้เส้นทางทางหลวงหมายเลข 41 จากสี่แยกปฐมพร ลงไปทางใต้ ถึงสามแยกอำเภอสวี ประมาณกิโลเมตรที่ 35 แล้วเลี้ยวซ้ายเข้า ทางหลวง 4003 เดินทางต่อไปตามทางหลวง 4003 (เส้นทางสวี-บ่อคา) ประมาณ 14 ก.ม.ถึงสามแยกให้เลี้ยวขวาเข้าหมู่บ้านท้องตมใหญ่ ตามทางหลวง 4011 อีก 6 กิโลเมตร ถึงหมู่บ้านท้องตมใหญ่ (เดินทางผ่านเข้าไปทางวัดท้องตมใหญ่)

8.5 การติดต่อสอบถาม

คุณ วัชรินทร์ แสวงการ 188/129 ถนนศาลาแดง ตำบลท่าตะเภา อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร 86130 โทร. 081-345-6743 หรือ www.tongtomyai.com , www.facebook.com/Tongtomyai

9. ศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายในโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามแนวพระราชดำริ

9.1 ข้อมูลพื้นฐาน

ศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เริ่มมีการดำเนินการประมาณ ปีพ.ศ. 2552 ภายในโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามแนวพระราชดำริ ตำบลบางลึก อำเภอเมืองชุมพร ซึ่งมีหน้าที่รับน้ำจากคลองต่าง ๆ ที่อยู่รอบบริเวณหนองใหญ่เพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ฤดูแล้ง และเป็นพื้นที่รับน้ำในฤดูมรสุม และเพื่อให้พื้นที่ดังกล่าวมีการใช้ประโยชน์อย่างสูงสุดด้วยการน้อมนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปฏิบัติและนำเสนอให้เกิดประโยชน์ต่อราชการและประชาชน จึงมีการพัฒนาพื้นที่ร่วมกันระหว่างภาคีที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะภาคประชาชน ในนามเครือข่ายจากภูผาสุ่มหานที่ เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมกับประชาชนท้องถิ่นบริเวณหนองใหญ่

ปัจจุบันพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ มีผู้มาเยือนเข้ามาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกลุ่มศึกษาดูงานจากหน่วยงาน สถาบันการศึกษา หรือกลุ่มองค์กรต่างๆ เน้นการเข้ามาศึกษาเรียนรู้ภายในฐานการเรียนรู้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ภายในพื้นที่ 3 ส่วน ของโครงการฯ ได้แก่

1. พื้นที่หมายเลข 9 ประกอบด้วย

1.1 อำเภอเมือง ชุมชนตลาดและชายขอบเมืองกับการพึ่งตนเองในนิเวศปลายน้ำ เป็นเรื่องราวของชุมชนนิเวศปลายน้ำ ในเครือข่ายจากภูผาสุ่มหานที่ ชุมชนชายขอบเมืองเป็นชุมชนที่อยู่ตรงรอยต่อระหว่างความเป็นเมืองและชนบทมีวิถีการอยู่แบบผสมผสาน ดังนั้นวิถีของคนชายขอบเมืองจึงเป็นวิถีชีวิตที่มีการพึ่งตนเองด้วยทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและใช้อย่างคุ้มค่า

1.2 อำเภอท่าแซะ เสนอป่าลัมพีชแห่งพลังงานธรรมชาติ สายลม และแสงแดด

1.3 อำเภอปะทิว คนชุมพรกับข้าวเหลืองปะทิวและปณิธานของศูนย์เพลินสู่ภาวะพอเพียง

1.4 อำเภอทุ่งตะโก การปลูกพืชคอนโด 9 ชั้น ของลุงนิล การเลี้ยงชีวิตบนถนนสายเครื่องแกง การเลี้ยงตนเองกับผลผลิตจากหมู่ครบวงจร

1.5 อำเภอสวี โรงเรียนจุลินทรีย์กับบ้านน้ำจากวิศวกรรมชาติ

1.6 อำเภอหลังสวน การจัดการพื้นที่โดยอาศัยพลังธรรมชาติลดต้นทุน 90 % และโฮมสเตย์เกาะพิทักษ์

1.7 อำเภอพะโต๊ะ เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า ป่าต้นน้ำและแนวคิคนอยู่ป่ายัง

1.8 อำเภอละแม ธนาкарต้นไม้เพื่อป่าสามอย่างประโยชน์สี่อย่าง และวิถีเรือใบโบราณ และกล้วยหอมอินทรีย์

2. พื้นที่เกษตรเลียนแบบธรรมชาติบนเนื้อที่ 57 ไร่

3. พื้นที่เกาะชมนกชมไม้ มีสะพานไม้เชื่อมระยะทางประมาณ 1.2 กิโลเมตร ข้ามจากพื้นที่หมายเลข 9 มีเนื้อที่ ประมาณ 7.5 ไร่ เป็นจุดพักผ่อน และชมพรรณไม้ท้องถิ่น เช่น หว่า ไทร กำขำ เป็นต้น มีทางเดินเท้ารอบเกาะระยะทาง 700 เมตร

9.2 กิจกรรมการท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภายในโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามแนวพระราชดำริ เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ตามศาสตร์พระราชา นำเสนอผ่านฐานการเรียนรู้ของแต่ละอำเภอที่มีการทำให้เห็นเป็นประจักษ์ภายในพื้นที่ตนเอง ในอำเภอต่างๆ แล้วนำมาเสนอเป็นโมเดลที่มีชีวิต ตามจุดต่างๆ ในพื้นที่หมายเลข 9 โดยมีเส้นทางเดินเท้าเชื่อมโยงแต่ละฐานการเรียนรู้ เช่น ฐานการเรียนรู้ชุมชนตลาด และชายขอบเมืองกับการพึ่งพาตัวเองในนิเวศปลายน้ำเสนอ การปลูกผักในกระถาง เลี้ยงปลาในคูลน้ำข้างเรือน การรักษานิเวศปลายน้ำด้วยสายลม แสงแดด ฐานการเรียนรู้อำเภอทุ่งตะโก เสนอสวนคอนโด 9 ชั้น ฐานการเรียนรู้อำเภอสวี เสนอโรงเรียนจุลินทรีย์กับบ้านน้ำจากวิศวกรรมชาติ ฐานการเรียนรู้อำเภอหลังสวน เสนอการจัดการพื้นที่โดยพลังธรรมชาติลดต้นทุน 90 เปอร์เซ็นต์ ฐานการเรียนรู้อำเภอท่าแซะ เสนอป่าลุ่มแห่งธรรมชาติสายลม และแสงแดด ฐานการเรียนรู้อำเภอละแม เสนอฐานธนาкарต้นไม้เพื่อป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่างและวิถีชีวิตเรือใบกับกล้วยหอมอินทรีย์ ฐานการเรียนรู้อำเภอพะโต๊ะ เสนอ เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า เป็นต้น

9.3 อัตราค่าบริการ

การเดินทางด้วยตนเองไม่คิดค่าบริการใดๆ หรือหากมาเป็นกลุ่มศึกษาดูงานทางศูนย์ฯ มีเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นที่เข้ามาทำงานภายในศูนย์ฯ มาบรรยาย ซึ่งต้องมีการติดต่อล่วงหน้า

และหากต้องการรับประทานอาหาร ค่าอาหารมื้อละ 70 บาท เป็นอาหารชุด (อาหารพื้นบ้านปลอดสารพิษ) และอาหารว่าง มื้อละ 30 บาท

9.4 การเดินทาง

เดินทางใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม จากอำเภอท่าแซะ ลงมาทางใต้ เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 3180 (เส้นทางลัดเข้าตัวเมืองชุมพร) ถึงแยกบางลึกมีป้ายบอกทางเข้าโครงการ เป็นถนนคอนกรีตขนาด 2 ช่องจราจร ประมาณ 1 กิโลเมตร ซึ่งศูนย์ฯ อยู่ห่างจากตัวเมืองชุมพรไปทางทิศเหนือประมาณ 10 กิโลเมตร

9.5 การติดต่อสอบถาม

โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามแนวพระราชดำริ จังหวัดชุมพร ศูนย์ประสานงานโครงการตามพระราชดำริจังหวัดชุมพร ศาลากลางจังหวัดชุมพร ถนนไตรรัตน์ ตำบลนาชะอัง อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร 86000 โทร. 077-511-551, 077-503-975 หรือนางสาวเมธยา ภูมิระวิ โทร. 084-7452-180

10. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพลิน ชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท

10.1. ข้อมูลพื้นฐาน

ชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท ตั้งอยู่บริเวณหาดทุ่งวัวแล่น ตำบลสะพลี อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร เมื่อปี พ.ศ. 2525 มีเพียงชายหาดที่มีทรายละเอียดขาวร่วมกับร่มเงาของต้นมะพร้าวที่สลับใบล้อมทะเลซึ่งปลอดผู้คนและบ้านเรือน และตอนใต้ของหาด ติดกับอำเภอเมืองชุมพร ได้ก่อเกิดรีสอร์ทขึ้นมาอย่างไม่มีใครในท้องถิ่นได้คาดฝันไว้ก่อน รีสอร์ทเล็ก ๆ ที่มีเรือนพักเพียง 7 หลังกับหลังศาลาหลังคามุงจาก เลียนแบบเรือนซ่างหลวงปี พ.ศ.2532 วันที่ 4 พฤศจิกายน เป็นวันที่ชาวจังหวัดชุมพรพบกับภัยธรรมชาติพายุเกย์ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลง ถนนลูกรังได้รับการเปลี่ยนแปลงเป็นถนนลาดยาง โดยได้รับงบประมาณจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และมีชื่อถนนว่า “ถนนอากาศ” นับตั้งแต่นั้นมา สรรพสิ่งในโลกย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ชุมพรคาบาน่ายืนอยู่ที่เดิม แต่เพิ่มที่พักเป็นอาคาร 3 ชั้น 3 หลัง เน้นการก่อสร้างแบบรักษาธรรมชาติ ประหยัดพลังงาน อาคารไม่สูงเกินยอดไม้ เพื่อความร่มรื่นอยู่กับธรรมชาติ มองเห็นความเขียวสดชื่น เย็นสบาย เป็นโรงแรมที่จะบอกกล่าวเล่าเรื่องราวของการก่อสร้างแบบประหยัด ทนแดด ทนลม ทนแผ่นดินไหว

แต่แล้ววิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ก็ทำให้ชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท ต้องซบเซาเพราะภาระหนี้สินที่เพิ่มขึ้นจากพิษของค่าเงินบาทที่ลดลง คุณวริศร รักษ์พันธุ์ ผู้สืบสานเจตนารมณ์จากคุณแม่ ซึ่งได้พยายามที่จะรักษากิจการของชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท ให้คงอยู่และรุ่งเรือง จนกระทั่งวันหนึ่งที่ได้พบกับอาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร ซึ่งได้ทำให้เกิดจุดเปลี่ยนขึ้นภายในชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท และชุมชนโดยรอบ ด้วยการน้อมนำเอาแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระ

เจ้าอยู่หัว มาปรับใช้ภายในชมพรวงานา รีสอร์ท และเชื่อมโยงไปสู่ชุมชนรายรอบรีสอร์ท จนเกิดเครือข่ายชุมชน เผยแพร่ผลการดำเนินงานตามแนวปรัชญาดังกล่าว และกลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ทรงคุณค่าอย่างมากมาในปัจจุบัน

ดังนั้นชมพรวงานา รีสอร์ท จึงได้ขึ้นชื่อว่า เป็นรีสอร์ทธรรมชาติเพื่อการพักผ่อนของคนทั่วโลก มีการกำเนิดจากการรักธรรมชาติ มีความสุขท่ามกลางสวนไร่ นา และผู้คนท้องถิ่นที่รักสงบ ร่วมกันรักษาชายหาดให้ปลอดภัย และการก่อกองไฟบนชายหาด ซึ่งคุณวิสิฐ รัศมีพันธุ์ กรรมการผู้จัดการ ได้เป็นผู้ดำเนินการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน ให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม สามารถรักษาหรือปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับระบบนิเวศ โดยใช้ทรัพยากรการผลิตอย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพไม่ก่อให้เกิดผลเสียทั้งในระยะสั้นและระยะยาวจนถึงคนรุ่นต่อไป นับว่าเป็นตัวอย่างของภาคธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ และเปิดโอกาสให้บุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ เข้าเยี่ยมชมเพื่อนำไปเป็นแบบอย่างในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินธุรกิจ

ชมพรวงานา รีสอร์ท ได้จัดกิจกรรมทางทะเลที่นอกเหนือจากการเล่นน้ำที่ชายหาดอย่างปลอดภัยแล้ว ยังมีเรือนำเที่ยวทางทะเลเพื่อชมเกาะและดำน้ำดูปะการังอันเป็นกิจกรรมหลักที่อยู่ควบคู่มาที่รีสอร์ท ตั้งแต่เริ่มแรก และเป็นกิจกรรมที่ทำให้ทะเลชมพรวงานาเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และทำให้ทั่วโลกได้รู้จักหาดทุ่งวัวแล่นเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะโรงเรียนสอนดำน้ำของชมพรวงานา รีสอร์ท จะเน้นในเรื่องการรักษาสภาพแวดล้อมและการไม่ทำลาย เพื่อให้คนรุ่นหลังได้มีโอกาสชื่นชมกับกิจกรรมชื่นชมธรรมชาติที่ถูกหนดขึ้นมาหลายแห่ง ไม่ว่าจะเป็นการชมสวนผลไม้ในหลาย ๆ สวน หลาย ๆ อำเภอ ซึ่งพร้อมใจกันรักษาธรรมชาติเพื่อความยั่งยืนไว้ให้คนรุ่นหลังได้ชื่นชม โดยความร่วมมือ ร่วมใจจากทุก ๆ สถานที่ที่ได้พานักท่องเที่ยวไปชื่นชม เช่นการท่องแพที่ต้นแม่น้ำหลังสวน อำเภอพะโต๊ะ การชมหิ่งห้อยที่แม่น้ำท่าตะเภา การไปตกหมึกในอ่าวชมพรวงานาและการดำน้ำแบบผิวหน้าหรือใช้ถังอากาศตามเกาะต่าง ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมต่าง ๆ ในทะเล ไม่ว่าจะเป็นการดำน้ำเก็บสิ่งที่ไม่พึงประสงค์เช่น การเก็บอวนที่ติดตามกองหิน-ชายเกาะ การร่วมกันนำหอยมือเสือมาปล่อยจนเป็นอุทยานหอยมือเสือของประเทศไทย ซึ่งเป็นการร่วมมือกันระหว่างนักดำน้ำ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชมพรวงานา นักวิชาการ ชมพรวงานา รีสอร์ท และศูนย์กีฬาดำน้ำจังหวัดชุมพร เป็นต้น หรือแม้กระทั่งกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบผจญภัยเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การไปชมธรรมชาติแท้จริงของป่าเขา น้ำตก ถ้ำ สวนสมรม (สวนซึ่งมีต้นไม้หลายชนิดปลูกรวมกัน) อายุเป็น 100 ปี ขึ้นไป ซึ่งมีให้ชมหลายแห่ง รวมทั้งการชมค้างแวน ซึ่งพากันอาศัยวัดเป็นที่พักพิงอย่างปลอดภัยและร่มเย็น ขณะเดียวกันยังมีการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติใหม่ ๆ ของชมพรวงานา แล้วร่วมกันปรับปรุงโดยยึดหลักการคงอยู่ของธรรมชาติเป็นสำคัญ อันเป็นหน้าที่หลักอย่างหนึ่งของรีสอร์ท ที่จะเข้าร่วมกับชุมชน เพื่อดูแลรักษาสิ่งที่มีค่าร่วมกันโดยอาศัยพึ่งพิงกัน

10.2 กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพลิน

เป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงโดยยึดหลักการคงอยู่ของธรรมชาติเป็นสำคัญ อันเป็นหน้าที่หลักอย่างหนึ่งของรีสอร์ทที่จะเข้าร่วมกับชุมชนเพื่อดูแลรักษาสิ่งมีค่าร่วมกัน โดยอาศัยฟังฟังกันตามเส้นทางบนฐานการเรียนรู้เพลิน (Play+Learn) ประกอบด้วย ฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้แก่ การทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ปุ๋ยอัดเม็ด ปุ๋ยสูตรหญ้าผสมอาหารไก่ ปุ๋ยสูตรเศษอาหาร ปุ๋ยสูตรพืชผัก ปุ๋ยสูตรหอยเชอรี่ ปุ๋ยสูตรสะสมตาดอก ปุ๋ยสูตรเปิดตาดอก ปุ๋ยสูตรหมักแห้งอินทรีย์ชนิดผง ปุ๋ยเม็ดอินทรีย์ชีวภาพ การทำไบโอดีเซล การทำน้ำมันมะพร้าวบริสุทธิ์ 100 % น้ำส้มควันไม้ สูตรการทำอาหารไก่และปลา

10.3 อัตราค่าบริการ

การเข้าศึกษาดูงานหรือท่องเที่ยวภายในศูนย์ฯ จะมีเจ้าหน้าที่จากทางรีสอร์ทบรรยายภายในฐานเรียนรู้ต่างๆ โดยคิดค่าใช้จ่ายเป็นอาหารว่าง 1 มื้อ ในราคา 50 บาท /คน

10.4 การเดินทาง

เดินทางโดยทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ตรงสู่อำเภอชุมพร ถึงสี่แยกท่าชะเคียวซ้าย ตั้งเขตป้ายทางหลวงบ้านท่าเสม็ด หรือหาดทุ่งวัวแล่นตามถนนหมายเลข 3180 วิ่งตามป้ายบอกทาง

10.5 ติดต่อสอบถาม

โทร. 077-560-245-7 , คุณวิสร รัศมีพันธ์ โทร. 081-970-3779 หรือ คุณต่าย โทร. 081-895-4066

11. ชมรมรักษ์เรือใบโบราณละแมและมหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร

11.1 ข้อมูลพื้นฐาน

เรือใบโบราณในอดีตเคยเป็นพาหนะที่สำคัญของประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่ง เพื่อการสัญจรทางทะเล และประกอบอาชีพด้านการประมง โดยการนำผืนผ้าดิบมาดัดแปลงเป็นใบเรือ เพื่อรับกับกระแสลมให้เกิดแรงขับ ประกอบกับการใช้หางเสือให้สามารถแล่นเรือไปในทิศทางที่ต้องการ แต่ปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาปรับใช้ทดแทนวิธีดังกล่าว เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการเดินทาง และประกอบอาชีพ รวมทั้งการตอบสนองความต้องการด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้เรือใบโบราณค่อย ๆ เลือนหายไปจากความทรงจำ และไม่มีใครนำมาใช้อีก

เนื่องจากในอดีตพื้นที่อำเภอละแมและอำเภอใกล้เคียง เคยมีการใช้เรือใบโบราณกันอย่างแพร่หลายและปัจจุบันยังคงมีผู้มิประสบความสำเร็จการใช้เรือใบโบราณ พร้อมทั้งมีความสามารถในการต่อเรือ และทำใบเรือ ขณะที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านการบริการวิชาการและ

การศึกษา มุ่งให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ พื้นฟูและเผยแพร่ศิลปและวัฒนธรรมของชาติ โดยมหาวิทยาลัยจะเป็นผู้นำและมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สืบสานประเพณี และศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเภทเรือใบโบราณ อันจะส่งผลให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของตน รวมทั้งก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างความสัมพันธ์ให้กับคนในชุมชนและระหว่างชุมชน และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และปฏิบัติการให้แก่นิสิตและประชาชนในพื้นที่ต่อไป มหาวิทยาลัยฯ จึงเน้นการศึกษาเรือใบโบราณในเขตพื้นที่อำเภอละแม แต่เนื่องจากศึกษาประวัติการเชื่อมต่อของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการใช้เรือใบโบราณระหว่างเกาะเตень เกาะสมุย และพื้นที่อำเภอละแม ซึ่งพบว่า จากการศึกษาของ สุทธิศักดิ์ (2541) ซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการแล่นเรือใบโบราณ บริเวณเกาะสมุย และเกาะเตень ปัจจุบันยังไม่มีกรบันทึกไว้อย่างชัดเจนว่า เรือใบโบราณเกิดขึ้นมาตั้งแต่เมื่อไหร่ โดยสันนิษฐานว่า เรือใบโบราณคงได้รับอิทธิพลมาจากเรือสำเภาของจีนที่เข้ามาจอดพักบริเวณอ่าวหน้าทอนของเกาะสมุย ก่อนมุ่งสู่ปลายทางที่อ่าวบ้านดอน เพื่อบรรทุกสินค้าขึ้นฝั่งไปขายที่อำเภอไชยา ซึ่งความคล้ายคลึงที่เด่นชัดที่สุด คือ ใบขนาดใหญ่กลางลำเรือที่มีรูปทรงสี่เหลี่ยมคางหมูเชิดตรงปลาย นอกจากนี้ยังมีใบขนาดเล็กที่หัวเรือเพื่อช่วยให้เรือ “กินลม” หรือหมายถึงการรับลมได้ดี และเลี้ยวกลับลำได้ง่ายขึ้น

จากการสัมภาษณ์ดาทอง สมวงศ์ นักแข่งเรือใบโบราณชาวเกาะเตеньที่มีชื่อเสียงมากที่สุด จากช่วงเวลาที่ทำการศึกษาเรื่องเรือใบโบราณของ คุณสุทธิศักดิ์ ไกรสรสุธาสิณี ดาทองมีอายุเกือบ 90 ปี โดยให้สัมภาษณ์ว่า “เคล็ดลับในการแข่งขันเรือใบโบราณได้เรียนรู้มาจาก พระอาจารย์แดง ซึ่งเป็นพระภิกษุที่ออกธุดงค์ด้วยเรือใบและเป็นพระที่ชาวเกาะเตеньเลื่อมใสศรัทธา คือการเรียนรู้ถึงคุณภาพแห่งธาตุทั้งสี่ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ โดยมีเรือเป็นดิน ทะเลเป็นน้ำ กระแสลมเป็นลม และคนเล่นเป็นไฟ การเรียนรู้ดินคือการรู้จักเรือของตนเองอย่างถ่องแท้ว่ามีจุดอ่อน จุดแข็ง อย่างไรต้องมีผู้เล่นใส่อับเฉาถ่วงไว้เท่าใดจึงจะได้ดุลที่เหมาะสม เรื่องน้ำ คือการเรียนรู้จักทะเลว่าน้ำขึ้นเมื่อใด น้ำลดเมื่อใด จะสูดคลื่นและกระแสน้ำอย่างไร เรื่องลมที่ว่านี้คือ ลม 8 ทิศ ว่ามาจากทิศใดบ้าง ทิศเหนือเรียกลมว่าว ทิศตะวันออกเฉียงเหนือเรียกลมอุตรา ทิศตะวันออก เรียกลมตะวันออก ทิศตะวันออกเฉียงใต้ เรียกลมสลาตัน ทิศใต้ เรียกลมตะเภา ทิศตะวันตกเฉียงใต้ เรียกลมพญา ทิศตะวันตก เรียกลมตะวันตก และทิศตะวันตกเฉียงเหนือ เรียกลมพัดหลวง ซึ่งลมแต่ละแบบนี้อาจมีลักษณะต่างกันและมาในเวลาต่างกัน จึงต้องเรียนรู้การปรับใบเรือให้เข้ากับจังหวะตามธรรมชาติของลม รู้ฝืน รู้ผ่อน รู้หลบ รู้ตาม เพื่อใช้ลมให้เป็นประโยชน์มากที่สุด ส่วนไฟซึ่งเป็นธาตุสุดท้ายก็คือคน ซึ่งนอกจากจะต้องมีความรู้ความชำนาญในการปรับดุลของธาตุทั้งสามแล้ว ยังต้องมีจิตใจที่แน่วแน่ ทุ่มเท อุดทน เด็ดเดี่ยว จึงจะทำให้ธาตุทั้งสี่สมบูรณ์ได้ สิ่งที่จะช่วยให้เกิดสมาธิและกำลังใจก็คือการตั้งจิตอธิษฐานก่อนการแข่งขัน ขอให้นางคงคาช่วยเปิดทางให้เรือแล่นไป” และดาทองยังเล่าต่อว่า “การใช้เรือใบทางปักดำได้มีมาตั้งแต่ก่อนตาเกิด ตัวตาเองเกิดที่สมุยแล้วมาโตที่เกาะเตень เริ่มหัดเล่นเรือใบเมื่ออายุประมาณ 30-35 ปี กับพี่เขยที่อยู่ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร”

ส่วนเรือใบโบราณในเขตพื้นที่อ่าวละแม เกิดจากแนวคิดร่วมระหว่างคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร และกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ผู้สนใจเรื่องเรือใบโบราณ ผู้มีประสบการณ์เล่นเรือใบโบราณ ผู้ที่สามารถต่อเรือและทำใบเรือ โดยการร่วมกันอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทเรือใบโบราณ นำเสนอผ่านกิจกรรมเปิดโลกทะเลละแม ครั้งที่ 1 ด้วยการจัดแข่งขันเรือใบโบราณขึ้นเมื่อ ปีพ.ศ. 2543 จวบจนปัจจุบันเป็นการจัดกิจกรรมครั้งที่ 10 เมื่อวันที่ 11-14 เมษายน พ.ศ. 2553 แต่ที่ผ่านมายังไม่มีการรวมตัวเกิดขึ้นอย่างชัดเจน มีเพียงการรวมกันเฉพาะกิจก่อนการแข่งขัน

11.2 กิจกรรมการท่องเที่ยว

โปรแกรมการท่องเที่ยวภายในเขตมหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร และอำเภอละแม

ลักษณะเด่น / จุดขาย : โครงการการท่องเที่ยวภายในเขตมหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร และอำเภอละแม เป็นโครงการท่องเที่ยวที่แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก ตั้งอยู่ไม่ไกลจาก มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร และมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ประกอบกับมีอุปกรณ์สามารถรองรับการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น คันกั้นน้ำ ชีจ๊อกรยานเสือภูเขา พักแรมด้วยเต็นท์ พายแคนู ดำน้ำ เป็นต้น ทั้งนี้พื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรมหลัก ได้แก่ บริเวณชายหาด แปลงผลิตถั่วปาล์มน้ำมัน และพื้นที่อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช ซึ่งตั้งอยู่ภายในเขตมหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร และสามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี นอกจากนี้มีการพัฒนางานอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับกิจกรรมการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่มีความหลากหลาย

นอกจากนี้ยังสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงภายในอำเภอละแม ได้แก่ 1) ชมมรดกเรือใบโบราณละแม ซึ่งเป็นฐานการเรียนรู้หนึ่งภายในมหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร ร่วมกับกลุ่มชาวบ้านโดยรอบมหาวิทยาลัยฯ 2) บริเวณถ้ำเขาพลู ซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลสวนแดง ห่างจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้-ละแม ประมาณ 10 กม. ประกอบด้วย หิ้งอาบน้ำแร่/อบสมุนไพร และเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะสั้น 2) บริเวณตำบลทุ่งควาวัด และน้ำตกจำปูน ซึ่งห่างจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้-ละแม ประมาณ 10 กม.ประกอบด้วยกิจกรรมท่องเที่ยวน้ำตกและล่องแก่งแม่น้ำละแม

กลุ่มเป้าหมาย : โครงการการท่องเที่ยวภายในเขตมหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร และอำเภอละแม เป็นโครงการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวทุกประเภท ได้แก่ นักท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติทั่วไป นักท่องเที่ยวผจญภัย และนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ ที่มีเวลาดำเนินการตั้งแต่ 2 ถึง 3 วัน หรือกลุ่มเยาวชนที่ต้องการท่องเที่ยวแบบธรรมชาติศึกษา

ช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว : เป็นโครงการท่องเที่ยวที่สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี แต่ช่วงที่เหมาะสมที่สุดสำหรับกิจกรรมดูนก คือ ต.ค. – พ.ค. ส่วนกิจกรรมท่องเที่ยวทางทะเล คือ ช่วง มี.ค. – ต.ค.

11.3 อัตราค่าบริการ และตัวอย่างโปรแกรมการท่องเที่ยว

วันที่	ช่วงเวลา	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	กิจกรรมและลักษณะกิจกรรม ตามลำดับ
1	เช้า	1. บริเวณชายหาดละแม	- รับประทานอาหารเช้า : อาหารพื้นเมือง ภายใต้นบรยากาศยามเช้าริมทะเล
		2. บริเวณชายหาดละแม / ทุ่งบริเวณโคขروب / แปลงผลัดกล้าปาล์มน้ำมัน	- ดูนก : เป็นการดูนกอพยพ และนกประจำถิ่น ตามลักษณะถิ่นอาศัยและบริเวณที่หากิน ประกอบด้วย นกบริเวณชายหาด นกทุ่ง และในสภาพป่าธรรมชาติ
	บ่าย	3. ชายหาดละแม/ล่องเรือใบโบราณ	- รับประทานอาหารกลางวัน : อาหาร ขนม และผลไม้พื้นเมือง
		4. บริเวณชายหาดละแม	- รับประทานอาหารกลางวัน : อาหาร ขนม และผลไม้พื้นเมือง
		5. บริเวณชายหาดละแม	- รับประทานอาหารกลางวัน : อาหาร ขนม และผลไม้พื้นเมือง
2	เช้า	6. แนวปะการังบริเวณชายหาดละแม	- รับประทานอาหารเช้า : อาหารเช้าแบบทั่วไป
		7. บริเวณชายหาดละแม	- ดำน้ำตื้นดูปะการัง
3	เช้า	8. บริเวณโคขروبมหาวิทยาลัย	- รับประทานอาหารกลางวัน : ข้าวห่อด้วยวัสดุธรรมชาติ
		9. ป่าอนุรักษ์พันธุกรรมพืช	- รับประทานอาหารกลางวัน : อาหาร ขนม และผลไม้พื้นเมืองบริเวณทางเข้าป่าอนุรักษ์พันธุกรรมพืช
	บ่าย	10. บ่อน้ำพุร้อนถ้ำเขาพลู	- รับประทานอาหารกลางวัน : อาหาร ขนม และผลไม้พื้นเมืองบริเวณทางเข้าป่าอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

11. บริเวณชายหาดละแม	- สรุปลักษณะและแลกเปลี่ยน
ประสบการณ์
12. บริเวณชายหาดละแม	- รับประทานอาหารเย็น : อาหารขนม และ
ผลไม้พื้นบ้านหรืออาหารทะเล (งานเลี้ยง)

4 เข้า เดินทางกลับ

หมายเหตุ : โปรแกรมดังกล่าวอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพอากาศ

- กรณีประกอบกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัยฯ จะไม่มีค่าใช้จ่ายเพียงแต่การขี้อุปกรณ์
ต่างๆ ต้องเป็นไปตามระเบียบของมหาวิทยาลัยฯ

- กรณีต้องการศึกษาและเล่นเรือใบโบราณบริเวณชายหาดแม่โจ้ คิดค่าใช้จ่ายลำละ 900
บาท พร้อมปราชญ์ชาวบ้านฝึกสอนการเล่นเรือใบ นั่งได้ประมาณ 3-4 คน (ค่าใช้จ่ายรวมค่ายกเรือ ค่า
ขนส่งและลากเรือ)

11.4 การเดินทาง

เดินทางจากอำเภอเมืองชุมพร โดยใช้ทางหลวงหมายเลข 41 ระยะทางประมาณ 90
กิโลเมตร ถึงแยกอำเภอละแม จากนั้นเลี้ยวซ้ายไปทางสถานีรถไฟอำเภอละแม ระยะทางประมาณ 5
กิโลเมตร และเดินทางต่อไปอีกประมาณ 5 กิโลเมตร ถึงมหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร

11.5 การติดต่อสอบถาม อาจารย์อำนาจ รักษาพล โทรศัพท์ : 086-684-0039 , อาจารย์
เบญจมาศ ณ ทองแก้ว โทรศัพท์ : 089-128-4643 หรือ อาจารย์ชลรงค์ ทองสง โทรศัพท์ : 081-025-
4864

12. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านกำนันเควีต

12.1. ข้อมูลพื้นฐาน

กำนันเควีต หรือนายประวิทย์ ภูมิระวิ แกนนำชุมชนโครงการรักษ์ป่าสร้างคน 84
ตำบล วิถีพอเพียง ตำบลวังตะกอก อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ที่ชาวบ้านให้การยอมรับนับถือ ด้วย
ความเสียสละที่กำนันเควีต มีให้กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนอยู่เย็นเป็นสุขโดยไม่หวังผลตอบแทน ชื่อเสียง
ของกำนันเควีตเริ่มเป็นที่รู้จักของคนทั่วประเทศอีกครั้ง เมื่อชุมชนตำบลวังตะกอกได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียว
ครั้งที่ 10 พ.ศ. 2551 จากการเป็นต้นแบบสร้างความร่วมมือในการสร้างพื้นที่สีเขียว และจัดทำ
ธนาคารต้นไม้ และกระแสนักันเควีตโมเดล ก็เริ่มแพร่หลายไปทั่วประเทศ ทุกคนจากทั่วประเทศ
เดินทางมาตำบลวังตะกอก เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกำนันเควีต

กำนันเควีตเคยเป็นผู้ใหญ่บ้าน-กำนัน มา 25 ปี ตำบลวังตะกอกมี 13 หมู่บ้าน ประชากร
11,000 คน, 1,600 ครัวเรือน มีการจัดทำแผนชีวิตชุมชน ตำบลวังตะกอก เพราะการพัฒนาที่รัฐส่งเสริม

ไม่ได้ตอบคำถามชาวบ้าน เกษตรกรยังเป็นหนี้ สุขภาพยังแย่ จึงเริ่มคิดได้ในปี 2542 แล้วบ่มเพาะจนถึงปี 2546 ทำให้กำนันเควีร์รู้จักตัวเองรู้ว่าทรัพยากรของเราคือ ดิน น้ำ ส่วนฝนและน้ำป่ามาก็แห้งภายใน 1-2 วัน เราจึงปลูกป่า รู้จักแผ่นดิน รู้จักการใช้จ่าย ในปี 2546 ตำบลวังสะกอก มีหนี้สิน 147 ล้านบาท จาก 1. ป้ายเคมี เพราะอยากรวย 2. การรักษาพยาบาล 3. การปลูกพืชเชิงเดี่ยว เพื่อเน้นการจำหน่าย และ 4. การลงทุนเพื่อการศึกษา เพื่อให้ลูกหลานแข่งขันได้

ทั้งนี้ พื้นที่ป่าของตำบลวังสะกอกอยู่ในเขตอุทยานฯ กว่า 4,000 ไร่ การรุกกล้าที่มีมานาน โครงการ “ทำความจริงให้ปรากฏ” จึงเกิดขึ้น เริ่มต้นจากการที่กรมป่าไม้ไม่เห็นด้วยกับการที่คนเข้าไปอยู่ในป่า เราจึงสำรวจพื้นที่ 125 ตารางกิโลเมตร เข้าไปถามชาวบ้านว่า ใครบุกรุกป่าสมัยปู่ย่าตายายยกมือขึ้น แล้วใช้ภาพถ่ายดาวเทียมพิสูจน์ ถ้าป่าล้มต้นใหญ่ ยางต้นใหญ่ นับได้ ก็ทำแผนที่โกหกไม่ได้ และเลิกบุกรุก ถ้าบุกรุกเป็นเรื่อง ส่วนระยะห่าง 10 เมตร ระหว่างจุด A กับ B ต้องเอาต้นไม้ไปปลูกเสริมเพื่อพิสูจน์ว่า คนกับป่าอยู่ด้วยกันได้ นอกจากนี้ต้องปลูกไม้อีก 20 ต้น/ไร่ เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าห้ามใช้สารเคมี สรุปว่าคนยกมือเต็มร้อย เนื่องจากที่ผ่านมา คนไม่กล้าสำรวจ กลัวความจริง หมกเม็ดกันมานาน การทำความจริงให้ปรากฏ จึงกลายเป็นโมเดลจากพะโต๊ะ ผลจากการยอมรับความจริง และการทำแผนชีวิตชุมชน ทำให้คนมีความสุขขึ้น จากเดิมที่ไม่มีกะใจจะทำมาหากิน เพราะกลัวผิดกฎหมายถูกข่มขู่ ก็เปิดเผยขึ้น เราห้ามบุกรุกแผ้วถางใหม่ ห้ามเปลี่ยนมือ ห้ามทำแทน ห้ามขาย เขตติดต่อกัน ต้องรับผิดชอบ ถ้าแจ้งว่ามี 15 ไร่แล้วพบว่ามีเพิ่มเป็น 16 ไร่ ต้องมีมาตรการในการจัดการอย่างเด็ดขาด

หากกลับมามองคราะห์อนาคตชีวิต ในนาทีสุดท้ายของเรื่อง พบว่า ชาวชุมชนวังสะกอกได้ใช้ "ศาสตร์"จัดการชุมชน ดิน น้ำ ป่า ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัว ที่การวะและเลียนแบบวิถีธรรมชาติ ฯลฯ จึงอยู่รอดและก้าวข้ามพ้นการล่มสลาย

12.2 กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพลิน

ดังนั้นจากบทเรียนการทำงานของกำนันเควีร์ ที่ปฏิบัติแล้วปรากฏผลให้เห็นเป็นประจักษ์ ทำให้บ้านกำนันเควีร์เป็นแหล่งเรียนรู้ และศึกษาดูงานในประเด็นการทำงานด้านต่างๆ ดังนี้

1. ปัญหาที่ดินทำกิน แก้ไขโดยการจัดการที่ดินอย่างไม่ร้อมมือกฎหมาย กำนันเควีร์และแกนนำต่อสู้เพื่อเอา ที่สาธารณะอันประชาชนใช้ร่วมกัน มาจัดการให้คนยาก คนจน คนด้อยโอกาสจัดการออกหนังสือรับรองการถือครองของประชาชน ที่ถือครองมาชั่วชีวิตให้มีความมั่นคง

2. ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำ แก้ไขโดยการจัดทำขอบเขตและกำหนดจุดตายจุดเป็นว่านี่คือ ประกาศิต หรือข้อกำหนดว่าใครจะละเมิดมิได้

3. ปัญหาปุ๋ยเคมี และสารเคมี ชาววังสะกอกเริ่มต้นด้วยแผนชีวิตชุมชน นำไปสู่การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ จากขี้หมู ทั้งหมูหลุม หมูลาน น้ำหมัก ขุยมะพร้าว กากปาล์ม ฯลฯ ปีละหลายร้อยตัน พลิกผันเพื่อลดต้นทุนถึงร้อยละ 90

4. **ปัญหาขาดแคลนข้าว** ชาววังตะกอกแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยการรื้อฟื้นการทำนาอินทรีย์ และสร้างภาคีเครือข่ายชาวนาที่จังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง ชวนชาวบ้านไปทำนาที่นาของเครือข่าย แล้วสร้างโรงสีชุมชนขึ้นให้ พอกินในตำบล

5. **ปัญหาน้ำดื่ม** ชาววังตะกอกที่เคยซื้อน้ำกินต่างๆ ที่เป็นชุมชนแห่งสายน้ำหันมาผลิตน้ำดื่มด้วยตนเอง โดยไม่พึ่งพาบริษัทน้ำดื่มของระบบตลาด ทำให้พอกินเหลือช่วยงานกุศลในตำบล อย่าง สังคมอุดมคติ

6. **ปัญหาไร่ที่อยู่อาศัย** ชาววังตะกอกพร้อมเพรียงกันยกมือ ยกที่ดินรกร้างให้และลงขันปลูกบ้านให้ พอคุ้มแดดคุ้มฝน ปลูกให้ทุกคนสิ้นไว้ในชุมชน และคนดีคนขยันในชุมชนให้มีความทัดเทียม

7. **ปัญหาเกษตรเชิงเดี่ยว** ชาววังตะกอกจำใจโค่นต้นมังคุดที่มีอายุ 80 ปี มาเริ่มปลูกปาล์มน้ำมัน เสมือนเริ่มต้นชีวิตใหม่ตอนอายุ 60 ปี แต่ก้านันเควี๊ดและเครือข่ายธนาคารต้นไม้ ส่งเสริมให้ปลูกต้นตะเคียนทอง จำปาทอง สร้างป่าผสมกับสวนปาล์มสู่การสร้างความปลอดภัย มั่งคั่ง และความยั่งยืนใหม่

8. **ปัญหาหนี้สิน** ชาววังตะกอกสร้างร้านค้าชุมชน และสร้างป่าส่วนรวม 65 ไร่ หวังว่าวันหนึ่งปริมาณต้นไม้จะมีมูลค่าพอแก่การชำระหนี้รวมของตำบลราว 147 ล้านบาท ได้อย่างง่ายดาย ชาววังตะกอกฟื้นคืนระบบนิเวศของคนทั้งตำบลให้เอื้ออำนวยแก่คนวังตะกอก และคนทั้งโลก โดยความเชื่อว่าระบบนิเวศฟื้นคืนเศรษฐกิจและสังคมย่อมฟื้นคืน

9. **ปัญหาขาดแคลนอาหาร** ชาววังตะกอกเลี้ยงสัตว์ หมู วัว ปลา เพาะเห็ดด้วยตัวเอง และชำแหละหมูขาย ในชุมชนให้เห็นว่านี่คือการปฏิวัติการพึ่งตน

12.3 อัตราค่าบริการ

การเข้าศึกษาดูงานหรือท่องเที่ยวภายในศูนย์ฯ จะมีชาวบ้านที่ทำงานภายในบ้านเป็นผู้บรรยาย ภายในฐานเรียนรู้ต่างๆ โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย แต่หากมาเป็นหมู่คณะและต้องการรับประทานอาหารคิดค่าใช้จ่าย เป็นค่าอาหารมื้อละ 70 บาท/คน ค่าอาหารว่าง 30 บาท/คน

12.4 การเดินทาง

จากแยกปฐมพร ทางหลวงหมายเลข 41 จนถึงประมาณหลัก กม.ที่ 63 (1 กิโลเมตรก่อนถึงอำเภอหลังสวน หรือแยกวังตะกอก) เลี้ยวขวาเข้าอำเภอพะโต๊ะตามทางหลวงหมายเลข 4006 (ถนนราชกรุฑ - หลังสวน) ผ่านสถานีพัฒนาที่ดิน อำเภอหลังสวน ประมาณ 1 กิโลเมตร มีทางแยกซ้ายเข้าสู่ศูนย์เรียนรู้ประมาณ 1.5 กิโลเมตร

12.5 **การติดต่อสอบถาม** นายประวิทย์ ภูมิระวี (ก้านันเควี๊ด) โทร. 084 838 8136 หรือนางสาวเมธยา ภูมิระวี โทร. 084-7452-180

บทที่ 3 กระบวนการวิจัย

โครงการวิจัย “ระบบโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพรและพื้นที่เชื่อมโยง” เป็นกระบวนการที่จะช่วยสร้างการเชื่อมโยงและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนภายในจังหวัดชุมพรและจังหวัดใกล้เคียง เพื่อผลักดันให้เกิดการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับจังหวัดหรือในระดับกลุ่มจังหวัดภายใต้นโยบายและแผนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน โดยมีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1 การจัดประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร

องค์กรเครือข่ายฯ เป็นหน่วยงานประสานหลัก ในการจัดประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง เพื่อพัฒนาความร่วมมือและประสานสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายภายใต้ เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร (กทท.คชช.ชพ.) ซึ่งมีมหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร ทำหน้าที่ในการเป็นเลขานุการของเครือข่ายฯ โดยการประชุมแต่ละครั้งเป็นการประชุมแบบสัจจร เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายเครือข่ายฯ และเพื่อต้องการให้แกนนำเครือข่ายร่วมกันให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นด้านการจัดการรวมทั้งด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งยังช่วยเสริมสร้างกำลังใจ และเป็นการกระจายรายได้ให้กับชุมชนเจ้าภาพ โดยการจัดประชุมเครือข่ายฯ ดำเนินตามกิจกรรมดังนี้

3.1.1 การประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมคณะวิจัย และทำความเข้าใจโครงการฯ

การประชุมครั้งที่ 1 ณ ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี จังหวัดชุมพร วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2553 และครั้งที่ 2 ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร วันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ประกอบด้วย ทีมวิจัยและทีมพี่เลี้ยง เพื่อเตรียมความพร้อม และสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันตามแนวทางปฏิบัติงานตามแผนโครงการ และเพื่อพัฒนาศักยภาพทีมวิจัยด้านการสำรวจและศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว โดยการประชุมทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างทีมวิจัยและนักวิจัยท้องถิ่นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย และวิธีการดำเนินการวิจัยตลอดกระบวนการ พร้อมทั้ง เรียนรู้ร่วมกันระหว่างทีมวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการสำรวจและศึกษา โดยใช้แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว (Evaluation of Tourism Site Potential, ENTSP)

3.1.2 การประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร

3.1.2.1 การประชุมครั้งที่ 3 ซึ่งถือเป็นการประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ครั้งที่ 4 ณ ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี ระหว่างวันที่ 26-27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ประกอบด้วยตัวแทนสมาชิกชุมชนเครือข่าย เพื่อให้ชุมชนสมาชิกเครือข่าย

ยอมรับและมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาโครงข่ายฯ ให้สอดคล้องตามความต้องการของสมาชิกชุมชนเครือข่าย และศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และเพื่อกำหนดกรอบ แนวทางและวิธีการเก็บข้อมูลโครงข่ายฯ โดยคณะผู้วิจัยนำเสนอแนวคิดการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแผนงานวิจัย และองค์ความรู้เรื่องการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพรและพื้นที่เชื่อมโยง

3.1.2.2 การประชุมครั้งที่ 4 ซึ่งถือเป็นการประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัด ครั้งที่ 5 ณ ชุมชนบ้านโนไร่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ในวันที่ 1 มีนาคม 2554 ประกอบด้วยตัวแทนสมาชิกชุมชนเครือข่ายฯ เพื่อให้ชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ ร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาโครงข่ายฯ ให้สอดคล้องตามความต้องการของสมาชิกชุมชนเครือข่าย และศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และเพื่อให้ชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ ร่วมร่างแผนการพัฒนารองการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร เพื่อผลักดันสู่ระดับนโยบาย

3.1.2.3 จัดการประชุมครั้งที่ 5 ซึ่งถือเป็นการประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัด ครั้งที่ 6 ณ ชุมชนเกาะพิทักษ์ ตำบล บางน้ำจืด อำเภอลำสนธิ จังหวัดชุมพรระหว่างวันที่ 19-20 เมษายน พ.ศ. 2554 ประกอบด้วยตัวแทนสมาชิกชุมชนเครือข่ายฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานชุมพร สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร และสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ เข้าใจสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนรวมทั้งทิศทางการพัฒนาและนโยบายในอนาคต เพื่อให้ชุมชนสมาชิกฯ เข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับบทเรียนจากอดีตถึงปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนสมาชิกฯ และร่วมพิจารณาแผนพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และแผนตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตลอดจนแสวงหาความร่วมมือหน่วยงานภาคีด้านการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพรให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

3.1.2.4 จัดการประชุมครั้งที่ 6 ซึ่งถือเป็นการประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัด ครั้งที่ 7 ณ ชุมชนบ้านทอนอม ภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร ระหว่างวันที่ 23-24 สิงหาคม พ.ศ. 2554 ประกอบด้วยตัวแทนสมาชิกชุมชนเครือข่ายฯ และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร เพื่อสรุปผลการศึกษาดูงานและบทเรียนที่ได้รับจากแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในเส้นทางฯ เพื่อร่วมพิจารณาแผนพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร และตรวจสอบความถูกต้องข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ที่จะดำเนินการจัดพิมพ์โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดชุมพร รวมทั้งเพื่อร่วมกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ที่สามารถนำไปใช้จริง นอกจากนี้เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายรู้จักกับชุมชนสมาชิกใหม่ และเป็นการกระตุ้นกระบวนการมีส่วนร่วมแก่ชุมชนท้องถิ่นบ้านทอนอม

3.1.2.5 การจัดการประชุมครั้งที่ 7 ซึ่งถือเป็นการประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัด ครั้งที่ 8 ณ โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ ตำบลบางลึก อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ระหว่างวันที่ 23-25 กันยายน พ.ศ. 2554 ประกอบด้วยตัวแทนเครือข่ายธนาคารต้นไม้ เครือข่ายจากภูผาสู่หอนาที และเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายจากภูผาสู่หอนาที กับเครือข่ายอื่นๆ และเพื่อประชาสัมพันธ์เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพรให้เป็นที่รู้จักกับเครือข่ายอื่นๆ ทั่วประเทศ โดยการเข้าร่วมกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย และแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมเดินทางไปยังที่ตั้งของชุมชนสมาชิกภายในเครือข่ายจากภูผาสู่หอนาที

3.2 การศึกษาและสำรวจแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง

การสำรวจและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง ทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาอยู่แล้ว แหล่งท่องเที่ยวที่เพิ่งได้รับการพัฒนา และแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรธรรมชาติดั้งเดิม ไม่มีการพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติ แต่มีศักยภาพและมีโอกาสในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อบ่งชี้สถานการณ์ปัจจุบันและศักยภาพในอนาคต พร้อมลำดับความสำคัญและคุณค่าเชิงการท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยไม่คำนึงถึงเฉพาะจุดท่องเที่ยวจุดใดจุดหนึ่ง แต่มุ่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวและสามารถประกอบกิจกรรมได้หลากหลายขึ้น และกระตุ้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนามาตรฐานการให้บริการ และพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดชุมพร ให้สามารถแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอื่นๆ ได้

การสำรวจและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง อันหมายถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเดินทางเชื่อมต่อจากเขตพื้นที่จังหวัดชุมพรไปยังจังหวัดอื่นๆ ใกล้เคียง ภายในเส้นทางคมนาคมสายหลัก ซึ่งการสำรวจและประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนทั้งที่มีการพัฒนาอยู่แล้ว แหล่งท่องเที่ยวที่เพิ่งได้รับการพัฒนา และแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรธรรมชาติดั้งเดิม ไม่มีการพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติ แต่มีศักยภาพและมีโอกาสในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้การศึกษายังจำแนกประเภทของการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภทย่อยตามลักษณะของทรัพยากรและแรงจูงใจในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว คือ ประเภทธรรมชาติทั่วไป (Nature Tourism) การท่องเที่ยวผจญภัย (Adventure Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) โดยดำเนินการตามลำดับต่อไปนี้

3.2.1 ตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำการสำรวจและศึกษา ตามกรอบแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว (Evaluation of Tourism Site Potential) (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549) ทั้งนี้จะต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทของการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวหลัก สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ ศักยภาพของพื้นที่ในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงสถานภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทใด ซึ่งตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อบ่งชี้สถานภาพปัจจุบัน ได้จากการตรวจเอกสารและอ้างอิงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยปัจจัยที่นำมาพิจารณาประกอบด้วย ด้านทรัพยากร ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และการสื่อความหมาย ด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วม สรุปแยกตามประเภทแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้ 1) แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติทั่วไป (NT) จำนวน 15 ตัวชี้วัด 2) แหล่งท่องเที่ยวประเภทผจญภัย (AT) จำนวน 15 ตัวชี้วัด และ 3) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ET) จำนวน 18 ตัวชี้วัด (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อบ่งชี้สถานภาพปัจจุบัน จำแนกตามประเภทแหล่งท่องเที่ยว

ปัจจัยการประเมินศักยภาพ	NT	AT	ET
ด้านทรัพยากร			
1. ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและดึงดูดใจ	✓	✓	✓
2. ความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณ	-	-	✓
3. โอกาสในการพบเห็นสัตว์ป่า	-	-	✓
4. ทัศนียภาพและสภาพภูมิทัศน์ของทรัพยากรท่องเที่ยว	✓	✓	✓
5. รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับสภาพพื้นที่	✓	✓	✓
6. ความหลากหลายของกิจกรรม	✓	-	✓
7. สภาพภูมิอากาศเหมาะสมกับพื้นที่	✓	✓	✓
8. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	✓	-	-
9. การได้พึ่งพาตนเอง	-	✓	-
10. โอกาสการได้รับประสบการณ์ตื่นเต้นและท้าทาย	-	✓	-
ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และการสื่อความหมาย			
11. ความกลมกลืนของสิ่งอำนวยความสะดวก	✓	✓	✓
12. ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวก	✓	✓	-
13. คุณภาพของสิ่งอำนวยความสะดวกด้านประโยชน์ใช้สอย	✓	✓	✓

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปัจจัยการประเมินศักยภาพ	NT	AT	ET
14. การจัดการด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน	✓	✓	✓
15. คุณภาพในการให้บริการ	✓	✓	✓
16. รูปแบบเนื้อหา ความรู้และวิธีการสื่อความหมาย	-	-	✓
ด้านการจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม			
17. การจัดแบ่งเขตพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยว (Zoning)	✓	✓	✓
18. การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรม	✓	✓	✓
19. มาตรการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	✓	✓	✓
20. การจัดการขยะและของเสีย	✓	✓	✓
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน			
21. โอกาสในการเข้าร่วมดำเนินการและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว	-	-	✓
22. การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์	-	-	✓

หมายเหตุ: NT=Nature Tourism AT=Adventure Tourism ET=Ecotourism

ส่วนการให้ค่าคะแนนแต่ละตัวชี้วัด (rated score หรือ ค่า R) 3 ระดับ จากค่าคะแนนระดับ 1 ถึง 3 พิจารณาเทียบเคียงกับเกณฑ์การประเมินที่กำหนดขึ้น แล้ววิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน โดยใช้สมการถ่วงน้ำหนัก (weighting score equation) (นภวรรณ, 2545)

$$ENTSP = \frac{\sum_{i=1}^n W_i R_i}{\sum_{i=1}^n W_i} = \frac{W_1 R_1 + W_2 R_2 + W_3 R_3 + \dots + W_n R_n}{W_1 + W_2 + W_3 + \dots + W_n}$$

โดยที่ ETSP = การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

(Evaluation of Tourism Site Potential)

R_i = ค่าคะแนนระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ของตัวชี้วัดที่ 1 ถึง n มีค่าตั้งแต่ 1 ถึง 3 โดย 1 = ค่าคะแนนระดับต่ำ จนถึง 3 = ค่าคะแนนระดับสูง

W_i = ค่าถ่วงน้ำหนักของตัวชี้วัดที่ 1 ถึง n ในที่นี้มีค่าเท่ากับ 1 เนื่องจาก ทุกตัวชี้วัด มีค่าคะแนนความสำคัญเท่ากัน

จากนั้นทำการเปรียบเทียบระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อบ่งชี้สถานภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ 1 ศักยภาพระดับต่ำ ถึง 3 ศักยภาพระดับสูง จากสูตรแบ่งช่วงชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{การแบ่งช่วงชั้น} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วงชั้น}} \\ &= \frac{3-1}{3} \\ &= 0.66\end{aligned}$$

จากการคำนวณ ระดับศักยภาพในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

- 1.00-1.66 = ศักยภาพต่ำในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว (L)
- 1.67-2.33 = ศักยภาพปานกลางในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว (M)
- 2.34-3.00 = ศักยภาพสูงในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว (H)

3.2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

3.2.2.1 การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาตามปัจจัย ดังนี้ 1) ด้านทรัพยากร 2) ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และการสื่อความหมาย 3) ด้านการจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และ 4) ด้านการมีส่วนร่วม

3.2.2.2 การทดสอบเครื่องมือรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผ่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยคณะทำงาน เพื่อให้ตรงตามเนื้อหาและครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการศึกษา แล้วนำเครื่องมือดังกล่าว ไปทดสอบ (pre-test) กับแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดชุมพร จากนั้นผู้ศึกษาตรวจสอบและปรับปรุง เพื่อให้แบบประเมินมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.2.2.3 การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม และวิเคราะห์ข้อมูล

1) การสำรวจข้อมูลภาคสนาม โดยคณะผู้ศึกษาวิจัย และนักศึกษาศาขา พัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านการอบรมและฝึกการใช้แบบวิเคราะห์ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ตามหลักเกณฑ์การประเมินสถานภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ENTSP)

2) สำรวจที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวโดยการจดบันทึกที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยว ระยะทางเส้นทางการเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ปรากฏภายในเส้นทาง ควบคู่กับการบันทึกพิกัดทางภูมิศาสตร์ โดยใช้เครื่องมือจับพิกัด (GPS) และนำผลที่ได้จากการสำรวจและบันทึกข้อมูลกำหนดที่ตั้งในแผนที่ภูมิประเทศและจัดทำแผนที่ โดยระบุตำแหน่งที่ตั้ง หรือจุดท่องเที่ยวภายในโครงข่ายการ

ท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง ที่สะท้อนถึงศักยภาพและความมีเอกลักษณ์เฉพาะแต่ละเส้นทาง

3) การวิเคราะห์ข้อมูลรายละเอียดท่องเที่ยว โดยคณะผู้ศึกษาวิจัยทำการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย พร้อมกับการประเมินสถานภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ENTSP) บุคลากรทุกคนจะให้ค่าคะแนนตามแบบประเมินและเกณฑ์การประเมินที่คณะผู้ศึกษาออกแบบและจัดทำขึ้น จากนั้นทำการเฉลี่ยค่าคะแนนในแต่ละตัวชี้วัดตามประเภทแหล่งท่องเที่ยวและตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูล แล้วนำค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้ไปคำนวณโดยใช้สมการถ่วงน้ำหนัก และนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive statistics) เพื่อจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวโดยพิจารณาตามระดับศักยภาพ และความเชื่อมโยงของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและประสบการณ์ันทนาการที่นักท่องเที่ยวควรจะได้รับจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวนั้น

3.3 การผลิตต้นฉบับสื่อและการประชาสัมพันธ์ และผลักดันการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่นโยบายภาครัฐ

3.3.1 การจัดประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร เพื่อระดมความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่าย ในการร่วมกันกำหนดโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่สะท้อนถึงศักยภาพและความเป็นไปได้ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวงรอบ ภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง โดยการจัดทำต้นฉบับแผ่นพับระบุข้อมูลพื้นฐานแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน พร้อมทั้งระบุตำแหน่งที่ตั้ง หรือจุดท่องเที่ยวภายในเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวงรอบภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง

3.3.2 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานและองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน พร้อมการจัดทำเอกสารและนิทรรศการ เผยแพร่ผลการศึกษาวิจัย เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง ในจังหวัดใกล้เคียง และเพื่อผลักดันให้เกิดการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับจังหวัดหรือในระดับกลุ่มจังหวัดภายใต้นโยบายและแผนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ต่อไป

ตารางที่ 2 สรุปกระบวนการวิจัย (ระยะเวลา 1 ปี : กันยายน 2553 – สิงหาคม 2554)

ระยะที่ 1 (กันยายน – ธันวาคม 2553)

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ระยะเวลา
1. เวทีเตรียมความพร้อม ทบทวนกระบวนการวิจัย	1. เพื่อเตรียมความพร้อม และสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันตามแนวทางปฏิบัติงานตามแผนโครงการ 2. เพื่อพัฒนาศักยภาพทีมวิจัยด้านการสำรวจและศึกษาโดย	1. จัดเวทีชาวบ้าน ทีมวิจัย ประชุมทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างทีมวิจัยและนักวิจัยท้องถิ่นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัยและวิธีการดำเนินการวิจัยตลอดกระบวนการ 2. ฝึกอบรมทีมวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการสำรวจและศึกษาโดยใช้แบบวิเคราะห์ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ตามหลักเกณฑ์ของ แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว (Evaluation of Tourism Site Potential, ENTSP) รวมทั้งกระบวนการในการทำการวิจัย	- ได้กรอบในการวิจัย - ความเข้าใจร่วมกัน (ทีมวิจัย/ พี่เลี้ยง/ ผู้นำชาวบ้าน/ สมาชิกกลุ่ม) - ทีมวิจัยมีศักยภาพในการนำหลักวิชาการมาปรับใช้ในพื้นที่อื่นๆต่อไป	2 เดือน
2. การจัดประชุมเครือข่าย การท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแผนงานวิจัย และองค์ความรู้เรื่องเครือข่ายฯ	1. เพื่อให้ชุมชนสมาชิกเครือข่ายยอมรับและมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร	ในคราวประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร คณะวิจัยจะนำเสนอแนวความคิดการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพรชุมพร เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแผนงานวิจัย และองค์ความรู้เรื่องการพัฒนาโครงข่ายฯ	1. ชุมชนสมาชิกเครือข่ายยอมรับ และมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร	1 เดือน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ระยะเวลา
	<p>2. ชุมชนสมาชิกเครือข่ายร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาโครงข่ายฯ ให้สอดคล้องตามความต้องการของสมาชิกชุมชนเครือข่าย และศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>3. กำหนดกรอบ แนวทางและวิธีการเก็บข้อมูลโครงข่ายฯ</p>		<p>2. ทีมวิจัยและสมาชิกเครือข่ายมีความเข้าใจและสามารถดำเนินการเก็บข้อมูลโครงข่ายได้</p>	
ระยะที่ 2 (มกราคม – พฤษภาคม 54)				
<p>1. ศึกษาและสำรวจแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัด ชุมพรและแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดใกล้เคียง</p>	<p>เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดชุมพรและแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดใกล้เคียง</p>	<p>การสำรวจและประเมินศักยภาพครอบคลุมปัจจัยด้านทรัพยากร ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ความสะดวก บริการและการสื่อความหมาย ด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วมภายในจังหวัดชุมพรและแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดใกล้เคียง</p>	<p>ข้อมูลพื้นฐานและระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดชุมพรและแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดใกล้เคียง พร้อมจัดลำดับความสำคัญโดยพิจารณาตามระดับศักยภาพและความเชื่อมโยงของกิจกรรมการท่องเที่ยว</p>	3 เดือน
<p>2. ผลิตต้นฉบับสื่อประชาสัมพันธ์โครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร</p>	<p>เพื่อผลิตต้นฉบับสื่อประชาสัมพันธ์โครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สะท้อนถึงศักยภาพและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน</p>	<p>จัดทำต้นฉบับสื่อประชาสัมพันธ์โครงข่ายฯ และเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร</p>	<p>ต้นฉบับสื่อประชาสัมพันธ์โครงข่ายฯ และเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร</p>	2 เดือน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ระยะที่ 3 (มิถุนายน – สิงหาคม 54)				
1. การคืนข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลผู้เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร	เพื่อนำเสนอแนวคิดโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพรสู่สมาชิกเครือข่ายฯ	จัดการประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำเสนอแนวคิดการพัฒนาโครงการฯ	ชุมชนเครือข่ายร่วมวิภาคและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข	1 เดือน
2. ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับองค์กรทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร	เพื่อเผยแพร่ผลการศึกษาและผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชน ระดับจังหวัดอย่างเป็นรูปธรรม	ร่วมจัดประชุมพร้อมจัดทำเอกสารและนิทรรศการเผยแพร่ผลการศึกษาวิจัย	แนวคิดการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวฯ ได้รับการเผยแพร่สู่องค์กรทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและเกิดการกระตุ้นในการร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมในระดับนโยบาย	1 เดือน
3. มหกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง (ตลาดการท่องเที่ยว)	เพื่อส่งเสริมการตลาดทั้งในระดับชุมชนและระดับโครงการท่องเที่ยวฯ และเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวภายในจังหวัดชุมพรและพื้นที่เชื่อมโยง	จัดเวทีวิชาการนำเสนอผลงานวิจัย และส่งเสริมการตลาดทั้งในระดับชุมชนและระดับโครงการท่องเที่ยวฯ	เกิดการสร้างการรับรู้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและโครงการฯ พร้อมทั้งองค์กรภาคีร่วมส่งเสริมด้านการตลาด	กันยายน 54 จำนวน 100 คน เวที 2 วัน

บทที่ 4 ผลการวิจัย

ระบบโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพรและพื้นที่เชื่อมโยง เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในจังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งเป็นการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนสมาชิกในการส่งต่อนักท่องเที่ยวและเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเส้นทางฯ และเป็นเครื่องมือนำไปสู่การเชื่อมโยงและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนภายในจังหวัดชุมพรและจังหวัดใกล้เคียง เพื่อผลักดันให้เกิดการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับจังหวัดหรือในระดับกลุ่มจังหวัดภายใต้นโยบายและแผนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน โดยผลการศึกษาในช่วงระยะเวลา ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2553 – วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2554 ซึ่งการดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาและสำรวจแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง

การสำรวจและประเมินศักยภาพครอบคลุมปัจจัยด้านทรัพยากร ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการและการสื่อความหมาย ด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วมภายในจังหวัดชุมพรและแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดใกล้เคียง โดยคณะผู้วิจัยที่ร่วมเดินทางทุกคนจะให้คำแนะนำตามแบบประเมินและเกณฑ์การประเมินที่คณะผู้ศึกษาอ้างอิงจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ,2549) จากนั้นทำการเฉลี่ยค่าคะแนนในแต่ละตัวชี้วัดตามประเภทแหล่งท่องเที่ยวและตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูล แล้วนำค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้ไปคำนวณโดยใช้สมการถ่วงน้ำหนัก และนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

การสำรวจและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ครั้งนี้ ทำการสำรวจภายในเส้นทางคมนาคมสายหลัก โดยเดินทางตามเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบ (looping) โดยให้อำเภอเมืองจังหวัดชุมพรเป็นศูนย์กลาง และเดินทางเชื่อมโยงสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ซึ่งคณะผู้ศึกษาแบ่งเป็นโครงข่ายการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในโครงข่ายเส้นทางคมนาคม อำเภอเมือง- อำเภอสวี - อำเภอทุ่งตะโก - อำเภอหลังสวน - อำเภอละแม - อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร โดยใช้เส้นทางหลวงสายหลักหมายเลข 41 ผ่านอำเภอสวี อำเภอทุ่งตะโก อำเภอหลังสวน และอำเภอละแม จังหวัดชุมพร ระยะทางประมาณ 100 กิโลเมตร และจากแยกวังตะโก อำเภอหลังสวน แยกขวาเข้าทางหลวงหมายเลข 4006 (สายหลังสวน-ราชกรูด) ระยะทางประมาณ 43 กิโลเมตร ถึงอำเภอพะโต๊ะ ส่วนการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวจะต้องเดินทางแยกไปตามเส้นทางหลวงหมายเลข 4001 , 4119 , 4098 , 4003 , 4198 , 4096 , 4097 , 4002 , 4006 , 4134 และ ทางหลวงหมายเลข 4112 และการสำรวจและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในโครงข่ายเส้นทางคมนาคมสายหลัก อำเภอเมือง- อำเภอท่าแซะ - อำเภอปะ

ทิว แล้วแยกตามเส้นทางหลวงหมายเลข 3180 , 3201 , 3253 , 3411 และ ทางหลวงหมายเลข 4015และ
ทำการสำรวจเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดระนอง ซึ่ง
ผลการศึกษาพบว่า

การสำรวจ และประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในชุมชนสมาชิกเครือข่าย
จังหวัดชุมพร ประกอบด้วย 1) บ้านคลองเรือ ตำบลปากทรง อำเภอพะโต๊ะ 2) ชมรมการท่องเที่ยวเชิง
อนุรักษ์อำเภอพะโต๊ะ 3) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านกำนันเควีค อำเภอหลังสวน 4) ชุมชนทุ่ง
หงส์ อำเภอเมือง 5) ศูนย์เรียนรู้วิถีกรรมธรรมชาติบ้านลุงนิล อำเภอทุ่งตะโก 6) ชมรมรักษ์เรือใบ
โบราณละแม อำเภอละแม 7) บ้านโนไร่ ตำบลค่านสวี อำเภอสวี 8) บ้านท้องตมใหญ่ อำเภอสวี 9)
บ้านเกาะพิทักษ์ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน 10) ชมพรคาบาน่า รีสอร์ท อำเภอปะทิว 11) บ้านทุ่ง
มหา ตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว 11) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า หน่วย
อนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ อำเภอพะโต๊ะ 12) ศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการ
พัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามแนวพระราชดำริ อำเภอเมือง

นอกจากนี้ยังมีชุมชนสมาชิกเครือข่ายที่จะทำการเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวฯ ในอนาคต
ประกอบด้วย 1) บ้านโนทยาน อำเภอพะโต๊ะ 2) บ้านกลางตาง อำเภอพะโต๊ะ 3) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ
พอเพียงบ้านพะจูน (บ้านป้านวย) อำเภอสวี 4) กลุ่มอนุรักษ์คลองท่าทอง-คลองบางมุด อำเภอหลังสวน
5) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทอนอม อำเภอทุ่งตะโก 6) ศูนย์เรียนรู้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
บ้านลุงสานนท์ อำเภอทุ่งตะโก 7) ชุมชนบ้านเขาค่าย (บ้านพีหมื่น) อำเภอทุ่งตะโก

และแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดระนอง ประกอบด้วย บ้านถ้ำ
ผึ้ง ตำบลต้นขวน อำเภอพนม และบ้านลิเล็ด ตำบลลิเล็ด อำเภอพุนพิน ส่วนจังหวัดระนอง ประกอบด้วย
บ้านม่วงกลวง ตำบลม่วงกลวง อำเภอกะเปอร์ และบ้านทะเลนอก ตำบลกำพวน อำเภอสุขสำราญ ดัง
ภาพที่ 5

การสำรวจ และประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในชุมชนสมาชิกเครือข่าย จังหวัดชุมพรและแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดระนอง โดยพิจารณา ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ ด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น พบว่า ภายในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งประกอบด้วยทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งทางบก และทางทะเล จำนวน 24 แห่ง (ดังภาพที่ 6) ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติทั่วไป (nature tourism) จำนวน 14 แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง โดย ชุมชนเกาะพิทักษ์ และ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพลิน ชุมพรคาบานารีสอร์ท มีศักยภาพสูงสุด คือ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.80 รองลงมา คือ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.71 และศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายในโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามแนวพระราชดำริ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.60 ตามลำดับ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีสถานภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) จำนวน 10 แห่ง โดยชุมชนบ้านคลองเรือ มีศักยภาพสูงสุด ค่าคะแนนเท่ากับ 2.52 รองลงมา คือ ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.44 และ ชุมชนบ้านทุ่งมหา ค่าคะแนนเท่ากับ 2.22 ตามลำดับ

ส่วนแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในเครือข่ายฯ จังหวัดชุมพรที่จะมีการเชื่อมโยงในอนาคต จำนวน 7 แห่ง ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป จำนวน 5 แห่ง โดยศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านพะงุ้น (บ้านบ้านวย) มีระดับศักยภาพสูงสุด คือ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.53 รองลงมา คือ ชุมชนบ้านในหยาน คือ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.47 และ ชุมชนบ้านกลางตาง ค่าคะแนนเท่ากับ 2.07 ตามลำดับ นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในพื้นที่เชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง คือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดระนอง ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 5 แห่ง ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 4 แห่ง โดย ชุมชนบ้านถ้ำผึ้ง และชุมชนบ้านม่วงกลวง มีค่าคะแนนสูงสุด คือ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.67 รองลงมา คือ ชุมชนบ้านลิเล็ด ค่าคะแนนเท่ากับ 2.56 และชุมชนบ้านคลองนาคา ค่าคะแนนเท่ากับ 2.28 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 3 ,4 และ 5

ตารางที่ 3 สรุปศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ในปัจจุบัน

ที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ตามสถานภาพปัจจุบัน	สถานภาพแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน					
			ทรัพยากร	สิ่งอำนวยความสะดวก	ผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม	การมีส่วนร่วม ของชุมชน	ระดับศักยภาพ โดยรวมตามสถานภาพ	ระดับศักยภาพ ET โดยภาพรวม
1	เกาะพิทักษ์ อำเภอหลังสวน	NT	2.83 (H)	3.00 (H)	2.50 (H)	-	2.80 (สูง)	2.72 (สูง)
2	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพลิน ชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท อำเภอปะทิว	NT	2.83 (H)	3.00 (H)	2.50 (H)	-	2.80 (สูง)	2.50 (สูง)
3	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ อำเภอพะโต๊ะ	NT	2.78 (H)	2.80 (H)	2.50 (H)	-	2.71 (สูง)	2.67 (สูง)
4	ศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายในโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามแนวพระราชดำริ อำเภอเมือง	NT	3.00 (H)	2.20 (M)	2.50 (H)	-	2.60 (สูง)	2.44 (สูง)
5	บ้านคลองเรือ อำเภอพะโต๊ะ	ET	2.57 (H)	2.27 (M)	2.50 (H)	3.00 (H)	2.52 (สูง)	2.52 (สูง)
6	บ้านท้องตมใหญ่ อำเภอสวี	ET	2.57 (H)	2.60 (H)	2.25 (M)	2.00 (M)	2.44 (สูง)	2.44 (สูง)
7	สวนลุงนิล อำเภอทุ่งตะโก	NT	2.17 (M)	2.60 (H)	2.25 (M)	-	2.33 (ปานกลาง)	2.06 (ปานกลาง)
8	บ้านทุ่งมหา /ปากคลองโฮมสเตย์ อำเภอปะทิว	ET	2.57 (H)	2.00 (M)	1.75 (M)	2.50 (H)	2.22 (ปานกลาง)	2.22 (ปานกลาง)
9	บ้านกำนันเควี๊ด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร	NT	2.17 (M)	2.60 (H)	1.75 (M)	-	2.20 (ปานกลาง)	1.94 (ปานกลาง)
10	บ้านในไร่ อำเภอสวี จังหวัดชุมพร	ET	2.43 (H)	1.50 (L)	1.38 (L)	1.88 (M)	1.88 (ปานกลาง)	1.88 (ปานกลาง)
11	ชมรมรักษ์เรือใบโบราณละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร	NT	2.50 (H)	1.40 (L)	1.25 (L)	-	1.80 (ปานกลาง)	1.67 (ปานกลาง)
12	บ้านทุ่งหงส์ อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร	NT	1.83 (M)	1.10 (L)	1.13 (L)	-	1.40 (ต่ำ)	1.39 (ต่ำ)

ตารางที่ 4 สรุปศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ในอนาคต

ที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ตามสถานภาพปัจจุบัน	สถานภาพแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน					
			ทรัพยากร	สิ่งอำนวยความสะดวก	ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม	การมีส่วนร่วม ของชุมชน	ระดับศักยภาพ โดยรวมตามสถานภาพ	ระดับศักยภาพ ET โดยภาพรวม
1	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านพะงุ้น (บ้านบ้านวย) อำเภอสวี	NT	2.33 (M)	3.00 (H)	2.25 (M)	-	2.53 (สูง)	2.22 (ปานกลาง)
2	บ้านโนทยาน อำเภอพะโต๊ะ	NT	2.67 (H)	2.00 (M)	2.75 (H)	-	2.47 (สูง)	2.39 (สูง)
3	บ้านกลางตาง อำเภอพะโต๊ะ	ET	2.52 (H)	1.53 (L)	1.75 (M)	2.50 (H)	2.07 (ปานกลาง)	2.07 (ปานกลาง)
4	กลุ่มอนุรักษ์คลองท่าทอง-คลองบางมุด อำเภอหลังสวน	ET	2.29 (M)	1.80 (M)	1.25 (L)	2.00 (M)	1.89 (ปานกลาง)	1.89 (ปานกลาง)
5	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทอนอม อำเภอทุ่งตะโก	NT	1.92 (M)	1.70 (M)	2.00 (M)	-	1.87 (ปานกลาง)	1.81 (ปานกลาง)
6	ศูนย์เรียนรู้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านลุงสานนท์ อำเภอทุ่งตะโก	NT	1.83 (M)	1.60 (L)	1.50 (L)	-	1.67 (ปานกลาง)	1.50 (ต่ำ)
7	ชุมชนบ้านเขาค่าย อำเภอทุ่งตะโก	NT	2.33 (M)	1.40 (L)	1.00 (L)	-	1.67 (ปานกลาง)	1.61 (ต่ำ)

ตารางที่ 5 สรุปศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในจังหวัดใกล้เคียงและพื้นที่เชื่อมโยง

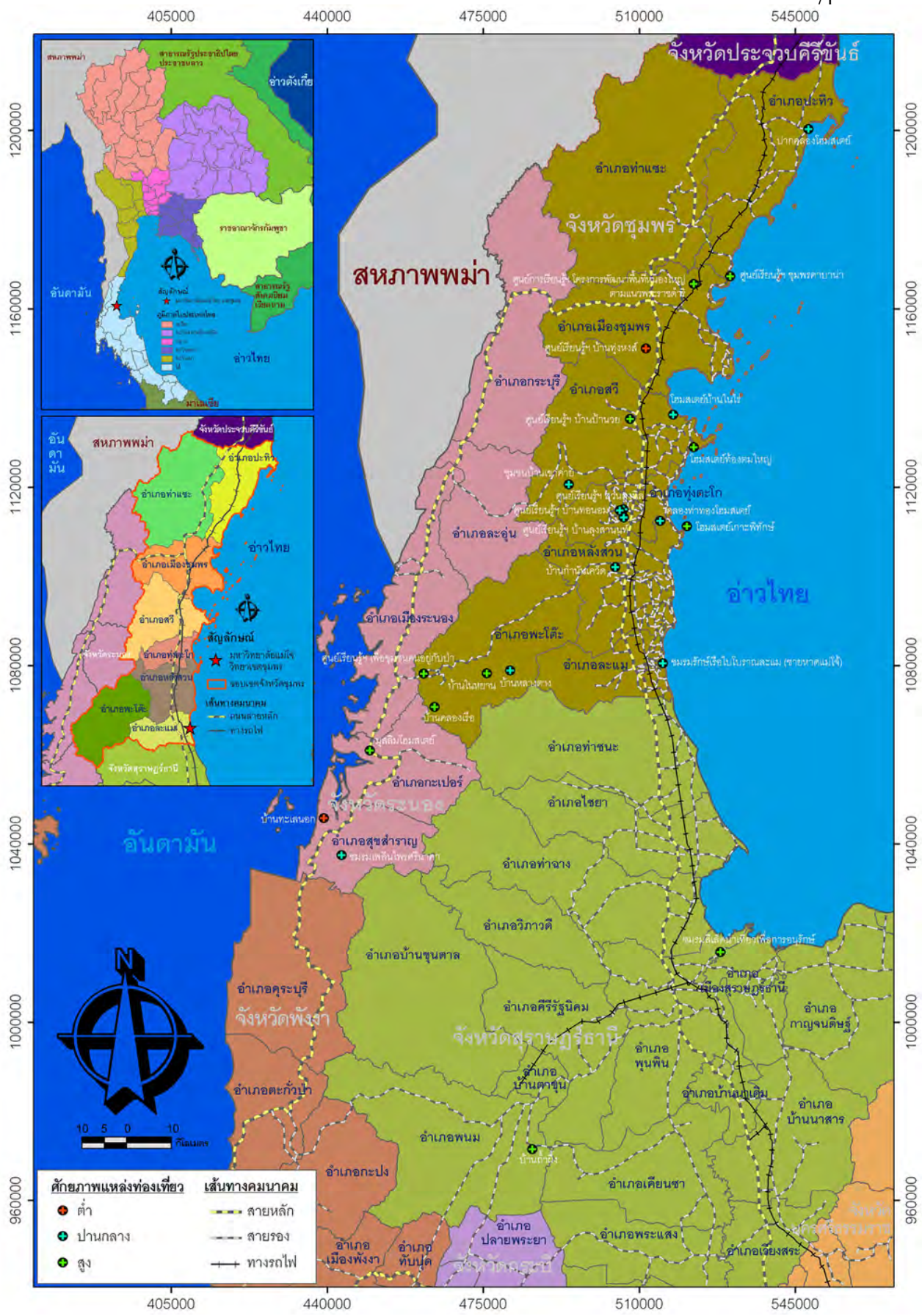
ที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ตามสถานภาพปัจจุบัน	สถานภาพแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน					
			ทรัพยากร	สิ่งอำนวยความสะดวก	ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม	การมีส่วนร่วม ของชุมชน	ระดับศักยภาพ โดยรวมตามสถานภาพ	ระดับศักยภาพ ET โดยภาพรวม
1	บ้านถ้ำผึ้ง จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ET	2.57 (H)	2.80 (H)	2.50 (H)	3.00 (H)	2.67 (สูง)	2.67 (สูง)
2	บ้านม่วงกลาง จังหวัดระนอง	ET	3.00 (H)	2.80 (H)	2.00 (H)	2.50 (H)	2.67 (สูง)	2.67 (สูง)
3	บ้านลิเล็ด จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ET	2.64 (H)	2.40 (H)	2.38 (H)	3.00 (H)	2.56 (สูง)	2.56 (สูง)
4	คลองนาคา จังหวัดระนอง	AT	2.58 (H)	2.30 (M)	2.00 (M)	-	2.33 (ปานกลาง)	2.28 (ปานกลาง)
5	บ้านทะเลนอก จังหวัดระนอง	NT	1.67 (M)	1.70 (M)	1.25 (L)	-	1.57 (ต่ำ)	1.47 (ต่ำ)

ค่าระดับศักยภาพของแหล่งนันทนาการ

L = Low Potential (1.00 – 1.66)

M = Moderate Potential (1.67 – 2.33)

H = High Potential (2.34 – 3.00)

ภาพที่ 6 แผนที่แสดงที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพรและพื้นที่เชื่อมโยง พร้อมระดับศักยภาพ

ตารางที่ 6 สรุปผลการวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร

1. ชุมชนบ้านเกาะพิทักษ์ (โฮมสเตย์เกาะพิทักษ์)	
ที่ตั้ง	หมู่ที่ 14 ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน
ประเภท กิจกรรม ท่องเที่ยว	ฐานทรัพยากรหลัก เกาะ ชายหาด แนวปะการังวิถีชีวิตและวัฒนธรรม กิจกรรมหลัก ศึกษาธรรมชาติภายในเส้นทางรอบเกาะ ดำน้ำตื้น ตกหมึก/ตกปลา พายเรือคายัค เล่นน้ำบริเวณชายหาด และศึกษาวิถีชีวิตชุมชนประมง
ลักษณะทั่วไป ของทรัพยากร ด้านการ ท่องเที่ยว	<p>เกาะพิทักษ์มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวระดับสูงนั้น เป็นเพราะทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยเฉพาะลักษณะทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นเกาะใกล้ชายฝั่งระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร ทำให้การเดินทางค่อนข้างสะดวก บนเกาะยังสามารถประกอบกิจกรรมนันทนาการ/การท่องเที่ยวได้หลากหลาย เช่น กิจกรรมดำน้ำตื้น ตกหมึก พายเรือคายัค เดินศึกษาธรรมชาติและวัฒนธรรม ดูนก พักผ่อนและเล่นน้ำบริเวณชายหาด บนเกาะยังมีทางเดินถนนตัวหนอนรอบเกาะ นักท่องเที่ยวสามารถชมวิถีชีวิตชาวประมง ชมกรรมวิธีการเผาหอยนางรม และชมวิวยุโรปเกาะได้ในเวลาเพียงไม่กี่ชั่วโมง โดยด้านทิศตะวันตกเป็นที่ตั้งของชุมชนจรดไปถึงทิศใต้ เนื่องจากภูเขาด้านตะวันออกช่วยบังลมพายุได้ดี หากอยากเล่นน้ำชายหาด ทางด้านทิศตะวันออกเป็นหาดที่มีบรรยากาศเงียบสงบ เหมาะแก่การพักผ่อน มีความยาวประมาณ 450 เมตร ด้านทิศเหนือของเกาะมีจุดชมวิวยุโรปประมาณ 200 เมตร มีศาลาให้พักผ่อนสามารถมองเห็นได้ไกลถึงเกาะเต่า เกาะสมุย และเกาะพะงันของสุราษฎร์ธานี</p> <p>นอกจากนี้ ชุมชน เกาะพิทักษ์ ยังได้ชื่อว่าเป็นชุมชนที่อนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางทะเล ในอดีตชุมชนแห่งนี้ยังเคยได้รับรางวัลเกาะปลอดภัยจากยาเสพติดมาแล้ว ซึ่งปัจจุบันชุมชนบ้าน เกาะพิทักษ์ ยังเป็นศูนย์อนุรักษ์หอยมือเสือ และปะการังสวยงามรอบเกาะ รวมถึงเกาะใกล้เคียงอย่าง "เกาะคราม" ซึ่งตั้งอยู่ห่างจาก เกาะพิทักษ์ ประมาณ 1 กิโลเมตร บริเวณรอบเกาะครามมีปะการังเขากวางปะการังสมอง หอยมือเสือ และปลาทะเลสวยงามให้นักท่องเที่ยวได้ไปชื่นชมกัน</p>
ศักยภาพ แหล่ง ท่องเที่ยวใน ปัจจุบัน	<p>ผลการประเมินสถานภาพปัจจุบัน พบว่า เกาะพิทักษ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป ซึ่งศักยภาพโดยรวมอยู่ในระดับสูง (2.80) โดยปัจจัยด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ มีค่าคะแนนสูงสุด (3.00) เนื่องจากสิ่งอำนวยความสะดวกโดยส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัย มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติและสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของชาวปักษ์ใต้และวิถีชีวิตของชุมชนประมงพื้นบ้าน ได้เป็นอย่างดี ประกอบกับที่ผ่านมาชุมชนเกาะพิทักษ์มีประสบการณ์ในการรองรับนักท่องเที่ยวทำให้การบริการค่อนข้างมีคุณภาพ และปัจจัยด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีค่าคะแนนต่ำสุด (2.50) อาจเนื่องมาจากข้อจำกัดของพื้นที่ของเกาะพิทักษ์ที่เป็นเกาะขนาดเล็กทำให้ การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ระหว่างกิจกรรมชุมชนและกิจกรรมของนักท่องเที่ยวอาจมีความขัดแย้งกันบ้าง และจากการที่ทิศทางการขึ้น-ลงและการไหลเวียนของน้ำ ทำให้เกาะพิทักษ์เป็นเกาะรับขยะจากชายฝั่งส่งผลให้พบเห็นขยะอยู่ทั่วไป ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวทั่วไปอาจดูไม่สะอาดตา</p>

ตารางที่ 6 (ต่อ)

	
<h3>2. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพลิน ชุมพรคาบานารีゾート</h3>	
ที่ตั้ง	ตั้งอยู่บริเวณหาดทุ่งวัวแล่น ตำบลสะพลี อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
ประเภท กิจกรรม ท่องเที่ยว	ฐานทรัพยากรหลัก ชายหาด เกาะ แนวปะการัง และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมหลัก ฐานการเรียนรู้เพลิน (Play+Learn) และกิจกรรมทางทะเล ได้แก่ ดำน้ำลึก ดำน้ำตื้น ตกหมึก/ตกปลา พายเรือคายัค และเล่นน้ำบริเวณชายหาด บริเวณเกาะต่างๆ ภายในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร
ลักษณะทั่วไป ของทรัพยากร ด้านการ ท่องเที่ยว	<p>ชุมพรคาบานารีゾート จึงได้ขึ้นชื่อว่า เป็นรีสอร์ทธรรมชาติเพื่อการพักผ่อน มีการกำเนิดจากการรักธรรมชาติ มีความสุขท่ามกลางสวนไร่ นา และผู้คนท้องถิ่นที่รักสงบ ร่วมกันรักษาชายหาดให้ปลอดภัย และการก่อกองไฟบนชายหาด ซึ่งได้จัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางทะเลที่นอกเหนือจากการเล่นน้ำบริเวณชายหาด ยังมีเรือนำเที่ยวทางทะเลเพื่อชมเกาะและดำน้ำดูปะการังอันเป็นกิจกรรมหลักที่อยู่ควบคู่มาที่รีสอร์ท ตั้งแต่เริ่มแรก และเป็นกิจกรรมที่ทำให้ทะเลชุมพรเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และทำให้ทั่วโลกได้รู้จักหาดทุ่งวัวแล่นเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะ โรงเรียนสอนดำน้ำของชุมพรคาบานารีゾート จะเน้นในเรื่องการรักษาสภาพแวดล้อม</p> <p>นอกจากนี้ภายในรีสอร์ท ยังมีกิจกรรมศึกษาเรียนรู้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงภายในฐานการเรียนรู้เพลิน (Play+Learn) ประกอบด้วย ฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้แก่ การทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ปุ๋ยอัดเม็ด ปุ๋ยสูตรหญ้าผสมอาหารไก่ ปุ๋ยสูตรเศษอาหาร ปุ๋ยสูตรพืชผัก ปุ๋ยสูตรหอยเชอรี่ ปุ๋ยสูตรสะสมตาดอก ปุ๋ยสูตรเปิดตาดอก ปุ๋ยสูตรหมักแห้งอินทรีย์ชนิดผง ปุ๋ยเม็ดอินทรีย์ชีวภาพ การทำไบโอดีเซล การทำน้ำมันมะพร้าวบริสุทธิ์ 100 % น้ำส้มควันไม้ สูตรการทำอาหารไก่และปลา นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมทางทะเล ได้แก่ น้ำลึก ดำน้ำตื้น ตกหมึก/ตกปลา พายเรือคายัค และเล่นน้ำบริเวณชายหาด บริเวณเกาะต่างๆ ภายในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร</p>
ศักยภาพ แหล่ง ท่องเที่ยวใน ปัจจุบัน	ผลการประเมินสถานภาพปัจจุบัน พบว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป ซึ่งศักยภาพโดยรวมอยู่ในระดับสูง (2.80) โดยปัจจัยด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ มีค่าคะแนนสูงสุด (3.00) เนื่องจากสิ่งอำนวยความสะดวกโดยส่วนใหญ่ถูกออกแบบให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ และมีความเพียงพอต่อการรองรับการประกอบกิจกรรมทั้งในส่วนของรีสอร์ท และศูนย์เรียนรู้ฯ ประกอบกับ การบริหารจัดการในรูปแบบที่พักรวมที่ค่อนข้างมีคุณภาพส่งผลให้พนักงานได้รับการฝึกอบรมให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ ส่วนปัจจัยด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีค่าคะแนนต่ำสุด (2.50) เนื่องจากข้อจำกัดของพื้นที่ในส่วน of ศูนย์เรียนรู้ฯ ทำให้การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ยังไม่ชัดเจนอาจมีความขัดแย้งกันบ้าง

ตารางที่ 6 (ต่อ)

	
<h3>3. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า</h3>	
ที่ตั้ง	หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ 132 หมู่ที่ 6 ตำบลปททง อำเภอพะโต๊ะ
ประเภท กิจกรรม ท่องเที่ยว	ฐานทรัพยากรหลัก ป่าไม้ เส้นทางศึกษาธรรมชาติ น้ำตก แอ่งน้ำ ลำน้ำ ชุมชนและวัฒนธรรม กิจกรรมหลัก เดินเข้าศึกษาธรรมชาติ และศูนย์การเรียนรู้ฯ พักแรมด้วยเต็นท์ และบ้านพัก พักก่อนในบรรยากาศที่สงบ และถ่ายภาพ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเชื่อมโยง ได้แก่ เดินป่าศึกษา ธรรมชาติระยะสั้น และระยะไกล ล่องแก่งเรือยาง แพไม้ไผ่ และทอพีวีซี นึ่งเรือไม้ทวนกระแสน้ำ และ ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน
ลักษณะทั่วไป ของทรัพยากร ด้านการ ท่องเที่ยว	ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า (หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะ โต๊ะ) พื้นที่เป็นเส้นทางศึกษาธรรมชาติและเรียนรู้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า หรือเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานรองรับ และมีพื้นที่สำหรับ สัมมนาสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 100 คน สภาพทั่วไปเป็นพื้นที่ราบทางเดินเป็น ปูนซีเมนต์ผ่านฐานการเรียนรู้ต่าง ภายในพื้นที่มีทัศนียภาพค่อนข้างสวยงาม การจัดแต่งภูมิทัศน์มี ความกลมกลืนเข้ากับสภาพแวดล้อมป่าไม้ และธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีต้นไม้ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ตลอดเส้นทางเดิน เช่น ฐานศาลาวานชีวัน มีการออกแบบตกแต่งศาลาทั้งหลังด้วยไม้ที่มีความเป็น เอกลักษณ์โดดเด่นในพื้นที่ นอกจากนี้ภายในหน่วยอนุรักษ์ฯ ยังเชื่อมโยงกิจกรรมกับชมรมท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์อำเภอพะโต๊ะ ซึ่งเป็นลักษณะการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนบ้านคลองเรือ บ้านหลวงตาง บ้านโนนหยาน เป็นต้น
ศักยภาพ แหล่ง ท่องเที่ยวใน ปัจจุบัน	ผลการประเมินสถานภาพปัจจุบัน พบว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป ซึ่งศักยภาพ โดยรวมอยู่ในระดับสูง (2.71) โดยปัจจัยด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ มีค่า คะแนนสูงสุด (2.80) เนื่องจากสิ่งอำนวยความสะดวกโดยส่วนใหญ่ถูกออกแบบให้มีความกลมกลืน กับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ และมีความเพียงพอต่อการรองรับการประกอบกิจกรรมทั้งในส่วนของ หน่วยอนุรักษ์ฯ และเส้นทางศึกษาศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงฯ ประกอบด้วย หน่วยอนุรักษ์ฯ เป็น พื้นที่จัดกิจกรรมการฝึกอบรมด้านต่างๆ ทำให้เจ้าหน้าที่มีประสบการณ์ในการรองรับกิจกรรมการ ท่องเที่ยวส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปัจจัยด้านการจัดการผลกระทบ สิ่งแวดล้อม มีค่าคะแนนต่ำสุด (2.50) เนื่องจากข้อจำกัดของพื้นที่ในส่วนของศูนย์เรียนรู้ฯ ทำให้ การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ยังไม่ชัดเจนอาจมีความขัดแย้งกันบ้าง

ตารางที่ 6 (ต่อ)

	
4. ศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	
ที่ตั้ง	โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามแนวพระราชดำริ อำเภอเมือง
ประเภท กิจกรรม ท่องเที่ยว	<p>ฐานทรัพยากรหลัก แอ่งน้ำ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม</p> <p>กิจกรรมหลัก เส้นทางเดินเท้าเชื่อมโยงแต่ละฐานการเรียนรู้ เช่น ฐานการเรียนรู้ชุมชนตลาดและชายขอบเมืองกับการพึ่งพาตัวเองในนิเวศปลายน้ำเสนอ การปลูกผักในกระถาง เลี้ยงปลาในคูนน้ำ ข้างเรือน การรักษานิเวศปลายน้ำด้วยสายลม แสงแดด ฐานการเรียนรู้อำเภอทุ่งตะโก เสนอสวนคอนโค 9 ชั้น ฐานการเรียนรู้อำเภอสวี เสนอโรงเรียนจุลินทรีย์กับบ้านน้ำจากวิสาหกิจชุมชนชาติ ฐานการเรียนรู้อำเภอหลังสวน เสนอการจัดพื้นที่โดยพลังธรรมชาติลดต้นทุน 90 เปอร์เซ็นต์ ฐานการเรียนรู้อำเภอท่าแซะ เสนอป่าลุ่มแห่งธรรมชาติสายลม และแสงแดด ฐานการเรียนรู้อำเภอละแม เสนอฐานธนาคารต้นไม้เพื่อป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่างและวิถีชีวิตเรือใบกับกล้วยหอมอินทรีย์ ฐานการเรียนรู้อำเภอพะโต๊ะ เสนอ เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนอยู่กับป่า เป็นต้น</p>
ลักษณะทั่วไป ของทรัพยากร ด้านการ ท่องเที่ยว	<p>โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามแนวพระราชดำริ มีหน้าที่รับน้ำจากคลองต่าง ๆ ที่อยู่รอบบริเวณหนองใหญ่เพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ฤดูแล้ง และเป็นพื้นที่รับน้ำในฤดูมรสุม และเพื่อให้พื้นที่ดังกล่าวมีการใช้ประโยชน์อย่างสูงสุดด้วยการน้อมนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปฏิบัติและนำเสนอให้เกิดประโยชน์ต่อราชการและประชาชน จึงมีการพัฒนาพื้นที่ร่วมกันระหว่างภาคีที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะภาคประชาชน ในนาม เครือข่ายจากภาคส่วนมหานิติ เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมกับประชาชนท้องถิ่นบริเวณหนองใหญ่ ภายในพื้นที่ 3 ส่วน ของโครงการฯ ได้แก่ พื้นที่หมายเลข 9 พื้นที่เกษตรเลียนแบบธรรมชาติบนเนื้อที่ 57 ไร่ และพื้นที่เกาะชมนกชมไม้ มีสะพานไม้เชื่อมระยะทางประมาณ 1.2 กิโลเมตร ข้ามจากพื้นที่หมายเลข 9 มีเนื้อที่ประมาณ 7.5 ไร่ เป็นจุดพักผ่อน และชมพรรณไม้ท้องถิ่น</p>
ศักยภาพ แหล่ง ท่องเที่ยวใน ปัจจุบัน	<p>ผลการประเมินสถานภาพปัจจุบัน พบว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป ซึ่งศักยภาพโดยรวมอยู่ในระดับสูง (2.60) โดยปัจจัยด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ มีค่าคะแนนสูงสุด (3.00) เนื่องจากสิ่งอำนวยความสะดวกโดยส่วนใหญ่ถูกออกแบบให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ และมีความเพียงพอต่อการรองรับการประกอบกิจกรรมการฝึกอบรมสำหรับหน่วยงานและประชาชนทั่วไปที่สนใจในการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาส่งผลให้เจ้าหน้าที่มีประสบการณ์ในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปัจจัยด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีค่าคะแนนต่ำสุด (2.50) เนื่องจากพื้นที่มีฐานการ</p>

ตารางที่ 6 (ต่อ)

	เรียนรู้ด้านการเกษตรที่หลากหลาย และแต่ละฐานการเรียนรู้มีพื้นที่ที่ติดต่อกันทำให้การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ยังไม่ชัดเจนอาจมีความขัดแย้งกันบ้าง เช่น การทำปุ๋ยหมักอาจส่งกลิ่นกับกิจกรรมอื่นๆ ใกล้เคียง
	
5. ชุมชนบ้านคลองเรือ	
ที่ตั้ง	หมู่ที่ 9 ตำบลปากทรง อำเภอพะโต๊ะ
ประเภทกิจกรรม ท่องเที่ยว	ฐานทรัพยากรหลัก เส้นทางเดินป่า ภูเขา น้ำตกและวิถีชีวิตชุมชน/วัฒนธรรม กิจกรรมหลัก พักแรมด้วยบ้านพักแบบโฮมสเตย์ พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ ศึกษาและท่องเที่ยวชม น้ำตก เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ศึกษาวิถีชีวิต และถ่ายภาพ
ลักษณะทั่วไป ของทรัพยากร ด้านการ ท่องเที่ยว	บ้านคลองเรือเป็นชุมชนที่อยู่ในเขตป่าต้นน้ำ มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ไฟฟ้าและโทรศัพท์ยังไม่ถึง ใช้น้ำประปาภูเขา แต่เดิมได้มีการบุกรุกป่าเพื่อทำเป็นที่ทำกินในปี 2518 หากแต่ด้วยความร่วมมือของชุมชนและความเข้าใจของเจ้าหน้าที่หน่วยจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ ทำให้ชาวบ้านหันมาช่วยกันอนุรักษ์ป่า และมีป่าดิบชื้นที่สมบูรณ์ล้อมรอบหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีพื้นที่เกษตรกรรมแบบผสมผสาน ทำให้ชุมชนมีพืชผัก และผลไม้หลากหลายชนิด ประกอบกับสภาพอากาศภายในหมู่บ้านเย็นสบาย และมีทัศนียภาพที่งดงามตลอดทั้งปี ส่งผลให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มกันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้น โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือหนึ่งในการถ่ายทอดแนวคิดด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ชมสวนผลไม้ ไร่กาแฟ ล่องแพไม้ไผ่ และดูนก เป็นต้น
ศักยภาพ แหล่ง ท่องเที่ยวใน ปัจจุบัน	ผลการประเมินสถานภาพปัจจุบัน พบว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งศักยภาพโดยรวมอยู่ในระดับสูง (2.52) โดยปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีค่าคะแนนสูงสุด (3.00) เนื่องจากชุมชนบ้านคลองเรือมีการจัดการแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยดำเนินการภายใต้ “กลุ่มท่องเที่ยวบ้านคลองเรือ” มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรายได้เสริม สร้างความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวและประชาชนภายในท้องถิ่น โดยดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการ “คนอยู่ ป่ายัง” ที่มีเป้าหมายเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ปลูกจิตสำนึกคนในชุมชนให้เห็นประโยชน์การพึ่งพิงอาศัยกันระหว่างคนกับป่า และปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการมีค่าคะแนนต่ำสุด (2.27) เนื่องจากชุมชนบ้านคลองเรือเข้าใจชัดเจนว่าการท่องเที่ยวเป็นเพียงรายได้เสริม จึงไม่มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม เพียงแต่ปรับปรุงของเดิมให้ดีขึ้น ขณะที่ประชาชนท้องถิ่นมีรายได้จากการทำการเกษตร ดังนั้นการให้บริการจึงยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร

ตารางที่ 6 (ต่อ)

	
6. ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่ (โฮมสเตย์ท้องตมใหญ่)	
ที่ตั้ง	หมู่ 1 ตำบลด่านสวี อำเภอสวี
ประเภท กิจกรรม ท่องเที่ยว	ฐานทรัพยากรหลัก เกษะ ชายหาด แนวปะการัง และวิถีชีวิตชุมชน/วัฒนธรรม กิจกรรมหลัก พักแรมด้วยบ้านพักแบบโฮมสเตย์ พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ เล่นน้ำทะเล ดำน้ำตื้น ถ่ายภาพ และศึกษาวิถีชีวิตชุมชน
ลักษณะทั่วไป ของทรัพยากร ด้านการ ท่องเที่ยว	เป็นหมู่บ้านชายฝั่งทะเล ที่ตั้งอยู่ริมทะเลฝั่งตะวันออก (อ่าวไทย) ชาวบ้านส่วนใหญ่ปลูกบ้านขึ้นลงไปในทะเลตามเชิงเขา ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงไม่มีที่ดิน ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่ ลักษณะทางทะเลและชายฝั่งตอนในของหมู่บ้าน เป็นอ่าวโค้งเป็นรูปเกือบม้วน มีความกว้างประมาณ 2 กิโลเมตร ด้านในเป็นป่าชายเลนที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ มีระบบนิเวศป่าชายเลนที่น่าศึกษา ส่วนลักษณะทางทะเลและชายฝั่งตอนนอกมีลักษณะเป็นโขดหินเรียงรายตามไหล่เขา มีหาดทรายในระยะ 2-3 ก.ม. ประมาณ 4-5 หาด เป็นชายหาดที่เงียบสงบ ชาวบ้านประกอบอาชีพประมง ส่วนใหญ่เป็นเรือหางยาวซึ่งเป็นการทำประมงพื้นบ้าน หมุนเวียนกันไปตามฤดูกาล เช่น ตกหมึก วางอวนปลา อวนกุ้ง อวนปู ฯลฯ ส่วนกิจกรรมท่องเที่ยวที่สามารถประกอบได้ เช่น ตกหมึก ตกปลา ดำน้ำดูปะการัง ศึกษาระบบนิเวศป่าชายเลนและชายฝั่งทะเล เป็นต้น
ศักยภาพ แหล่ง ท่องเที่ยวใน ปัจจุบัน	ผลการประเมินสถานภาพปัจจุบัน พบว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งผลการประเมินศักยภาพพื้นที่โดยรวมอยู่ในระดับสูง (2.44) โดยปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการมีค่าคะแนนสูงสุด (2.60) เนื่องจากสิ่งอำนวยความสะดวกโดยส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัยที่มีลักษณะขึ้นลงไปในทะเลตามเชิงเขา มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ และสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของชาวปักษ์ใต้และวิถีชีวิตของชุมชนประมงพื้นบ้าน ได้เป็นอย่างดี ส่วนปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมีค่าคะแนนต่ำสุด (2.00) อาจเนื่องจากโฮมสเตย์บ้านท้องตมใหญ่เป็นกิจกรรมที่คนในชุมชนเพิ่งให้ความสนใจและเพิ่งเริ่มดำเนินการเป็นลักษณะของการท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนมีน้อย

ตารางที่ 6 (ต่อ)

	
7. ศูนย์เรียนรู้วิถีการเกษตรกรรมชนชาติ (สวนลุงนิล) พืชคอนโด 9 ชั้น	
ที่ตั้ง	หมู่ที่ 6 ตำบลช่องไม้แก้ว อำเภอกุ่งเตา โข
ประเภท กิจกรรม ท่องเที่ยว	ฐานทรัพยากรหลัก สวนเกษตรแบบผสมผสาน ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตชุมชน กิจกรรมหลัก พักแรมด้วยบ้านพักแบบโฮมสเตย์ ศึกษาการปลูกพืชแบบผสมผสาน (พืชคอนโด 9 ชั้น)
ลักษณะทั่วไป ของทรัพยากร ด้านการ ท่องเที่ยว	เป็นศูนย์เรียนรู้ที่ผู้มาเยือนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มศึกษาดูงานจากองค์กร หรือหน่วยงานต่างๆ และอีกส่วนหนึ่ง คือ กลุ่มครอบครัว ที่สนใจเรื่องเกษตรอินทรีย์ ซึ่งสวนลุงนิลจะเป็นสวนที่มีเอกลักษณ์ในการปลูกเป็นพืช 9 ชั้น ชั้นที่ 1 พืชหัว เช่น ขมิ้น กระชาย กลอย มันหอม ชั้นที่ 2 พืชน้ำ เช่น บัว บักขี้เหล็ก ผักกะเฉด ชั้นที่ 3 พืชสมุนไพรต้นเดี่ยว เช่น ตะไคร้ ผักสวนครัว ชั้นที่ 4 ส้มจืด ชั้นที่ 5 กกล้วยเล็บมือนาง ไม้ผลพวก เงาะ มังคุด ลองกอง ลางสาด ชั้นที่ 6 ไม้ยืนต้น คือ ทุเรียนหมอนทอง หมาก สะตอ ชั้นที่ 7 ปลูกพริกไทยแซมตามโคนต้นไม้ ชั้นที่ 8 ไม้ใช้สอย เช่น ตะเคียนทอง ชั้นที่ 9 ไม้ยางนา ส่งผลให้ลุงนิลมีรายได้รายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน รายปี ซึ่งเพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ในปัจจุบันลุงนิลปลูกกระชาย ส้มจืด กล้วยเล็บมือนาง ทุเรียน พืช ผักผลไม้ปลอดสารพิษทุกอย่าง มีขายตลอดทั้งปี ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือนอิ่มหนำกับอาหาร ผัก ผลไม้ที่ปลูกไว้ในสวนพื้นที่ประมาณ 17 ไร่ เท่านั้น
ศักยภาพ แหล่ง ท่องเที่ยวใน ปัจจุบัน	ผลการประเมินสถานภาพปัจจุบัน พบว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป ซึ่งผลการประเมินศักยภาพพื้นที่โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (2.33) โดยปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการมีค่าคะแนนสูงสุด (2.60) เนื่องจากสิ่งอำนวยความสะดวกมีการพัฒนาเพื่อรองรับกลุ่มศึกษาดูงาน ซึ่งมีความเพียงพอ ประกอบด้วย อาคารสำหรับฟังบรรยาย ห้องน้ำ และห้องพัก มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ประกอบกับความรู้ความสามารถของลุงนิลในการให้บริการที่มีคุณภาพ ส่วนปัจจัยด้านทรัพยากรมีค่าคะแนนต่ำสุด (2.17) เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสวนเกษตรจึงไม่มีความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้อต่อการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว และเนื่องจากเป็นพื้นที่ทำการเกษตรจึงมีวัชพืชรบกวน และอุปสรรค ที่ทำให้เกิดความขัดแย้งของทัศนียภาพภายในบริเวณ โดยรอบ

ตารางที่ 6 (ต่อ)

	
8. ชุมชนบ้านทุ่งมหา (ปากคลองโฮมสเตย์)	
ที่ตั้ง	51/4 หมู่บ้านทุ่งมหา ตำบลปากคลอง อำเภอบึงสามพัน
ประเภทกิจกรรม ท่องเที่ยว	ฐานทรัพยากรหลัก เกษะ ชายหาด แนวปะการัง เส้นทางศึกษาธรรมชาติ และวิถีชีวิตชุมชน/ วัฒนธรรม กิจกรรมหลัก พักแรมด้วยบ้านพักแบบโฮมสเตย์ พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ เล่นน้ำทะเล ดำน้ำตื้น ถ่ายภาพ และศึกษาวิถีชีวิตชุมชน
ลักษณะทั่วไป ของทรัพยากร ด้านการ ท่องเที่ยว	หมู่บ้านปากคลองมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยเฉพาะวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนประมงชายฝั่ง นอกจากนี้เป็นพื้นที่ใกล้กับเกาะเวียง ซึ่งบนเกาะยังสามารถประกอบกิจกรรม การท่องเที่ยวได้หลากหลาย เช่น กิจกรรมดำน้ำตื้น ตกหมึก พายเรือคายัค เดินป่าศึกษาธรรมชาติ พักผ่อนและเล่นน้ำบริเวณชายหาด ดูนก โดยเฉพาะมีรายงานการพบนกเงือกและพืชพรรณต่างๆ ที่หลากหลาย นอกจากนี้ ชุมชนบ้านปากคลองยังได้ชื่อว่าเป็นชุมชนที่อนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางทะเล โดยร่วมกันดำเนินการด้านการท่องเที่ยวภายใต้รูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ศักยภาพ แหล่ง ท่องเที่ยวใน ปัจจุบัน	ผลการประเมินสถานภาพปัจจุบัน พบว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งผลการประเมินศักยภาพพื้นที่โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (2.22) โดยปัจจัยด้านทรัพยากรมีค่าคะแนนสูงสุด (2.57) เนื่องจากบริเวณดังกล่าวตั้งอยู่บริเวณอ่าว และปากน้ำ เป็นแหล่งอาหารของสัตว์น้ำ และมีป่าที่อุดมสมบูรณ์โดยเฉพาะป่าชายเลน และหมู่บ้านตั้งอยู่ใกล้กับเกาะเวียงซึ่งเป็นเกาะที่มีความหลากหลายทางชีวภาพทั้งป่าไม้ และสัตว์ป่า ส่วนปัจจัยด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีค่าคะแนนต่ำสุด (1.75) เนื่องจากชุมชนบ้านปากคลองเป็นชุมชนที่เพิ่งเริ่มดำเนินการด้านการจัดการการท่องเที่ยวจึงยังไม่สามารถจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม ประกอบกับบริเวณดังกล่าวมีลักษณะเป็นปากน้ำ จึงสามารถพบเห็นขยะและสิ่งปฏิกูลได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะกิจกรรมทางทะเล
	

ตารางที่ 6 (ต่อ)

9. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านกำนันเควีร์	
ที่ตั้ง	ตำบลวังตะกอก อำเภอหลังสวน
ประเภท กิจกรรม ท่องเที่ยว	ฐานทรัพยากรหลัก สวนเกษตรแบบผสมผสาน ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตชุมชน กิจกรรมหลัก ศึกษาการปลูกพืชแบบผสมผสาน
ลักษณะทั่วไป ของทรัพยากร ด้านการ ท่องเที่ยว	เป็นศูนย์เรียนรู้ฯ ที่มีการดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตรและที่เกี่ยวข้อง ด้วย "ศาสตร์" การจัดการชุมชน ดิน น้ำ ป่า ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัว ที่ให้ความสำคัญและเลียนแบบวิถีธรรมชาติ ฯลฯ จึงอยู่รอดและก้าวข้ามพ้นการล่มสลาย ซึ่งทำให้บ้านกำนันเควีร์ เป็นแหล่งเรียนรู้ และศึกษาดูงานในประเด็นการทำงานด้านต่างๆ เช่น ปัญหาที่ดินทำกิน ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำ ปัญหาปุ๋ยเคมี และสารเคมี ปัญหาขาดแคลนข้าว ปัญหาน้ำดื่ม ปัญหาไร่ที่อยู่อาศัย ปัญหาเกษตรเชิงเดี่ยว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาขาดแคลนอาหาร เป็นต้น
ศักยภาพ แหล่ง ท่องเที่ยวใน ปัจจุบัน	ผลการประเมินสถานภาพปัจจุบัน พบว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป ซึ่งผลการประเมินศักยภาพพื้นที่โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (2.20) โดยปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการมีค่าคะแนนสูงสุด (2.60) เนื่องจากสิ่งอำนวยความสะดวกมีการพัฒนาเพื่อรองรับกลุ่มศึกษาดูงาน ซึ่งมีความเพียงพอ ประกอบด้วย อาคารสำหรับฟังบรรยาย ห้องน้ำ และห้องพัก มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ประกอบกับความรู้ความสามารถของกำนันเควีร์และชาวบ้านที่ภายในศูนย์ฯ ที่ให้บริการที่มีคุณภาพ ส่วนปัจจัยด้านการจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีค่าคะแนนต่ำสุด (1.75) เนื่องจากผู้มาเยือนส่วนใหญ่เป็นคณะผู้ศึกษาดูงานจึงมีจำนวนมาก ขณะที่พื้นที่มีจำกัดทำให้เกิดความขัดแย้งของกิจกรรมของกลุ่มนักท่องเที่ยวในบางช่วงเวลา อีกทั้งเป็นพื้นที่เกษตรกรรมจึงมีวัสดุ และอุปกรณ์ ที่วางไม่เป็นระเบียบ ทำให้เกิดความขัดแย้งทางสายตาภายใน บริเวณโดยรอบ
	
10. ชุมชนบ้านโนไร่ (โฮมสเตย์บ้านโนไร่)	
ที่ตั้ง	หมู่ที่ 6 บ้านโนไร่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี
ประเภท กิจกรรม ท่องเที่ยว	ฐานทรัพยากรหลัก ป่าชายเลน เส้นทางศึกษาธรรมชาติ เกาะ แนวปะการัง ลำน้ำ และวิถีชีวิต ชุมชน/วัฒนธรรม กิจกรรมหลัก พักแรมด้วยบ้านพักแบบโฮมสเตย์ เล่นน้ำทะเล ดำน้ำตื้น พายเรือแคนู/คายัคศึกษาธรรมชาติ เดินศึกษาธรรมชาติ และศึกษาวิถีชีวิตชุมชน

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป ของทรัพยากร ด้านการ ท่องเที่ยว	ชุมชนอยู่ในบริเวณอ่าวทุ่งคา - สวี ราษฎร์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงทะเลพื้นบ้าน ได้พึ่งพิงอาศัยความสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าชายเลนและสัตว์น้ำชายฝั่ง เป็นแหล่งประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญมากที่สุดในภาคใต้ฝั่งตะวันออก มีความสมบูรณ์ของระบบนิเวศมากที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย และมีคลองที่ไหลลงสู่อ่าวหลายสาย ทำให้มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ มีความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นแหล่งอาหาร แหล่งอาศัยของสัตว์น้ำตามธรรมชาติหลายชนิด และที่สำคัญอีกประการหนึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และศูนย์การเรียนรู้ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแก่นักเรียนและประชาชนทั่วไป
ศักยภาพ แหล่ง ท่องเที่ยวใน ปัจจุบัน	ผลการประเมินสถานภาพปัจจุบัน พบว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งผลการประเมินศักยภาพพื้นที่โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (1.88) โดยปัจจัยด้านทรัพยากรมีค่าคะแนนสูงสุด (2.60) เนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ โดยเฉพาะพื้นที่ป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพ เหมาะสำหรับการศึกษาเรียนรู้และการท่องเที่ยว บริเวณโดยรอบยังมีทัศนียภาพที่สวยงาม มีลำคลองเหมาะสำหรับกิจกรรมทางน้ำเช่น พายแคนู/คายัค ส่วนปัจจัยด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีค่าคะแนนต่ำสุด (1.38) เนื่องจากเป็นชุมชนที่เพิ่งเริ่มดำเนินการด้านการจัดการการท่องเที่ยวจึงยังไม่ให้ความสำคัญกับการจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม ประกอบกับบริเวณดังกล่าวมีลักษณะเป็นปากแม่น้ำ และพื้นที่ป่าชายเลนจึงสามารถพบเห็นขยะและสิ่งปฏิกูลได้อย่างชัดเจน
	
11. ชมรมรักเรือใบโบราณละแม	
ที่ตั้ง	ตำบลละแม-ตำบลสวนแดง อำเภอละแม
ประเภท กิจกรรม ท่องเที่ยว	ฐานทรัพยากรหลัก ชายหาด แนวปะการัง ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตชุมชน/วัฒนธรรม กิจกรรมหลัก พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ เล่นน้ำทะเล ดำน้ำตื้น พายเรือแคนู/คายัค เดินศึกษาธรรมชาติ และศึกษาวิถีชีวิตชุมชน/ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ลักษณะทั่วไป ของทรัพยากร ด้านการ ท่องเที่ยว	เนื่องจากในอดีตพื้นที่อำเภอละแมและอำเภอใกล้เคียง เคยมีการใช้เรือใบโบราณกันอย่างแพร่หลายและปัจจุบันยังคงมีผู้ที่มีประสบการณ์การใช้เรือใบโบราณ พร้อมทั้งมีความสามารถในการต่อเรือ และทำใบเรือ ขณะที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านการบริการวิชาการและการศึกษา มุ่งให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ พื้นฟูและเผยแพร่ศิลปและวัฒนธรรมของชาติ โดยมหาวิทยาลัยจะเป็นผู้นำและมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สืบสานประเพณี และศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทเรือใบโบราณ อันจะส่งผลให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตและ

ตารางที่ 6 (ต่อ)

	วัฒนธรรมของคน รวมทั้งก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างความสัมพันธ์ให้กับคนในชุมชนและระหว่างชุมชน และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และปฏิบัติการให้แก่ศิษย์และประชาชนในพื้นที่ต่อไป ซึ่งการส่งเสริมกิจกรรมดังกล่าวมีการดำเนินการภายในเขตชุมชนที่อยู่บริเวณชายฝั่งทะเลพื้นที่ตำบลละแม และตำบลสวนแตง นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเชื่อมโยง เช่น การดำน้ำตื้นบริเวณแนวปะการังห่างจากชายฝั่งประมาณ 1-3 กิโลเมตร
ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน	ผลการประเมินสถานภาพปัจจุบัน พบว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป ซึ่งผลการประเมินศักยภาพพื้นที่โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (1.80) โดยปัจจัยด้านทรัพยากรมีค่าคะแนนสูงสุด (2.50) เนื่องจากมีความหลากหลายทางธรรมชาติ เช่น พื้นที่ป่าชายหาด และชายหาดที่มีความยาวตามแนวเหนือ-ใต้ แนวปะการัง พร้อมทั้งวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมสำหรับการศึกษารู้นรู้และการท่องเที่ยว บริเวณโดยรอบยังมีทัศนียภาพที่สวยงาม เอื้อต่อการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวได้หลากหลาย ส่วนปัจจัยด้านการจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมีค่าคะแนนต่ำสุด (1.25) เนื่องจากเป็นชุมชนที่เพิ่งริเริ่มดำเนินการด้านการจัดการการท่องเที่ยวจึงยังไม่มีการจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม ประกอบกับชายหาดเป็นหาดรับขยะจากปากน้ำละแมและปากคลองหนองบัวจึงสามารถพบเห็นขยะและสิ่งปฏิกูลจำนวนมากบริเวณชายหาด
	
12. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทุ่งหงส์	
ที่ตั้ง	บ้านทุ่งหงส์ ตั้งอยู่ที่ ตำบลทุ่งคา อำเภอเมือง
ประเภทกิจกรรมท่องเที่ยว	ฐานทรัพยากรหลัก พื้นที่เกษตรกรรมแบบผสมผสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตชุมชน กิจกรรมหลัก การเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายศูนย์เรียนรู้ฯ ภายในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง ตามความสอดคล้องของกิจกรรม
ลักษณะทั่วไปของทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นการเชื่อมโยงองค์ความรู้การทำเกษตรแบบผสมผสานระหว่างบ้านใกล้เคียง ประกอบด้วย 1) บ้านนายสมชาย แสงสว่าง ซึ่งมีพื้นที่ 38 ไร่ อดีตกทำสวนยางพารา และมะพร้าวเพื่อหวังเป็นรายได้หลัก เมื่อต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ผลผลิตที่ขายได้เมื่อหักต้นทุนเหลือเพียงค่าใช้จ่ายนี้สิน หากนำเงินไปใช้หนี้สินก็ไม่มีความหมายในการทำเกษตรในปีต่อไป และนายสมชาย ได้คิดหาทางแก้ไข โดยคิดการทำเกษตรแบบผสมผสานและการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ โดยเริ่มต้นจากพื้นที่สวนของตนเองเพื่อสนองความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรกเหลือจากนั้นก็นำไปขาย โดยการเลือกการใช้สารเคมีอย่างเด็ดขาดผลที่ตามมา คือ ลดค่าใช้จ่าย อาหารมีกิน ปลอดภัย และได้ระบบนิเวศทางธรรมชาติคืนกลับมา นายสมชาย ได้ทำเกษตรอินทรีย์มา 13 ปี จนสวนจัดการตัวเองได้ การทำสวนเกษตรอินทรีย์แบบผสมผสานทำให้ระบบนิเวศ

ตารางที่ 6 (ต่อ)

	<p>กลับคืนมาและเจริญเติบโตได้ดี และขยาย แนวคิดดังกล่าวสู่ชุมชนรอบข้าง 2) บ้านอาจารย์สนอง ภูมิ พุกษ์ มีการทำการเกษตรแบบผสมผสานภายในพื้นที่ 8 ไร่ ซึ่งองค์ความรู้ภายในสวนประกอบด้วย แนวคิดเรื่องธนาคารต้นไม้ การเลี้ยงกบ หมูหลุม และการทำตะบันน้ำ (การนำน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ จากที่ต่ำขึ้นสู่ที่สูง) 3) บ้านนายจิตรกร พยกุล ซึ่งเป็นการทำฟาร์มเพาะพันธุ์ปลาชนิดต่างๆ เช่น ปลาอุก ปลานิล เป็นต้น 4) บ้านนายวิลาส กำเนิดโทน เป็นการทำสวนเกษตรแบบผสมผสานและอาหารปลอด สารพิษ ได้แก่ ผักปลอดสารพิษ ข้าว สละ กล้วยแฝก ธนาคารต้นไม้ น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น มะพร้าว น้ำหอม และน้ำตาลมะพร้าว</p>
<p>ศักยภาพ แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน</p>	<p>ผลการประเมินสถานภาพปัจจุบัน พบว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป ซึ่งผลการ ประเมินศักยภาพพื้นที่โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ (1.40) โดยปัจจัยด้านทรัพยากรมีค่าคะแนนสูงสุด (1.83) เนื่องจากมีความหลากหลายขององค์ความรู้ด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงองค์ความรู้การทำการเกษตรแบบผสมผสาน ระหว่างบ้านใกล้เคียงมาเป็นเส้นทาง ท่องเที่ยว หรือศึกษาดูงาน ส่วนปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการมีค่าคะแนนต่ำสุด (1.10) เนื่องจากเป็นชุมชนที่เพิ่งริเริ่มดำเนินการด้านการท่องเที่ยวจึงไม่มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการรองรับนักท่องเที่ยวหรือผู้มาศึกษาดูงานเท่าที่ควร</p>
	

4.2 ระบบโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในเส้นทางท่องเที่ยวตามระดับศักยภาพและกิจกรรมที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบภายในจังหวัดชุมพร และจังหวัด ใกล้เคียง

4.2.1 โครงการท่องเที่ยวโดยชุมชน พิจารณาตามความสอดคล้องและความสัมพันธ์ของ กิจกรรมการท่องเที่ยว ภายในเส้นทางคมนาคมสายหลัก

จากการมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ผ่าน การจัดการประชุมเครือข่ายฯ ตั้งแต่ครั้งที่ 1-7 โดย ครั้งที่ 7 มีการจัดประชุม ณ ชุมชนบ้านทอนอม ภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร ระหว่างวันที่ 23-24 สิงหาคม พ.ศ. 2554 ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนสมาชิกชุมชนเครือข่ายฯ จำนวน 25 คน พบว่า โครงการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีกิจกรรมสอดคล้องและสัมพันธ์กันในเส้นทางท่องเที่ยว ซึ่งพิจารณา ตามระยะเวลาในการเดินทางแต่ละครั้ง แบ่งเป็นการเดินทางแบบ 1 วัน , แบบ 2 วัน 1 คืน และ แบบ 3

วัน 2 คืบ โดยเน้นการประกอบกิจกรรมภายในพื้นที่ และเดินทางต่อไปยังแหล่งอื่นเพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวในอนาคต (รายละเอียดดังตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 โครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร

แบบ 1 วัน

โปรแกรมที่	ช่วงเวลา	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	กิจกรรมและลักษณะกิจกรรมตามลำดับ
1	เช้า บ่าย	1. สวนลุงนิล 2. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ (สวนเกษตรผสมผสานตามวิถีจินตนา : บ้านพี่น้อง) 3. ล่องแพพะโต๊ะ (ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอพะโต๊ะ)	- ชมการปลูกพืชคอนโค 9 ชั้น - ศึกษาสวนเกษตรแบบผสมผสาน - รับประทานอาหารกลางวัน : อาหาร ขนม และผลไม้พื้นเมือง - ล่องแพยาง หรือแพพีวีซี
2	เช้า บ่าย	1. หน่วยอนุรักษ์และการจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ 2. ล่องแพพะโต๊ะ (ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอพะโต๊ะ)	- ชมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า - ศึกษาและท่องเที่ยว น้ำตกหาวโหลม - รับประทานอาหารกลางวัน: อาหาร ขนม และผลไม้พื้นเมือง - ล่องแพยาง หรือแพพีวีซี
3	เช้า บ่าย	1. ปากคลองโฮมสเตย์ 2. เนินทราย 3. โครงการส่วนพระองค์ ฯ	- นั่งเรือชมป่าชายเลน และชมธนาคารปูเกาเดียบ (บ้านลุงจาง) - รับประทานอาหารเที่ยงภายในชุมชน - เดินเท้าศึกษาเส้นทางชมเนินทราย - ศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนภายในโครงการส่วนพระองค์ ฯ
4	เช้า บ่าย	1. โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ 2. ชุมพรคานานารีรีสอร์ท หรือ 2. สวนลุงนิล หรือ 2. สวนเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ (สวนเกษตรผสมผสานตามวิถีจินตนา : บ้านพี่น้อง) หรือ 2. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทุ่งหงส์	- ชมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามศาสตร์พระราชและการเชื่อมโยงเครือข่ายจากภูผาสู่มหานคร - รับประทานอาหารพื้นบ้าน - ชมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพลิน - ชมการปลูกพืชคอนโค 9 ชั้น - ศึกษาสวนเกษตรแบบผสมผสาน - ชมไร่นาสวนผสม การสาธิตการทำน้ำตาลสด

ตารางที่ 7 (ต่อ)

โปรแกรมที่	ช่วงเวลา	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	กิจกรรมและลักษณะกิจกรรมตามลำดับ
5	เช้า บ่าย	1. ฐานเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรือใบโบราณ (มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร) 2. บ่อน้ำร้อนถ้ำเขาพลู 3. สวนลูนิต หรือ 3. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทุ่งหงส์ หรือ 3. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ (สวนเกษตรผสมผสานตามวิถีจินตนา : บ้านพื้ญ่)	- สาธิต และฝึกหัดการเล่นเรือใบโบราณ - ศึกษาและท่องเที่ยวบ่อน้ำร้อน (แช่น้ำร้อนเพื่อสุขภาพ) - รับประทานอาหารพื้นบ้าน - ชมการปลูกพืชคอนโด 9 ชั้น - ชมไร่สวนผสม การสาธิตการทำน้ำตาลสด - ศึกษาสวนเกษตรแบบผสมผสาน
6	เช้า บ่าย	1. บ้านในไร่โฮมสเตย์ (สถานีพัฒนาพื้นที่ป่าชายเลนที่ 12 ชุมพร) 2. สวนลูนิต หรือ 2. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทุ่งหงส์ หรือ 2. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ (สวนเกษตรผสมผสานตามวิถีจินตนา : บ้านพื้ญ่) หรือ 2. ชุมชนบ้านเขาค่าย	- นั่งเรือชมป่าชายเลน / เกาะกูด / ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน - รับประทานอาหารเที่ยง (อาหารทะเล) - ชมไร่สวนผสม การสาธิตการทำน้ำตาลสด - ศึกษาสวนเกษตรแบบผสมผสาน - ศึกษาสวนเกษตรแบบผสมผสาน และธนาคารต้นไม้

แบบ 2 วัน 1 คืน

โปรแกรมที่	ช่วงเวลา	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	กิจกรรมและลักษณะกิจกรรมตามลำดับ
1	เช้า บ่าย เช้า บ่าย	1. ปากคลองโฮมสเตย์ ปากคลองโฮมสเตย์ (ต่อ) 2. หน่วยอนุรักษ์และการจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ 3. ล่องแพพะโต๊ะ (ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอพะโต๊ะ)	- รับประทานอาหารเช้าภายในชุมชน - เดินป่าศึกษาธรรมชาติเกาะเวียง - ดำน้ำตื้นเกาะเวียง - รับประทานอาหารกลางวัน - ชมกระชังปลาและการเลี้ยงหอยนางรม - พักแรมแบบโฮมสเตย์ / รับประทานอาหารเย็น (อาหารทะเล) - ชมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า - ศึกษาและท่องเที่ยวน้ำตกเหวโลม - รับประทานอาหารกลางวัน - ล่องแพยางหรือแพพีวีซี

ตารางที่ 7 (ต่อ)

โปรแกรมที่	ช่วงเวลา	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	กิจกรรมและลักษณะกิจกรรมตามลำดับ
2	เช้า บ่าย เช้า บ่าย	1. โฮมสเตย์บ้านท้องตมใหญ่ โฮมสเตย์บ้านท้องตมใหญ่ (ต่อ) 2. หน่วยอนุรักษ์และการจัดการต้นน้ำ พะโต๊ะ 3. ล่องแพพะโต๊ะ (ชมรมการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ อำเภอพะโต๊ะ)	- ดำน้ำตื้น - รับประทานอาหารกลางวัน (อาหารทะเล) - นั่งเรือธรรมชาติอ่าวหลกแพะ / หลกก่า - ศึกษาชมวิถีชีวิตชุมชน - ตกหมึก - พักแรมแบบโฮมสเตย์ / รับประทานอาหาร เย็น (อาหารทะเล) - ชมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชน คนอยู่กับป่า - ศึกษาและท่องเที่ยวต้นน้ำตกหาวโลม - รับประทานอาหารกลางวัน : อาหาร ขนม และผลไม้พื้นเมือง - ล่องแพยางหรือแพ พิวี่ซี
3	เช้า บ่าย เช้า บ่าย	1. ชุมชนเกาะพิทักษ์ ชุมชนเกาะพิทักษ์ (ต่อ) 2. สวนลุงนิล หรือ 2. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับ อำเภอ (สวนเกษตรผสมผสานตามวิถี จินตนา : บ้านพื้ญ่) หรือ 2. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทุ่ง หงส์ 3. โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ ตามพระราชดำริ	- ดำน้ำตื้น - รับประทานอาหารเที่ยงภายในชุมชน - เดินศึกษาธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชนรอบ เกาะพิทักษ์ - ตกหมึก - พักแรมแบบโฮมสเตย์ / รับประทานอาหาร เย็น (อาหารทะเล) - ชมการปลูกพืชคอนโด 9 ชั้น - ศึกษาสวนเกษตรแบบผสมผสาน - ชมไร่นาสวนผสม การสาธิตการทำน้ำตาล สด - รับประทานอาหารกลางวัน - ชมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามศาสตร์ พระราชทานและการเชื่อมโยงเครือข่ายจากภูผาผู้ มหานที

ตารางที่ 7 (ต่อ)

โปรแกรมที่	ช่วงเวลา	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	กิจกรรมและลักษณะกิจกรรมตามลำดับ
4	เช้า บ่าย เช้า บ่าย	1. ล่องแพพะโต๊ะ (ชมรมการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ อำเภอพะโต๊ะ) 2. บ้านถ้ำริมน้ำ โสมสเดย์ 3. หน่วยอนุรักษ์และการจัดการต้นน้ำ พะโต๊ะ 4. สวนลุงนิล หรือ 4. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับ อำเภอ (สวนเกษตรผสมผสานตามวิถี จินตนา : บ้านพี่น้อง) หรือ 4. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทุ่ง หงส์ หรือ 4. โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ ตามพระราชดำริ หรือ 4. ชมพรคaban่า รีสอร์ท	- ล่องแพยาง หรือแพพีวีซี - รับประทานอาหารกลางวัน - ศึกษาวิถีชีวิต และพักแรมแบบโฮมสเตย์ - รับประทานอาหารเย็น - ชมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชน คนอยู่กับป่า - ศึกษาและท่องเที่ยวหน้าตกเหวโลม - รับประทานอาหารกลางวัน - ชมการปลูกพืชคอนโด 9 ชั้น - ศึกษาสวนเกษตรแบบผสมผสาน - ชมไร่สวนผสม สาธิตการทำน้ำตาลสด - ชมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามศาสตร์ พระราชาและการเชื่อมโยงเครือข่ายจากภูผาคู่ มหานที - ชมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพลิน

แบบ 3 วัน 2 คืน (เน้นการประกอบกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว)

โปรแกรมที่	ช่วงเวลา	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	กิจกรรมและลักษณะกิจกรรมตามลำดับ
1	3 วัน 2 คืน	1. ปากคลองโฮมสเตย์	- ดำน้ำตื้นเกาะเวียง - เดินป่าศึกษาธรรมชาติเกาะเวียง - ชมกระชังปลาและการเลี้ยงหอยนางรม - นั่งเรือชมป่าชายเลน - พักแรมแบบโฮมสเตย์
2	3 วัน 2 คืน	2. โฮมสเตย์ท้องตมใหญ่	- ดำน้ำตื้น - ตกหมึก - นั่งเรือธรรมชาติอ่าวหลกแพะ / หลกก่า - พักแรมแบบโฮมสเตย์
3	3 วัน 2 คืน	3. ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	- ชมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชน คนอยู่กับป่า - ศึกษาและท่องเที่ยวหน้าตกเหวโลม - ล่องแพยางหรือแพ พีวีซี - ล่องเรือไม้ทวนกระแสน้ำบ้านหลวงตาง - เดินป่าระยะไกล

ตารางที่ 7 (ต่อ)

โปรแกรมที่	ช่วงเวลา	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	กิจกรรมและลักษณะกิจกรรมตามลำดับ
4	3 วัน 2 คืน	4. เกาะพิทักษ์	- ดำน้ำตื้นเกาะคราม - เดินศึกษาวิถีชีวิต และธรรมชาติรอบเกาะ - ตกหมึก

4.2.2 โครงการท่องเที่ยวโดยชุมชนพิจารณาตามระดับศักยภาพและลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมทั้งการเดินทางเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอื่นทั้งสองฝั่งทะเลอันได้แก่ ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยและชายฝั่งทะเลอันดามัน ซึ่งคณะผู้ศึกษาจึงมีแนวทางในการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ภายในเส้นทางคมนาคมสายหลัก ดังนี้

4.2.2.1 โครงการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายใน อำเภอเมือง – อำเภอปะทิว เป็นเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เน้นการศึกษาระบบนิเวศชายฝั่งทะเล และแนวปะการัง เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลภายในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร เช่น เกาะแรด หลักแรด เกาะลวะ เกาะมาตรา เกาะลังกาจิว เกาะง่ามน้อย เกาะง่ามใหญ่ เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ บ้านทุ่งมหา / ปากคลองโฮมสเตย์ หรือเชื่อมโยงกิจกรรมกับศูนย์เรียนรู้เพลิน ชุมพรคาบานารีรีสอร์ท หรือ ศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายในโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ฯ ซึ่งเป็นเส้นทางที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรมภายใน 1 วัน หรือ พักค้าง 2 วัน 1 คืน

4.2.2.2 โครงการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอเมือง – อำเภอสวี – อำเภอทุ่งตะโก – อำเภอหลังสวน – อำเภอละแม เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเลียบชายฝั่งทะเลที่ผ่านแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพระดับสูง-ปานกลาง ด้วยระยะทางเส้นทางแบบวงรอบประมาณ 200 กิโลเมตร เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรมภายใน 1 วัน หรือ พักค้างระหว่างเส้นทาง แบบ 2 วัน 1 คืน หรือ 3 วัน 2 คืน ภายในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ โฮมสเตย์บ้านโนไร่ โฮมสเตย์บ้านท้องตมใหญ่ และโฮมสเตย์ชุมชนเกาะพิทักษ์ เส้นทางดังกล่าวนอกจากได้ชมวิวทิวทัศน์ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยแล้ว ยังสามารถศึกษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมภายในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน และประกอบกิจกรรมทางเลือก เช่น กิจกรรมดำน้ำตื้นเกาะคราม และเกาะมัดหวาย นอกจากนี้เส้นทางดังกล่าวยังสามารถเดินทางเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ บ้านลิเล็ด และบ้านถ้ำผึ้ง

4.2.2.3 โครงการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอเมือง – อำเภอพะโต๊ะ เป็นการเดินทางภายในเส้นทางที่ค่อนข้างลาดชันและคดเคี้ยว มีทัศนียภาพที่สวยงามของภูเขาและทรัพยากรป่าไม้ ด้วยระยะทาง ประมาณ 115 กิโลเมตร และสามารถเดินทางเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอันดามัน หรือเดินทางเป็นวงรอบโดยผ่านจังหวัดระนอง ระยะทางประมาณ 300 กิโลเมตร เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรมภายใน 1 วัน หรือ พักค้างระหว่างเส้นทาง แบบ 2 วัน 1 คืน หรือ 3

วัน 2 คืน ภายในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ โฮมสเตย์บ้านคลองเรือ โฮมสเตย์บ้านกลางตาง และหน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ นอกจากนี้เส้นทางดังกล่าวมีศักยภาพในการศึกษาดูงานด้านเกษตรอินทรีย์ ธนาคารต้นไม้ และเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านกำนันเควี๊ด ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทอนอม และศูนย์เรียนรู้วิถีกรรมธรรมชาติบ้านลุงนิล นอกจากนี้เส้นทางดังกล่าวยังสามารถเดินทางเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในจังหวัดระนอง ได้แก่ บ้านม่วงกลวง บ้านคลองนาคา และบ้านทะเลนอก

4.2.2.4 เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ยังมีการเชื่อมโยงและการส่งต่อนักท่องเที่ยวโดยธรรมชาติของเพื่อนสมาชิกของเครือข่ายฯ ที่ดำเนินการภายใต้เครือข่ายจากภูผาสู่มหานครที่ อันประกอบด้วย เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร เครือข่ายวิถีกรรมธรรมชาติ และเครือข่ายธนาคารต้นไม้ ซึ่งเครือข่ายเหล่านี้มีการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นแนวทางการพัฒนาโครงการฯ คือ การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนภายใต้แนวคิด เส้นทางท่องเที่ยวจากภูผาสู่มหานครที่ หมายถึง การนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์แตกต่างกันเพื่อเป็นจุดขายและเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว เช่น เส้นทางจากศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า บ้านคลองเรือ บ้านกลางตาง อำเภอพะโต๊ะ สู่แหล่งท่องเที่ยวทางทะเล เช่น ชุมชนเกาะพิทักษ์ บ้านท้องตมใหญ่ บ้านโนไร่ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพลิน หรือบ้านปากคลอง เป็นต้น

4.2.2.5 โครงการท่องเที่ยวตามศาสตร์พระราชา จากภูผาสู่มหานครที่ ด้วยรูปแบบการขับเคลื่อนเครือข่ายฯ โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในกิจกรรมของชุมชนสมาชิก ซึ่งเห็นผลเป็นที่ประจักษ์ โดยที่ศาสตร์พระราชาให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของการธำรงไว้ซึ่งภูมิปัญญา วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเครือข่ายฯ ที่ต้องการเผยแพร่องค์ความรู้ดังกล่าว ให้กับชุมชนอื่นๆ เพื่อให้เกิดการขยายผลทั่วประเทศ ทั้งนี้ตลอดเส้นทางทั้งสี่โครงการเส้นทางคมนาคมสายหลักสามารถแวะเยี่ยมชมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงได้ตลอดเส้นทาง เช่น ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า, ศูนย์เรียนรู้ฯ บ้านกำนันเควี๊ด, บ้านลุงसानนท์, บ้านลุงนิล, บ้านพี่น้อง (วิถีจินตนา), บ้านทุ่งหงส์, ธนาคารต้นไม้สาขาบ้านเขาค่าย, โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ และศูนย์เรียนรู้ฯ เพลิน (ชุมพรคาบานารีรีสอร์ท) เป็นต้น

4.3 ความร่วมมือระหว่างชุมชนสมาชิกภายในองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง

ด้วยกระบวนการในการพัฒนาระบบโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร และพื้นที่ที่เชื่อมโยง เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนสมาชิกในการส่งต่อนักท่องเที่ยวและเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเส้นทางฯ และเป็นเครื่องมือนำไปสู่

การเชื่อมโยงและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนภายในจังหวัดชุมพรและจังหวัดใกล้เคียง เพื่อผลักดันให้เกิดการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับจังหวัดหรือในระดับกลุ่มจังหวัดภายใต้นโยบายและแผนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน โดยผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านรูปแบบการประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ซึ่งได้รับความร่วมมือจากตัวแทนชุมชนสมาชิกภายในเครือข่ายเป็นอย่างดี เนื่องจากปณิธานเดิมขององค์กรเครือข่ายฯ ตามกรอบแผนการประชุม ก่อนการขับเคลื่อนเครือข่ายฯ โดยกระบวนการวิจัย คือ มีการประชุมทุก ๆ 3 เดือน แบบสัจจร เพื่อเป็นการทำความเข้าใจและให้กำลังใจแก่ชุมชนสมาชิกที่เป็นเจ้าภาพในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว และเพื่อประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยการร่วมกันวิภาครูปแบบการจัดการของชุมชนเจ้าภาพ และให้มีการประชุมครั้งใหญ่ 1 ครั้ง ต่อปี โดยจัดเป็นมหกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยถือว่าเวทีการประชุมเครือข่ายฯ ณ หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ อำเภอบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2552 เป็นการประชุมครั้งที่ 1 และการประชุมเครือข่ายฯ ณ เกาะพิทักษ์ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน วันที่ 23-24 มิถุนายน 2552 เป็นการประชุมครั้งที่ 2 และ การประชุมเครือข่ายฯ ณ ชุมชนบ้านทุ่งมหา ตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว วันที่ 21-22 พฤษภาคม 2553 เป็นการประชุมครั้งที่ 3

ส่วนการขับเคลื่อนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร โดยกระบวนการวิจัย มีการประชุมสามัญ ร่วมกับชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ จำนวน 5 ครั้ง เมื่อวันที่ 26-27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ณ ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี , วันที่ 1 มีนาคม 2554 ณ ชุมชนบ้านโนไร่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี , วันที่ 19-20 เมษายน พ.ศ. 2554 ณ ชุมชนเกาะพิทักษ์ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน วันที่ 23-24 สิงหาคม พ.ศ. 2554 ณ ชุมชนบ้านทอนอม ภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ อำเภอทุ่งตะโก และวันที่ 23-25 กันยายน พ.ศ. 2554 ณ โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ ตามพระราชดำริ ตำบลบางลึก อำเภอเมือง ซึ่งมีส่วนช่วยเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนสมาชิกภายในองค์กรเครือข่ายฯ และความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนแก่ชุมชนสมาชิก อย่างเป็นขั้นตอนดังนี้

4.3.1 การเสริมความรู้เรื่องการนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการทำงานเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เป็นการประชุมทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างทีมวิจัยและนักวิจัยท้องถิ่นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์เป้าหมายของงานวิจัย และวิธีการดำเนินการวิจัยตลอดกระบวนการ พร้อมทั้ง เรียนรู้ร่วมกันระหว่างทีมวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการสำรวจและศึกษา โดยใช้แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว (Evaluation of Tourism Site Potential, ENTSP) รวมทั้งกระบวนการในการทำการวิจัย ซึ่งถือเป็นการประชุมครั้งที่ 1 ณ ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี จังหวัดชุมพร วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2553 และครั้งที่ 2 ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัด

ชุมพร วันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ประกอบด้วย ทีมวิจัยและทีมพี่เลี้ยง จำนวน 12 คน ผลการประชุมพบว่า

หัวหน้าโครงการ ชี้แจงเรื่องการขับเคลื่อนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ผ่านรูปแบบการดำเนินงานในลักษณะงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สนับสนุน โดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งการดำเนินกิจกรรมจะสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กรเครือข่าย คือ เพื่อประสานความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกภายในเครือข่าย เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนแก่สมาชิกทุกชุมชนภายในเครือข่าย และขยายแนวคิดดังกล่าวสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ภายในจังหวัดชุมพรและจังหวัดเชื่อมโยง และเพื่อเป็นหน่วยงานประสานหลักในการขอสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐให้เกิดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น โดยแท้จริง

ทั้งนี้การดำเนินกิจกรรมของงานวิจัยดังกล่าว ประกอบด้วย 1) การพัฒนาและเชื่อมโยงชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ โดยดำเนินการภายใต้รูปแบบขององค์กรเครือข่ายฯ 2) พัฒนาระบบโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง (เส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบ) เพื่อเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการตลาดให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยชุมชนสมาชิกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม 3) เพื่อผลักดันให้เกิดการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดหรือในระดับกลุ่มจังหวัด

ส่วนการประชุมครั้งที่ 2 ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร เป็นการประชุมร่วมกันระหว่าง ทีมวิจัยและพี่เลี้ยง โดยมีการเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในการนี้ทีมพี่เลี้ยงชี้แจงระเบียบการใช้งบประมาณ

4.3.2 การสร้างการยอมรับและการมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร

เป็นการประชุมเครือข่ายฯ เพื่อให้ชุมชนสมาชิกยอมรับและมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ซึ่งถือเป็นการประชุมเครือข่ายฯ ครั้งที่ 4 ณ ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี ระหว่างวันที่ 26-27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ประกอบด้วยตัวแทนสมาชิกชุมชนเครือข่าย จำนวน 45 คน โดยคณะผู้วิจัยนำเสนอแนวคิดการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแผนงานวิจัย และองค์ความรู้เรื่องการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพรและพื้นที่เชื่อมโยง ผลการประชุมพบว่า

รองประธานเครือข่ายฯ โดยนายพิทักษ์ ธเนศถาวรกุล กล่าวต้อนรับและแจ้งผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และแนะนำชุมชนเจ้าภาพ โดยนายวัชรินทร์ แสวงการ จากนั้น อาจารย์อำนาจ รักษาพล ชี้แจง งานวิจัย ระบบโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง สนับสนุน

งบประมาณโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้มีความสอดคล้องตามปณิธานของเครือข่ายฯ ซึ่งผลที่องค์กรเครือข่ายได้รับฯ ได้แก่

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำแหน่งที่ตั้ง และโครงข่ายการคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ในลักษณะเส้นทางแบบวงรอบ ภายในจังหวัดชุมพร และเชื่อมโยงสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในจังหวัดใกล้เคียง
2. เกิดองค์ความรู้เรื่อง “ระบบโครงข่ายแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน” ที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทในจังหวัดชุมพร และพื้นที่ใกล้เคียง
3. สมาชิกองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ได้รับการหนุนเสริมด้านวิชาการ
4. เกิดการเชื่อมโยงและพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในจังหวัดชุมพร โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสมาชิก
5. เกิดการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร รูปแบบต่างๆ
6. เกิดการผลักดันให้เกิดการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดหรือในระดับกลุ่มจังหวัด

นายพิทักษ์ ชเนศถาวรกุล เสริมว่า ที่ผ่านมาเราไม่มีเจ้าภาพสนับสนุนงบประมาณ งานวิจัยชิ้นนี้จะทำให้มีเจ้าภาพในการดำเนินงานขับเคลื่อนเครือข่ายโดยผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่เป็นตัวแทนจากชุมชนสมาชิก

จากนั้นชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ ร่วมวางแผนและติดตามผลการดำเนินงานที่ผ่านมา โดยเริ่มจากการติดตามแผนการประชาสัมพันธ์ การทำปฏิทินการท่องเที่ยว การปรับโครงสร้างองค์กรเครือข่ายฯ การกำหนดกฎ กติกาสำหรับสมาชิกองค์กรเครือข่ายฯ และการกำหนดประเด็นการประชุมครั้งต่อไป

4.3.3 การกำหนดแนวทางการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน และร่างแผนการพัฒนาองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร

การประชุมเพื่อให้ชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ ร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาโครงข่ายฯ ให้สอดคล้องตามความต้องการของสมาชิกชุมชนเครือข่าย และศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และให้ชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ ร่วมร่างแผนการพัฒนาองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร เพื่อผลักดันสู่ระดับนโยบาย ซึ่งถือเป็นการประชุมเครือข่าย ครั้งที่ 5 ณ ชุมชนบ้านในไร่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ในวันที่ 1 มีนาคม 2554 ประกอบด้วยตัวแทนสมาชิกชุมชนเครือข่ายฯ จำนวน 34 คน เป็นการประชุมสามัญเพื่อติดตามผลการประชุมเครือข่ายฯ ครั้งที่ 4

1. การจัดทำเว็บไซต์ในนามองค์กรเครือข่าย นายวัชรินทร์ แสวงการ กำลังดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยมีชุมชนที่ส่งข้อมูล ได้แก่ บ้านท้องตมใหญ่ บ้านทอนอม ชมรมรักษ์

เรือใบโบราณละแม และบ้านปากคลอง และได้เปิดพื้นที่ใน facebook ไว้อีกช่องทางหนึ่ง ปัจจุบันขาดข้อมูลจากอำเภอพะโต๊ะ ได้แก่ บ้านโนนหยาน บ้านคลองเรือ บ้านกลางตาง ชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอพะโต๊ะ บ้านกำนันเควี๊ด บ้านลุงนิล ส่วนบ้านโนไร่ และโครงการหนองใหญ่ตามพระราชดำริ

นอกจากนี้ นายประสิทธิ์ เหล่าวิเศษชนกร เสนอแนะให้มีคลิปวิดีโอที่เป็นลักษณะเชิญชวนให้คนมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดชุมพร เผยแพร่ผ่านช่องทางต่างๆ

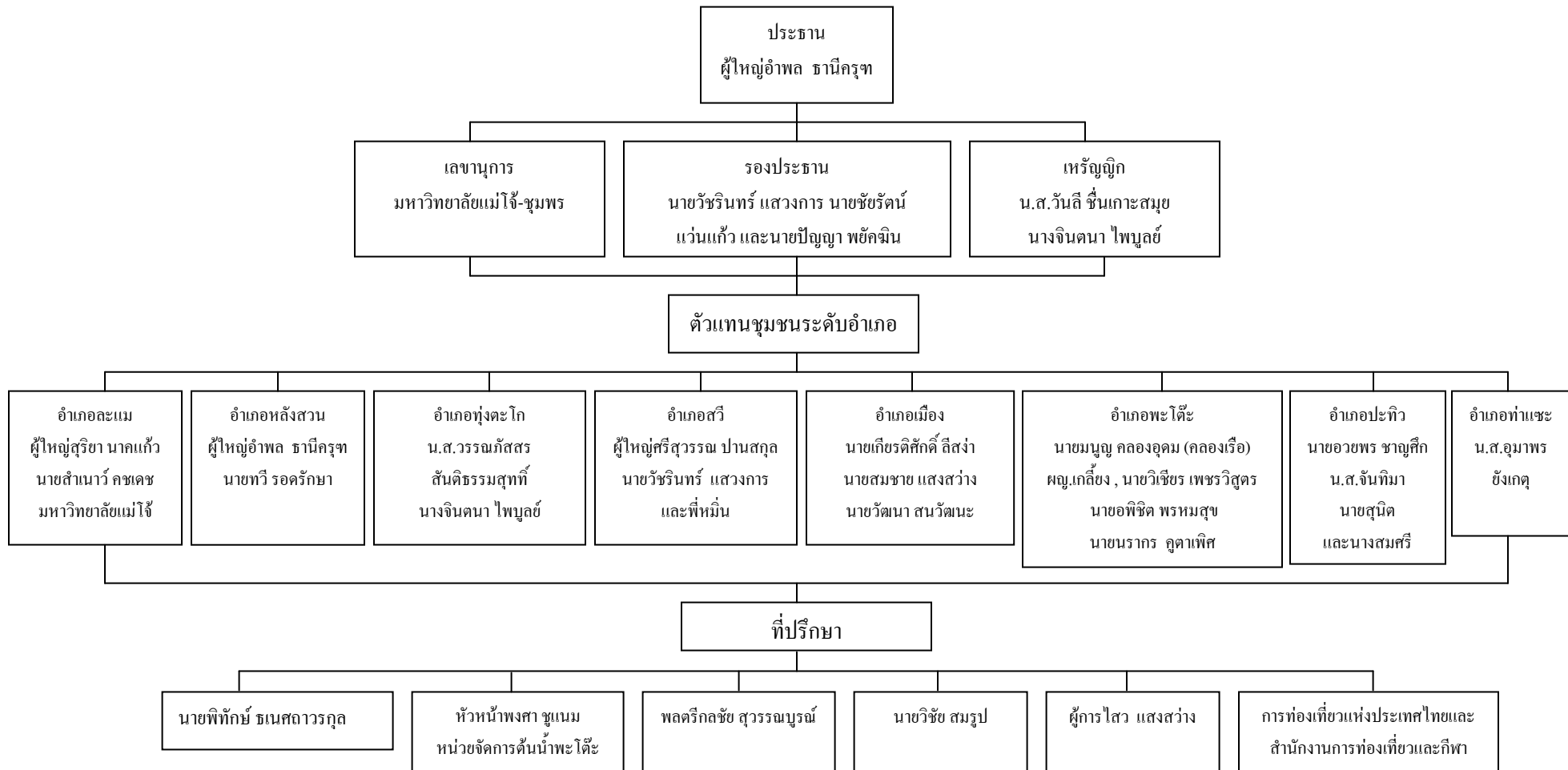
2. แผนปฏิบัติงานเครือข่าย สมาชิกแกนนำเครือข่าย ได้พัฒนาและจัดทำแผนตามกรอบแนวคิดจากการประชุมครั้งที่ 1-3 เรียบร้อยแล้ว โดยกรอบแผนมีงบประมาณประมาณ 1,500,000 บาท ประกอบด้วย แผนการจัดประชุมเครือข่ายฯ แผนการตลาด และประชาสัมพันธ์ แผนการพัฒนาบุคลากร และแผนติดตามประเมินผล ทั้งนี้การนำแผนงานดังกล่าวสู่การปฏิบัติจริง จำเป็นต้องให้ผู้ใหญ่อำพล ธานีครุฑ เป็นผู้ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำแผนการพัฒนาท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่ระดับนโยบาย

3. การศึกษาดูงาน อาจารย์อำนาจ รักษาพล ได้รับการประสานจากเจ้าหน้าที่สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพรเกี่ยวกับการศึกษาดูงาน 3 เส้นทาง ของชุมชนต้นแบบ ได้แก่ เกาะพิทักษ์ บ้านคลองเรือ บ้านท้องตม และบ้านปากคลอง คือ เส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดตราด (บ้านห้วยแห้ง บ้านสลักคอกและบ้านสลักเพชร ซึ่งมีลักษณะภูมิศาสตร์ใกล้เคียงกับจังหวัดชุมพรและมีแนวคิดในการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวท่ามกลางการท่องเที่ยวกระแสหลัก) เส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดสตูล-สุราษฎร์ธานี และเส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่ พังงา และภูเก็ต เป็นเวลาประมาณ 4 วัน 3 คืน ต่อ 1 ครั้ง แต่สมาชิกส่วนใหญ่คิดเห็นว่าควรเปิดโอกาสให้กับชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ ทุกชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมในกิจกรรมครั้งนี้

4. การจัดทำปฏิทินการท่องเที่ยว นายวัชรินทร์ แสวงการ เสนอให้มีการรวบรวมข้อมูลทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น และความน่าสนใจของแต่ละชุมชน โดยทำเป็นนิทรรศการภายในชุมชน พร้อมทั้งเผยแพร่ข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชนสมาชิก

5. การปรับโครงสร้างองค์กรเครือข่ายฯ และแต่งตั้งคณะกรรมการสถานต่อหน่วยงานอื่นๆ สมาชิกการท่องเที่ยวโดยชุมชน ขอปรับโครงสร้างองค์กรใหม่ โดยมีรายชื่อ ดังนี้

โครงสร้างองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร (ร่าง)

ภาพที่ 7 โครงสร้างองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร (ร่าง)

6. การกำหนดกฎ-กติกา สำหรับสมาชิกเครือข่าย สมาชิกเครือข่ายฯ ร่วมร่างกฎ-กติกา สำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติของสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีประเด็น 14 ข้อ จากการประชุมที่เกาะพิทักษ์ และบ้านท้องตมใหญ่ ดังนี้

- 1) ต้องเป็นสมาชิกเครือข่ายฯ กทท.คชช. ชพ.
- 2) แสวงหาภาคีร่วม
- 3) ไม่สร้างความเสียหายให้องค์กรและ/หรือชุมชนอื่นและ/หรือหน่วยงานภายนอก
- 4) ร่วมประชุมอย่างต่อเนื่อง ขาดการประชุมไม่เกิน 2 ครั้ง (หากขาดเกิน 2 ครั้ง ลงโทษให้เป็นเจ้าภาพการประชุมครั้งต่อไป)
- 5) การปรับเปลี่ยนคณะกรรมการบริหารมีวาระ 2 ปี
- 6) ต้องมีวัตถุประสงค์ในการดำรงไว้ซึ่งวิถีชุมชน โดยกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
- 7) มีมาตรฐานการประเมินราคา และมาตรการลงโทษ-จูงใจ
- 8) มีเป้าหมายอุดมคติเพื่อสิ่งแวดล้อม และสังคม (ดำเนินการภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน)
- 9) ดำเนินกิจกรรมใดๆ เน้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และวางทิศทางเกษตรอินทรีย์ และอาหารปลอดภัย (ทุกชุมชนร่วมกันสร้างมาตรการอาหารอินทรีย์ เพื่อสุขภาพ และต้องคำนึงถึงชุมชนที่พึ่งตนเอง)
- 10) การรับสมาชิกเครือข่ายเพิ่มจะต้องผ่านมติในที่ประชุม
- 11) การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวต้องมีส่วนร่วมของชุมชน
- 12) ก่อตั้งกองทุนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 13) สร้างมาตรการป้องกันการซื้อขายที่ดิน (การไม่แจ้งว่าที่ดินเป็นของใครทำให้เป็นจุดอ่อนเสี่ยงต่อการซื้อขายที่ดิน ในลักษณะโฉนดชุมชน เพราะฉะนั้นควรมีการระบุเจ้าของที่ดิน จัดทำแปลงพื้นที่ให้ชัดเจน แต่ไม่ควรปฏิเสธการทำโฉนด) ควรมีขอบเขตที่ชัดเจน เช่น การเปลี่ยนมือที่ดินให้นายทุน และหน่วยงานรัฐช่วยให้กู้เงินจนทำให้ชาวบ้านเป็นหนี้ โดยอาจใช้วิธีพูดคุยกันให้ชุมชนเข้าใจ
- 14) แต่ละชุมชนมีกฎ กติกาของแต่ละชุมชน

4.3.4 การเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรเครือข่ายและความเข้าใจร่วมกันด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เป็นการประชุมเพื่อให้ชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ เข้าใจสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนรวมทั้งทิศทางการพัฒนาและนโยบายในอนาคต และร่วมเรียนรู้บทเรียนจากอดีตถึงปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนสมาชิกแกนนำ พร้อมทั้งร่วมพิจารณาแผนพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และแผนตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการจัดประชุมร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแสวงหาความร่วมมือส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพรให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม คือ เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดชุมพร สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร และสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน ณ ชุมชนเกาะพิทักษ์ ตำบล บางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพรระหว่างวันที่ 19-20 เมษายน พ.ศ. 2554 ประกอบด้วยตัวแทนสมาชิกชุมชนเครือข่ายฯ จำนวน 105 คน ผลการประชุมพบว่า

การประชุมร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแสวงหาความร่วมมือส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ประกอบกับการร่วมแลกเปลี่ยนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. สถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนและทิศทางการพัฒนาในอนาคต โดยนางสาวสุภาวดี ทรงพรวานิชย์ : สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้เครือข่ายฯ ทราบสถานการณ์ปัจจุบันและทิศทางในการดำเนินการของแต่ละชุมชนในอนาคต
2. การท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร บทเรียนจากอดีตสู่ปัจจุบัน โดยชุมชนเกาะพิทักษ์, ชุมชนบ้านคลองเรือ, ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่, ชุมชนบ้านทุ่งมหา และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ ดำเนินการโดย นายอำนาจ รักษาพล และคณะ เพื่อให้ชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ เรียนรู้ร่วมกัน เพราะแต่ละชุมชนที่เข้าร่วมมีที่มาที่ไปไม่เหมือนกันและมีกระบวนการในการดำเนินการแตกต่างกัน ดังนั้นจึงควรเรียนรู้สภาพปัญหาหรือบทเรียนร่วมกัน โดยเฉพาะการดำเนินการภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
3. การท่องเที่ยวโดยชุมชน พัฒนาการ พัฒนาชุมชน พัฒนาชาติ โดย หัวหน้าพงศา ชูแนม เพื่อต่อยอดความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบและให้ความสำคัญ
4. การทำธุรกิจ... บนแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดย ผศ.ดร. ชรินทร์ อยู่เพชร ภาควิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยววิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อให้ชุมชนสมาชิกเครือข่ายเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการบริการด้านการท่องเที่ยว

5. ร่วมจัดทำแผนพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง โดย นายอำนาจ รักษาพล มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร พร้อมนำเสนอ เพื่อดำเนินการสอดคล้องตามแผนเครือข่ายฯ ต่อเนื่องจากเวทีบ้านในไร่

6. ร่วมวิเคราะห์ และวิจารณ์ แผนพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และแผนตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดย ผู้อำนวยการ (ททท.) สำนักงานชุมพร คณะวิทยากร และสมาชิกเครือข่ายฯ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยวิเคราะห์โอกาสความเป็นไปได้ ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบ

4.3.5 บทเรียนจากการศึกษาดูงานสู่การพัฒนากระบวนกรโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เป็นการประชุมเพื่อสรุปผลการศึกษาดูงานและบทเรียนที่ได้รับจากแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในเส้นทางฯ และตรวจสอบความถูกต้องข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ที่จะดำเนินการจัดพิมพ์โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดชุมพร รวมทั้งเพื่อร่วมกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ที่สามารถนำไปใช้จริง โดยสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร รับผิดชอบเผยแพร่ต่อไป ซึ่งถือเป็นการประชุมเครือข่ายฯ ครั้งที่ 7 ณ ชุมชนบ้านทอนอม ภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร ระหว่างวันที่ 23-24 สิงหาคม พ.ศ. 2554 ประกอบด้วยตัวแทนสมาชิกชุมชนเครือข่ายฯ จำนวน 25 คน โดยจัดประชุมร่วมระหว่างแกนนำสมาชิกเครือข่ายฯ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันแผนพัฒนาเครือข่ายฯ ผู้ระบายนโยบาย และหาหน่วยงานเจ้าภาพในการจัดพิมพ์คู่มือการท่องเที่ยวโดยชุมชน และโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ที่มาจากความต้องการของชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ ทั้งนี้การจัดประชุม ณ บ้านทอนอม เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายฯ รู้จักกับชุมชนสมาชิกใหม่ และเป็นการกระตุ้นกระบวนการมีส่วนร่วมแก่ชุมชนท้องถิ่นบ้านทอนอม ผลการประชุมพบว่า

จากการศึกษาดูงานในนามสมาชิกเครือข่ายฯ ประกอบด้วย 1) การศึกษาดูงานหลักสูตรการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 9 - 13 พฤษภาคม 2554 ณ จังหวัดตราด 2) การศึกษาดูงานหลักสูตรการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน รุ่นที่ 2 ระหว่างวันที่ 20 - 24 พฤษภาคม 2554 ณ จังหวัดอยุธยา และจังหวัดสุโขทัย 3) การศึกษาดูงานหลักสูตรการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน รุ่นที่ 3 ระหว่างวันที่ 23 - 26 กรกฎาคม 2554 ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดกระบี่

การดูงานทั้ง 3 ครั้งที่ผ่านมามีตัวแทนจาก 4 ชุมชนหลัก คือ ชุมชนเกาะพิทักษ์ ชุมชนบ้านคลองเรือ ชุมชนบ้านท้องคมีใหญ่ ชุมชนบ้านปากคลอง และชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ประเทศไทย องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร พัฒนาการประจำอำเภอ-จังหวัด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นต้น โดยที่

ครั้งที่ 1 คือ จังหวัดตราด ห้วยแร้ง เป็นชุมชนที่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่หลากหลาย พร้อมฐานการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยมีกิจกรรมท่องเที่ยวชมธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งบทเรียนที่ชุมชนจากชุมพรได้รับคือ เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการให้บริการนำเที่ยวภายในชุมชนควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ บ้านน้ำเชี่ยว เป็นชุมชนที่มีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวโดยเริ่มจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแรงผลักดันที่สำคัญ มีกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งเป็นการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีการอยู่ร่วมกันของ 2 ศาสนาอย่างกลมกลืน ได้แก่ศาสนาพุทธ และอิสลาม ส่วนเกาะช้าง เห็นความแตกต่าง ด้านการท่องเที่ยวกระแสหลัก กับการท่องเที่ยวชุมชนที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องต่อสู้กับการท่องเที่ยวกระแสหลัก ทั้งชุมชนสลักคอก ซึ่งเป็นชุมชนที่มีการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแต่ไม่มีการดำเนินการด้านที่พัก และที่สำคัญเป็นชุมชนที่อยู่ท่ามกลางการท่องเที่ยวกระแสหลักแต่ชุมชนยังสามารถดำเนินการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเข้มแข็ง ส่วนชุมชนสลักเพชร เป็นชุมชนที่มีการพัฒนาที่พักแบบโฮมสเตย์ในลักษณะกึ่งธุรกิจ ซึ่งมีโอกาสไหลไปตามการท่องเที่ยวกระแสหลักได้สูง ซึ่งเป็นสิ่งที่ชุมชนจากจังหวัดชุมพรจะต้องเรียนรู้เพื่อเกิดการเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย

ครั้งที่ 2 คือ จังหวัดอยุธยา และสุโขทัย ประกอบด้วย บ้านเกาะเกิด เป็นการศึกษากระบวนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เริ่มต้นจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่มีชื่อเสียง ได้แก่ ยาสมุนไพรลูกกลอน และการร่วมมือของประชาชนท้องถิ่น รวมทั้งรูปแบบการจัดการที่พักแบบโฮมสเตย์ ส่วนบ้านนาต้นจั่น เป็นการศึกษากระบวนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เริ่มต้นจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่มีชื่อเสียง ได้แก่ ผ้าทอ ผ้าหมักโคลน เป็นต้น และการต้อนรับที่ประทับใจ และการสร้างมูลค่าด้านการท่องเที่ยวจากอาหารพื้นบ้าน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ข้าวเป็็บ ข้าวเกรียบว่าว ตู๊กดาไม้ฝีมือนักประดิษฐ์จากผู้สูงอายุ เป็นต้น

ครั้งที่ 3 คือ จังหวัดกระบี่ และสุราษฎร์ธานี ได้แก่ บ้านลิเล็ด และบ้านถ้ำผึ้ง เป็นชุมชนที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พัฒนาคน และชุมชน ให้เห็นเป็นรูปธรรม อย่างชัดเจน ส่วนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน อ่าวลึก จังหวัดกระบี่ และชุมชนบ้านนาติน เป็นการศึกษาแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มีการขับเคลื่อนในลักษณะเครือข่ายฯ ระดับอำเภอ และแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่เชื่อมโยง และรูปแบบการส่งเสริมด้านการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่อยู่ท่ามกลางการท่องเที่ยวกระแสหลัก

นอกจากนี้ชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ ร่วมพิจารณากรอบแผนพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ประกอบด้วย 1) แผนงานการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร 2) แผนงานด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ 3) แผนงานพัฒนาขีด

ความสามารถขององค์กรและบุคลากร 4) แผนงานการติดตามและประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยว พร้อมทั้งผลักดันให้เกิดการแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ที่เป็นคำสั่งแต่งตั้งจากผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อผลักดันให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวระดับจังหวัด-กลุ่มจังหวัด

4.3.6 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายจากภูผาสู่หอนาฬิกา

เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายจากภูผาสู่หอนาฬิกา กับเครือข่ายอื่นๆ ประกอบด้วย เครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร เครือข่ายกสิกรรมธรรมชาติ และเครือข่ายธนาคารต้นไม้ และเป็นการประชาสัมพันธ์เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ให้เป็นที่รู้จักกับเครือข่ายอื่นๆ ทั่วประเทศ ณ โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ ตำบลบางลึก อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ระหว่างวันที่ 23-25 กันยายน พ.ศ. 2554 ประกอบด้วยตัวแทนสมาชิกชุมชนเครือข่ายๆ จำนวน 120 คน โดยการจัดประชุมและเข้าร่วมกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย และแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมเดินทางไปยังที่ตั้งของชุมชนสมาชิกภายในเครือข่ายจากภูผาสู่หอนาฬิกา ผลการประชุมพบว่า

การประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ครั้งนี้ในส่วนของเครือข่ายๆ มีการดำเนินการในรูปแบบการจัดมหกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร โดยมีการจัดนิทรรศการในนามเครือข่ายๆ และเผยแพร่เอกสารคู่มือการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่จัดพิมพ์โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดชุมพร และแผ่นพับโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ที่จัดพิมพ์โดย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร ทั้งนี้เครือข่ายๆ ได้เข้าร่วมกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างเครือข่ายจากภูผาสู่หอนาฬิกา และเครือข่ายอื่นๆ ประกอบด้วย เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร เครือข่ายกสิกรรมธรรมชาติ และเครือข่ายธนาคารต้นไม้ รวมทั้งร่วมประชาสัมพันธ์เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ให้เป็นที่รู้จักกับเครือข่ายอื่นๆ ทั่วประเทศ

4.4 แผนการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร

จากการขับเคลื่อนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ผ่านกระบวนการวิจัย ซึ่งมีการประชุมสามัญ ร่วมกับชุมชนสมาชิกเครือข่ายๆ ทั้งระดับแกนนำและสมาชิกในชุมชน โดยการร่วมกันประชุมจำนวน 4 ครั้ง ประกอบด้วย 1) การประชุม ณ ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี ระหว่างวันที่ 26-27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ประกอบด้วยตัวแทนสมาชิกชุมชนเครือข่าย จำนวน 45 คน 2) ณ ชุมชนบ้านในไร่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ในวันที่ 1 มีนาคม 2554 ประกอบด้วยตัวแทนสมาชิกชุมชนเครือข่ายๆ จำนวน 34 คน 3) ณ ชุมชนเกาะพิทักษ์ ตำบล บางน้ำจืด

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพรระหว่างวันที่ 19-20 เมษายน พ.ศ. 2554 ประกอบด้วยตัวแทนสมาชิกชุมชนเครือข่ายฯ จำนวน 105 คน 4) ณ ชุมชนบ้านทอนอม ภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร ระหว่างวันที่ 23-24 สิงหาคม พ.ศ. 2554 ประกอบด้วยตัวแทนสมาชิกชุมชนเครือข่ายฯ จำนวน 25 คน ซึ่งผลการประชุมนำไปสู่การร่วมกันร่างแผนการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.4.1 วิสัยทัศน์การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร

พัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง เล็งคู่การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

4.4.2 เป้าหมาย

แผนการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร มีเป้าหมายในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ไปพร้อมกับการพัฒนา “คน” ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว และ พัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายใต้กรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยดำเนินการในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนสมาชิก ภายใต้องค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร (กทท.คชช.ชพ) มีวัตถุประสงค์เพื่อประสานความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกเครือข่าย รวมทั้งเป็นการร่วมกันสร้างภูมิคุ้มกันด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนแก่ชุมชนสมาชิก ภายในเครือข่าย และขยายแนวคิดดังกล่าวสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ต่อไป

4.4.3 กรอบแผนงาน และโครงการ

4.4.3.1 แผนงานการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร

วัตถุประสงค์ เพื่อประสานความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกเครือข่าย รวมทั้งเป็นการร่วมกันสร้างภูมิคุ้มกันด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนแก่สมาชิกทุกชุมชนภายในเครือข่าย และขยายแนวคิดดังกล่าวสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ต่อไป และเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ได้รับการยอมรับและความร่วมมือจากท้องถิ่นและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

- 1) โครงการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง
- 2) โครงการจัดตั้งศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ณ พื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินองใหญ่

- 1) โครงการติดตามและประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยว
- 2) โครงการพัฒนาคู่มือการติดตามและประเมินผลกระทบด้านการท่องเที่ยว โดยชุมชน

4.4.4 รายละเอียดโครงการ

4.4.4.1 แผนงานการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร

- 1) โครงการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร และพื้นที่ เชื่อมโยง

หลักการและเหตุผล

แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ปัจจุบันการดำเนินงานและการจัดการ เป็นเพียงการตัดสินใจโดยชุมชนใดชุมชนหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานที่ สอดรับกับนโยบายของรัฐบาลในการเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการ แข่งขันด้านการท่องเที่ยว จึงควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความ ร่วมมือในทุกภาคีที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งหวังให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดรูปแบบของ การประสานการทำงานในลักษณะของเครือข่าย ทั้งเครือข่ายความรู้ เครือข่ายกิจกรรม เครือข่ายการตลาด เป็นต้น โดยเครือข่ายที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นเครือข่ายที่มีการ เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา มีความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น เกิดการส่งต่อ ข้อมูลระหว่างกันในการให้ข้อมูลกับกลุ่มนักท่องเที่ยว เกิดการช่วยเหลือในส่วนของ อุปกรณ์ด้านต่าง ๆ หรือการสื่อสารกันระดับนโยบาย เป็นต้น

วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อจัดตั้งองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ให้ เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม และเชื่อมโยงกับจังหวัดใกล้เคียง
- (2) เพื่อพัฒนาความร่วมมือระหว่างชุมชนสมาชิกภายในองค์กรเครือข่าย การท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง
- (3) เพื่อประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการสนับสนุน การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร

กิจกรรม

- (1) การจัดประชุมสามัญทุก 3 เดือน ในรอบระยะเวลา 1 ปี โดยเฉพาะกลุ่ม แกนนำชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ เพื่อร่วมพัฒนาองค์กรเครือข่ายฯ

- (2) กำหนดบทบาทและกิจกรรมของแต่ละชุมชนสมาชิกภายในเครือข่ายที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดชุมพรให้เกิดความยั่งยืน และเกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับจังหวัด
- (3) แต่งตั้งหน่วยงานประสานงานเครือข่ายย่อยดำเนินงานในรูปแบบของสำนักงาน โดยมีภาระงาน ดังนี้
- เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานระหว่างเครือข่ายฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายในจังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง ให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นเอกภาพและส่งเสริมเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน
 - เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเป็นศูนย์การเรียนรู้และถ่ายทอดข้อมูลทางด้านวิชาการ ภายใต้กรอบแนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น การฝึกอบรมและให้ความรู้แก่ชุมชนท้องถิ่น เป็นศูนย์ข้อมูลวิชาการ เป็นต้น
 - เป็นหน่วยงานติดตามประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร
 หน่วยงานรอง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร

ระยะเวลาดำเนินงาน

1 ปี และบรรจุเป็นแผนงาน/โครงการต่อเนื่องในปีต่อ ๆ ไป

งบประมาณ

250,000 บาท ต่อปี

ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ

- (1) องค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ที่มีตัวแทนชุมชนสมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ
- (2) ผู้ประสานงานเครือข่าย ซึ่งมีการดำเนินงานในรูปแบบของหน่วยงาน
- (3) การพัฒนาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและเอื้อประโยชน์แก่ทุกฝ่าย

2) โครงการจัดตั้งศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ณ พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ

หลักการและเหตุผล

เพื่อให้องค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร เป็นเครือข่ายๆที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา มีความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น เกิดการส่งต่อข้อมูลระหว่างกันในการให้ข้อมูลกับกลุ่มนักท่องเที่ยว เกิดการช่วยเหลือในส่วนของอุปกรณ์ด้านต่าง ๆ หรือการสื่อสารกันระดับนโยบาย เป็นต้น จึงควรมีหน่วยงานในการประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนสมาชิกและองค์กร/หน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ขณะที่ปัจจุบันพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินองใหญ่ เป็นพื้นที่ซึ่งได้รับการจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โดยมีแนวคิดในการนำเอาศาสตร์แห่งพระราชทาน ที่มีผู้ที่นำมาปรับใช้แล้ว ได้ผลเป็นที่ประจักษ์ มาเผยแพร่และขยายผลต่อ ซึ่งศูนย์เรียนรู้ฯ ดังกล่าวมีการร่วมกันดำเนินการโดยภาคประชาชน ในนาม “เครือข่ายจากภูผาสู่มหานที”

ดังนั้นเพื่อการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ฯ จึงควรจัดตั้งศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ณ พื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินองใหญ่

วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อประสานงานระหว่างชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายในจังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง ในการมีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- (2) เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเป็นศูนย์การเรียนรู้และถ่ายทอดข้อมูลทางด้านวิชาการ ภายใต้กรอบแนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กิจกรรม

- (1) จัดตั้งศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ณ พื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินองใหญ่
- (2) รวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของชุมชนสมาชิก ภายในเครือข่าย และเป็นศูนย์การเรียนรู้และถ่ายทอดข้อมูลทางด้านวิชาการ ภายใต้กรอบแนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

- (3) ส่งต่อนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ภายในจังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง โดยเน้นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร และศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ

หน่วยงานรอง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร

ระยะเวลาดำเนินงาน

2 ปี และปีต่อ ๆ ไป องค์กรจะต้องพึ่งตนเอง

งบประมาณ

300,000 บาท ต่อปี (ค่าจ้าง และค่าวัสดุ/อุปกรณ์)

ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ

- (1) ส่วนหนึ่งของพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินองใหญ่ ได้รับการพัฒนาเป็นศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร
- (2) มีหน่วยงานประสานงานระหว่างชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายในจังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง
- (3) ชุมชนสมาชิกเครือข่ายได้รับการส่งต่อนักท่องเที่ยวจากศูนย์ประสานงานฯ

3) โครงการมหรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง

หลักการและเหตุผล

จากการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวฯ ของจังหวัดชุมพร ในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนสมาชิกที่ดำเนินการด้านการจัดการโฮมสเตย์ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอต่างๆ ซึ่งได้ร่วมกันจัดตั้งเป็น “เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร” ชื่อย่อว่า กทท.คชช.ชพ โดยกำหนดสมาชิกชุมชนแกนนำเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ประกอบด้วย 1) บ้านคลองเรือ ตำบลปากทรง อำเภอพะโต๊ะ 2) ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอพะโต๊ะ 3) ศูนย์

เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านก้านเค็ด อำเภอลำปาง 4) ชุมชนทอนหงส์ อำเภอเมือง 5) ศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนชาติดินดำ อำเภอทุ่งตะโก 6) ชมรมรักษ์เรือใบโบราณละแม อำเภอละแม 7) บ้านในไร่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี 8) บ้านห้องต้มใหญ่ อำเภอสวี 9) บ้านเกาะพิทักษ์ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอลำปาง 10) ชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท อำเภอปะทิว 11) บ้านทุ่งมหา ตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว 12) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ อำเภอพะโต๊ะ 13) ศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ ตามแนวพระราชดำริอำเภอเมือง

ซึ่งปัจจุบันชุมชนดังกล่าวมีความพร้อมในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งในระดับต่ำ-สูง ดังนั้นเพื่อให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนสมาชิกองค์กรเครือข่าย จึงควรมีการจัดมหกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ขึ้น โดยดำเนินการภายใต้รูปแบบการซื้อขายโปรแกรมการนำเที่ยวระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน และข้อตกลงในผลประโยชน์ร่วมระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อผลักดันให้เกิดการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับจังหวัดหรือในระดับกลุ่มจังหวัด
- (2) เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนสมาชิกองค์กรเครือข่าย และการซื้อขายโปรแกรมการนำเที่ยวระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน และข้อตกลงในผลประโยชน์ร่วมระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

กิจกรรม

- (1) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานและองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน พร้อมการจัดทำเอกสารและนิทรรศการ เผยแพร่เพื่อผลักดันให้เกิดการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับจังหวัดหรือในระดับกลุ่มจังหวัดภาคใต้
- (2) จัดกิจกรรม “ตลาดนัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง” โดย มีกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนสมาชิกองค์กรเครือข่าย และตลาดนัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนดำเนินการภายใต้รูปแบบการซื้อขายโปรแกรมการนำเที่ยวระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน

และข้อตกลงในผลประโยชน์ร่วมระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว
และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร
(กทท.คชช.ชพ) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดชุมพร และ
องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)

หน่วยงานรอง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยว
และกีฬาจังหวัดชุมพร

ระยะเวลาดำเนินงาน

1 ปี และบรรจุเป็นแผนงาน/โครงการต่อเนื่องในปีต่อ ๆ ไป

งบประมาณ

400,000 บาท ต่อปี

ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ

- (1) เกิดการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับจังหวัดหรือในระดับ
กลุ่มจังหวัด
- (2) มีการซื้อขายโปรแกรมการนำเที่ยวระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน และ
ข้อตกลงในผลประโยชน์ร่วมระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและ
องค์กรที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

4.4.4.2 แผนงานด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์

- 1) โครงการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร และพื้นที่
เชื่อมโยง

หลักการและเหตุผล

ด้วยทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและหลากหลายของจังหวัดชุมพร
ทั้งทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตที่บ่งบอกถึง
ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของคนปักษ์ใต้ ประกอบกับกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถ
เชื่อมโยงกันได้ทั้งกิจกรรมทางบกและทางทะเล โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทั้ง
สองฝั่งทะเล อันได้แก่ ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยและชายฝั่งทะเลอันดามัน จึงสามารถพัฒนา
รูปแบบการท่องเที่ยวในลักษณะโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในจังหวัด
ชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนา

ระบบเส้นทางการท่องเที่ยวแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวหรือแบบวงรอบ (looping system) โดยไม่คำนึงถึงเฉพาะจุดท่องเที่ยวจุดใดจุดหนึ่ง แต่มุ่งพัฒนาและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวภายในเส้นทางท่องเที่ยวตามระดับศักยภาพและกิจกรรมที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวซึ่งสามารถประกอบกิจกรรมได้หลากหลายขึ้น อันจะเป็นกิจกรรมทางเลือกในการเดินทางที่สอดคล้องกับประสบการณ์ันทนาการของคุณ

วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อศึกษาและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดใกล้เคียง
- (2) เพื่อศึกษาระบบโครงข่ายแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในเส้นทางท่องเที่ยวตามระดับศักยภาพและกิจกรรมที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบภายในจังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง

กิจกรรม

- (1) ศึกษาและสำรวจแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในจังหวัดชุมพรและแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง
- (2) การจัดประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร เพื่อระดมความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่าย ในการร่วมกันกำหนดโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่สะท้อนถึงศักยภาพและความเป็นไปได้ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวงรอบ ภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง

หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร (กทท.คชช.ชพ) และมหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร

หน่วยงานรอง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดชุมพร และ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร

ระยะเวลาดำเนินงาน

1 ปี

งบประมาณ

100,000 บาท ต่อปี

ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ

- (1) ข้อมูลพื้นฐานและระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดใกล้เคียง พร้อมจัดลำดับความสำคัญโดยพิจารณาตามระดับศักยภาพและความเชื่อมโยงของกิจกรรมการท่องเที่ยว
- (2) แนวคิดการพัฒนาระบบเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบโครงการท่องเที่ยวหรือแบบวงรอบ

2) โครงการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร

หลักการและเหตุผล

จากยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด ที่ต้องการเสริมสร้างฐานการท่องเที่ยวและบริการให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลอดจนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน ที่ต้องการให้กลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนซึ่งมีจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี และจังหวัดระนอง เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในภูมิภาค โดยการสร้างความโดดเด่นด้านภาพลักษณ์และการกำหนดตำแหน่งการแข่งขันทางการท่องเที่ยว การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเดิมให้มีความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่และสร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่น่าสนใจ การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการให้บริการและการทำตลาดเชิงรุกเพื่อรักษานักท่องเที่ยว ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์จึงควรมีการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และจัดทำแผนกลยุทธ์ทางการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่น

กิจกรรม

- (1) การศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนจังหวัดชุมพร
- (2) กำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร โดยชุมชนสมาชิกองค์กรเครือข่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร (กทท.คชช.ชพ) และ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร

หน่วยงานรอง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร

ระยะเวลาดำเนินงาน

1 ปี และติดตามอย่างต่อเนื่อง

งบประมาณ

150,000 บาท ต่อปี

ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ

มีแผนกลยุทธ์ทางการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่น

3) โครงการพัฒนาสื่อสำหรับเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง

หลักการและเหตุผล

การพัฒนาสื่อประเภทต่างๆ ที่สอดคล้องกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและความต้องการของสมาชิกเครือข่าย เช่น จัดทำทำเนียบแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาเว็บไซต์เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน การทำปฏิทินและคู่มือการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร การจัดทำโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนด้วยช่องทางต่างๆ เพื่อการกระจายนักท่องเที่ยวไปยังชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ

วัตถุประสงค์

เพื่อผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ โครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สะท้อนถึงศักยภาพและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

กิจกรรม

จัดทำสื่อประเภทต่างๆ ระบุข้อมูลพื้นฐานแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน พร้อมทั้งระบุตำแหน่งที่ตั้ง หรือจุดท่องเที่ยวภายในเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวงรอบภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง

หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร

หน่วยงานรอง เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร (กทท.คชช.ชพ) และ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร

ระยะเวลาดำเนินงาน

1 ปี และปรับปรุงข้อมูลอย่างต่อเนื่อง

งบประมาณ

500,000 บาท ต่อปี

ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ

มีสื่อประชาสัมพันธ์ โครงการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สะท้อนถึงศักยภาพและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

4.4.4.3 แผนงานพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรและบุคคลากร

1) โครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

หลักการและเหตุผล

การให้ความรู้ความเข้าใจและการสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องแก่ผู้นำชุมชนท้องถิ่น เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาประกอบกิจกรรมเดินป่าและศึกษาธรรมชาติ หรือกิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเล ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพของการบริการนำเที่ยว และขยายเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติระดับชุมชน ผ่านหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าว ตลอดจนเป็นผู้ขยายผลและประสานงานในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ต่อไป

วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนท้องถิ่นภายในชุมชนสมาชิกองค์กรเครือข่ายฯ ได้เพิ่มพูนความรู้ และฝึกทักษะการเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยว
- (2) เพื่อให้ประชาชนท้องถิ่นสามารถนำความรู้และทักษะไปประกอบอาชีพเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยว เพื่อหารายได้เสริมและยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น

- (3) เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกป้องรักษา ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรม

- (1) สำรวจความต้องการของประชาชนท้องถิ่นของชุมชนสมาชิกองค์กร เครือข่ายฯ ในการประกอบอาชีพเสริมเป็นมัลคูเทศก์
- (2) พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเป็นมัลคูเทศก์เดินป่า และมัลคูเทศก์ ทางทะเล เน้นการอนุรักษ์ การบริการ การสื่อความหมายธรรมชาติ และการถ่ายทอดความรู้ด้านนิเวศเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว
- (3) คัดเลือกประชาชนท้องถิ่นของชุมชนสมาชิกองค์กรเครือข่ายฯ หรือ พื้นที่ใกล้เคียง ดำเนินการฝึกอบรมโดยใช้หลักสูตรที่กำหนดครบ ข้างต้น จำนวน 2 รุ่น ๆ ละ 20 คน โดยใช้เวลาในการฝึกอบรมรุ่นละ ประมาณ 7 วัน
- (4) มอบประกาศนียบัตรแก่ผู้มีผลการฝึกอบรมเป็นที่น่าพอใจ เพื่อนำไปใช้ ขอบใบอนุญาตเป็นมัลคูเทศก์ท้องถิ่นจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- (5) จัดทำบัญชีรายชื่อและที่อยู่ของผู้ได้รับประกาศนียบัตร เพื่อประโยชน์ ในการติดตามและประเมินผลในโอกาสต่อไป

หน่วยงานรับผิดชอบ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ชุมพร และสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทในการฝึกอบรม

ระยะเวลาดำเนินการ

ปีที่ 2 – ปีที่ 4

งบประมาณ

500,000 บาท

ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ

มีมัลคูเทศก์ท้องถิ่นที่มีคุณภาพ จำนวน 40 คน กระจายตามแหล่งท่องเที่ยว โดยชุมชน จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง ในจังหวัดใกล้เคียง

2) โครงการฝึกอบรมวิชาชีพด้านการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

หลักการและเหตุผล

การบริการเป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยว ดังนั้นทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมและจัดให้บริการการท่องเที่ยวที่ตนเองรับผิดชอบได้รับการพัฒนาให้ได้รับมาตรฐาน เพื่อสร้างความประทับใจและความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยว ส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในภาพรวมของจังหวัดชุมพร

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกอบรมการให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่ประชาชนท้องถิ่นภายในชุมชนสมาชิกองค์กรเครือข่ายฯ

กิจกรรม

- (1) กำหนดกลุ่มเป้าหมาย เน้นประชาชนท้องถิ่นภายในชุมชนที่มีการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวเพื่อขยายโอกาสด้านอาชีพและรายได้แก่คนในท้องถิ่น และ/หรือ ผู้ที่ปัจจุบันมีอาชีพบริการด้านท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและคุณภาพของการให้บริการ เช่น ด้านการจัดการที่พักแรมอย่างยั่งยืน การบริการอาหารและเครื่องดื่ม การพัฒนาทางกายภาพภายในแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- (2) เน้นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำไปใช้อย่างได้ผล ตามหลักสูตรมาตรฐานด้านการบริการ
- (3) ศึกษาดูงานด้านการบริการที่ได้รับความนิยมนและได้มาตรฐาน
- (4) มอบประกาศนียบัตรเพื่อรับรองการผ่านการฝึกอบรม
- (5) ประเมินและติดตามผลการฝึกอบรม

หน่วยงานรับผิดชอบ

สถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ระยะเวลาดำเนินการ

1 ปี

งบประมาณ

500,000 บาท

ดัชนีชี้วัด

- (1) ผู้เข้ารับบริการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจและสามารถให้บริการการ
ท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ ได้อย่างดี
- (2) ประชาชนท้องถิ่นภายในชุมชนที่มีการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว มี
โอกาสในการทำงานด้านการบริการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน
เพิ่มขึ้น

4.4.4.4 แผนงานการติดตามและประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยว

1) โครงการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวและผลกระทบจากการท่องเที่ยว

หลักการและเหตุผล

การเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวสามารถส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่เรื่องความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ ปัญหาความแออัดทั้งในด้านปริมาณนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกรองรับ ไปจนถึงคุณภาพประสบการณ์ของผู้มาเยือนที่ลดลง จนอาจเป็นภัยคุกคามต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในที่สุด ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ มีมาตรการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสม ตลอดจนจัดการและควบคุมผลกระทบอันเกิดจากการท่องเที่ยว อันจะนำไปสู่รูปแบบการใช้ประโยชน์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อศึกษาและกำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ด้าน
กายภาพ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านจิตวิทยาของแหล่ง
ท่องเที่ยวในโครงข่ายท่องเที่ยว
- (2) เพื่อให้ได้แนวทางและมาตรการจัดการเกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยว
และควบคุมผลกระทบจากการท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้
ไม่เกินมาตรฐานที่กำหนด

กิจกรรม

- (1) ศึกษาและกำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่แหล่ง
ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูงในชุมชนสมาชิกองค์กรเครือข่ายฯ
- (2) กำหนดมาตรการในการจัดการเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวและทรัพยากร
ท่องเที่ยวเพื่อควบคุมผลกระทบให้อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด

- (3) ประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มนักท่องเที่ยวได้รับทราบและเข้าใจถึงแนวทางการจัดการตามมาตรการที่กำหนดขึ้น
- (4) พัฒนากลุ่มมือการติดตามและประเมินผลกระทบด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- (5) พัฒนาศักยภาพชุมชนในการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลกระทบเพื่อให้ชุมชนสามารถติดตามด้วยตนเอง

ระยะเวลาดำเนินการ

1.5 ปี เริ่มจากการศึกษาพื้นที่กรณีศึกษา

หน่วยงานรับผิดชอบ

องค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และสถาบันการศึกษา

งบประมาณ

300,000 บาท

ดัชนีชี้วัด

ข้อมูลผลกระทบสาเหตุและแนวทางจัดการแก้ไขผลกระทบจากการท่องเที่ยว

บทที่ 5

สรุปผล และข้อเสนอแนะ

จากกระบวนการในการพัฒนาระบบโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง ซึ่งเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนสมาชิกในการส่งต่อนักท่องเที่ยวและเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเส้นทางฯ และนำไปสู่การเชื่อมโยงและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนภายในจังหวัดชุมพรและจังหวัดใกล้เคียง เพื่อผลักดันให้เกิดการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับจังหวัดหรือในระดับกลุ่มจังหวัด ภายใต้นโยบายและแผนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งดำเนินงานผ่านกระบวนการวิจัย โดยการศึกษาและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยแกนนำชุมชนสมาชิกมีส่วนร่วม และดำเนินการควบคู่ไปกับการประชุมร่วมกับชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ ทั้งระดับแกนนำและสมาชิกในชุมชน โดยการร่วมกันประชุมจำนวน 4 ครั้ง ประกอบด้วย 1) การประชุม ณ ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี ระหว่างวันที่ 26-27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ประกอบด้วยตัวแทนสมาชิกชุมชนเครือข่าย จำนวน 45 คน 2) ณ ชุมชนบ้านโนไร่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ในวันที่ 1 มีนาคม 2554 ประกอบด้วยตัวแทนสมาชิกชุมชนเครือข่ายฯ จำนวน 34 คน 3) ณ ชุมชนเกาะพิทักษ์ ตำบล บางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพรระหว่างวันที่ 19-20 เมษายน พ.ศ. 2554 ประกอบด้วยตัวแทนสมาชิกชุมชนเครือข่ายฯ จำนวน 105 คน และ 4) ณ ชุมชนบ้านทอนอม ภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร ระหว่างวันที่ 23-24 สิงหาคม พ.ศ. 2554 ประกอบด้วยตัวแทนสมาชิกชุมชนเครือข่ายฯ จำนวน 25 คน ซึ่งผลการศึกษสามารถสรุปดังนี้

5.1 ผลการศึกษาและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดใกล้เคียง

จากการสำรวจ และประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในชุมชนสมาชิกเครือข่าย จังหวัดชุมพรและแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดระนอง โดยพิจารณาด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ ด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น พบว่า ภายในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งประกอบด้วยทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งทางบก และทางทะเล จำนวน 24 แห่ง ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติทั่วไป (nature tourism) จำนวน 14 แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง โดย ชุมชนเกาะพิทักษ์ และ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพลิน ชุมพรคาบานารีรีสอร์ท มีศักยภาพสูงสุด คือ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.80 รองลงมา คือ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อ

ชุมชนคนอยู่กับป่า หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.71 และศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายในโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามแนวพระราชดำริ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.60 ตามลำดับ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีสถานภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) จำนวน 10 แห่ง โดยชุมชนบ้านคลองเรือ มีศักยภาพสูงสุด ค่าคะแนนเท่ากับ 2.52 รองลงมา คือ ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.44 และ ชุมชนบ้านทุ่งมหา ค่าคะแนนเท่ากับ 2.22 ตามลำดับ

ส่วนแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายในเครือข่ายฯ จังหวัดชุมพร ที่จะมีการเชื่อมโยงในอนาคต จำนวน 7 แห่ง ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป จำนวน 5 แห่ง โดยศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านพะงุ้น (บ้านป่าวน) มีระดับศักยภาพสูงสุด คือ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.53 รองลงมาคือ ชุมชนบ้านโนทยาน ค่าคะแนนเท่ากับ 2.47 และ ชุมชนบ้านกลางตาง ค่าคะแนนเท่ากับ 2.07 ตามลำดับ นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในพื้นที่เชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง คือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดระนอง ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 5 แห่ง ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 4 แห่ง โดย ชุมชนบ้านถ้ำผึ้ง และชุมชนบ้านม่วงกลวง มีค่าคะแนนสูงสุด คือ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.67 รองลงมา คือ ชุมชนบ้านลิเล็ด ค่าคะแนนเท่ากับ 2.56 และชุมชนบ้านคลองนาคา ค่าคะแนนเท่ากับ 2.28 ตามลำดับ

5.2 ระบบโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในเส้นทางท่องเที่ยวตามระดับศักยภาพและกิจกรรมที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบภายในจังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง

หากพิจารณาตามระดับศักยภาพและลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว โดยชุมชน ประกอบกับจังหวัดชุมพร สามารถเดินทางเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอื่นทั้งสองฝั่งทะเล อันได้แก่ ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยและชายฝั่งทะเลอันดามัน ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงกันได้ทั้งกิจกรรมทางบกและทางทะเล นอกจากนี้โครงข่ายฯ ดังกล่าวได้ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ ในการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว โดยสรุปได้ดังนี้

5.2.1 โครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายใน อำเภอเมือง – อำเภอปะทิว เป็นเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เน้นการศึกษาระบบนิเวศชายฝั่งทะเล และแนวปะการัง เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรมภายใน 1 วัน หรือ พักค้าง 2 วัน 1 คืน

5.2.2 โครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอเมือง – อำเภอสวี – อำเภอทุ่งตะโก – อำเภอหลังสวน – อำเภอละแม เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเทียบชายฝั่งทะเล เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรมภายใน 1 วัน หรือ พักค้างระหว่างเส้นทาง แบบ 2 วัน 1 คืน หรือ 3 วัน 2 คืน

5.2.3 โครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอเมือง – อำเภอพะโต๊ะ เป็นการเดินทางภายในเส้นทางที่ค่อนข้างลาดชันและคดเคี้ยว มีทัศนียภาพที่สวยงามของภูเขาและทรัพยากรป่าไม้ และ

สามารถเดินทางเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอันดามัน หรือเดินทางเป็นวงรอบโดยผ่านจังหวัดระนอง เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรมภายใน 1 วัน หรือ พักค้างระหว่างเส้นทาง แบบ 2 วัน 1 คืน หรือ 3 วัน 2 คืน

5.2.4 เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ยังมีการเชื่อมโยงและการส่งต่อนักท่องเที่ยวโดยธรรมชาติของเพื่อนสมาชิกของเครือข่ายฯ ที่ดำเนินการภายใต้เครือข่ายจากภูผาสู่มหานที อันประกอบด้วย เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร เครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติ และเครือข่ายธนาคารต้นไม้

5.2.5 โครงการการท่องเที่ยวตามศาสตร์พระราชา จากภูผาสู่มหานที ด้วยรูปแบบการขับเคลื่อนเครือข่ายฯ โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในกิจกรรมของชุมชนสมาชิก ซึ่งเห็นผลเป็นที่ประจักษ์

5.3 ความร่วมมือระหว่างชุมชนสมาชิกภายในองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง

กระบวนการในการพัฒนาระบบโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง เป็นเครื่องมือหนึ่งในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง และความร่วมมือระหว่างชุมชนสมาชิกภายในองค์กรเครือข่ายฯ รวมทั้งความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนแก่ชุมชนสมาชิก ผ่านรูปแบบการประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร แบบสัญจร เพื่อเป็นการทำความรู้จักและให้กำลังใจแก่ชุมชนสมาชิกที่เป็นเจ้าภาพในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว และเพื่อประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยการร่วมกันวิเคราะห์รูปแบบการจัดการของชุมชนเจ้าภาพ โดยการประชุมสามัญ จำนวน 5 ครั้ง เมื่อวันที่ 26-27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ณ ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี , วันที่ 1 มีนาคม 2554 ณ ชุมชนบ้านโนไร่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี , วันที่ 19-20 เมษายน พ.ศ. 2554 ณ ชุมชนเกาะพิทักษ์ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน วันที่ 23-24 สิงหาคม พ.ศ. 2554 ณ ชุมชนบ้านทอนอม ภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ อำเภอทุ่งตะโก และ วันที่ 23-25 กันยายน พ.ศ. 2554 ณ โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ ตำบลบางลึก อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร จากการประชุมสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร สามารถสรุปพัฒนาการของเครือข่าย ได้ดังนี้

1. การเสริมความรู้เรื่องการนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการทำงานเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการประชุมครั้งที่ 1 วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2553 ณ ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี และครั้งที่ 2 วันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร เป็นการประชุมทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างทีมวิจัยและนักวิจัยท้องถิ่นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย และวิธีการดำเนินการวิจัยตลอดกระบวนการ พร้อมทั้ง เรียนรู้

ร่วมกันระหว่างทีมวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการสำรวจและศึกษา โดยใช้แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว (Evaluation of Tourism Site Potential, ENTSP) รวมทั้งกระบวนการในการทำการวิจัย

2. การสร้างการยอมรับและการมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร จากการประชุมวันที่ 26-27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ณ ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี พบว่า มีการนำเสนอแนวคิดการพัฒนาเครือข่ายฯ ผ่านงานวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น พร้อมทั้งมีการร่วมร่างแผน ประกอบด้วย แผนการประชุม แผนการประชาสัมพันธ์ แผนพัฒนาองค์กรและบุคลากร แผนการติดตามและประเมินผล แผนนโยบายและงบประมาณ และมอบหมายตัวแทนชุมชนจัดทำปฏิทินและจัดส่งข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวแต่ละชุมชนให้กับฝ่ายเลขานุการ นอกจากนี้ยังมีการปรับโครงสร้างองค์กรเครือข่ายฯ และแต่งตั้งคณะกรรมการเพิ่มเติม และร่วมกันร่างกฎ-กติกาสมาชิกองค์กรเครือข่าย

3. การกำหนดแนวทางการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชน และร่างแผนการพัฒนาองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร จากการประชุมวันที่ 1 มีนาคม 2554 ณ ชุมชนบ้านในไร่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี จังหวัดชุมพร พบว่า กระบวนการจัดประชุมเป็นการจุดประกายและกระตุ้นให้สมาชิกชุมชนบ้านในไร่ มีพลังและหันกลับมาดำเนินการด้านการท่องเที่ยวอีกครั้ง ประกอบกับร่วมติดตามและประเมินผลผู้รับผิดชอบดำเนินการตามกรอบแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร พร้อมทั้งร่วมร่างกฎ-กติกาสำหรับสมาชิกเพิ่มเติม รวมทั้งร่วมพิจารณาการเข้าร่วมกิจกรรมศึกษาดูงาน ของชุมชนสมาชิก 4 ชุมชนหลัก ได้แก่ บ้านคลองเรือ บ้านท้องตมใหญ่ บ้านปากคลอง และเกาะพิทักษ์ ภายใต้โครงการของสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด โดยมติที่ประชุมขอเข้าร่วมโครงการในนามชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ ทั้งหมด

4. การเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรเครือข่ายและความเข้าใจร่วมกันด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการประชุมวันที่ 19-20 เมษายน พ.ศ. 2554 ณ ชุมชนเกาะพิทักษ์ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอลำสนวน จังหวัดชุมพร พบว่า สมาชิกชุมชนเครือข่ายฯ ได้ทำความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ร่วมกันระหว่างสมาชิกเครือข่าย รวมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านต่างๆ เช่น สถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนและทิศทางในอนาคต การทำธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายใต้กรอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวโดยชุมชน “ทางรอดประเทศไทย” และบทเรียนของสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ประกอบด้วย 1) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดชุมพร 2) สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร 3) ชมรมมัคคุเทศก์อาสา จังหวัดชุมพร 4) สื่อมวลชนท้องถิ่น จังหวัดชุมพร

พร้อมทั้งร่วมร่างโครงการท่องเที่ยวจังหวัดชุมพร ในมุมมองของ ชุมชนสมาชิกนักท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมัคคุเทศก์อาสา และร่วมกำหนดประเด็นและเส้นทางศึกษาดูงานในนามองค์กรเครือข่ายฯ นอกจากนี้มีชุมชนสมาชิกใหม่สนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์กรเครือข่ายฯ ที่จะเชื่อมโยงในอนาคต ได้แก่ ชุมชนบ้านกลางตาง ชุมชนบ้านโนนหวาน ชุมชนบ้านเขาค่าย กลุ่มอนุรักษ์คลองท่าทอง-คลองบางมุด ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทอนอม และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านป่านวย

5. บทเรียนจากการศึกษาดูงานสู่การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการประชุมวันที่ 23-24 สิงหาคม พ.ศ. 2554 ณ ชุมชนบ้านทอนอม ภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร พบว่า สมาชิกชุมชนเครือข่ายได้รับบทเรียนจากการศึกษาดูงาน ครั้งที่ 1 คือ จังหวัดตราด ประกอบด้วย บ้านห้วยแร้ง บ้านน้ำเชี่ยว บ้านสลักคอก และบ้านสลักเพชร ครั้งที่ 2 คือ จังหวัดอยุธยา และสุโขทัย ประกอบด้วย บ้านเกาะเกิด และบ้านนาต้นจั่น และครั้งที่ 3 คือ จังหวัดกระบี่ และสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย บ้านลิเล็ด บ้านถ้ำผิง และเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวลึก พร้อมทั้งร่วมพิจารณาแผนพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ประกอบด้วย 1) แผนพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร 2) แผนการตลาดและประชาสัมพันธ์ 3) แผนพัฒนาขีดความสามารถขององค์กร และบุคลากร 4) แผนการติดตามและประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยว และหารือร่วมกันเพื่อยื่นข้อเสนอการแต่งตั้งคณะกรรมการองค์กรเครือข่ายฯ ระดับจังหวัด กับผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร พร้อมเสนอรายชื่อสมาชิกสู่การมีส่วนร่วมผลักดันนโยบายท่องเที่ยวชุมชน ระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ต่อไป

นอกจากนี้ชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ ร่วมกำหนดโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ที่สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของสมาชิกเครือข่ายฯ และร่วมตรวจสอบความถูกต้องของ คู่มือการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร “ชุมชนวิถีพอเพียงชุมพร” ซึ่งจัดพิมพ์โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดชุมพร

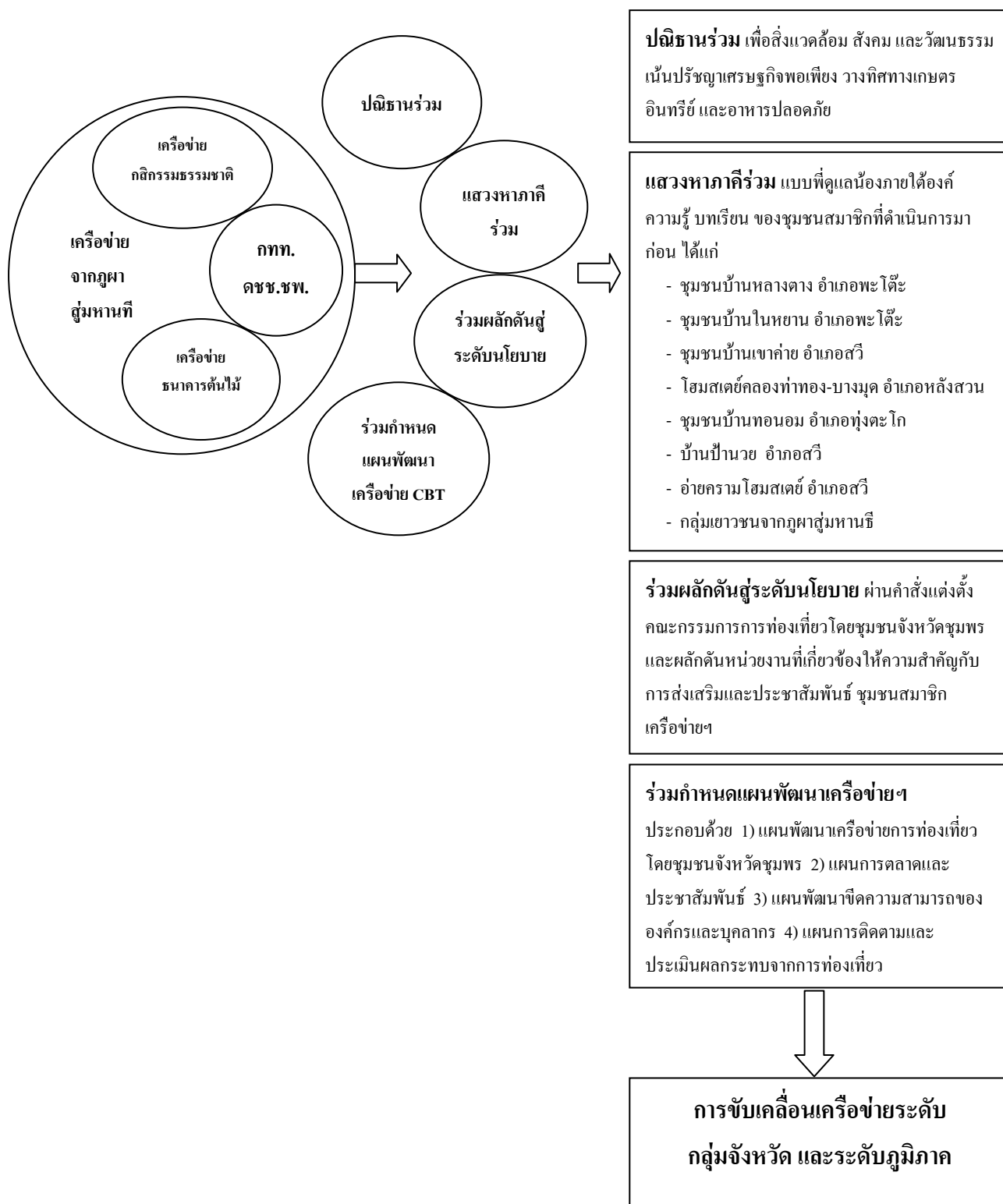
6. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายจากภูผาสู่หอนที่ จากการประชุมวันที่ 23-25 กันยายน พ.ศ. 2554 ณ โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ ตำบลบางลึก อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร พบว่า เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายจากภูผาสู่หอนที่ กับเครือข่ายอื่นๆ โดยมีเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร เครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติ และเครือข่ายธนาคารต้นไม้ และเพื่อประชาสัมพันธ์เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพรให้เป็นที่รู้จักกับเครือข่ายอื่นๆ ทั่วประเทศ โดยมีการดำเนินการในรูปแบบการจัดมหกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร มีการจัดนิทรรศการในนามเครือข่ายฯ และเผยแพร่เอกสารคู่มือการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่จัดพิมพ์โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดชุมพร และแผ่นพับ

โปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ที่จัดพิมพ์โดย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร

ดังนั้นผลสรุปจากการศึกษา พบว่า การขับเคลื่อนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร โดยกระบวนการร่วมกันทำงานของภาคีสมาชิกอันประกอบด้วย ภาคประชาชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา ภายใต้อำนาจ “จากภูผาสู่หานที” อันประกอบไปด้วยเครือข่ายกสิกรรมธรรมชาติ เครือข่ายธนาคารต้นไม้ และเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นเครือข่ายย่อยที่เพิ่งมีการจัดตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2552 ภายใต้อำนาจ “เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร (กทท.คชช.ชพ.)” ซึ่งปณิธานร่วมของสมาชิกเครือข่าย ฯ เพื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม มุ่งเน้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและวางทิศทางเกษตรอินทรีย์และอาหารปลอดภัย ทั้งนี้ผลการดำเนินการเครือข่ายฯ อันประกอบด้วยชุมชนสมาชิก 13 ชุมชน ได้แก่ 1) บ้านคลองเรือ ตำบลปากทรง อำเภอพะโต๊ะ 2) ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอพะโต๊ะ 3) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านกำนันเค็ด อำเภอหลังสวน 4) ชุมชนทุ่งหงส์ อำเภอเมือง 5) ศูนย์เรียนรู้กสิกรรมธรรมชาติบ้านลุงนิล อำเภอทุ่งตะโก 6) ชมรมรักษ์เรือใบโบราณละแม อำเภอละแม 7) บ้านโนไไร่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี 8) บ้านท้องตมใหญ่ อำเภอสวี 9) บ้านเกาะพิทักษ์ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน 10) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพลิน ชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท อำเภอปะทิว 11) บ้านทุ่งมหา ตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว 12) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ อำเภอพะโต๊ะ 13) ศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามแนวพระราชดำริ อำเภอเมือง

นอกจากนี้องค์กรเครือข่ายฯ ยังมีการแสวงหาภาคีร่วม โดยเชื่อมโยงกับสมาชิกชุมชนย่อยฯ ในอนาคต ประกอบด้วย 1) บ้านโนทยาน อำเภอพะโต๊ะ 2) บ้านกลางตาง อำเภอพะโต๊ะ 3) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านพะงุ้น (บ้านบ้านวย) อำเภอสวี 4) กลุ่มอนุรักษ์คลองท่าทอง-คลองบางมุด อำเภอหลังสวน 5) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทอนอม อำเภอทุ่งตะโก 6) ศูนย์เรียนรู้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านลุงสานนท์ อำเภอทุ่งตะโก 7) ชุมชนบ้านเขาค่าย (บ้านพื้หมื่น) อำเภอทุ่งตะโก ทั้งนี้เป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายแบบพืดูแลน้อง อันหมายถึง การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนสมาชิกที่มีการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวไปแล้วระดับหนึ่ง และชุมชนที่เพิ่งดำเนินการ รวมทั้งเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดระนอง ประกอบด้วย บ้านถ้ำผึ้ง ตำบลต้นขน อำเภอพนม และบ้านลิเล็ด ตำบลลิเล็ด อำเภอพุนพิน ส่วนจังหวัดระนอง ประกอบด้วย บ้านม่วงกลาง ตำบลม่วงกลาง อำเภอกะเปอร์ และบ้านทะเลนอก ตำบลกำพวน อำเภอสุขสำราญ

ทั้งนี้การขับเคลื่อนเครือข่ายฯ เป็นการดำเนินงานภายใต้แผนพัฒนาเครือข่ายฯ ที่สมาชิกชุมชนเครือข่ายมีส่วนร่วม อันได้แก่ 1) แผนพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร 2) แผนการตลาดและประชาสัมพันธ์ 3) แผนพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรและบุคลากร 4) แผนการติดตามและประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยว ซึ่งทั้งนี้กรอบแผนดังกล่าวเครือข่ายพยายามผลักดันสู่ระดับนโยบายระดับจังหวัด และกลุ่มจังหวัด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเครือข่าย ในอนาคต นอกจากนี้ในนามเครือข่ายฯ สามารถผลักดันให้หน่วยงาน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานชุมพร สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร ส่งเสริมด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ คู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร “ชุมชนวิถีพอเพียงชุมพร” , “The Charming gulf of Siam มนต์เสน่ห์ภาคใต้ ฝั่งอ่าวไทย” , แผนที่ท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร “จากภูผา สู่มหานครที่ ชุมพร” และคู่มือท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ “หลากหลายเรื่องราวความผูกพันของ “วิถีชีวิต ผู้คน ท้องทะเล และผืนแผ่นดิน” เป็นต้น ทั้งนี้เป้าหมายของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร คือ การร่วมกันขับเคลื่อนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนระดับกลุ่มจังหวัด และระดับภูมิภาค ต่อไป (ดังภาพที่ 8)

ภาพที่ 8 สรุปผลการขับเคลื่อนเครื่องมือการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร

ข้อเสนอแนะ

1. หากพิจารณาจากผลการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ปรากฏตั้งแต่ระดับสูง-ต่ำ โดยแหล่งท่องเที่ยวที่ควรได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องตามศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ตามลำดับ เช่น ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านกำนันเควี๊ด และกลุ่มอนุรักษ์คลองท่าทอง-คลองบางมุด อำเภอหลังสวน ชุมชนบ้านโนไไร่ อำเภอสวี บ้านทุ่งหงส์ อำเภอเมือง ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทอนอม และชุมชนบ้านเขาค่าย อำเภอทุ่งตะโก บ้านกลางตาง อำเภอพะโต๊ะ เป็นต้น
2. โครงการการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง เป็นโครงการฯ ที่ชุมชนสมาชิกเครือข่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อการสร้างแรงจูงใจทางการท่องเที่ยวในรูปแบบที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ตามกิจกรรมหรือความชอบที่นักท่องเที่ยวสนใจ และตามระยะเวลาในการเดินทางของนักท่องเที่ยว ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านระบบสื่อต่างๆ เช่น แผ่นพับ คู่มือ เครือข่ายใยแมงมุม (internet) และการออกอากาศผ่านสื่อโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง เป็นต้น
3. ควรมีการเชื่อมโยงโครงการท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดใกล้เคียงให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ ชุมชนบ้านม่วงกลวง ชุมชนบ้านทะเลนอก และชุมชนคลองนาคา จังหวัดระนอง ชุมชนบ้านลิเล็ด และบ้านถ้ำผึ้ง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวและเป็นการขยายเครือข่ายฯ ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายฯ
4. ด้วยนโยบายภาครัฐในระดับจังหวัด และกลุ่มจังหวัดเอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายในระดับกลุ่มจังหวัด ขณะที่ปัจจุบันมีการรวมกลุ่มเครือข่ายของภาคประชาชนในจังหวัดเป้าหมายอย่างชัดเจน อันประกอบด้วย จังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดพัทลุง และจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนสมาชิก แกนนำเครือข่ายฯ ควรมีการทำงานเชิงรุกในการกระตุ้นให้ภาครัฐดำเนินการตามแผนพัฒนาเครือข่ายฯ ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อผลักดันกิจกรรมต่างๆ ของเครือข่ายฯ ศูนย์นโยบายภาครัฐระดับกลุ่มจังหวัด ระดับจังหวัดและระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในจังหวัด เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น
5. เพื่อเป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดชุมพร และกระตุ้นเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นให้มีการจ้างงาน สร้างรายได้ และส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบครบวงจรที่ยั่งยืนต่อไปนั้น องค์กรเครือข่ายฯ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดระบบ โครงการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่สะท้อนถึงศักยภาพและข้อจำกัดของแหล่งท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยวและความเป็นไปได้ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวงรอบ ภายในจังหวัดชุมพร

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. 2540. ภาพรวมของ “พัฒนาการขององค์กรชุมชน” น.11-59. ใน **องค์กรชุมชน : กลไกเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม**. พิมพ์ครั้งแรก 2540, สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.), กรุงเทพฯ, 219 น.
- จิตศักดิ์ พุฒจร. 2545. **ข้อเสนอแนะการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน**. เอกสารประกอบการบรรยายสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- จุฑาทิพย์ เจริญลาภ และ รุ่งทิพ ว่องปฏิการ. 2545. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, น.1-69. ใน พรพิมล นุ่นปาน, บรรณาธิการ. **การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว**. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ดร.ชนันท์ เอ็มพันธุ์. 2545. การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวโดยชุมชน, น. 78-140. ใน พรพิมล นุ่นปาน, บรรณาธิการ. **การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว**. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- _____. 2546. **เอกสารประกอบการสอน วิชาการจัดการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**. ภาควิชาอนุรักษวิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- นงลักษณ์ อยู่เย็นดี. 2544. แนวทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน, น. (3-1)-(3-21) ใน **การสัมมนาทางวิชาการ ครั้งที่ 1 ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (สาขาอุทยานและนันทนาการ)**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- นภวรรณ ฐานะกาญจน์. 2545. การติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์การจัดการพื้นที่อนุรักษ์. ใน **เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการจัดการพื้นที่อนุรักษ์**. ภาควิชาอนุรักษวิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- ประเวศ วะสี. 2536. **แนวคิดและยุทธศาสตร์สังคมสมานะภาพและวิชา**. สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, กรุงเทพฯ.
- พจนาน สวนศรี. 2546. **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, กรุงเทพฯ.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2549. **รายงานฉบับสุดท้าย สารสำคัญประกอบแผนแม่บทเพื่อพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวด้านการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดเชียงใหม่**. เสนอต่อ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.). คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.

ศูนย์วิจัยป่าไม้. 2538. โครงการการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ กรณีภาคใต้. เสนอต่อ
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2542. รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อ
กำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ. พิมพ์ครั้งที่ 2. ม.ป.ท., กรุงเทพฯ.

สินธุ์ สโรบล. 2546. การท่องเที่ยวโดยชุมชน: แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ. สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย, เชียงใหม่.

สุทธิศักดิ์ ไกรสรสุธาสินี. 2541. เกาะแดนเมื่อครั้งใบเรือสะบัดลม.

อุไรพรรณ ปรากฏมทรัพย์. 2544. ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์:
กรณีศึกษาชุมชนบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.

อุษาวดี พูลพิพัฒน์. 2544. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนใน
ประเทศไทย, ใน เอกสารสัมมนาทางวิชาการ ครั้งที่ 1 (สาขาอุทยานและนันทนาการ),
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อนุชาติ พวงสำลี และ อรทัย อาจอ่ำ. 2541. การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย. สำนัก
กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), กรุงเทพฯ.

อำนาจ รักษาพล. 2549. การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
โดยชุมชนเกาะยาวน้อย ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์ปริญญา
โท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

World Tourism Organization. 1997. **Guide for local authorities on development sustainable
tourism.** A Tourism and Environment Publication. World Tourism Organization

ภาคผนวก ก

คู่มือการศึกษา และประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดชุมพร

คู่มือการวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยว

(Tourism Site Analysis)

ระบบโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง

คำอธิบายคู่มือ

- คู่มือฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นบรรทัดฐานและกรอบการตัดสินใจในการวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภท ภายในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง
- คู่มือนี้ใช้ร่วมกับแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
(Evaluation of Nature-based Tourism Site Potential, ENTSP)

ตอนที่ 1: ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งและขอบเขตของแหล่งท่องเที่ยว

1. การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับขอบเขตและที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ให้เก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้
 - 1.1 ชื่อแหล่งท่องเที่ยว
 - 1.2 ที่ตั้งตามเขตการปกครองท้องถิ่น
 - 1.3 ที่ตั้งพิกัด
 - 1.4 การเข้าถึง : ประเภทและระยะทางของเส้นทางที่ไปสู่ฐานทรัพยากรท่องเที่ยวหลัก (เริ่มต้นบันทึกจากเส้นทางสายตรง หรือเส้นทางประเภทสุดท้าย ก่อนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว)

ประเภทเส้นทาง.....พาหนะ.....ระยะทาง.....เมตร/กม.

ประเภทเส้นทาง.....พาหนะ.....ระยะทาง.....เมตร/กม.

ประเภทเส้นทาง.....พาหนะ.....ระยะทาง.....เมตร/กม.
 - 1.5 แหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียง (รัศมี 10 กม.)
 - 1.6 หน่วยงานที่รับผิดชอบ
 - 1.7 ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรม
 - 1.8 ชุมชน/หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย (สอบถามจากเจ้าหน้าที่ หรือประชาชนในชุมชน)

ตอนที่ 2: ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

- 2.1 ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ให้เลือกหัวข้อที่ตรงมากที่สุด

☐ น้ำตก	☐ ป่าไม้
☐ หุบเขา	☐ ภูเขา / เนินเขา
☐ หน้าผา	☐ ถ้ำ
☐ ธรณีสัณฐาน	☐ ลำน้ำ

☐ แอ่งน้ำ / อ่างเก็บน้ำ / ทะเลสาบ	☐ บ่อน้ำร้อน
☐ โบราณสถาน / แหล่งโบราณวัตถุ	☐ เส้นทางศึกษารมชาติ
☐ ชุมชน/วัฒนธรรม	☐ เส้นทางเดินป่า
☐ พื้นที่พัฒนา / เขตบริการ	☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

2.2 ลักษณะเด่นของพื้นที่ / ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์

2.3 กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น.....(พิจารณาจากศักยภาพของพื้นที่/สอบถาม)

2.4 กิจกรรมการท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่มีในพื้นที่ (หากมีมากกว่า 1 ประเภท ให้ระบุลำดับ 1 2 3 หรือ อื่นๆ ในวงเล็บโดย 1 หมายถึง กิจกรรมที่ปรากฏมากที่สุด)

☐ ปิกนิก	☐ เที่ยวชมน้ำตก
☐ ชมทัศนียภาพ / ทิวทัศน์ธรรมชาติ	☐ เดินป่าระยะไกล (มากกว่า 10 กม. ใน 1 วัน)
☐ เดินศึกษารมชาติ	☐ ดูนก
☐ ถ่ายภาพธรรมชาติ / บันทึกเทปวีดีโอ / เทปเสียงธรรมชาติ	☐ พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ
☐ ศึกษา / เที่ยวถ้ำ	☐ ล่องเรือ/แพศึกษารมชาติ
☐ ล่องแพ	☐ ล่องเรือ/แพชมธรรมชาติ
☐ ศึกษาท้องฟ้า/ดาราศาสตร์	☐ ล่องแก่งแบบตื่นเต้นผจญภัย
☐ ส่องสัตว์	☐ เล่นน้ำตก / น้ำในแอ่ง หรือลำน้ำธรรมชาติ
☐ จักรยานตามเส้นทางธรรมชาติ	☐ ปีนเขา / ไต่เขา
☐ ตั้งค่ายพักแรม	☐ ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับทรัพยากรทางธรรมชาติ
☐ อื่นๆ โปรดระบุ	

2.5 ประเภทสิ่งอำนวยความสะดวกที่ปรากฏในแหล่งท่องเที่ยว (เลือกทุกประเภทที่มี)

☐ ถนนลาดยาง / ซิเมนต์ มีทางระบายน้ำ	☐ ถนนลาดยาง/ซิเมนต์ ไม่มีทางระบายน้ำ
☐ ถนนดิน	☐ ลานจอดรถ บดอัด/ลาดผิว มีทางระบายน้ำ
☐ ลานจอดรถ บดอัด / ลาดผิว ไม่มีทางระบายน้ำ	☐ ลานจอดรถ ไม่มีการบดอัด / ลาดผิว
☐ ทางเดินเท้าลาด / เสริมผิวทาง	☐ ทางเดินเท้าไม่ลาด / ไม่เสริมผิวทาง
☐ ทางเดินยกระดับ (board walk)	☐ รั้ว / ราวเกาะ
☐ สะพาน	☐ ทำจอดเรือ / แพ
☐ ม้านั่ง / เก้าอี้	☐ ชุ่มดอกเห็ด
☐ ศาลาชมวิว	☐ ไฟส่องสว่าง
☐ ระบบน้ำใช้	☐ ถังขยะ
☐ ระบบกำจัดขยะ	☐ ระบบบำบัดน้ำเสีย
☐ ห้องสุขา	☐ ห้องอาบน้ำ
☐ สำนักงาน	☐ อาคารสนับสนุน เช่น โรงเก็บพัสดุ
☐ ป้อมยาม	☐ ป้ายให้ข้อมูล / บอกทิศทาง

3.1.3 โอกาสในการพบเห็นสัตว์ป่า (พิจารณาจากการสำรวจในพื้นที่ ควบคู่กับการสอบถามเจ้าหน้าที่ (Ecotourism)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	มีโอกาสนในการพบเห็นสัตว์ป่าหรือร่องรอยของสัตว์ป่า นก ผีเสื้อและแมลง ไม่เกิน 10 ชนิด
2	มีโอกาสนในการพบเห็นสัตว์ป่าและร่องรอยของสัตว์ป่าขนาดเล็ก นก ผีเสื้อและแมลง หรือสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์ ไม่เกิน 20 ชนิด
3	มีโอกาสนในการพบเห็นสัตว์ป่าและร่องรอยของสัตว์ป่าทั้งขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ สัตว์ป่าหายาก นก ผีเสื้อและแมลง หรือสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์ ตั้งแต่ 20 ชนิด ขึ้นไป

3.1.4 ทัศนียภาพและสภาพภูมิทัศน์ของทรัพยากรท่องเที่ยว

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	สภาพภูมิทัศน์แบบธรรมชาติ ไม่มีความโดดเด่น หรือขาดความงามตามธรรมชาติ
2	สภาพภูมิทัศน์ค่อนข้างสวยงาม แต่ไม่โดดเด่นมากนัก สามารถทำให้เกิดความประทับใจ สบายตาพอควร
3	องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมโดดเด่นสวยงามเป็นพิเศษ ทัศนียภาพก่อให้เกิด ความประทับใจเป็นอย่างยิ่ง

3.1.5 รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับสภาพพื้นที่

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	รูปแบบกิจกรรมไม่เหมาะสมและมีความขัดแย้งกับสภาพพื้นที่อย่างสิ้นเชิง
2	รูปแบบกิจกรรมส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ แต่ยังคงปรากฏกิจกรรมบางประเภทที่เกิดความขัดแย้งระหว่างกิจกรรม
3	รูปแบบกิจกรรมมีความสัมพันธ์ และเหมาะสมกับพื้นที่ รวมทั้งมีความเชื่อมโยงและสนับสนุนกัน

3.1.6 ความหลากหลายของกิจกรรม (Nature Tourism / Ecotourism)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	พื้นที่ที่มีศักยภาพต่ำ สามารถประกอบกิจกรรมได้ไม่เกิน 1 ประเภท
2	พื้นที่ที่มีศักยภาพปานกลาง เอื้อโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกประกอบกิจกรรมได้ 2 – 3 ประเภท
3	พื้นที่ที่มีศักยภาพสูง เอื้อโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกประกอบกิจกรรมได้ตั้งแต่ 4 ประเภทขึ้นไป

3.1.7 สภาพภูมิอากาศเหมาะสมกับพื้นที่

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	อากาศถ่ายเทไม่สะดวก รู้สึกอึดอัดขณะประกอบกิจกรรม
2	อากาศถ่ายเทในบางช่วงเวลา จากกระแสลมพัด แต่ยังคงรู้สึกอึดอัดขณะประกอบกิจกรรม
3	อากาศถ่ายเทได้ดี และรู้สึกเย็นสบายขณะประกอบกิจกรรม

3.1.8 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Nature Tourism)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	มีทางเข้า – ออก แต่มีความยากลำบาก ผิวถนนขรุขระ เป็นหลุมเป็นบ่อ <u>ไม่สามารถใช้ได้ทุกฤดูกาล</u> <u>ไม่มี</u> ป้ายบอกทางที่ชัดเจน <u>ไม่มี</u> บริการ รถ/เรือสาธารณะ
2	มีทางเข้า – ออก แต่มีความสะดวกปานกลาง ผิวถนนขรุขระ เป็นหลุมเป็นบ่อ แต่สามารถใช้ได้ทุกฤดูกาล มีป้ายบอกทางเป็นบางช่วงและมีบริการรถ/เรือสาธารณะ ในบางเวลาเท่านั้น
3	มีทางเข้า – ออก สะดวกสบายมาก สามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ผิวถนนคอนกรีตหรือลาดยาง สามารถใช้ได้ทุกฤดูกาล มีป้ายบอกทางชัดเจนตลอดทาง มีบริการรถ/เรือ สาธารณะประจำโดยมีเวลาเข้า-ออกแน่นอน

3.1.9 การได้พึ่งพาตนเอง (Adventure Tourism)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	การพึ่งพาตนเองในการประกอบกิจกรรม <u>น้อย</u> เนื่องจากมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่จำเป็น
2	มีการพึ่งพาตนเองในการประกอบกิจกรรม <u>ปานกลาง</u> สิ่งอำนวยความสะดวกมีเพียงเพื่อป้องกันผลกระทบ ต่อพื้นที่ และป้องกันอันตรายสำหรับนักท่องเที่ยว
3	มีการพึ่งพาตนเองในการประกอบกิจกรรม <u>สูง</u> และต้องใช้ทักษะความชำนาญในการประกอบกิจกรรมเฉพาะตัว

3.1.10 โอกาสในการได้รับประสบการณ์ตื่นเต้นและ ทำท่าย (Adventure Tourism)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ทรัพยากรเอื้อให้การประกอบกิจกรรมมีความน่าตื่นเต้นและทำท่าย <u>ต่ำ</u>
2	ทรัพยากรเอื้อให้การประกอบกิจกรรมมีความน่าตื่นเต้นและทำท่าย <u>ปานกลาง</u>
3	ทรัพยากรเอื้อให้การประกอบกิจกรรมมีความน่าตื่นเต้นและทำท่าย <u>สูง</u>

3.2 ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และการสื่อความหมาย

3.2.1 ความกลมกลืนของสิ่งอำนวยความสะดวก

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	สิ่งอำนวยความสะดวกหรือ สิ่งก่อสร้างไม่เหมาะสมและมีภาพลักษณ์ที่ขัดแย้งกับสภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสิ้นเชิง
2	สิ่งอำนวยความสะดวกหรือ สิ่งก่อสร้าง มีความเหมาะสม และได้รับการออกแบบให้กลมกลืนกับ สภาพแวดล้อม แต่ยังไม่สามารถส่งเสริมคุณค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยวได้
3	มีการวางแผนการจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม ได้รับการออกแบบให้กลมกลืนกับ สิ่งแวดล้อม สามารถสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ทางธรรมชาติ หรือของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.2.2 ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวก (Nature Tourism/Adventure Tourism)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ไม่มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยว
2	มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานไว้รองรับตามความจำเป็น และไม่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว
3	มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวครบทุกประเภท

3.2.3 คุณภาพสิ่งอำนวยความสะดวกด้านประโยชน์ใช้สอย

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	สิ่งอำนวยความสะดวกส่วนใหญ่ไม่มีคุณภาพ ขาดการบำรุงรักษา
2	สิ่งอำนวยความสะดวกส่วนใหญ่มีคุณภาพ แต่ไม่สามารถรองรับการใช้ประโยชน์ได้ทั้งหมด
3	สิ่งอำนวยความสะดวกมีคุณภาพ สามารถรองรับกิจกรรมการใช้ประโยชน์ได้ครบทุกประเภทที่มี

3.2.4 การจัดการด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ไม่มีมาตรการในการควบคุมดูแลรักษาความปลอดภัย และไม่สามารถให้ความรู้สึกถึงความปลอดภัยและความมั่นใจในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว
2	มีเจ้าหน้าที่คอยดูแล หรือมีการติดตั้งป้ายและสัญญาณเตือนภัยในบริเวณที่มีโอกาสเกิดอันตรายแต่ไม่ทั่วถึง และไม่สามารถให้ความรู้สึกถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร
3	มีการจัดการด้านความปลอดภัย มีการจัดแผนงานและอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่มีความพร้อม ได้รับการอบรมด้านความปลอดภัยมาเป็นอย่างดี เพื่อรองรับหรือแก้ไขสถานการณ์ในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน มีการลงทะเบียนประวัตินักท่องเที่ยว มีการติดตั้งป้ายเตือนภัย แนะนำและประชาสัมพันธ์ด้านความปลอดภัยอย่างเหมาะสม เพียงพอ สามารถสร้างความรู้สึกปลอดภัย และมั่นใจในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

3.2.5 คุณภาพในการให้บริการ

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ไม่มีการให้บริการและอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว หรือไม่สามารถสร้างความรู้สึกที่ดีต่อการได้มาเยือน
2	มีการให้บริการแต่ขาดการจัดการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละส่วนงาน การประสานงานด้านต่างๆ ไม่สะดวกเท่าที่ควร
3	มีการจัดการด้านการบริการนักท่องเที่ยวไว้เป็นอย่างดี การประสานงานสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว มีการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารและการบริการพื้นฐานที่จำเป็น สามารถสร้างความรู้สึกที่ดีและประทับใจในการเข้ามาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนี้

3.2.6 รูปแบบ เนื้อหา ความรู้และวิธีการสื่อความหมาย (Ecotourism)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ไม่มีจัดการด้านสื่อความหมาย เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยว ในการศึกษาเรียนรู้ ขณะที่พื้นที่ที่มีความเหมาะสมและมีศักยภาพเพียงพอในการประกอบกิจกรรม
2	มีการจัดการสื่อความหมายอยู่บ้าง ทั้งประเภทการสื่อความหมายโดยใช้คนและไม่ใช้คนหรือแบบผสมผสาน แต่ขาดความน่าสนใจ เพราะการออกแบบและจัดทำ ขาดความประณีต หรือไม่หลากหลาย
3	มีการจัดการด้านการสื่อความหมาย ซึ่งถูกออกแบบและจัดทำขึ้นอย่างประณีต มีการศึกษาและจัดทำโปรแกรมการสื่อความหมายที่หลากหลายทั้งประเภทการสื่อความหมายโดยใช้คนและไม่ใช้คนหรือแบบผสมผสาน ส่งผลให้นักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์และความเพลิดเพลินจากการท่องเที่ยว

3.3 ด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม

3.3.1 การจัดแบ่งเขตพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยว (Zoning)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ไม่มีรูปแบบการจัดแบ่งเขตพื้นที่
2	การจัดแบ่งเขตพื้นที่การจัดการยังไม่ชัดเจน พื้นที่ถูกแบ่งออกเป็นเขตต่างๆ อย่างหยابๆ ไม่สามารถควบคุมกิจกรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับเขตที่จำแนกได้
3	มีการจัดแบ่งเขตพื้นที่การจัดการอย่างชัดเจน ตามรูปแบบความสำคัญของระบบนิเวศและกิจกรรม สามารถควบคุมพื้นที่และการใช้ประโยชน์ ไม่ให้เกิดผลกระทบ หรือเกิดผลกระทบขึ้นน้อยที่สุดต่อทรัพยากรในพื้นที่

3.3.2 การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรม (CC)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ไม่มีมาตรการในการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสม สัมพันธ์กับขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก
2	มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสม สัมพันธ์กับขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก แต่ยังขาดมาตรการในการควบคุมที่เข้มงวด
3	มีมาตรการในการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเหมาะสมและสัมพันธ์กับขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกและมีมาตรการในการควบคุมที่เข้มงวดและจริงจัง

3.3.3 มาตรการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ไม่มีมาตรการ ในการดูแลเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และสังคมในแหล่งท่องเที่ยว
2	มีมาตรการ ในการดูแลเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และสังคมในแหล่งท่องเที่ยว <u>น้อย</u> หรือมีเพียงการติดตั้งป้ายแนะนำ ข้อควรปฏิบัติ และระเบียบข้อบังคับ แต่ไม่มีการดำเนินการอย่างจริงจัง

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
3	มีการตรวจสอบทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ จัดทำรายการและมีการศึกษาประเมินผลกระทบจากกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรธรรมชาติและสังคม ตลอดจนมีการกำหนดมาตรการในการป้องกันรักษาทรัพยากรอย่างเหมาะสม มีการติดตั้งป้ายแนะนำ และประชาสัมพันธ์ถึงข้อควรปฏิบัติ และระเบียบข้อบังคับภายในพื้นที่อย่างจริงจัง

3.3.4 การจัดการขยะและของเสีย

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ไม่มีอุปกรณ์รองรับขยะ ปล่อยให้นักท่องเที่ยวทิ้งขยะโดยไม่มีเจ้าหน้าที่ดูแลและป้ายเตือน
2	มีอุปกรณ์รองรับขยะและของเสีย แต่ไม่เพียงพอกับปริมาณขยะและของเสียที่เกิดขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยว
3	มีอุปกรณ์รองรับขยะและของเสีย เพียงพอและเหมาะสม การออกแบบภาชนะกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีระบบเก็บแยกชนิดขยะหรือมีการนำกลับมาใช้ใหม่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

3.4 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

3.4.1 โอกาสในการเข้าร่วมดำเนินการและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว (Ecotourism)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	คนในชุมชน <u>ไม่มี</u> โอกาสได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ แสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจ ในการร่วมพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งที่การบริหารจัดการสามารถรองรับกิจกรรมด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนได้
2	คนในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นตัวแทนของชุมชน เข้าร่วมในคณะกรรมการ หรือการประชุมรับฟังความคิดเห็น เพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็น ความต้องการของชุมชนในโครงการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน
3	มีการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยว ร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน เป็นการมีส่วนร่วมที่ชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจ ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ของชุมชนและสังคมโดยรวม

3.4.2 การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ (Ecotourism)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ประชาชนในท้องถิ่น <u>ไม่มี</u> ส่วนได้รับผลประโยชน์ หรือได้รับในระดับต่ำ และยังไม่เคยเปรียบองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องจากการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่
2	ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนได้รับผลประโยชน์ <u>บ้าง</u> จากการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน ในการหารายได้จากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
3	การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และสาธารณูปโภคที่สร้างขึ้น เป็นการเอื้อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่ ในการทำงานหรือหารายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ภายใต้กฎระเบียบและกติกาด

ภาคผนวก ข

ภาพการจัดประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร

การประชุมเครือข่ายฯ ณ ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี ระหว่างวันที่ 26-27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553

การประชุมเครือข่ายฯ ณ ชุมชนบ้านโนไร่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี จังหวัดชุมพร วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2554

การประชุมเครือข่ายฯ ณ ชุมชนเกาะพิทักษ์ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน ระหว่างวันที่ 19-20 เมษายน พ.ศ. 2554

การประชุมเครือข่ายฯ ณ ศูนย์การเรียนรู้ ระดับอำเภอบ้านทอนอม อ. พังตะโก ระหว่าง วันที่ 23-24 สิงหาคม พ.ศ. 2554

การประชุมเครือข่ายฯ ณ โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ฯ ต.บางลึก อ. เมือง ระหว่าง วันที่ 23-25 กันยายน พ.ศ. 2554

ภาคผนวก ค

รายงานการประชุม

1. วันที่ 26-27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ณ ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี
2. วันที่ 1 มีนาคม 2554 ณ ชุมชนบ้านโนไร่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี
3. วันที่ 19-20 เมษายน พ.ศ. 2554 ณ ชุมชนเกาะพิทักษ์ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน
4. วันที่ 23-24 สิงหาคม พ.ศ. 2554 ณ ชุมชนบ้านทอนอม ภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ อำเภอทุ่งตะโก

รายงานการประชุม

เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ครั้งที่ 4/ 2553

ระหว่างวันที่ 26-27 พฤศจิกายน 2553

ณ ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่ ตำบลค่านสวี อำเภอสวี จังหวัดชุมพร

เปิดประชุม เวลา 09.00 น.

ระเบียบวาระที่ 1 เรื่องที่แจ้งให้ที่ประชุมทราบ

1.1 การต้อนรับผู้เข้าร่วมการประชุม และชี้แจงรายละเอียดการประชุม

นายพิทักษ์ ชเนศถาวรกุล รองประธานเครือข่ายฯ กล่าวต้อนรับ และแจ้งให้สมาชิกทุกท่านแนะนำตัว จากนั้นจึงทบทวนความเป็นมาของเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ดังนี้ ประมาณสี่ปีที่ผ่านมา ได้มีการขับเคลื่อนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบงานวิจัย โดยอาจารย์จิตตศักดิ์ พุฒจร (อาจารย์ป้อ) ในกระบวนการวิจัยดังกล่าว มีแนวคิดในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของชุมชนที่มีการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวในลักษณะเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตั้งแต่ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระดับศักยภาพเป็นองค์กรเครือข่ายฯ ที่สามารถผลักดันการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่ระดับนโยบายระดับประเทศ เมื่อมีการดำเนินการมาระยะเวลาหนึ่ง จึงมีการจัดประชุมเครือข่ายฯ ระดับประเทศ ณ บางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง ปรากฏว่าในการประชุมครั้งนั้น เครือข่ายภาคได้มีการรวมตัวได้ในระดับหนึ่ง พร้อมจะจัดตั้งโครงสร้างองค์กรเครือข่ายฯ ขึ้นมาอย่างชัดเจน แต่ในขณะเดียวกัน ภาคอื่นๆมีความคิดเห็นว่ายังไม่พร้อมที่จะดำเนินการภายใต้องค์กรเครือข่ายฯ ทำให้ไม่สามารถเกิดองค์กรเครือข่ายฯ ระดับประเทศได้

ดังนั้น ภาคใต้จึงต้องกลับมาทบทวนแนวคิดดังกล่าวอีกครั้ง โดยเฉพาะจังหวัดชุมพร มีการหารือเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายฯ ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน อีกทั้งยังขาดงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมการประชุม เป็นเหตุให้ต้องของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ทำให้ไม่มีความแน่นอน และสม่ำเสมอ ส่วนใหญ่จึงใช้วิธีการพึ่งตนเอง เพื่อจัดให้มีการประชุมเกิดขึ้นอีกหลายครั้ง ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการเครือข่ายธุรกิจชุมชน “ด้านการเกษตร ,ผลิตภัณฑ์ OTOP , Home stay และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” วันพฤหัสบดี ที่ 31 มกราคม 2551 ณ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทอนอม โดยมีคณะกรรมการเครือข่ายธุรกิจชุมชน เป็นคณะทำงานหลัก ประกอบด้วย องค์กรภาคประชาชน (ตัวแทนอำเภอ) หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา โดยมีการจัดทำแผนเชื่อมโยงเครือข่ายฯ แต่ละอำเภอ ประกอบด้วย 1) อำเภอปะทิว : ชุมพรคาบาน่า , โฮมสเตย์บ้านปากคลอง , ผลิตภัณฑ์ OTOP กลุ่มแม่บ้านปากคลอง และธนาคารต้นไม้สาขาทุ่งเรื้อ และชุมพรคาบาน่า 2) อำเภอเมืองชุมพร : ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทุ่งหงส์ โรงเรียนเกษตรอินทรีย์บ้านทุ่งหงษ์ , ธนาคารต้นไม้สาขาทุ่งหงส์ นาชะอังและสาขาวังใหม่ 3) อำเภอ

สวี : โรงเรียนเกษตรอินทรีย์บ้านไทรล่ำ โรงเรียนเกษตรอินทรีย์บ้านเขาสวนทุเรียน , ธนาคารต้นไม้ สาขาพะงัน เขาล้าน เขาค่าย และสาขาเขาทะลุ , ผลิตภัณฑ์ OTOP กาแฟเขาทะลุ ผ้าไหมภูเขาทองและกล้วยเล็บมือนาง 4) อำเภอละแม : สถาบันการเงินชุมชนบ้านนาจันทิว ชุมชมท่องเที่ยวเชิงนิเวศล่องแก่งละแม ชมมรดกเรือใบโบราณละแม , ธนาคารต้นไม้สำนักงานใหญ่และสาขาสะพาน , ผลิตภัณฑ์ OTOP กล้วยหอมทองอินทรีย์ และผ้าบาติกบ้านนาจันทิว 5) อำเภอทุ่งตะโก : ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทอนอม , ธนาคารต้นไม้สาขาทอนอม เนินทองและสาขาสามแยกจำปา , ผลิตภัณฑ์ OTOP กลุ่มแม่บ้านแปรรูปอาหารทะเล กลุ่มเลี้ยงผึ้ง และกลุ่มแม่บ้านแหลมยางนา 6) อำเภอหลังสวน : ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านบากแดง , โฮมสเตย์เกาะพิทักษ์ , ธนาคารต้นไม้สาขาบากแดง ในหมู่บ้านควน พ้อแดง ท้องครก บางมันและสาขาห้วยน้ำลอด , ผลิตภัณฑ์ OTOP กลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลไม้ เครื่องปั้นดินเผาบ้านบากแดง 7) อำเภอท่าแซะ : ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหาดไโน , ธนาคารต้นไม้สาขาเหมืองทอง ท่าข้าม ห้วยทรายขาวและสาขาปรับเรือ , ผลิตภัณฑ์ OTOP กล้วยฉาบเล็บมือนาง และกาแฟโบราณ 8) อำเภอพะโต๊ะ : ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านต่อตั้ง บ้านประสานมิตร หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ บ้านกลางตาง , โฮมสเตย์บ้านคลองเรือ โฮมสเตย์บ้านต่อตั้ง , ชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพะโต๊ะ , ธนาคารต้นไม้สาขาคลองเรือ สะพานสองต้นน้ำ ในจอก ประสานมิตร พังหา สาขากลางตาง เป็นต้น ถือเป็นจุดเริ่มต้นในการขับเคลื่อนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร อย่างเป็นรูปธรรม

1.2 นำเสนอการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่องเที่ยวใหญ่ อำเภอสวี จังหวัดชุมพร

นายวัชริน แสวงการ ตัวแทนชุมชนแจ้งว่า ชุมชนบ้านท่องเที่ยวใหญ่ เป็นบ้านพัก(Homestay) ที่ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ มีการบริหารจัดการโดยเน้นการทำงานเพื่อการอนุรักษ์ โดยเฉพาะทรัพยากรสัตว์น้ำ เพื่อการประมง มีการรวมกลุ่มในการจัดการทรัพยากรน้ำจืดได้ไปนำเสนอระดับประเทศ ส่วนการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการบริหารจัดการผ่านคณะกรรมการ มีกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยเน้นการเชื่อมชมความอุดมสมบูรณ์และความสวยงามของทรัพยากรธรรมชาติ และวิถีชีวิตชาวบ้าน เช่น การประกอบกิจกรรมดำน้ำดูปะการัง ชมทัศนียภาพ ปลูกป่าชายเลน กิจกรรมดูผีเสื้อ กิจกรรมดูม้าน้ำ บ่อน้ำโบราณ กิจกรรมตกหมึก และวางอวน โดยไม่เน้นความสบายของบ้านพักมากนัก โฮมสเตย์บ้านท่องเที่ยวใหญ่มีการจัดตั้งเมื่อประมาณ 3-4 ปีที่แล้ว เริ่มจากชาวบ้าน ต่อมาได้รับการสนับสนุน จากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

นายอำพล ธานีครุฑ (ผอ.หรั่ง) ประธานเครือข่ายฯ กล่าวว่า การรวมกลุ่มเป็นสิ่งที่ดี เป็นการหนุนเสริมซึ่งกันและกัน ซึ่งตอนนี้ตนทำงานให้แม่ทัพภาคสี่ ทำให้ไม่ค่อยมีเวลามากนัก การขับเคลื่อนเครือข่ายของพวกเราในระดับภาค มีปัญหาอยู่ที่การคุยกันคนละเรื่อง โดยเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีความแตกต่างระหว่างกลุ่มค่อนข้างเยอะ เนื่องจากมีทุกภาคส่วนเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มรีสอร์ท ร้านอาหาร และชุมชน ดังนั้นทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจึงมีความแตกต่างกัน ทำให้

ยากต่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างชัดเจน หากมองย้อนกลับมาที่จังหวัดชุมพร จึงอยากให้มีการจัดเครือข่ายที่เป็นกรณีตัวอย่าง ที่ผ่านมา ได้พูดคุยกับอาจารย์ปอ มีประเด็นสำคัญเรื่องการท่องเที่ยวบนเกาะพิทักษ์ว่าควรให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ ให้คุณค่าด้วยการให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และสิ่งที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน คืออย่าเอาเงินเป็นที่ตั้ง ดึงศักยภาพของธรรมชาติที่มีในชุมชนออกมานำเสนอให้ได้ นอกจากนี้อุปสรรคในการขับเคลื่อนเครือข่ายฯ จังหวัดชุมพร ส่วนหนึ่งมาจากเรื่องงบประมาณสนับสนุน ซึ่ง ปัจจุบันทุกภาคส่วนยังแยกกันอยู่ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาจุดร่วมระหว่างหน่วยงานและชุมชน

นายพิทักษ์ ธเนศถาวรกุล แจ้งว่าการจัดประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการรวมตัวเป็นองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อร่วมกันกำหนดแผนให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยดำเนินการภายใต้ความร่วมมือระหว่างสมาชิกองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร (กทท.คชช.ชพ) ซึ่งเป็นเครือข่ายหนึ่งที่ซ้อนอยู่ร่วมกับเครือข่ายกสิกรรมธรรมชาติ และเครือข่ายธนาคารต้นไม้ โดยเป็นการขับเคลื่อนขององค์กรภาคประชาชนภายใต้ชื่อ “เครือข่ายจากภูผา สู่มหานที”

1.3 รายงานผลการประชุมเครือข่ายฯ ครั้งที่ 1- 3

อาจารย์อำนาจ รักษาพล มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร เลขานุการเครือข่ายฯ เสริมในส่วนการประชุมเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ผ่านมา ได้มีการประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพรครั้งที่ 1/2552 เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2552 ณ หน่วยจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ อำเภอบางสะพานบุรี ซึ่งจากการแลกเปลี่ยนของสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่วนใหญ่เล็งเห็นความสำคัญของการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวฯ ของจังหวัดชุมพร ในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนสมาชิก และเห็นควรให้มีการจัดตั้งเป็นองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ชื่อย่อว่า กทท.คชช.ชพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประสานความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกเครือข่าย รวมทั้งเป็นการร่วมกันสร้างภูมิคุ้มกันด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนแก่สมาชิกทุกชุมชนภายในเครือข่าย และขยายแนวคิดดังกล่าวสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ต่อไป โดยโครงสร้างองค์กรประกอบด้วยภาคส่วนต่างๆ ได้แก่

1) ภาคประชาชน ได้แก่ นายอำพล ธานีครุฑ : ประธานเครือข่ายฯ นายพิทักษ์ ธเนศถาวรกุล และนายชัยรัตน์ แวนแก้ว : รองประธานเครือข่ายฯ , น.ส.วันลี ชื่นเกาะสมุย : เภรัณยูภิก และตัวแทนชุมชนระดับอำเภอ)

2) ภาครัฐ (ที่ปรึกษา : สำนักพัฒนาการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร , หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ , การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น พลตรีกลชัย สุวรรณบูรณ์ นายวิชัย สมรูป ว่าที่ร้อยตรีไสว แสงสว่าง เป็นต้น)

3) สถาบันการศึกษา ซึ่งมีมหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร เป็นเลขานุการเครือข่ายฯ โดยสาระสำคัญในการประชุมครั้งที่ 1 เป็นการร่วมกันกำหนดกรอบแผนงาน ได้แก่ แผนการประชุม แผนการประชาสัมพันธ์ แผนพัฒนาองค์กรและบุคลากร แผนการติดตามและประเมินผล แผนนโยบายและงบประมาณ และแผนสำรวจและค้นหาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

การประชุมครั้งที่ 2/2552 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 23-24 มิถุนายน 2552 ณ ชุมชนเกาะพิทักษ์ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน เป็นการร่วมหารือเพื่อหนุนเสริมศักยภาพขององค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ให้เป็นไปตามกรอบแผนงาน ประกอบด้วย 1) แผนการประชุม : ให้มีการจัดประชุมสมาชิกเครือข่าย ในทุก ๆ 3 เดือน แบบการประชุมสัญจร เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนสมาชิกเครือข่าย และร่วมกันวิภาครูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนเจ้าภาพ โดยถือว่า เวทีประชุมที่อำเภอพะโต๊ะ เป็นการประชุมครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2552 และจะจัดให้มีการประชุมครั้งที่ 3 ที่บ้านทุ่งมหา ตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว และครั้งที่ 4 คือบ้านท้องตม ตำบลด่านสวี อำเภอสวี เป็นลำดับต่อไป ในการประชุมครั้งนั้น สมาชิกเห็นร่วมกันว่าการจัดประชุมไม่ว่าจะระดับใด ควรมีการจัดในพื้นที่ชุมชน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิก และควรมีการประชุมครั้งใหญ่ 1 ครั้งต่อปี โดยรูปแบบงานเป็นมหกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) แผนการประชาสัมพันธ์ : การพัฒนาสื่อประเภทต่างๆ ที่สอดคล้องกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและความต้องการของสมาชิกเครือข่าย เช่น จัดทำทำเนียบแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาเว็บไซต์เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน การทำปฏิทินและคู่มือการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร การจัดทำโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนด้วยช่องทางต่างๆ การกระจายนักท่องเที่ยวไปยังชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ เป็นต้น 3) แผนพัฒนาองค์กรและบุคลากร : การฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาคีสมาชิก และส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่เครือข่าย “จากภูผาสู่มหานคร” และการร่างมาตรการการลงโทษสมาชิกเครือข่ายฯ เพื่อควบคุมมาตรฐานการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4) แผนการติดตามและประเมินผล : การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของสมาชิกเครือข่ายฯ เพื่อทราบปัญหาและร่วมกันแก้ไข 5) แผนนโยบาย และงบประมาณ : การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและงบประมาณขององค์กรฯ โดยการส่งเสริมให้ภาครัฐมีการจัดประชุมสัมมนาภายในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลักดันนโยบายและแผนจังหวัดให้มีการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมทั้งเสนอที่ตั้งศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ณ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามศาสตร์ โครงการพระราชดำริ โครงการแก้มลิงหนองใหญ่ตามพระราชดำริ และส่งเสริมศูนย์เรียนรู้และธนาคารต้นไม้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน 6) แผนสำรวจและค้นหาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน : การบูรณาการความรู้ด้านวิชาการในการสำรวจและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งเชื่อมโยงกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยพัฒนาเป็นโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร

การประชุมครั้งที่ 3/2553 เมื่อวันที่ 21-22 พฤษภาคม 2553 ณ บ้านทุ่งมหา ตำบลปากคลอง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดชุมพร โดยสาระสำคัญกล่าวถึงการหาเจ้าภาพหรือผู้รับผิดชอบในการร่วมกันขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องตามแผนที่กำหนด และกำหนดสมาชิกชุมชนแกนนำเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร โดยมีชุมชนสมาชิกประกอบด้วย 1) บ้านคลองเรือ ตำบลปากทรง อำเภอพะโต๊ะ 2) ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอพะโต๊ะ 3) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านกำนันเควีร์ อำเภอหลังสวน 4) ชุมชนทุ่งหงส์ อำเภอเมือง 5) ศูนย์เรียนรู้วิถีกรรมธรรมชาติบ้านลุงนิล อำเภอทุ่งตะโก 6) ชมรมรักษ์เรือใบโบราณละแม อำเภอละแม 7) บ้านโนไไร่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี 8) บ้านท้องตมใหญ่ อำเภอสวี 9) บ้านเกาะพิทักษ์ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน 10) ชมพรคาบาน่า รีสอร์ท อำเภอปะทิว 11) บ้านทุ่งมหา ตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว 12) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ อำเภอพะโต๊ะ 13) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามศาสตร์พระราชา โครงการพระราชดำริโครงการแก้มลิงหนองใหญ่ตามพระราชดำริ อำเภอเมือง

และจากการจัดประชุมระดับโซนของพื้นที่จังหวัดชุมพรและระนอง ภายใต้โครงการการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคใต้ สนับสนุนงบประมาณโดย สกว. วันพุธที่ 31 เดือน มีนาคม 2553 ณ โครงการพัฒนาพื้นที่โครงการแก้มลิงหนองใหญ่ตามพระราชดำริ จังหวัดชุมพร โดยการจัดประชุมดังกล่าวเป็นการต่อยอดการเชื่อมโยงระหว่างชุมชนสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร (กทท.คชช.ชพ.) และขยายผลสู่การเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในจังหวัดระนอง ได้แก่ ชุมชนบ้านทะเลนอก ตำบลกำพวน อำเภอสุขสำราญ และชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศม่วงกลวง ตำบลม่วงกลวง อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง หรือชุมชนอื่นที่มีความสนใจในการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย

1.4 แจ้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน

อาจารย์อำนาจ รักษาพล แจ้งว่ามีงบประมาณจาก สกว. มาสนับสนุนส่วนหนึ่งผ่านรูปแบบการดำเนินงานวิจัย เป็นเงินสองแสนห้าหมื่นบาท (ซึ่งแจ้งตามเอกสารแนบ) เพื่อช่วยหนุนเสริมการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายใต้หัวข้อ ระบบโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะช่วยสร้างการเชื่อมโยงและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนภายในจังหวัดชุมพรและจังหวัดใกล้เคียง เพื่อผลักดันให้เกิดการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับจังหวัดหรือในระดับกลุ่มจังหวัดภาคใต้ นโยบายและแผนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งผลที่องค์กรเครือข่ายได้รับฯ ได้แก่

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำแหน่งที่ตั้ง และโครงข่ายการคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ในลักษณะเส้นทางแบบวงรอบ ภายในจังหวัดชุมพร และเชื่อมโยงสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในจังหวัดใกล้เคียง

2. เกิดองค์ความรู้เรื่อง “ระบบโครงข่ายแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน” ที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทในจังหวัดชุมพร และพื้นที่ใกล้เคียง

3. สมาชิกองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ได้รับการหนุนเสริมด้านวิชาการ

4. เกิดการเชื่อมโยงและพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในจังหวัดชุมพร โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสมาชิก

5. เกิดการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร รูปแบบต่างๆ

6. เกิดการผลักดันให้เกิดการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดหรือในระดับกลุ่มจังหวัด

นายพิทักษ์ฯ เสริมว่า ที่ผ่านมาเราไม่มีเจ้าภาพสนับสนุนงบประมาณ งานวิจัยชิ้นนี้ จะทำให้มีเจ้าภาพในการดำเนินงานขับเคลื่อนเครือข่ายโดยผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่เป็นตัวแทนจากชุมชนสมาชิก

มติที่ประชุม ที่ประชุมรับทราบ

ระเบียบวาระที่ 2: รับรองรายงานการประชุมครั้งที่ 3

ที่ประชุมรับรองการประชุมครั้งที่ 3 โดยแจ้งรายชื่อผู้รับผิดชอบภาระงานตามกรอบแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้

มติที่ประชุม ที่ประชุมรับรองรายงานการประชุม

ระเบียบวาระที่ 3 เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

3.1 ร่วมวางแผน และติดตามผลการดำเนินงาน เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ติดตามรายงานความก้าวหน้าแผนการดำเนินงานจากการประชุมครั้งที่ 3

1) การจัดทำแผนงานประชาสัมพันธ์ โดย อาจารย์ชลรงค์ ทองสง จัดทำต้นฉบับการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ แผ่นป้ายไวนิล จำนวน 3 ชุด โดยเก็บไว้ที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร จำนวน 1 ชุด สำหรับชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ จำนวน 13 ชุมชนในเบื้องต้น จำนวน 1 ชุด และสำหรับนำเสนอภายในโครงการแก้มลิงหนองใหญ่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้งนี้ พบว่าขาดชุมชนบ้านปากคลอง ชุมชนบ้านโนนหยาน และชุมชนบ้านทอนอม

2) การจัดทำเว็บไซต์ชุมชน ที่รับผิดชอบโดย นายวัชรินทร์ แสงการ และนายปัญญา พักฉินทร์ ทั้งนี้ ยังไม่มีการรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจากชุมชนสมาชิกฯ จึงขอเสนอแผนการจัดทำเว็บไซต์ ดังนี้ สำหรับเว็บไซต์จะมีรูปภาพกิจกรรม เนื้อหาทั่วไปของชุมชน รายละเอียดกิจกรรม แผนผังโครงสร้าง และบทความหรือเกร็ดความรู้ต่างๆ รวมทั้งมีการรับลงทะเบียนสำหรับผู้ที่

สนใจเป็นสมาชิก มีการลงคะแนนความต้องการประกอบกิจกรรมแต่ละประเภท และเชื่อมโยงถึงสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนใกล้เคียง นักท่องเที่ยวสามารถให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาชุมชน สำหรับการนำวัสดุอย่างเป็นรูปธรรมในอนาคต ทีมงานขออนุเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐาน ภาพถ่ายประมาณ 5-10 ภาพ พร้อมเล่าเรื่องประกอบภาพ ประเภทกิจกรรมที่จัดให้มีในพื้นที่ ประวัติความเป็นมาของชุมชน แผนที่ กำหนดส่งภายในวันพุธที่ 15 ธันวาคม 2553 สามารถติดต่อหรือสอบถามเพิ่มเติมที่นายวัชรินทร์ แสวงการเบอร์ติดต่อ 0813456743 ทั้งนี้ การจดทะเบียนจด โดเมนขอใช้ชื่อ Chumphon-cbt.org หากสมาชิกท่านใดต้องการให้ชื่อมีความน่าสนใจกว่านี้ สามารถแนะนำหรือนำเสนอได้

3) จัดทำซีดีเผยแพร่การท่องเที่ยวโดยชุมชน ของแต่ละชุมชนซึ่งเป็นสมาชิกเครือข่าย รับผิดชอบ รับผิดชอบโดย หัวหน้าพงศา ชูเนม อาจารย์อานาจ แจ้งว่า ในการจัดทำซีดีเผยแพร่สามารถดำเนินการในรายวิชานิติศาสตร์ของสาขาพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้- ชุมพร โดยมอบหมายให้นักศึกษาทำสารคดีนำเสนอการท่องเที่ยวของชุมชนสมาชิก ชุมชนละ 1 นาทีหรือมากกว่า แต่ทั้งนี้ต้องดำเนินการภายใต้กรอบเวลา 4 เดือนจึงแล้วเสร็จ และสามารถดำเนินการได้เฉพาะบางชุมชนเป็นกรณีตัวอย่าง โดยช่วงเดือนเมษายนแจ้งความคืบหน้าของงานอีกครั้ง ส่วนการออกสื่อสาธารณะโดยผ่านช่องเคเบิลภายในโรงแรมควรนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดชุมพรให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ ซึ่งการทำซีดีประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนคนหนึ่ง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด) แต่ทั้งนี้ จะต้องได้รับซีดีที่เคยมีการถ่ายทำโดยรายการทีวีที่ผ่านมาเพื่อนำมาปรับปรุงอีกครั้ง หากชุมชนใดเคยมีการถ่ายทำโปรดนำส่งคุณหนึ่งด้วย นอกจากนี้ช่องทางการประชาสัมพันธ์อีกช่องทางหนึ่งคือวิทยุเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ปัจจุบันมีการนำเสนอโดยนักศึกษา โดยใช้เวลาประมาณ 20 นาที ที่จะถ่ายทอดเรื่องราวการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4) การจัดทำแผนการปฏิบัติงานของเครือข่ายฯ รับผิดชอบโดย อาจารย์อานาจ รักษาพล ซึ่งแจ้งแผนการปฏิบัติงาน โดยมีรายละเอียดตามเอกสารแนบ

5) การติดตามประเมินผลกระทบ อาจารย์อานาจ แจ้งว่า มีงานการศึกษาผลกระทบด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อกำหนดขีดความสามารถในการรองรับ โดยจะดำเนินการศึกษาเพื่อเป็นกรณีนำร่องที่ชุมชนเกาะพิทักษ์ โดยเน้นการติดตาม และประเมินผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่วนการติดตามและประเมินผลของชุมชนสมาชิกชุมชนด้วยกันเองนั้น จะมีคณะทำงานเป็นผู้ประเมิน โดยผ่านการประชุมสัญจร ซึ่งชุมชนเจ้าภาพจะเป็นชุมชนผู้ถูกประเมิน ซึ่งที่ผ่านมาได้ทำการประเมินชุมชนปากคลอง และจำทำการประเมินชุมชนบ้านท้องตมใหญ่ในวันนี้

3.2 จัดทำปฏิทิน และจัดส่งข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ (กำหนดวันส่งงาน วันที่ 15 ธันวาคม 2553)

ปฏิทินการท่องเที่ยว หมายถึง การกำหนดช่วงเวลากิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ ที่เน้นการสื่อเรื่องราวว่ามีอะไรที่น่าสนใจ เมื่อไหร่ อย่างไร โดยทำการระบุชื่อกิจกรรมลงในวงเดือนของ

สำหรับการจัดทำปฏิทินท่องเที่ยวขึ้น ททท. มีการจัดปฏิทินท่องเที่ยวประจำปีอยู่แล้ว ดังนั้น หากชุมชนมีช่วงวัน เวลา ชัดเจน ททท. จะทำการเผยแพร่แนะนำนักท่องเที่ยว ดังนั้น ขอให้สมาชิกชุมชนไปศึกษา และนำเสนอกิจกรรมพร้อมช่วงเวลาเพื่อนำส่งททท. อีกครั้ง ทั้งนี้ชุมชนบ้านคลองเรือขอรับประสานให้กับสมาชิกชุมชนที่สังกัดอำเภอพะโต๊ะ

การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด แจ้งว่า มีโครงการศึกษาดูงาน ซึ่งหน่วยงานได้นำ 4 ชุมชน ได้แก่ คลองเรือ เกาะพิทักษ์ ท้องตม ปากคลอง (รวมในรูปแบบโซน และกิจกรรมที่คล้ายคลึงกัน) ดูงาน จำนวน 4 ครั้ง แต่ทั้งนี้ ชุมชนอื่นสามารถเข้าร่วมได้ ลักษณะการศึกษาดูงาน คือชุมชนสามารถกำหนดสถานที่เองได้ โดยแจ้งว่าอยากดูอะไร ที่ไหน อย่างไร (คู่สิ่งที่ต้องการไปเรียนรู้เพิ่มเติม) ทั้งนี้ คุณหนึ่ง (กทจ.) จะทำหนังสือเชิญประชุมเพื่อชี้แจงอีกครั้ง

3.3 ปรับโครงสร้างองค์กรเครือข่ายฯ และแต่งตั้งคณะกรรมการสานต่อหน่วยงานอื่นๆ

สมาชิกการท่องเที่ยวโดยชุมชนขอปรับโครงสร้างองค์กรใหม่ โดยมีรายชื่อ ดังนี้

- ประธาน นายอำพล ธานีครุฑ
- รองประธาน นายวัชรินทร์ แสวงการ นายไชรัตน์ แวนแก้ว และนายปัญญา พัยคณิน
- ที่ปรึกษา นายพิทักษ์ ธเนศถาวรกุล สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดผู้การไปสว แสงสว่าง ,ททท.สำนักงานชุมพร ,สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT-I)
- เลขานุการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร
- เภรัณยิก หน้อย น.ส.วันลี ชื่นเกาะสมุย/สาว และนางจินตนา ไพบูลย์/พี่
- อำเภอละแม นายสำเนา คุชเดช /โกมิ่ง และ นายสุริยา นาคแก้ว /ผญ.แม่ัว มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- อำเภอหลังสวน นายอำพล ธานีครุฑ / ผญ.หรั่ง และนายทวี รอดรักษา /ผช.แดง
- อำเภอทุ่งตะโก นางจินตนา ไพบูลย์/พี่หน้อย และน.ส.วรรณภัสสร สันติธรรมสุทธิ/เจ๊ียบ
- อำเภอสวี ผู้ใหญ่ศรีสุวรรณ ปานสกุล นายวัชรินทร์ แสวงการ และพี่หมื่น
- อำเภอเมือง นายเกียรติศักดิ์ ลีสง่า /เอ นายสมชาย แสงสว่าง /หล้า นายวัฒนา สนวัฒนะ /วัฒน์ และนายยุทธศักดิ์ ปั้นแดง/หนึ่ง

- อำเภอพะโล๊ะ นายมนูญ คลองอุดม (คลองเรือ) ผญ.เกลี้ยง , นายวิเชียร เพชรวิสูตร นายอพิชิต พรหมสุข และนายนรากร กูตาพิศ
- อำเภอท่าแซะ น.ส.อุมาพร ยังเกตุ
- อำเภอประทิว น.ส.จันทิมา แก้วเทียมทศ นายอวยพร ชาญศึก นายสุนิต เหตระกูล และคุณสมศรี ชิดขาว (ร้านป่าป่า)

พี่อวย แจ้งที่ประชุมเรื่องแผนการขับเคลื่อนระดับกลุ่มจังหวัด เกี่ยวกับคณะกรรมการประสานหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งผอ.สุทธิ (กทจ.) เสนอให้จัดทำแผนการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัด เพื่อประสานของบประมาณสนับสนุน ซึ่งเดิมแต่งตั้งคณะกรรมการสามคน คือ อวยพร วัชรินทร์ และหนึ่ง และมีความต้องการทำให้ครบ 11 คน ดังนั้น จึงขอเพิ่มรายชื่อคณะกรรมการเพิ่ม ดังนี้ คุณวัตร อาจารย์อานาจ ผญ.หรั่ง พี่นุ้ย ป่ายาว คุณจันทิมา คุณสุนิต และคุณอุมาพร

3.4 การกำหนดกฎ-กติกา สำหรับสมาชิกเครือข่าย

สมาชิกเครือข่ายฯ ร่วมร่างกฎ-กติกา สำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติของสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยกรอบแบบหลวมๆ ดังนี้

- ไม่สร้างความเสียหายให้องค์กรและ / หรือชุมชนอื่นและ/ หรือหน่วยงานข้างนอก
- ขาดการประชุมไม่เกิน 2 ครั้ง (หากขาดเกิน 2 ครั้ง ลงโทษให้เป็นเจ้าภาพการประชุมครั้งต่อไป)
- การปรับเปลี่ยนคณะกรรมการบริหารมีวาระ 2 ปี
- รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว จะต้องเป็นการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- การสร้างมาตรฐานกรอบการดำเนินงานของเครือข่าย
- การรับสมาชิกเครือข่ายเพิ่มจะต้องผ่านมติในที่ประชุม
- ดำรงไว้ซึ่งวิถีเดิมของชุมชน
- ก่อตั้งกองทุนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน

มติที่ประชุม ที่ประชุมเห็นชอบ

ระเบียบวาระที่ 4 : อื่นๆ

4.1 กำหนดประเด็นการประชุมครั้งต่อไป

วันเสาร์- อาทิตย์ ระหว่างวันที่ 19-20 กุมภาพันธ์ 2554 สถานที่จัดประชุมเลือกระหว่างบ้านในไร่ หรือชมรมรักเรือใบโบราณละแม อำเภอละแม ซึ่งจะทำการประสานติดต่อบ้านในไร่เป็นการส่วนตัวอีกครั้ง ครั้งหน้าเพิ่มวาระการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน และแนวทางการบริหารจัดการบ้านในไร่

คุณอวย เสนอให้จัดทำทำเนียบเครือข่ายฯ ขอตัวแทนชุมชน และเบอร์ติดต่อแต่ละชุมชน

4.2 ร่วมประเมินผลชุมชนเจ้าภาพ

อ.อำนาจ แจ่มสมาธิกรให้ร่วมประเมินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านท้องตมใหญ่

- ที่นอนดี อากาศดีมาก อาหารอร่อย
- อยากให้คุณวัชรินทร์นำเสนอเกี่ยวกับภายนอกถึงการมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นๆ ที่ให้ความสำคัญหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน และอ้างอิงชุมชนที่มีส่วนร่วม
- ควรมีการจัดโปรแกรมให้กับกลุ่มที่มาร่วมประชุม เช่น กลุ่มที่มาก่อน ได้เที่ยวชมชุมชนบรรจุไว้ในกระบวนการ
- มีป้ายบอกเส้นทางที่ชัดเจน (ทกจ. จะจัดทำป้ายให้อีกครั้ง)
- ควรจัดการขยะบริเวณสะพาน เศษแก้ว เนื่องจากชุมชนมีหลายครัวเรือนจึงทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง พยายามเท่าที่จะทำได้
- มีความเป็นเจ้าของบ้าน และการบริการที่ดี
- ทกจ. การพัฒนาบุคลากร มิงบกลุ่มจังหวัด มีการอบรมด้านต่างๆ เช่น มัคคุเทศก์ การบริการ ด้านภาษา ด้านบุคลากร ทางจังหวัดออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด
- งบประมาณดูงาน การให้รางวัล การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นต้น
- นายวัชรินทร์รับคำแนะนำ และอธิบายเพิ่มเติมว่า กลุ่มท่องเที่ยวฯ เป็นกลุ่มขนาดเล็ก มี 8 ครัวเรือน มีบ้าน 4 หลังเปิดรับนักท่องเที่ยว หลายหลังสนใจร่วมกิจกรรม เช่น การนำส่งโดยเรือ ชุมชนมีการดำเนินการล่วงหน้าโดยมิได้รอการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ แต่ทั้งนี้ก็ได้รับการสนับสนุนจาก สถานีป่าชายเลน เครือข่ายฯ ศูนย์วิจัยผนังดัก ททท. ทกจ. ชมรมมัคคุเทศก์

4.3 ผู้ใหญ่หรั่งแจ่มมีการจัดประชุมวันที่ 7-9 ธันวาคม 2553 ของธรรมศาสตร์ เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (พักในโครงการแก้มลิงหนองใหญ่ตามพระราชดำริ) รายละเอียดคร่าวๆ วันนั้นอยากให้มีโปรแกรมท่องเที่ยวของแต่ละอำเภอโดยหาจุดเด่นของตัวเอง จัดตารางให้ชัดเจน โปรแกรมจะเป็นภาพกว้าง แต่สำหรับของวันที่ 15 ธันวาคม 2553 จะเป็นโปรแกรมนำเที่ยว ทางชุมพรวันนั้นจะขอเวลาสามชั่วโมงเพื่อจัดทำโปรแกรมท่องเที่ยว การทำโบรชัวร์แนะนำแหล่งท่องเที่ยวแต่ละอำเภอสำหรับโบรชัวร์ จะทำในงานวิจัยสกว.

4.4 คุณกอล์ฟ แจ่มที่ประชุมว่าวันที่ 15 ธันวาคม 2553 ไปเยี่ยมเครือข่ายชุมชนภาคเหนือ (แม่กำปอง) และปาย จนถึงวันที่ 19 ธันวาคม 53 และในวันที่ 21 ธันวาคม ที่พงศา รับรางวัลเรื่องธนาคารต้นไม้ ในรายการคนค้นคน ออวอร์ด

ผญ.หรั่ง ประธานที่ประชุม กล่าวสรุปการประชุมว่า อยากให้แต่ละชุมชนคิดแล้วทำกันบ้าง คึงทรัพยากรภายในพื้นที่ตัวเองขึ้นมาใช้หรือยัง การท่องเที่ยวคือดาบสองคม อย่างเก่งคนเดียว ควรคิดร่วมกัน ทำร่วมกัน (เช่น บ้านท้องตม คนในหมู่บ้านอื่นๆอาจจะอยากทำด้วยเช่นกัน แต่อาจเพราะ

ศักดิ์ศรี จึงไม่ได้กล้าเข้าร่วม ดังนั้น อาจต้องหาตัวเชื่อมให้ได้ เพื่อทุกคนมีส่วนร่วมได้ส่วนเสีย มีการตั้ง
กลุ่ม และกองทุน การแบ่งรายได้) ดังนั้นหากเราทำตรงนี้ได้จะดีเยี่ยม

นายสินธุ์ แก้วสินธุ์ (สกว.) สนับสนุนแนวคิดผู้ใหญ่วิ่ง ควรมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
โดยชุมชนในลักษณะของพี่ช่วยน้อง สำหรับการจัดทำกฎ กติกา ควรอยู่ภายใต้หลักคิดที่เอื้อให้คนเข้า
มาร่วม หรือการหล่อหลอมคนให้เข้าร่วม แต่ยังคงไว้ซึ่งจุดยืนเครือข่าย

ปิดการประชุมเวลา 16.00 น.

(นายอำพล ชานีครุฑ)

ประธานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดย
ชุมชนจังหวัดชุมพร

(นางสาวเบญจมาศ ณ ทองแก้ว)

บันทึกรายงานการประชุม

รายงานการประชุม

เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ครั้งที่ 5/ 2554

วันที่ 1 มีนาคม 2554 ณ ชุมชนบ้านโนไไร่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี จังหวัดชุมพร

เปิดประชุม เวลา 09.00 น.

หัวหน้าสถานีพัฒนาป่าชายเลน กล่าวต้อนรับสมาชิกเครือข่าย และถือเป็นสิ่งที่ดีที่เครือข่ายฯ มาร่วมประชุมครั้งนี้ เพราะถือเป็นการจุดประกาย และกระตุ้นให้สมาชิกชุมชนบ้านโนไไร่ มีพลังและหันกลับมาดำเนินการด้านการท่องเที่ยวอีกครั้ง ซึ่งที่นี่ไม่ได้สนใจการท่องเที่ยวเป็นทุนเดิม แต่หัวหน้าเห็นว่าที่นี่มีศักยภาพที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว โดยที่ตนได้ไปดูงานที่ศรีลังกา ซึ่งพื้นที่มีโดดเด่นสู้บ้านเราไม่ได้เลย อยากให้ที่นี่ประสบความสำเร็จ เพราะได้ดำเนินการมาประมาณ 4-5 ปีที่แล้ว แต่ก็ต้องชะงักไปเนื่องจากความไม่เข้าใจกันของสมาชิกในชุมชน ทั้งนี้ตนยังอยากสานต่อแต่ต้องขึ้นอยู่กับสมาชิกในชุมชน

ระเบียบวาระที่ 1 เรื่องที่แจ้งให้ที่ประชุมทราบ

อำนาจ รักษาพล แจ้งการรับรองรายงานผลการประชุมครั้งที่ 4 ณ บ้านท้องตมใหญ่ ตำบลด่านสวี อำเภอสวี โดยมีรายละเอียดตามกรอบแผนการดำเนินงาน ต่อไปนี้

การจัดทำเวปไซด์ นายวัชรินทร์ แสวงการ นำเสนอการทำเวปไซด์ว่า ตอนนี้เหลือเพียงการรอข้อมูล โดยมีชุมชนที่ส่งข้อมูล ได้แก่ บ้านท้องตมใหญ่ บ้านทอนอม ชมรมรักเรือใบ โบราณละแม และบ้านปากคลอง ซึ่งนอกจากเวปไซด์ตนได้เปิด facebook ไว้อีกหนึ่งช่องทางหนึ่ง ตอนนี้อยู่รอข้อมูลจากอำเภอะโต๊ะ ได้แก่ บ้านโนหยาน ซึ่งที่ประชุมแนะนำให้ประสานกับพี่หมาน และสาวจะส่งภาพถ่ายเรือมาให้ด้วย พร้อมบ้านคลองเรือ บ้านกลางตาง ชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอะโต๊ะ บ้านกำนันเค็ด บ้านลุงนิล ส่วนบ้านโนไไร่ ให้ประสานเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล และข้อมูลโครงการหนองใหญ่ตามพระราชดำริ ประสานอาจารย์อำนาจ ทั้งนี้หัวหน้าพงศา ชูแถม แจ้งว่าควรดำเนินการได้เลย ไม่ต้องรอภาพ และไม่จำเป็นต้องเป็นรูปภาพการท่องเที่ยวก็ได้ ซึ่งนายวัชรินทร์ เห็นด้วยอย่างยิ่ง

นอกจากนี้นายประสิทธิ์ เหล่าวิเศษธนการ (พี่แจ๊ค) เสนอแนะเพิ่มเติมอยากให้มัลติมีเดียไอทีที่เป็นลักษณะเชิญชวนให้คนมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดชุมพร ทั้งนี้ตนเสนอตัวเป็นผู้จัดทำคลิปดังกล่าวให้

การทำCD อาจารย์อำนาจ เสนอการจัดทำซีดีแนะนำแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบรายการท่องเที่ยว ในช่วงปลายเดือนเมษายน 2554 โดยเข้าไปในชุมชนเป้าหมายทุกชุมชน ทั้งนี้พี่แจ๊ค เสนอตัวเป็นผู้จัดทำสารคดีดังกล่าว (พี่แจ๊คมีอุปกรณ์ตัดต่อ) ให้ อาจารย์อำนาจหาพิธีกรกลางให้ จะทำให้งานเร็วขึ้น โดยจะเริ่มตั้งแต่งานเปิดโลกทะเลชุมพร

แผนปฏิบัติงานเครือข่าย อาจารย์อำนาจ และแกนนำชุมชนเครือข่ายฯ ได้จัดทำแผนตามกรอบแนวคิดจากการประชุมครั้งที่ 1-3 เรียบร้อยแล้ว โดยกรอบแผนมีงบประมาณประมาณ 1,500,000 บาท ประกอบด้วย แผนการจัดประชุมเครือข่ายฯ แผนการตลาด และประชาสัมพันธ์ แผนการพัฒนาบุคลากร และแผนติดตามประเมินผล ทั้งนี้การนำแผนงานดังกล่าวสู่การปฏิบัติจริงจำเป็นต้องให้ผอ.หญิง เป็นผู้ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำแผนการพัฒนาท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่ระดับนโยบาย ทั้งนี้ผู้ใหญ่หญิงรับประสานให้

ปัจจุบันอาจารย์อำนาจ ได้ประสานกับ เจ้าหน้าที่สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร เกี่ยวกับการศึกษาดูงาน 3 เส้นทาง ของชุมชนต้นแบบ ได้แก่ เกาะพิทักษ์ บ้านคลองเรือ บ้านท้องตม และบ้านปากคลอง คือ เส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดตราด (บ้านห้วยแห้ง บ้านสลักคอกและสลักเพชร ซึ่งมีลักษณะภูมิศาสตร์ใกล้เคียงกับบ้านเราและมีจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวท่ามกลางการท่องเที่ยวกระแสหลัก) เส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดสตูล-สุราษฎร์ธานี และเส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่ พังงา และภูเก็ต เป็นเวลาประมาณ 4 วัน 3 คืน ต่อ 1 ครั้ง แต่สมาชิกส่วนใหญ่คิดเห็นว่าในความเป็นจริงควรเปิดโอกาสให้กับชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ ทุกชุมชน หัวหน้าพงศา ชูเนม เสนอว่าอยากให้เสนอภาพให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นภาพว่า จังหวัดชุมพร ถือเป็นชุมชนเดียวกัน

การจัดทำปฏิทินการท่องเที่ยว

นายวัชรินทร์ อยากให้แจ้งว่าแต่ละเดือน แต่ละชุมชนมีความโดดเด่น และน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวอะไรบ้าง หัวหน้าพงศา ชูเนม เสนอว่า อยากให้แต่ละชุมชนถือปฏิบัติเลย ถือเป็นการประชาสัมพันธ์ไปในตัว และจะนำมาทำเป็นนิทรรศการภายในชุมชนรวมทั้งสามารถนำเสนอในงานต่างๆ ได้ ซึ่งปัจจุบันยังขาดข้อมูล ดังนั้นอยากให้แต่ละชุมชนที่เข้าร่วมประชุมคราวนี้ทำปฏิทินการท่องเที่ยวให้ทางเลขานุการไว้เลย

การปรับโครงสร้างองค์กรเครือข่ายฯ และแต่งตั้งคณะกรรมการสานต่อหน่วยงานอื่นๆ

สมาชิกการท่องเที่ยวโดยชุมชน ขอปรับโครงสร้างองค์กรใหม่ โดยมีรายชื่อ ดังนี้

- ประธาน นายอำพล ธานีครุฑ
- รองประธาน นายวัชรินทร์ แสงการ นายไชรัตน์ แวนแก้ว และนายปัญญา พัยคณิน
- ที่ปรึกษา นายพิทักษ์ ธนศถาวรกุล สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดผู้การไสว แสงสว่าง ,ททท.สำนักงานชุมพร ,สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT-I) ,หัวหน้าพงศา ชูเนม,

หัวหน้าวิชัย สมรูป, พลตรีกลชัย (เสแเอียด) , ผู้การไสว แสงสว่าง

- เลขานุการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร
- เภรัณญิก น.ส.วันลี ชื่นเกาะสมุย /สาว และนางจินตนา ไพบูลย์ /พี่
หนู๋
- สื่อประชาสัมพันธ์ นายประสิทธิ์ เหล่าวิเศษชนการ
- อำเภอละแม นายสำเนาวั คชเดช /โกม้ง และ นายสุริยา นาคแก้ว /ผญ.แม่ัว
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- อำเภอหลังสวน นายอำพล ธานีครุฑ / ผญ.หรั่ง และนายทวี รอดรักษา /ผช.
แดง นายสมจิต /ลุงจิต นางพรศรี/ พี่ศรี และ นายพงษ์สวัสดิ์ /
โธ่ 086-2690543
- อำเภอทุ่งตะโก นางจินตนา ไพบูลย์ /พี่หนู๋ และน.ส.วรรณภััสสร สันติ
ธรรมสุทธิ์/เจียบ
- อำเภอสวี ผู้ใหญ่ศรีสุวรรณ ปานสกุล นายวัชรินทร์ แสงวงการ นายวัน
โน
ยุพิน พี่หมื่น วันโนและนางยุพิน
- อำเภอเมือง นายเกียรติศักดิ์ ลีสง่า /เอ นายสมชาย แสงสว่าง /หล้า
นายวัฒนา สนวัฒนะ /วัฒ และนายยุทธศักดิ์ ปั้นแดง /หนึ่ง
ปัญญา/ เอส ตัวแทนหนองใหญ่ (พี่ก้อบ,กำนันเควี๊ด)
- อำเภอพะโต๊ะ นายมนูญ กลองอุดม (กลองเรือ) ผญ.เกลี้ยง , นายวิเชียร
เพชรวิสูตร นายอพิชิต พรหมสุข และนายนรากร คุณาพิศ
- อำเภอท่าแซะ น.ส.อุมพร ยังเกตุ
- อำเภอประทิว น.ส.จันทิมา แก้วเทียมทศ นายอวยพร ชาญศึก นายสุนิต เหา
ตระกูล คุณสมศรี ชีคขาว (ร้านปาเป้า)และนายปัญญา
พยัคฆิน
- ชมรมมัคคุเทศก์จังหวัดชุมพร นายชนพล

ระเบียบวาระที่ 2 การกำหนดกฎ-กติกา สำหรับสมาชิกเครือข่าย

สมาชิกเครือข่ายฯ ร่วมร่างกฎ-กติกา สำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติของสมาชิกเครือข่ายการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีประเด็น 14 ข้อ จากการประชุมที่เกาะพิทักษ์ และบ้านห้องต้มใหญ่ ดังนี้

1. ต้องเป็นสมาชิกเครือข่ายฯ กทท.คชช. ชพ.
2. แสวงหาภาคีร่วม
3. ไม่สร้างความเสียหายให้องค์กรและ / หรือชุมชนอื่นและ/ หรือหน่วยงานข้างนอก
4. ร่วมประชุมอย่างต่อเนื่อง ขาดการประชุมไม่เกิน 2 ครั้ง (หากขาดเกิน 2 ครั้ง ลงโทษให้เป็นเจ้าภาพการประชุมครั้งต่อไป)
5. การปรับเปลี่ยนคณะกรรมการบริหารมีวาระ 2 ปี
6. ต้องมีวัตถุประสงค์ในการดำรงไว้ซึ่งวิถีชุมชน โดยกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
7. มีมาตรฐานการประเมินราคา และมาตรการลงโทษ-จูงใจ
8. มีเป้าหมายอุดมคติเพื่อสิ่งแวดล้อม และสังคม (ดำเนินการภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน)
9. ดำเนินกิจกรรมใดๆ เน้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และวางทิศทางเกษตรอินทรีย์ และอาหารปลอดภัย (ทุกชุมชนร่วมกันสร้างมาตรการอาหารอินทรีย์ เพื่อสุขภาพ และต้องคำนึงถึงชุมชนที่พึ่งตนเอง)
10. การรับสมาชิกเครือข่ายเพิ่มจะต้องผ่านมติในที่ประชุม
11. การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวต้องมีส่วนร่วมของชุมชน
12. ก่อตั้งกองทุนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน
13. สร้างมาตรการป้องกันการซื้อขายที่ดิน (การไม่แจ้งว่าที่ดินเป็นของใครทำให้เป็นจุดอ่อนเสี่ยงต่อการซื้อขายที่ดิน ในลักษณะโฉนดชุมชน เพราะฉะนั้นควรมีการระบุเจ้าของที่ดินจัดทำแปลงพื้นที่ให้ชัดเจน แต่ไม่ควรปฏิเสธการทำโฉนด) ควรมีขอบเขตที่ชัดเจน เช่นการเปลี่ยนมือที่ดินให้นายทุน และหน่วยงานรัฐช่วยย้่าให้กู้เงินจนทำให้ชาวบ้านเป็นหนี้ โดยอาจใช้วิธีพูดคุยกันให้ชุมชนเข้าใจ
14. แต่ละชุมชนมีกฎ กติกาของแต่ละชุมชน

บทลงโทษ

- การให้คะแนน หรือตัดคะแนนชุมชนที่ไม่มา (ตั้งคะแนนเต็ม 100 คะแนน : จะตัดคะแนนถ้าทำผิด และถ้าผิดเรื่องใหญ่จะตัดคะแนนเยอะ หรือถ้าทำดีขึ้นจะเพิ่มคะแนนให้)
- มติในที่ประชุมทุกคนเป็นผู้ให้คะแนน (มีแบบฟอร์ม รับผิดชอบโดยหัวหน้าพงศา ชูแนม)

Note!

- (หัวหน้าชัย) โปรแกรมการท่องเที่ยว หรือเมฆวน่าเที่ยว (looping system)
- ป้ายสื่อความหมายแบบปูพรม (การเน้นคิดป้ายบอกเส้นทาง)

- เปลี่ยนสโลแกน ไม่เอาประตูสู่ภาคใต้ ทำให้เป็นทางผ่านของนักท่องเที่ยว
- หนองใหญ่เป็นศูนย์บริการย่อย เพื่อประชาสัมพันธ์
- อยากให้มี CD แหล่งท่องเที่ยว ขยายในราคาย่อมเยา
- กลุ่มราชการ อบต. หรือท้องถิ่น นิยมเดินทางมาศึกษาดูงาน และเที่ยวไปในตัว ดังนั้นชุมชนควรจัด สถานที่รองรับการท่องเที่ยว หรือชุมชนโฮมสเตย์ โดยเฉพาะสามารถเป็นแหล่งดูงานได้ และมีห้องประชุมรวม
- มีโปรแกรมการส่งแขกต่อเครือข่ายฯ สร้างโปรแกรมที่น่าสนใจ นักท่องเที่ยวมีสิทธิ์เลือก
- ควรมีสื่อวิดีโอ ท่องเที่ยว มีทั้ง ภาษาไทย และ อังกฤษ
- เสนอชมพรในด้านทรัพยากรทางธรรมชาติที่ครบครัน และไม่ต้องสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ แต่ปรับปรุงให้ดีขึ้น
- แต่ละแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนมีโปรแกรมการท่องเที่ยวที่สามารถส่งต่อไปยังสถานที่ต่างๆ เพื่อเป็นการกระจายความแออัด

การเข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการที่โรงแรม ทวินโลดส์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

นายวัชรินทร์ แสวงการ และนายชนพล เพิ่มผล แจ่มผล การเข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการด้าน Marketing เป็นการทำการตลาดในลักษณะการถ่ายภาพ 360 องศา (มีการถ่ายรูปทั้งหมด 10 หมวก หมวกละ 10 ภาพ เช่น เส้นทางอาหาร โรงแรม ทะเล แหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรม เป็นต้น) และการลงบทความ 3 บทความในเวปไซด์กลางของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา ได้แก่ โลกใต้ทะเล ขึ้นโขงชิงธง และหนองใหญ่

การออกแบบการท่องเที่ยวชายฝั่ง จังหวัดละ 1 แห่ง และมีการวางแผนเมืองมาวางแผนการท่องเที่ยวชายฝั่งให้กับจังหวัดชุมพร และจังหวัดอื่นๆ โดยสิ้นสุดโครงการเดือนพฤษภาคม และระหว่างดำเนินการ เราสามารถเพิ่มและลดรายละเอียดได้

เกาะพิทักษ์นำเสนอสถานการณ์ท่องเที่ยว

ที่ผ่านมามีนักท่องเที่ยว 2 กลุ่ม ศึกษาดูงานแต่ละกลุ่มมากกว่า 100 คน และ เดือนมีนาคม มีประมาณ 1,000 กว่าคน รอเส้นทางท่องเที่ยวที่ อ.อำเภอกำลังดำเนินการศึกษาอยู่

บ้านท้องตม นำเสนอสถานการณ์ท่องเที่ยว

ปัจจุบันเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาศึกษาดูงาน การทำบ้านปลา (ซั้ง) เดือนมีนา จะมีแขกมาประมาณ 2-3 ชุด และส่งแขกให้กับบ้านในไร่หากนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ (กลุ่ม 100- 150 คน)

บ้านในไร่ นำเสนอสถานการณ์ท่องเที่ยว

มีปัญหาภายใน โดยเฉพาะความขัดแย้งเรื่องงบประมาณ โดยส่วนตัวมีการไปดูงาน แต่มีปัญหาเรื่องเงิน หรือหนี้สิน เช่น รับนักท่องเที่ยวได้วันละ 100 บาท ไม่เพียงพอกับหนี้สินที่มี แต่บางคนไม่มีหนี้สิน ก็อยู่ได้ นอกจากนั้นลุงโนเป็นคนที่ไม่ปฏิเสธคน ทำให้นักท่องเที่ยวนิยมชมชอบ และนิยมมาพักที่บ้าน และการระแวงหัวหน้าฯ หว่าส่งแขกให้บ้านลุงโนเท่านั้น ส่วนคุณยุพิน กล่าวว่า บางคนไม่เข้าใจ ก็ปล่อย เพราะไม่ได้ยึดเป็นรายได้หลัก ปัจจุบันหยุดเพราะไปทำสวน แต่หากมีการดำเนินการต่อ คนก็สนใจจะเข้าร่วม

หัวหน้าฯ แจ้งเพิ่มเติมว่า กลุ่มนักท่องเที่ยว ได้แก่ นักเรียน ร้อยละ 80 กลุ่มศึกษาวิจัย ร้อยละ 15 นักท่องเที่ยว ร้อยละ 5 ดังนั้น สำหรับกลุ่มนักเรียน จึงจำเป็นต้องใช้สถานีเป็นผู้กำหนดหลักสูตร และจัดกระจายเรื่องอาหาร กลุ่มศึกษาวิจัย จะเปิดโอกาสให้เลือกเอง ทำให้เลือกมาพักที่บ้านลุงโน สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยว จะไม่ค่อยมี

บ้านเขาค่าย

ทำเรื่องธนาคารต้นไม้ และได้เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว และลูกชายได้เป็นมัคคุเทศก์ด้วย การเข้าร่วมเครือข่ายส่วนใหญ่จะเข้าร่วมในนามชุมชนอื่น ทรัพยากรที่อยากนำเสนอ มีเขาทะเล ภูเขา (ต้นสัก ต้นตะเคียนทอง อายุ 15 ปี วงรอบมากกว่า 50 และ 80 เซนติเมตร) ธนาคารต้นไม้ และวัฒนธรรม สามารถสร้างเรื่องราวให้กับเขาทะเลได้

ผู้ใหญ่หรั่ง การท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่ยากให้ทำเป็นอาชีพหลัก สำหรับบ้านในไร่ คือความเข้าใจไม่ตรงกัน และไม่ยอมเปิดใจกัน หากเป็นไปได้ ควรเข้ามาพูดคุยกัน มาร่วมคิดใหม่ ทำใหม่

ระเบียบวาระที่ 3 : อื่นๆ

ที่ประชุมลงมติให้อำเภอละแมทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพในการประชุมครั้งต่อไปอีก 3 เดือน ข้างหน้า และมอบหมายให้นายพงศา ชูแนม ออกแบบโลโก้เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน กทท.คชช. ชพ.

ปิดการประชุมเวลา 16.00 น.

(นายอำพล ธาณีกรุฑ)
 ประธานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน

(นางสาวเบญจมาศ ณ ทองแก้ว)
 บันทึกรายงานการประชุม

รายงานการประชุม

เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ครั้งที่ 6/ 2554

ระหว่างวันที่ 19-20 เมษายน พ.ศ. 2554

ณ ชุมชนเกาะพิทักษ์ ตำบล บางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

วันอังคารที่ 19 เมษายน 2554

- 08.00 น. – 09.00 น. ลงทะเบียน
- 09.00 น. – 10.00 น. สถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนและทิศทางการพัฒนาในอนาคต
โดย นางสาวสุภาวิณี ทรงพรวานิชย์ : สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน
หมายเหตุ : เพื่อให้เครือข่ายฯ ทราบสถานการณ์ปัจจุบันและทิศทางในการ
ดำเนินการของแต่ละชุมชนในอนาคต
- 10.00 น. – 10.30 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 10.30 น. – 12.00 น. การท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร บทเรียนจากอดีตสู่ปัจจุบัน โดย ชุมชน
เกาะพิทักษ์, ชุมชนบ้านคลองเรือ, ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่, ชุมชนบ้านทุ่งมหา
และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระ
ราชดำริ ดำเนินการโดย นายอำนาจ รักษาพล และคณะ
หมายเหตุ : เพื่อให้ชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ เรียนรู้ร่วมกัน เพราะแต่ละชุมชน
ที่เข้าร่วมมีที่มาที่ไปไม่เหมือนกันและมีกระบวนการในการดำเนินการแตกต่าง
กัน ดังนั้นจึงควรเรียนรู้สภาพปัญหาหรือบทเรียนร่วมกัน โดยเฉพาะการ
ดำเนินการภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
- 12.00 น. – 13.00 น. พักรับประทานอาหารเที่ยง
- 13.00 น. – 14.30 น. การท่องเที่ยวโดยชุมชน พัฒนาคมน พัฒนาชุมชน พัฒนาชาติ
โดย หัวหน้าพงศา ชูแนม
หมายเหตุ : เพื่อต่อยอดความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้หน่วยงานที่
เกี่ยวข้องรับทราบและให้ความสำคัญ
- 14.30 น. – 15.00 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 15.00 น. – 16.30 น. การทำธุรกิจ... บนแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
โดย ผศ.ดร ชรินทร์ อยู่เพชร ภาควิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
วิทยาลัย นานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล
หมายเหตุ : ให้ชุมชนสมาชิกเครือข่ายเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาศักยภาพด้าน
การบริการด้านการท่องเที่ยว

- 16.30 น. – 18.00 น. พักผ่อนตามอัธยาศัย และรับประทานอาหารเย็น
- 18.00 น. – 20.00 น. บรรยายพิเศษ ทิศทางและนโยบายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร โดย ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร หรือผู้แทน และร่วมเสวนากับเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร
- หมายเหตุ : รับประทานอาหารนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดชุมพร และสมาชิกเครือข่ายฯ เสวนาร่วมกับผู้แทนจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายแสดงพลังและตอกย้ำความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

วันพุธที่ 20 เมษายน 2554

- 07.00 น. – 08.00 น. รับประทานอาหารเช้า
- 08.00 น.–10.30 น. ร่วมจัดทำแผนพัฒนาโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง โดย นายอำนาจ รักษาพล มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร พร้อมนำเสนอ
- หมายเหตุ : ดำเนินการสอดคล้องตามแผนเครือข่ายฯ ต่อเนื่องจากเวทีบ้านในไร่
- 10.30 น. – 12.00 น. ร่วมวิเคราะห์ และวิจารณ์ แผนพัฒนาโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และแผนตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดย ผู้อำนวยการ (ททท.) สำนักงานชุมพร คณะวิทยากร และสมาชิกเครือข่ายฯ
- หมายเหตุ : หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยวิเคราะห์โอกาสความเป็นไปได้ ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบ
- 12.00 น. – 13.00 น. พิธีปิดการสัมมนา และรับประทานอาหารกลางวัน

ทั้งนี้เรื่องที่คุณคัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร นั้น ประกอบด้วย

1. การแนะนำพัฒนาการขององค์กรเครือข่ายฯ จากอดีตถึงปัจจุบัน

นาย พิทักษ์ ฐนศถาวรกุล สรุปสถานการณ์เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ผ่านมามีงานวิจัยชิ้นหนึ่งเป็นการพัฒนาเครือข่ายระดับประเทศ เมื่อ 4-5 ปี ประกอบด้วย ภาคใต้ ภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคกลาง ซึ่งแต่ละภูมิภาคก็รวมกันเป็นเครือข่ายระดับภาคได้อย่างชัดเจน แต่จากการเข้าร่วมประชุมครั้งล่าสุด สรุปได้ว่า เครือข่ายระดับประเทศยังไม่เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ เนื่องจากแต่ละภูมิภาคยังไม่พร้อม จังหวัดชุมพรจึงต้องย้อนกลับมาทบทวนในการขับเคลื่อนเครือข่ายฯ ระดับจังหวัด และพื้นที่เชื่อมโยงให้เกิดความเข้มแข็งและเป็นรูปธรรม ซึ่งต่อมาก็ได้มีการวิจัยอีกหนึ่งชิ้นจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และได้เกิดการรวมตัวของเครือข่ายฯ อีกครั้ง และเข้าร่วม

ประชุมอย่างต่อเนื่อง และครั้งนี้เป็นครั้งที่ 5 ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการร่วมกันกำหนดคติกา และร่วมร่างแผนการพัฒนาเครือข่ายฯ เพื่อผลักดันสู่ระดับนโยบาย

อาจารย์ อำนวย รัชยาพล แนะนำข้อมูลชุมชนสมาชิกเครือข่าย จำนวน 13 ชุมชนหลัก และให้ชุมชนสมาชิกเครือข่ายในอนาคตแนะนำชุมชนตัวเอง ประกอบด้วย กลุ่มอนุรักษ์คลองท่าทอง-คลองบางมุด , ชุมชนบ้านอ่าวคราม-แดน โคม โสมสเคย์ , ชุมชนบ้านในหยาน และชุมชนบ้านเขาค่าย

2. แนวคิดการพัฒนาโครงข่ายฯ จังหวัดชุมพร จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดชุมพร กล่าวว่าแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็น 1 ในทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความรู้โดย ไม่ก่อให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อม และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากแหล่งท่องเที่ยว และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ทั้งนี้หัวหน้าพวงศา ชูเนม กล่าวขอบคุณ ผอ.ททท. และฝากเรื่องการให้ความสำคัญด้านการประชาสัมพันธ์ และงบประมาณในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เทียบเท่าการท่องเที่ยวกระแสหลัก ซึ่งผอ.ททท. กล่าวว่า จังหวัดชุมพรไม่ต้องการนักท่องเที่ยวมากตามการท่องเที่ยวแบบกระแสหลักแต่อยากให้นักท่องเที่ยวมาเรื่อยๆ ชุมชนชุมพรถือว่ามีความโดดเด่นมากถ้ามีการจัดประชุม หรือกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีความยินดี และสามารถเสนอของงบประมาณในการจัดการประชุมเครือข่ายฯ แต่ต้องมีแผนการท่องเที่ยวของจังหวัดชุมพร อย่างชัดเจน

นายพิทักษ์ ธเนศดาวารกุล กล่าวว่า สำหรับแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ปัจจุบันสมาชิกเครือข่ายฯ ได้ร่วมกันพิจารณาร่างแผนเสร็จแล้วแต่ยังไม่ได้ผลักดันสู่ระดับนโยบาย ทั้งนี้จะเร่งดำเนินการเสนอแผนไปให้การท่องเที่ยวกีฬาและจังหวัด และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นางสาว สุภาวิณี ทรงพรวาณิชน์ เสริมว่าสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน งบประมาณส่วนใหญ่ได้มาจาก สกว. ซึ่งการดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่ผ่านช่องทางกรวิจัย ซึ่งปัจจุบันจังหวัดชุมพรมีอาจารย์ อำนวย รัชยาพล จัดทำโครงการระบบ โครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพรและพื้นที่เชื่อมโยง

ผศ.ดร. ชรินทร์ อยู่เพชร เสนอกลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้องกับโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยให้ความสำคัญกับประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ คือ 1) กาย เช่น สุขภาพ 2) ใจ (จิต) เช่น การพักผ่อน หลีกหนีจากความแออัด 3) การเรียนรู้ (ศูนย์การเรียนรู้) 4) ด้านวัฒนธรรม (ข้อมูลจากการวิจัย) เช่น อาหาร ประเพณี เพลงพื้นบ้าน ภูมิปัญญา เป็นต้น การมองเส้นทางการท่องเที่ยว มองจากล่างขึ้นบน หรือจากบนลงล่าง หรือแต่ละกลุ่มเป็นศูนย์กลาง หรือมองผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น โชนภูเขา โชนทะเล วิธีการโดยการดึงจุดเด่นของแต่ละพื้นที่ สลับกับจุดเด่นของพื้นที่อื่นที่มีความแตกต่างกัน

ผอ.ททท. เสนอว่า จากประสบการณ์ของ ททท.ลักษณะการขายในปัจจุบัน จาก กรุงเทพฯ รับประทานอาหารเที่ยงที่ทับสะแก เดินทางต่อไปยัง ชุมชนบางเบิด และ โครงการพัฒนาส่วนพระองค์ และชุมชนพรานา ซึ่งชุมชนไม่ต้องการนักท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวกระแสหลัก จุดหลักในการขายคือ แรงดึงดูดที่นักท่องเที่ยวสนใจ นั่นคือ ทะเล แหล่งท่องเที่ยวที่สะดวกที่สุดคือ สวนลุงนิล โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ ตามพระราชดำริ

เจ้าหน้าที่จากสำนักงานผังเมือง จังหวัดชุมพร แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทุกคนในพื้นที่ทราบแต่คนนอกพื้นที่ไม่ทราบ การรวมกลุ่มชุมชนที่ดำเนินการด้านการท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่ดี แต่ต้องแบ่งระดับของชุมชนตามศักยภาพ ซึ่งจังหวัดชุมพรมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว จากการมีชายหาดระยะกว่า 200 กิโลเมตร อาจมีข้อจำกัดในการเดินทางต้องออกแบบโปรแกรมมาให้ครอบคลุมและสร้างจุดเด่นของที่ตั้ง โดยการ มีป้ายบอกทางที่ชัดเจน อาจารย์ อำนาจ เสริมว่า โปรแกรมไม่จำเป็นต้องไปครบทุกชุมชนอาจไปชุมชนที่มีความพร้อม

ดร.บุญสิน จิตตะประพันธ์ เสนอ ฐานการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของเรามีแกนนำ 4-5 ฐาน เราเอาแกนนำของชุมชนที่มีความพร้อมเป็นแกนนำ ชุมชนหลัก ได้แก่ หุ่นมหา เกาะพิทักษ์ ทุ่งต้อมใหญ่ คลองเรือ ชมรมฯ พระโตะ เป็นต้น ชุมชนหลักอาจมีข้อมูลที่สามารถนำเสนอพื้นที่รอบๆ ได้ โดยการมอง 2 มิติ คือ พื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว

ตัวแทนจากมัคคุเทศก์อาสาจังหวัดชุมพร เสนอเรื่องการเดินทางหากมีการเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ควรเป็น โปรแกรมที่มีรถรับส่งระหว่างชุมชน

ผศ.ดร. ชรินทร์ อยู่เพชร เสนอว่า ควรมองกลุ่มของนักท่องเที่ยวว่าเป็นกลุ่มไหน จะทำให้เราสามารถมองเห็นได้หลายด้าน ถ้าทำออกมาแล้วต้องทำการทดลองว่าโปรแกรมไหนใช้ได้ดีที่สุด และอนาคตสามารถกำหนดโปรแกรมร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ ทั้งนี้เป้าหมายของการดำเนินธุรกิจคือการทำให้อยู่รอดและเกิดกำไร แต่สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจมากเกินไป ควรยึดเป้าหมายสำคัญคือ การเชื่อมโยงระหว่างชุมชนสมาชิก แต่ละชุมชนเกิดการส่งต่อนักท่องเที่ยวในรูปแบบเครือข่าย ส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้ และขยายแนวคิดการอนุรักษ์ รวมทั้งการอยู่ร่วมกับการท่องเที่ยวกระแสหลักอย่างกลมกลืน

3. ตัวอย่างโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ที่ภาคีสมาชิกร่วมกันเสนอ เป็นการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยว ในมุมมองของนักท่องเที่ยวทั่วไป/ นักวางแผน / นักท่องเที่ยวที่วางแผนการเดินทาง และมัคคุเทศก์อาสา

กลุ่มที่ 1 โปรแกรม 1 วัน (One day trip)

1. Sea ดำน้ำ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร

A: รังกาจิว,ทองกลาง ,ละวะ,แรด,มัดตรา

B: หมู่เกาะง่าม ง่าน้อย, ง่ามใหญ่,ทะเล,มะพร้าว ,ร้านเปิดร้านไก่อ

C: เกาะในอำเภอหลังสวน

2. Nature เช่น ล่องแพพะโต๊ะ เรือไม้ทวนสายน้ำ เรือใบโบราณและน้ำพุร้อน ถ้ำเขาพลู หาดทุ่งวัวแล่นและ โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ

กลุ่มที่ 2 โปรแกรมอื่นๆ ตามวัน/เวลา, zone, เทศกาล, ความเหมาะสมและสอดคล้องระหว่างกิจกรรม

1. บ้านปากคลอง ชนาคารปูเกาะเตียบ / วัดแก้วประเสริฐ/อ่าวทุ่งซาง/ หาดบางจาก/ อ่าวยายไธ้/หาดทุ่งวัวแล่น/หาดสะพลี/ชมค้างแวนถื่นใต้(วัดถ้ำสวนพลู)/โครงการหนองใหญ่ฯ /คูหอยมือเสือ/เหยี่ยวอพยพเขาดินสอ
2. อำเภอเมืองชุมพร ดำน้ำหมู่เกาะชุมพร/ หาดทรายรี/ศาลกรมหลวงชุมพร/เส้นทางศึกษาธรรมชาติอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร/พิพิธภัณฑ์ชุมพร/วัดศาลาลอย/เหยี่ยวอพยพทำยาง
3. บ้านท้องตมใหญ่ บ้านโนไไร่/ล่องแพสวี/ทุ่งหงส์/คลองบางมุด/สวนลุงนิล/อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร
4. เกาะพิทักษ์ เรือใบโบราณละแม/คลองบางมุด/อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร/ล่องแพพะโต๊ะ/บ่อน้ำร้อนถ้ำเขาพลู
5. อำเภอพะโต๊ะ(หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ, บ้านคลองเรือ, บ้านโนทยาน, บ้านกลางตาง) เดินป่าระยะไกล (เขานมสาว, พ่อตาโขงโดง) /ล่องแพพะโต๊ะ/นั่งเรือไม้ทวนน้ำ

ข้อเสนอแนะ

- ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว/ชุมชนต้องมีความชัดเจนและมีกิจกรรมที่หลากหลาย
- ข้อมูลเส้นทางการเดินทางเช่น ป้ายบอกทาง ,แผนที่, โก๊ดประจำถิ่น, โปรแกรมการท่องเที่ยว
- การคมนาคมเชื่อมโยงกันระหว่างพื้นที่ เรื่องรถรับส่งจากสถานต้นสายปลายทาง
- ราคาชัดเจนเป็นธรรม
- ข้อมูลสำหรับการติดต่อ/ Information Center สำหรับท่องเที่ยวชุมชน
- สร้างกิจกรรม + งานเทศกาลประเพณี
- ควรมีการประชาสัมพันธ์
- สร้างฐานข้อมูลท่องเที่ยวชุมชน

กลุ่มที่ 3 ล่องเรือใบโบราณหาปลา สาน้ำพุร้อน พักผ่อนเกาะพิทักษ์ (โปรแกรม 2 วัน 1 คืน) ตัวอย่างโปรแกรม

วันแรก : (เช้า) พร้อมกัน ณ ชมรมเรือใบโบราณละแม ศึกษาประวัติเรือใบโบราณ/ชม

นิทรรศการพบประสบการณ์การนั่งเรือใบออกหาปลา

(เที่ยง) รับประทานอาหารเที่ยง

(บ่าย) ออกเดินทางสู่บ่อน้ำพุร้อน ถ้าเขาพลู แช่น้ำร้อน และนวดผ่อนคลาย

(เย็น) ออกเดินทางสู่เกาะพิทักษ์เพื่อเข้าที่พักสัมผัสชีวิตชาวประมง ประกอบกิจกรรม

ตกหมึกหรือ ตกปลา และ รับประทานอาหารเย็น (อาหารทะเลสดๆ)

และ พักผ่อนนอนฟังเสียงคลื่น/ดูดาว

วันที่สอง : (เช้า) รับอากาศบริสุทธิ์ยามเช้า เดินชมทัศนียภาพรอบเกาะ และรับประทานอาหาร

เช้าพร้อมเตรียมตัวดำน้ำดูปะการังบริเวณเกาะคราม

(เที่ยง) รับประทานอาหารเที่ยง

(บ่าย) ออกเดินทางสู่ศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ (ปากน้ำหลังสวน) แวะเลือกซื้อ

ของฝากที่ตลาดเก่าหลังสวน

กลุ่มที่ 4 การเชื่อมโยงกิจกรรมเพื่อให้เกิดความหลากหลาย ซึ่งต้องการประกอบกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมทางทะเล 1 วัน ตัวอย่าง เกาะพิทักษ์ ดำน้ำดูปะการัง ตกหมึก หรือเดินป่า ภูเขา ถ้ำ หรือ ล่องแพ 1 วัน ตัวอย่าง คลองเรือ บ้านลุงนิล ส่วน ที่พักไม่ควรสะดวกสบายเหมือนในเมือง แต่ให้เข้าถึงบรรยากาศกับสถานที่ตรงนั้นเป็นหลัก แต่อาหารต้องเป็นอาหารสด และขึ้นชื่อของท้องถิ่นนั้นภายในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและมีความสวยงามน่าสนใจ ตัวอย่างโปรแกรม เช่น

โปรแกรม 3 วัน 2 คืน (สัมผัสธรรมชาติเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา)

วันแรก : (เช้า) เดินทางมาถึงปากคลองโฮมสเตย์ ไปด้วยกันที่เกาะเวียง พร้อมทั้งรับประทานอาหาร

อาหารกลางวันบนเกาะเวียง

(บ่าย) เดินป่าศึกษาธรรมชาติบนเกาะเวียง

(เย็น) กิจกรรมตามอัธยาศัย (เดินเล่นชายหาด, เลือกซื้อสินค้าพื้นบ้าน, ชมวิถีชีวิต

ชาวประมง/ชาวบ้านชายฝั่งทะเล) และรับประทานอาหารพื้นบ้าน

วันที่สอง : (เช้า) เดินทางสู่ศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการพัฒนาพื้นที่หนอง

ใหญ่ตามแนวพระราชดำริ พร้อมทั้งรับประทานอาหารกลาง (อาหารพื้นบ้าน

และผักปลอดสารพิษ)

(บ่าย) เดินทางกลับบ้านปากคลอง และแวะท่องเที่ยวอ่าวทุ่งนาง

(เย็น) เข้าที่พัก รับประทานอาหารเย็น ออกเรือตกหมึก

วันที่สาม (เช้า) พายเรือชมป่าชายเลน รับประทานอาหารเที่ยง และเดินทางกลับ

โปรแกรม 2 วัน 1 คืน ภายในแหล่งท่องเที่ยวทางเลือก คือ เกาะพิทักษ์ , ล่องแพสวี , บ้านโนไไร่ , คลองบางมุด

1. เกาะพิทักษ์ ประกอบกิจกรรม ตกหมึก , ดำน้ำตื้น , เติมน้ำดื่ม , เติมน้ำมันรถจักรยานยนต์และวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภายในเส้นทางรอบเกาะ

2. ล่องแพสวี ประกอบกิจกรรม นั่งเรือชมธรรมชาติ พร้อมรับประทานอาหารในแพ , ตกปลา , ชมธรรมชาติ 2 ฝั่งคลอง , เล่นน้ำ , พายเรือเล็ก

3. บ้านโนไไร่ ประกอบกิจกรรม พายเรือแคนู, อวนล้อมปลากระบอก , หาดทรายขาว , ปลูกป่า

4. คลองบางมุด ประกอบกิจกรรม ศึกษาเรียนรู้ประวัติไผ่ดำบางมุด , ล่องเรือชมธรรมชาติ, ตกปู, ดูหิ่งห้อย เป็นต้น

4. การหารือร่วมเกี่ยวกับการกำหนดสถานที่ศึกษาดูงาน 3 เส้นทาง ของชุมชนต้นแบบ ได้แก่ เกาะพิทักษ์ บ้านคลองเรือ บ้านท้องตม และบ้านปากคลอง ภายใต้โครงการของสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร

จากการร่วมกันกำหนดสถานที่ศึกษาดูงาน ทั้ง 3 ครั้ง ตามเส้นทางที่สมาชิกเครือข่าย เห็นว่าจะเป็นประโยชน์กับสมาชิกเครือข่ายฯ ในอนาคต ได้แก่

ตาราง ร่างกำหนดการศึกษาดูงาน ชุมชนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร

วัน เดือน ปี	แหล่งท่องเที่ยว	รายละเอียดการศึกษาดูงาน
21-24 เม.ย. 2554	1. ชุมชนบ่อเจ็ดลูก จังหวัดสตูล	ศึกษาดูงานชุมชนที่มีการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ และได้รับการยอมรับจากเครือข่าย CBT ภาคใต้
	2. ชุมชนโลกพะยอม จังหวัดสตูล	ศึกษาดูงานชุมชนที่มีการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ประสบผลสำเร็จปานกลาง และเริ่มมีการมาเยือนจากนักท่องเที่ยวทั่วไป และกลุ่มศึกษาดูงาน
	3. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง	ศึกษาดูงานภายในแหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดการโดยภาครัฐและส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม

วัน เดือน ปี	แหล่งท่องเที่ยว	รายละเอียดการศึกษาดูงาน
30 เม.ย. – 3 พ.ค. 2554	1. ชุมชนเกาะข่าน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	เป็นชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวที่ได้รับการยอมรับจากเครือข่ายระดับประเทศ และมีบทเรียนจากการจัดการการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ
	2. เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน อ่าวลึก จังหวัดกระบี่ และชุมชนบ้านนาดีน	ศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มีการขับเคลื่อนในลักษณะเครือข่ายฯ ระดับอำเภอ และรูปแบบการส่งเสริมด้านการตลาด
6-10 พ.ค. 2554	1. ชุมชนบ้านห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด	เป็นชุมชนที่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่หลากหลาย พร้อมฐานการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ประกอบกับมีกิจกรรมท่องเที่ยวชมธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งบทเรียนที่ชุมชนจากชุมชนจะได้รับ คือ เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการให้บริการนำเที่ยวภายในชุมชน ควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ได้รับรางวัลกนิรี ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ปี2553
	2. ชุมชนน้ำเชี่ยว อำเภอเมือง จังหวัดตราด	เป็นชุมชนที่มรการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวโดยเริ่มจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญ มีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้รับการประเมินมาตรฐานจากกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้รับรางวัลกนิรี ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ปี2553
	3. ชุมชนบ้านสลักคอก ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด	เป็นชุมชนที่มีการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแต่ไม่มีการดำเนินการด้านที่พัก และที่สำคัญเป็นชุมชนที่อยู่ท่ามกลางการท่องเที่ยวกระแสหลักแต่ชุมชนยังสามารถดำเนินการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเข้มแข็ง ได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียวด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ธรรมชาติ
	4. ชุมชนสลักเพชร ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด	เป็นชุมชนที่มีการพัฒนาที่พักแบบโฮมสเตย์ในลักษณะกึ่งธุรกิจ ซึ่งมีโอกาสไหลไปตามการท่องเที่ยวกระแสหลักได้สูง ซึ่งเป็นสิ่งที่ชุมชนจากจังหวัดชุมพรจะต้องเรียนรู้เพื่อเกิดการเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย ต่อไป
	5. ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ	ศึกษาดูงานกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และผลิตภัณฑ์ชุมชน

วัน เดือน ปี	แหล่งท่องเที่ยว	รายละเอียดการศึกษาดูงาน
10-12 มิ.ย. 2554	1. ชุมชนบ้านลิเล็ด อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ชุมชนที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิต
	2. ชุมชนบ้านถ้ำผึ้ง ตำบลต้นขน อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ชุมชนที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิต
	2. ชุมชนบ้านม่วงกลาง อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง	ชุมชนมุสลิมที่มีการจัดการการท่องเที่ยวและกิจกรรมภายในพื้นที่อนุรักษ์ รวมทั้งเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายในจังหวัดใกล้เคียง

รายงานการประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร

ณ ชุมชนบ้านทอนอม ภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ

อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร

ระหว่างวันที่ 23-24 สิงหาคม พ.ศ. 2554

การประชุมร่วมระหว่างแกนนำสมาชิกเครือข่าย กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันแผนพัฒนาเครือข่ายฯ ผู้ระดับนโยบาย และหาหน่วยงานเจ้าภาพในการจัดพิมพ์คู่มือการท่องเที่ยวโดยชุมชน และโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ที่มาจากความต้องการของชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ ทั้งนี้การจัดประชุม ณ บ้านทอนอม เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายรู้จักกับชุมชนสมาชิกใหม่ และเป็นการกระตุ้นกระบวนการมีส่วนร่วมแก่ชุมชนท้องถิ่นบ้านทอนอม ซึ่งในคราวประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร มีตัวแทนชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ เข้าร่วม จำนวน 25 คน โดยสรุปผลการดำเนินการ ดังนี้

1. สรุปบทเรียนจากการศึกษาดูงาน ตามกำหนดการดังนี้

1.1 การศึกษาดูงานหลักสูตรการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 9 - 13 พฤษภาคม 2554 ณ จังหวัดตราด กำหนดการดังนี้

วันจันทร์ที่ 9 พฤษภาคม 2554

- 20.00 น. ออกเดินทางจาก จ.ชุมพร บริเวณศูนย์ราชการจังหวัดชุมพร
- 20.30 น. ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดทำโครงการฯ ,กิจกรรมแนะนำตัวเชื่อมสัมพันธ์
- 21.30 น. รับประทานอาหารว่าง
- 22.00 น. พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันอังคารที่ 10 พฤษภาคม 2554

- 07.00 – 08.00 น. รับประทานอาหารเช้า
- 08.00 – 09.00 น. บรรยายหน่วยงาน – องค์กร/ บทบาทหน้าที่ต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 09.00 – 11.00 น. บรรยายสรุปกระบวนการจัดการท่องเที่ยวชุมชนห้วยแร่/ตอบข้อซักถามกระบวนการในการจัดการชุมชนห้วยแร่
- 11.00 – 13.00 น. ร่วมลงมือทำและรับประทานอาหารกลางวัน / ข้าวห่อกาบหมาก
- 13.00 – 16.00 น. กิจกรรมฐานการเรียนรู้
 - (1) น้ำหมักจุลินทรีย์ผลไม้
 - (2) น้ำมันมะพร้าวกลั่นเย็น
 - (3) สบู่เปลือกมังคุด/น้ำคอกโรฟิลา

(4) วิถีชีวิตพื้นบ้านผลิตภัณฑ์ชุมชน

16.00 – 17.00 น.	ล่องเรือท่องเที่ยวคลองห้วยแร้ง
18.00 – 19.00 น.	รับประทานอาหารเย็นที่บ้าน
19.00 – 20.00 น.	กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากชุมชนบ้านห้วยแร้ง จ.ตราดสู่ชุมชนจังหวัดชุมพร

วันพุธที่ 11 พฤษภาคม 2554

08.00 – 09.00 น.	รับประทานอาหารเช้า/รวมพลอำลาชุมชนห้วยแร้ง
09.00 – 10.30 น.	สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำจังหวัดตราด/พระบรมรูปรัชกาลที่๕/ศาลหลักเมืองตราดและเดินทางไปยังชุมชนน้ำเชี่ยว
10.30 – 12.00 น.	การบรรยายแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว
12.00 – 13.00 น.	ถึงชุมชนน้ำเชี่ยว/ พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 14.00 น.	บรรยายสรุปกระบวนการจัดการท่องเที่ยวชุมชนน้ำเชี่ยว
14.00 – 17.00 น.	กิจกรรมฐานการเรียนรู้ (1) สัมผัสวิถีชีวิตชุมชนน้ำเชี่ยว 2 ศาสนา พุทธ-มุสลิม(การบริหารจัดการ) (2) กิจกรรมเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (3) ศึกษาระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ
18.00 – 19.00 น.	รับประทานอาหารเย็น
19.00 – 20.00 น.	กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จ.ตราดสู่ชุมชนจังหวัดชุมพร

วันพฤหัสบดีที่ 12 พฤษภาคม 2554

08.00 – 09.00 น.	รับประทานอาหารเช้า/รวมพลอำลาชุมชนน้ำเชี่ยว
09.00 – 10.00 น.	สุดแผ่นดินตะวันออกที่แหลมงอบ/อนุสรณ์สถานยุทธนาวีเกาะช้างและข้ามเรือเฟอร์รี่สู่เกาะช้าง
10.30 – 12.00 น.	การบรรยายกระแสและทิศทางการท่องเที่ยวในปัจจุบันสู่ออนาคต
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 17.00 น.	กิจกรรมฐานการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนบนเกาะช้าง/ล่องเรือชมธรรมชาติ
17.30 – 18.00 น.	เดินทางเข้าที่พัก ชุมชนสลักเพชร
18.00 – 19.00 น.	รับประทานอาหารเย็น
19.00 – 21.00 น.	กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากชุมชนบนเกาะช้าง จ.ตราดสู่ชุมชนจังหวัดชุมพร

วันศุกร์ที่ 13 พฤษภาคม 2554

07.00 – 08.00 น.	รับประทานอาหารเช้า/เดินทางข้ามเฟอร์รี่และเดินทางไปตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
10.30 – 12.00 น.	สรุปบทเรียนการเรียนรู้สู่แนวทางการพัฒนาจังหวัดชุมพร
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
15.00 – 17.00 น.	เยี่ยมชมตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามและรับประทานอาหารเช้า
17.30 – 22.30 น.	เดินทางกลับจังหวัดชุมพร และถึงจังหวัดชุมพรโดยสวัสดิภาพ
20.00 น.	รับประทานอาหารว่าง

1.2 การศึกษาฐานหลักสูตรการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน รุ่นที่ 2 ระหว่างวันที่ 20 - 24 พฤษภาคม 2554 ณ จังหวัดอยุธยา และจังหวัดสุโขทัย กำหนดการดังนี้

วันศุกร์ที่ 20 พฤษภาคม 2554

20.00 น.	ออกเดินทางจาก จ.ชุมพร บริเวณศูนย์ราชการจังหวัดชุมพร
20.30 น. – 21.30 น.	ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดทำโครงการฯ ,กิจกรรมแนะนำตัวเชื่อมสัมพันธ์
21.30 น.	รับประทานอาหารว่าง
22.00 น.	พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันเสาร์ที่ 21 พฤษภาคม 2554

07.00 – 07.30 น.	รับประทานอาหารเช้า
07.30 – 09.00 น.	เดินทางถึงโฮมสเตย์บ้านเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และพักผ่อนตามอัธยาศัย
09.00 – 10.00 น.	บรรยายสรุปกระบวนการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด
10.00 – 12.00 น.	กิจกรรมฐานการเรียนรู้ (1) กิจกรรมน่านมข้าวยาสูบ (2) กิจกรรมทำขนมไทยพื้นบ้าน อาทิ ข้าวต้มมัด/กาดละเมอสูตรโบราณ (3) กิจกรรมการเผาถ่านผลไม้และน้ำส้มควันไม้ (4) กิจกรรมศึกษาพืชสมุนไพรและการใช้ประโยชน์
12.00 – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 17.00 น.	นั่งเรือรอบเกาะอยุธยาเยี่ยมชมภูมิทัศน์,ชมวัดต่างๆ ที่ตั้งอยู่รอบเกาะเมืองอยุธยา และ ชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านตามริมน้ำสองฟากฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา
18.00 – 19.00 น.	รับประทานอาหารเช้าในพื้นที่บ้านและรับชมอังกะลุงไทย

19.00 – 21.00 น. กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากชุมชนบ้านเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยาสู่ชุมชน
จังหวัดชุมพร

วันอาทิตย์ที่ 22 พฤษภาคม 2554

08.00 – 09.00 น. รับประทานอาหารเช้า/รวมพลอำเภอลำตาหมู่ชนบ้านเกาะเกิด
09.00 – 10.30 น. ออกเดินทางไป โฮมสเตย์บ้านนาต้นจั่น จังหวัดสุโขทัย
10.30 – 12.00 น. การบรรยายเทคนิคการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว
12.00 – 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน จังหวัดพิษณุโลกและออกเดินทาง ไปจังหวัด
สุโขทัย
13.00 – 14.30 น. การบรรยายกระแสและทิศทางการท่องเที่ยวในปัจจุบันสู่นาคค
14.00 – 17.00 น. เยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง
17.00 – 18.00 น. เดินทางไปโฮมสเตย์บ้านนาต้นจั่น จ.สุโขทัย
18.00 – 19.00 น. รับประทานอาหารเย็น ณ โฮมสเตย์บ้านนาต้นจั่น
19.00 – 21.00 น. กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากชุมชนบ้านนาต้นจั่น จ.สุโขทัยสู่ชุมชนจังหวัด
ชุมพร

วันจันทร์ที่ 23 พฤษภาคม 2554

07.00 – 08.00 น. รับประทานอาหารเช้า
08.00 – 12.00 น. กิจกรรมฐานการเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกลุ่มอาชีพในชุมชน
12.00 – 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
15.00 – 18.00 น. เยี่ยมชม อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย,พิพิธภัณฑสถานผ้าทองคำและเยี่ยมชม
ผลิตภัณฑ์เครื่องทอง จังหวัดสุโขทัย
18.00 – 19.00 น. รับประทานอาหารเย็น
20.00 เข้าที่พัก ณ จังหวัดพิษณุโลก

วันอังคารที่ 24 พฤษภาคม 2554

07.00 – 08.00 น. รับประทานอาหารเช้า
08.00 – 09.00 น. แวะนมัสการพระพุทธชินราช วัดมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลกและเดินทางกลับ
10.30 – 12.00 น. สรุบบทเรียนการเรียนรู้สู่แนวทางการพัฒนาจังหวัดชุมพร
12.00 – 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
17.00 - 18.00 น. รับประทานอาหารเย็น
20.00 น. รับประทานอาหารว่าง
22.30 น. เดินทางกลับจังหวัดชุมพร และถึงจังหวัดชุมพรโดยสวัสดิภาพ

1.3 การศึกษาคุณภาพหลักสูตรการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน รุ่นที่ 3 ระหว่างวันที่ 23 - 26 กรกฎาคม 2554 ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดกระบี่ กำหนดการดังนี้
วันเสาร์ที่ 23 กรกฎาคม 2554

07.30 น.	ออกเดินทางจาก จ.ชุมพร
08.00 - 09.00 น.	ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดทำโครงการฯ ,กิจกรรมแนะนำตัวเชื่อมสัมพันธ์
09.00 – 10.00 น.	การบรรยายกระแสและทิศทางการท่องเที่ยวในปัจจุบันสู่อานาคต
10.00 - 11.00 น.	เข้าเยี่ยมชมวัดสวน โมกขพลาราม
11.00 – 12.00 น.	การบรรยายการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
12.00 – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 14.00 น.	บรรยาย : การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านลิเล็ด
14.00 – 17.00 น.	กิจกรรมฐานการเรียนรู้ชุมชนบ้านลิเล็ด
18.00 – 19.00 น.	รับประทานอาหารเย็นที่บ้าน
19.00 – 21.00 น.	กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากชุมชนบ้านลิเล็ดจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้ชุมชนจังหวัดชุมพร

วันอาทิตย์ที่ 24 กรกฎาคม 2554

07.00 – 08.00 น.	รับประทานอาหารเช้า/รวมพลอำลาชุมชน
08.00 – 9.00 น.	ออกเดินทางไป โฮมสเตย์บ้านถ้ำผึ่ง
09.00 – 10.00 น.	บรรยาย : การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนถ้ำผึ่ง
10.00 – 12.00 น.	กิจกรรมฐานการเรียนรู้ ชุมชนถ้ำผึ่ง
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 14.00 น.	บรรยาย : การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเขื่อนเชี่ยวหลาน
14.00 – 17.00 น.	กิจกรรมการท่องเที่ยวเขื่อนเชี่ยวหลาน
18.00 – 19.00 น.	รับประทานอาหารเย็น ณ แพภูตะวัน
19.00 – 21.00 น.	กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากชุมชนบ้านถ้ำผึ่งและชุมชนเขื่อนเชี่ยวหลาน ผู้ชุมชนจังหวัดชุมพร

วันจันทร์ที่ 25 กรกฎาคม 2554

06.00 – 07.00 น.	รับประทานอาหารเช้าและออกเดินทางสู่ชุมชนบ้านนาติน จังหวัดกระบี่
09.00 – 10.00 น.	รับฟังการบรรยายการจัดการชุมชนท่องเที่ยวบ้านนาติน จังหวัดกระบี่
10.00 – 12.00 น.	กิจกรรมฐานการเรียนรู้จากท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาติน
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน ณ ชุมชนบ้านนาติน

14.00 – 15.00 น.	รับฟังการบรรยายการจัดการชุมชนท่องเที่ยวบ้านเกาะคลองประสงค์ จังหวัดกระบี่
15.00 – 17.00 น.	กิจกรรมฐานการเรียนรู้จากท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเกาะคลองประสงค์
17.00 น.	เดินทางไปชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก จังหวัดกระบี่
18.00 – 19.00 น.	รับประทานอาหารเย็นและดนตรีจากเยาวชนชุมชน
19.00 - 20.00 น.	การแสดงชุมชน, การบรรยายความรักสามัคคี ร่วมมือร่วมใจ การแบ่งปัน การเสียสละ คือต้นทุนการพัฒนาชุมชน กับ “Thamsua Model” และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน “AOLUK MODEL”
20.00 – 21.00 น.	เวทีเสวนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายท่องเที่ยวชุมพร กับเครือข่ายอ่าวลึก

วันอังคารที่ 26 กรกฎาคม 2554

07.00 – 08.00 น.	รับประทานอาหารเช้า
08.00 – 09.00 น.	เทคนิคการบริการ การนำเสนอโปรแกรม และแหล่งท่องเที่ยวของเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวลึก
09.00 - 12.00 น.	กิจกรรมฐานการเรียนรู้ชุมชนบ้านอ่าวลึก จังหวัดกระบี่
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน บนหาดอ่าวซึ้งซึ้ง
15.00 – 16.00 น.	สรุปบทเรียนการเรียนรู้สู่แนวทางการพัฒนาจังหวัดชุมพร
21.00 น.	เดินทางกลับจังหวัดชุมพร และถึงจังหวัดชุมพรโดยสวัสดิภาพ

ดังนั้นสรุปการดำเนินงานทั้ง 3 ครั้งที่ผ่านมาโดยมีตัวแทนจาก 4 ชุมชนหลัก คือ ชุมชนเกาะพิทักษ์ ชุมชนบ้านคลองเรือ ชุมชนบ้านท้องตมใหญ่ ชุมชนบ้านปากคลอง และชุมชนสมาชิกเครือข่าย รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด อุทยานแห่งชาติ พัฒนาการประจำอำเภอ-จังหวัด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นต้น โดยที่

ครั้งที่ 1 คือ จังหวัดตราด ห้วยแครง เป็นชุมชนที่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่หลากหลาย พร้อมฐานการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ ประกอบกับมีกิจกรรมล่องเรือชมธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งบทเรียนที่ชุมชนจากชุมพรได้รับคือ เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการให้บริการนำเที่ยวภายในชุมชน ควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ บ้านน้ำเชี่ยว เป็นชุมชนที่มีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวโดยเริ่มจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแรงผลักดันที่สำคัญ มีกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งเป็นการจัดการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ที่มีการอยู่ร่วมกันของ 2 ศาสนาอย่างกลมกลืน ได้แก่ ศาสนาพุทธ และอิสลาม

ส่วนเกาะช้าง เห็นความแตกต่าง ด้านการท่องเที่ยวกระแสหลัก กับการท่องเที่ยวชุมชนที่การท่องเที่ยว โดยชุมชนต้องต่อสู้กับการท่องเที่ยวกระแสหลัก ทั้งชุมชนสลักคอก ซึ่งเป็นชุมชนที่มีการจัดการด้าน กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแต่ไม่มีการดำเนินการด้านที่พัก และที่สำคัญเป็นชุมชนที่อยู่ ท่ามกลางการท่องเที่ยวกระแสหลักแต่ชุมชนยังสามารถดำเนินการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเข้มแข็ง ส่วนชุมชนสลักเพชร เป็นชุมชนที่มีการพัฒนาที่พักแบบโฮมสเตย์ในลักษณะกิ่งธุรกิจ ซึ่งมีโอกาสไหล ไปตามการท่องเที่ยวกระแสหลักได้สูง ซึ่งเป็นสิ่งที่ชุมชนจากจังหวัดชุมพรจะต้องเรียนรู้เพื่อเกิดการ เปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย

ครั้งที่ 2 คือ จังหวัดอุษุธรยา และสุโขทัย ประกอบด้วย บ้านเกาะเกิด เป็นการศึกษากระบวนการ การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เริ่มต้นจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่มีชื่อเสียง ได้แก่ ยา สมุนไพรลูกกลอน และการร่วมมือของประชาชนท้องถิ่น รวมทั้งรูปแบบการจัดการที่พักแบบ โฮมสเตย์ ส่วนบ้านนาต้นจั่น เป็นการศึกษากระบวนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เริ่มต้นจาก การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่มีชื่อเสียง ได้แก่ ผ้าทอ ผ้าหมักโคลน เป็นต้น และการต้อนรับที่ ประทับใจ และการสร้างมูลค่าด้านการท่องเที่ยวจากอาหารพื้นบ้าน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ข้าว เป็็บ ข้าวเกรียบว่าว ตักตาไม้ฝีมือการประดิษฐ์จากผู้สูงอายุ เป็นต้น

ครั้งที่ 3 คือ จังหวัดกระบี่ และสุราษฎร์ธานี ได้แก่ บ้านลิเล็ด และบ้านถ้ำผึ้ง เป็นชุมชนที่ใช้การ ท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พัฒนาคน และชุมชน ให้เห็นเป็นรูปธรรม อย่างชัดเจน ส่วนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน อ่าวลึก จังหวัดกระบี่ และชุมชนบ้านนาต้น เป็น การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มีการขับเคลื่อนในลักษณะเครือข่ายฯ ระดับ อำเภอ และแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่เชื่อมโยง และรูปแบบการส่งเสริมด้านการตลาดการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่อยู่ท่ามกลางการท่องเที่ยวกระแสหลัก

2. การร่วมพิจารณากรอบแผนพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร และ ผลักดันให้เกิดการแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ที่เป็นคำสั่ง แต่งตั้งจากผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อผลักดันให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการ ท่องเที่ยวระดับจังหวัด-กลุ่มจังหวัด รายละเอียดดังต่อไปนี้

การประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร

ณ โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ ตำบลบางลึก อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร

ระหว่างวันที่ 23-25 กันยายน พ.ศ. 2554

เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายจากภูผาสู่หอนาที่ กับเครือข่ายอื่นๆ โดยมีเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร เครือข่ายกสิกรรมธรรมชาติ และเครือข่ายธนาคารต้นไม้ และเพื่อประชาสัมพันธ์เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพรให้เป็นที่รู้จักกับเครือข่ายอื่นๆ ทั่วประเทศ

การประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ครั้งนี้ในส่วนของเครือข่ายฯ มีการดำเนินการในรูปแบบการจัดมหกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร โดยมีการจัดนิทรรศการในนามเครือข่ายฯ และเผยแพร่เอกสารคู่มือการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่จัดพิมพ์โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดชุมพร และแผ่นพับโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ที่จัดพิมพ์โดยสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร ทั้งนี้เครือข่ายฯ ได้เข้าร่วมกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างเครือข่ายจากภูผาสู่หอนาที่ และเครือข่ายอื่นๆ ประกอบด้วย เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร เครือข่ายกสิกรรมธรรมชาติ และเครือข่ายธนาคารต้นไม้ รวมทั้งร่วมประชาสัมพันธ์เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพรให้เป็นที่รู้จักกับเครือข่ายอื่นๆ ทั่วประเทศ ตามกำหนดการ ดังนี้

วันที่ 23 กันยายน 2554

09:00 - 15:00 น.	ลงทะเบียน ณ ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติเพลิน และประกอบกิจกรรมค่าน้ำตื้น เกาะหลักง่าม และรับประทานอาหารเที่ยงบนเรือนั่งเรือชมธรรมชาติ บริเวณหาดทุ่งวัวแล่น และประกอบกิจกรรมตกหมึก และรับประทานอาหารเย็นบนเรือ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่ายต่างๆ

วันที่ 24 กันยายน 2554

09:00 - 11:00 น.	เยี่ยมชม ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติเพลิน
11:00 - 12:00 น.	เดินทางสู่โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ และรับประทานอาหารเที่ยง
13:00 - 18:00 น.	แบ่งกลุ่มสมาชิกเครือข่ายเข้าร่วมกิจกรรมหาอยู่หากินภายในศูนย์เรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ฯ

18:00 – 21:00 น. เสวนาร่วมระหว่างชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ (เครือข่ายกิจกรรม
ธรรมชาติ เครือข่ายธนาคารต้นไม้ และเครือข่ายการท่องเที่ยวโดย
ชุมชน)

วันที่ 25 กันยายน 2554

09:00 - 12:00 น. แบ่งกลุ่มเสวนา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประกอบด้วย
กลุ่มที่ 1 เครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติจากทั่วประเทศ
กลุ่มที่ 2 เครือข่ายธนาคารต้นไม้ และเครือข่ายการท่องเที่ยวโดย
ชุมชนจังหวัดชุมพร

13:00 - 18:00 น. แบ่งกลุ่มเครือข่ายฯ เดินทางสู่ ชุมชนสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยว
โดยชุมชนจังหวัดชุมพร และธนาคารต้นไม้สาขาต่าง ภายในจังหวัด
ชุมพร

หมายเหตุ : สมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร เดินทางร่วมกับเครือข่าย
กิจกรรมธรรมชาติ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช และเครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติ จังหวัดระยอง
ไปยังชุมชนท่องเที่ยวใหญ่ อำเภอสวี จังหวัดชุมพร

ภาคผนวก ง

ประวัติทีมวิจัย

ทีมประสานงานกลาง

1. นายอำนาจ รักษาพล มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ชุมพร

ชื่อ – นามสกุล นายอำนาจ รักษาพล อายุ 33 ปี

บทบาทในโครงการ หัวหน้าโครงการ

เลขที่บัตรประชาชน 3801500043408 วัน/เดือน/ปีเกิด 11 มกราคม 2520

ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้สะดวก มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร 86170

โทรศัพท์ 086-6840039 E-Mail (ถ้ามี) Keemook@hotmail.com

การศึกษาชั้นสูงสุด วท.ม.(อุทยานและนันทนาการ) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตำแหน่งหน้าที่และการทำงานปัจจุบัน(อาชีพหลัก) อาจารย์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ - ชุมพร

2. นางสาวเบญจมาศ ณ ทองแก้ว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ชุมพร

ชื่อ – นามสกุล นางสาวเบญจมาศ ณ ทองแก้ว อายุ 29 ปี

บทบาทในโครงการ ทีมประสานงานกลาง และเลขานุการ

เลขที่บัตรประชาชน 5 8415 00021 192 วัน/เดือน/ปีเกิด 18 มิถุนายน 2523

ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้สะดวก มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร 86170

โทรศัพท์ 089-128-4643 E-Mail(ถ้ามี) Chistagemy58@gmail.com

การศึกษาชั้นสูงสุด วท.ม.(อุทยานและนันทนาการ) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตำแหน่งหน้าที่และการทำงานปัจจุบัน(อาชีพหลัก) อาจารย์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ - ชุมพร

3. นายชลรงค์ ทองสง มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ชุมพร

ชื่อ – นามสกุล นายชลรงค์ ทองสง อายุ 30 ปี

บทบาทในโครงการ ทีมประสานงานกลาง

เลขที่บัตรประชาชน 3930500830751 วัน/เดือน/ปีเกิด 14 ธันวาคม 2521

ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้สะดวก มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร 86170

โทรศัพท์ 081-0254864 E-Mail (ถ้ามี) teacherhin@hotmail.com

การศึกษาชั้นสูงสุด ปริญญาโท สาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

ตำแหน่งหน้าที่และการทำงานปัจจุบัน(อาชีพหลัก) อาจารย์ประจำสาขาวิชาพัฒนาการ

ท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร

ทีมประสานงานระดับพื้นที่ (จังหวัดชุมพร)

1. นายพิทักษ์ ธเนศถาวรกุล ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โครงการแก้มลิงหนองใหญ่ตามพระราชดำริ
 ชื่อ – นามสกุล นายพิทักษ์ ธเนศถาวรกุล อายุ 35 ปี
 บทบาทในโครงการ ทีมประสานงานระดับพื้นที่
 เลขที่บัตรประชาชน 3100100741723 วัน/เดือน/ปีเกิด 5 มกราคม 2519
 ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้สะดวก 56 หมู่ที่ 6 ตำบลปากทรง อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร
 โทรศัพท์ 088-766-0455 E-Mail (ถ้ามี) -
 การศึกษาขั้นสูงสุดปริญญาตรี สาขารัฐประศาสนศาสตร์
 ตำแหน่งหน้าที่และการทำงานปัจจุบัน(อาชีพหลัก) ผู้จัดการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
 โครงการแก้มลิงหนองใหญ่ตามพระราชดำริ

2. นางสาวเมธยา ภูมิระวิ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงโครงการแก้มลิงหนองใหญ่ตามพระราชดำริ
 ชื่อ – นามสกุล นางสาวเมธยา ภูมิระวิ อายุ ปี
 บทบาทในโครงการ ทีมประสานงานระดับพื้นที่
 เลขที่บัตรประชาชน วัน/เดือน/ปีเกิด
 ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้สะดวก
 โทรศัพท์ 084-745-2180 E-Mail (ถ้ามี) -
 การศึกษาขั้นสูงสุดปริญญาตรี
 ตำแหน่งหน้าที่และการทำงานปัจจุบัน(อาชีพหลัก) เจ้าหน้าที่ธุรการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ
 พอเพียงโครงการแก้มลิงหนองใหญ่ตามพระราชดำริ

3. นายอพิชิต พรหมสุข ชมรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าต้นน้ำพะโต๊ะ
 ชื่อ – นามสกุล นายอพิชิต พรหมสุข อายุ 35 ปี
 บทบาทในโครงการ ทีมประสานงานระดับพื้นที่
 เลขที่บัตรประชาชน 3860600016282 วัน/เดือน/ปีเกิด 31 มีนาคม 2518
 ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้สะดวก 30/1 หมู่ที่ 6 ตำบลปากทรง อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร
 โทรศัพท์ 084-926-7007 E-Mail (ถ้ามี) B_long2007@hotmail.com
 การศึกษาขั้นสูงสุด อนุปริญญา
 ตำแหน่งหน้าที่และการทำงานปัจจุบัน(อาชีพหลัก) ประธานชมรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าต้นน้ำ
 พะโต๊ะ

4. นายวัชรินทร์ แสวงการ โสมสเดย์บ้านทองตม

ชื่อ – นามสกุล นายวัชรินทร์ แสวงการ อายุ 35 ปี

บทบาทในโครงการ ทีมประสานงานระดับพื้นที่

เลขที่บัตรประชาชน.....วัน/เดือน/ปีเกิด

ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้สะดวก

โทรศัพท์ 081-345-6743 E-Mail (ถ้ามี) watchrin1@msn.com

การศึกษาชั้นสูงสุด

ตำแหน่งหน้าที่และการทำงานปัจจุบัน(อาชีพหลัก) ผู้ประสานงานโสมสเดย์บ้านทองตม

5. นายอำพล ธานีครุฑ โสมสเดย์บ้านเกาะพิทักษ์

ชื่อ – นามสกุล นายอำพล ธานีครุฑ อายุ ปี

บทบาทในโครงการ ทีมประสานงานระดับพื้นที่

เลขที่บัตรประชาชน.....วัน/เดือน/ปีเกิด

ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้สะดวก

โทรศัพท์ 081-093-1443 E-Mail (ถ้ามี)

การศึกษาชั้นสูงสุด

ตำแหน่งหน้าที่และการทำงานปัจจุบัน(อาชีพหลัก) ประธานกลุ่มโสมสเดย์บ้านเกาะพิทักษ์

6. นายทวิ รอดรักษา โสมสเดย์บ้านเกาะพิทักษ์

ชื่อ – นามสกุล นายทวิ รอดรักษา อายุ ปี

บทบาทในโครงการ ทีมประสานงานระดับพื้นที่

เลขที่บัตรประชาชน.....วัน/เดือน/ปีเกิด

ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้สะดวก

โทรศัพท์ 089-649-7781 E-Mail (ถ้ามี)

การศึกษาชั้นสูงสุด-.....

ตำแหน่งหน้าที่และการทำงานปัจจุบัน(อาชีพหลัก) คณะกรรมการกลุ่มโสมสเดย์บ้านเกาะพิทักษ์

7. นายปัญญา พัยคณิน โสมสเดย์บ้านปากคลอง

ชื่อ – นามสกุล นายปัญญา พัยคณิน อายุ ปี
 บทบาทในโครงการ ทีมประสานงานระดับพื้นที่
 เลขที่บัตรประชาชน.....วัน/เดือน/ปีเกิด

ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้สะดวก

โทรศัพท์ 088-445-8974 E-Mail (ถ้ามี)

การศึกษาขั้นสูงสุด-.....

ตำแหน่งหน้าที่และการทำงานปัจจุบัน(อาชีพหลัก) คณะกรรมการกลุ่มโสมสเดย์บ้านปาก
 คลอง

8. นายสำเนาวั คชเดช ชมรมรักษ์เรือใบโบราณละแม

ชื่อ – นามสกุล นายสำเนาวั คชเดช อายุ ปี
 บทบาทในโครงการ ทีมประสานงานระดับพื้นที่
 เลขที่บัตรประชาชน.....วัน/เดือน/ปีเกิด

ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้สะดวก

โทรศัพท์ 084-218-6449 E-Mail (ถ้ามี)

การศึกษาขั้นสูงสุด-.....

ตำแหน่งหน้าที่และการทำงานปัจจุบัน(อาชีพหลัก) คณะกรรมการชมรมรักษ์เรือใบโบราณ
 ละแม

9. นางสาวอัมรา จันทะ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร

ชื่อ – นามสกุล นางสาวอัมรา จันทะ อายุ ปี
 บทบาทในโครงการ งานสำรวจข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และงานเอกสาร
 เลขที่บัตรประชาชน วัน/เดือน/ปีเกิด

ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้สะดวก

โทรศัพท์ 087-074-4282 E-Mail (ถ้ามี) -

การศึกษาขั้นสูงสุด -

ตำแหน่งหน้าที่และการทำงานปัจจุบัน(อาชีพหลัก) -

10. นางสาวพรชนก ปานสวี มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร

ชื่อ – นามสกุล นางสาวพรชนก ปานสวี อายุ ปี

บทบาทในโครงการ งานสำรวจข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และงานเอกสาร

เลขที่บัตรประชาชน วัน/เดือน/ปีเกิด

ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้สะดวก

โทรศัพท์ 081-559-1147 E-Mail (ถ้ามี) -

การศึกษาชั้นสูงสุด -

ตำแหน่งหน้าที่และการทำงานปัจจุบัน(อาชีพหลัก) -

ทีมประสานงานระดับพื้นที่ (จังหวัดสุราษฎร์ธานี)

1. นางสาวนุชนารถ สิงหฤติ กลุ่มชุมชนลีเล็ด จ.สุราษฎร์ธานี

ชื่อ – นามสกุล .นางสาวนุชนารถ สิงหฤติ..อายุ.....ปี

บทบาทในโครงการ ทีมประสานงานพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เลขที่บัตรประชาชน..... วัน/เดือน/ปีเกิด.....

ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้สะดวก ชุมชนลีเล็ด

โทรศัพท์.....E-Mail(ถ้ามี).....

การศึกษาชั้นสูงสุด.....

ตำแหน่งหน้าที่และการทำงานปัจจุบัน(อาชีพหลัก)...เลขานุการสภาที่ปรึกษา กลุ่มชุมชนลีเล็ด
นำเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิตศักดิ์ พุฒจรรย์ สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อ – นามสกุล นายจิตศักดิ์ พุฒจรรย์ อายุ 40 ปี

บทบาทในโครงการ หัวหน้าโครงการวิจัย

เลขที่บัตรประชาชน 3640100894100 วัน/เดือน/ปีเกิด 22 พฤศจิกายน 2511

ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้สะดวก คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต

สารสนเทศเพชรบุรี เลขที่ 1 ม.3 ต.สามพระยา อ.ชะอำ จ. เพชรบุรี 76120

โทรศัพท์ 081-7975335 E-Mail naturepaw@gmail.com

การศึกษาชั้นสูงสุด ปริญญาโท

ตำแหน่งหน้าที่และการทำงานปัจจุบัน(อาชีพหลัก) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (อาจารย์ประจำ) คณะ
วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร